

THE HOLY SPEECH

TREASURES OF THE BIBLE

and from innocence to guilt; and not always be able to withstand those allurements

May my dear parents be permitted to see me grow up as a good and useful man, or may it be the decree of Providence, that their hopes and expectations shall be carried into effect.

And I determine to bear the part, which God has allotted to me with courage and fortitude, for God helps him who helps himself.

Amen.

Dear beloved Parents, Relatives and Friends.

To-day I am standing before you worthy parents ! with a Heaven of innocence in my heart, and a life of joy and hope like the beautiful morning of this spring day.

What wonders of nature go on all around us to-day ?

All the trees put on their bridal garments, the ground seems holy with a new revealation.

Yes, dear friends nature teaches me that nothing perishes forever, and should my mind and love for God and man cease and perish forever ? I never understood it better, never felt it more impressive, than on this day of my Bar-Mizwa, when I devote my life in Gods service, to be henceforth guided in my actions by his precepts, and never to deviate from the path of virtue, honor and duty.

Time marches onward and soon I will have to enter upon a new path and state of developments of human life, and many desires now slumbering in the depth of my nature will awake.

But what will inspire me with enthusiasm for truth and righteousness to conquer sin and subdue the evil inclinations ?

What will protect me against the assaults of passion and temptation ?

The star of religion calls to my childish heart the important word.

„זכר את בוראיך בימי בחורותיך.״

"Remember the Creator in the days of thy youth from which the years draw nigh, from which you will say I have no pleasure in them."

The author of my being has decreed that they only who seek after wisdom shall find it, and youth is the season of generous emotions.

Now is the seed time of my life and according to what I sow I shall reap.

I consider it well, that the years which now pass over my head leave permanent memories behind them, they form an important part of the register of my life, and hereafter will bear testimony when I shall be called of my actions before my Father in Heaven.

And as in former days our sages combined labor with study, so shall it be in the future my highest aim and endeavor, to pass away my leisure hours in educational labors to gain the esteem of my fellow men.

And from our Heavenly Father my thoughts naturally turn to you, my beloved parents with increased feeling of love and reverence.

From the moment I saw the light of the day, you have cared for me with a tender love and affection, in the hour of sickness you were watching over me, and up to the present time you have been solicitant to promote my welfare, Can I ever be unmindful of all you have done for me? What can I do in return my own gratitude for such an unbounded kindness? Words are too poor to give utterance to the many thanks I owe you dear parents! for the care and anxiety with which you have watched every step of my life. But my future in life shall be my highest aim to make your life happy and bright.

Forgive the fault of my youth, forgive whatever pain or grief I may have caused you. Pray to the Lord as you have so many times prayed, that He shall strengthen my resolution and enable me to become a dutiful child, a loving brother and a useful member of society,

CLOSING PRAYER.

Heavenly Father! from the depths of my heart, I thank thee for the blessing of this hour. I am fully aware, that this moment I enter a dark and unknown future and Thee alone it is known: In Thy trust and to Thy Providence I look for protection. Lead me on the path of virtue and morality. Above all I pray that for many years to come, thou mayest spare to me the lives of my parents, that they might enjoy the fruit of their care and labor in health, happiness and prosperity.

Amen.

VII.

WORTHY CONGREGATION.

Dear beloved parents, relatives and friends !

Permit me, dear friends, being conscious of the great importance of this hour, to address you on this solemn occasion.

„ד׳ ילחם לכם.״

"God will fight for you, place your confidence upon him." These are the words which Moses had directed to the children of Israel at the Red Sea, and those three words shall also be my guide through the battle of life. To-day I am numbered among the responsible Sons of Israel. I turn an entirely new leaf in the History of my earthly existence. Before me open the path of duty, earnestness and activity. Hitherto I was an innocent child by the kind hand of parental authority, watched over by its care. Even the eye of the Almighty looked mildly down upon my doings, not exacting from me punishment for transgression.

But that time has now passed, from this hour I am a man in responsibility, though yet a child in years. Childhood with its golden dreams and bright anticipation, this happy period is on the point of taking flight never to return to me. The earnestness of life with its claims and duties, its fears and hopes, its deceptions and glittering temptations will approach me, and none of the trails

of life will be spared. What then will uphold me with honor and dignity? What will save me from falling into snares of sin, into the stream of corruption and perdition?

No power but my faith, my trust in God! No feeling but the conviction that God requires from me to be good and just, and that I am accountable for all my actions.

I stand here at the entrance of manhood, and with a pensive mind and trembling heart am anxious to penetrate the curtain of futurity. Will the new life I ask carry me with its swiftness through the varied scenes of hope and sorrow, of joy and fear? Will the new life I ask place my bark upon the stormy billows of the world? Life and death, good and evil, the blessing of virtue and the curse of wickedness are on this day laid before me, that I may freely choose between them, and determine whether my career shall be a source of happiness or of disgrace.

The scenes which present themselves before me are flattering. I look into the future. The field of hope seems to stretch wide before me, the lively spirit gilds every opening prospect. If I allow myself to float carelessly along the tide of life, what am I expecting to follow from such beginning? Shall happiness grow up to me of its own accord, when to the rest of mankind it is the fruit of long cultivation, care and labor? Could I make the years of my childhood last forever, could I hope to go down to the grave without tasting the trials of this life, I might wish, O God place myself into the midst of infancy so that my innocence might still continue. But

this cannot be, every one must go onward to meet his destiny and no human eye is able to penetrate the evil of coming days.

I am now בר־מצוה through the capacity of religious majority, entitled to participate in the privileges and burdens of my brethren, and may God strengthen my resolution and enable me to become a man in the best and noblest sense of the term.

You, however, beloved parents ! do not abandon me at once in the period of transition from childhood to manhood.

Guide me yet longer; encourage me to do what is good when doubt and indecission shall prevent my advancement in goodness.

For thirteen long years have you toiled and labored for my mind, my health my education. My joy was your pleasure, and my happiness assured your own.

In the hour of sickness you were watching at my bedside long and dreary nights, and up to the present time you have worked to promote my welfare. In the midst of these feelings I ask myself what do I possess to repay the trouble you had on my account? How can I ever sufficiently thank you for your love and kindness?

At present accept the sincerest thanks of my heart, but my future aim and endeavor shall be to make your days happy and bright, and to prove to you by my actions, how fully I appreciate the benefits you have bestowed upon me. I shall try all in my power to return from me: for your labor was the labor of pure love, and all you ask

for to see your son grown up a dutiful son, a loving brother and a useful member of society.

I release you dear father from the responsibilities you have held until this day and according to our Hebrew tradition become personally responsible, and take upon my shoulders the duties and obligations of the Jewish faith.

And beloved mother if, in childish thoughtlessness I have ommitted any of the manyfold duties a child owes to the authors of life, if at times I have caused you to weep tears of sorrow, let them be effaced by the tears of joy which are glittering now in your eyes.

Let us hope that the future may bring happiness both to you and to me, and that from this day and further you may reap the fruit of your 13 years toil. May God bless you all and grant you to live for many years.

And you my beloved grandparents accept the sincerest thanks from the bottom of my heart for the signs of love and kindness which you have shown unto me from the days of my childhood and up to the present time.

I will pray to God that for many years He may preserve your life to take part in our enjoyments and recognize that I am worthy of your love and favor.

Amen.

VIII.

FOR AN ORPHAN.

ליתום.

„בן חכם ישמח אב ובן כסיל תוגת אמו.“ (משלי.)

Dear Mother, Relatives and Friends !

It is said that "a wise son brings happiness to his parents and a foolish son is only a deep sorrow for them." Although this proverb was said centuries ago, it is a great truth even now. People and their characters change in the course of time, but the principles of morality remain the same for ever. Therefore all the duties, which religion this day imposes upon me, the high and lofty doctrines to-day's sunrise has brought to me, I consider most holy and most obligatory and shall preserve them in the innermost chambers of my heart „כי כן צויתי“ "For so am I commanded." I hear the voice of the Lord, as my ancestors once heard at the foot of mount Sinai, prescribing for me all the duties and obligations I must perform as a member of the Jewish community. Willingly and readily does my heart respond to this holy voice, gladly do I count myself as one of the faithful followers of the Mosaic Law, and with pleasure do I enroll my name among those who bear the banner of Judaism. But not only with my name, but also with heart and soul, with body and spirit, with all my thoughts and meditations, do I desire to belong to that holy order, and fervently devote myself to the fulfillment of our holy law, as given by our great lawgiver Moses.

As Aaron and his sons had to bring in the Temple their holy offerings "half of it in the morning." „פרס בשחרית" "and half thereof in the evening," „ופרס בין הערבים" so shall I bring my offerings upon the altar of Judasism. In the dawn of my life surrounded by the bright rays of youthfulness and vigor, as well as in the evening of my existence, if longer life be granted to me, when I shall be experienced by the trials of my fate, I shall sacrifice all the earthly enjoyments for the performance of my duties to the Lord my Creator, and the accomplishment of my obligations to Judaism, "for so am I commanded," „כי כן צויתי" in the moment when I perform the rites of Bar Mizwa enjoyed upon me, on this solemn occassion when I bind myself to my God and His chosen people, my brethren.

My dear Mother! Not only to satisfy my conscience, not only by the impulses of the filial emotions of my heart, but as a holy religious prescription it shall always be my duty to revere and honor you, my dear mother, you who hast continually bestowed upon me your motherly love and affection. To walk in the path you have assigned for me, to strew flowers of unceasing love and gratitude on the course of your life, to be a source of joy and happiness to you during my whole existence is not only my eager desire but "for so am I commanded." „כי כן צוותי" It was made a holy obligation, for me by the sacred words of God.

Dear Mother! It has been the decree of Providence to call our earthly father away from us at such an early age, and has left us children in your care. It is you

who hast toiled and labored for our happiness, it is you who still cares for us and rears us with that tender love and affection which a mother only can bestow. In the hour of danger or sickness it is you dear mother who watches over us and protects us, and day by day, even to the present time, you have shown your children your loving kindness, and you have ever been solicitant to promote our welfare, and by the sweat of the brow did you labor in order to supply our bread, our clothes, our teaching and our education, be pleased then, dear mother to receive to-day from me, your oldest child, my sincerest thanks for all your love and kindness. Forgive me the faults and follies of my youth, forgive me for whatever pain or grief I may have caused you. My heart beats with love and gratitude for you. Weak is my mouth, faint is my tongue, mute are my lips to express to you, my dear mother, all my feelings on this Bar Mizwa day, but my soul perceives, my heart feels, that no eye is so watchful as that of a loving mother. And so do I promise you dear mother, that the blessed memory of my deceased father will ever be dear to me, and I will ever strive to be an example for my younger brothers and sisters, will ever strive to be a faithful son and a law-abiding citizen, a delight to you, my dear mother, a blessing to this my native land as long as I live. So may God help me. Amen.

PRAYER.

Almighty God and Father! I pray Thee, may the holy thoughts which occupy my mind at this moment remain deeply impressed in my heart that they be a

constant support to me. Heavenly Father! Thou who in Thine infinite wisdom hast seen fit to deprive me of my father, take me under Thy special care, for Thou art the Father of the orphans and the protector of the widows. May the immortal spirit of my departed father, rest in peace, Thou O God, whom I shall henceforth call my Father, give me the power to do what is good, to avoid what is evil, and grant that my dear mother who is now alone intrusted in my care may never have cause to regret the love and labor bestowed on me. Bless my dear mother, grant her lasting health, long life and blessedness. Grant me life that I may become the pride of my mother and a blessing to my people.

Amen.

IX.

OPENING PRAYER.

Father of mercy: to Thee I lift my voice to-day, that its tones may gain for me a continuance of Thy protection. On this day when my thoughts are centered upon the duties which shall devolve upon me in the future, I feel tempted to seek Thy aid, that the blessing may attend me in all that I shall henceforth undertake.

O Lord: Awake within my heart the ardent desire to carry the teachings of that religion in which I have been raised; assist me in performing my duties towards Thee with satisfaction. Leave me not to my own resources,

guide me onward as Thou hast always done, so that this boon which Thou hast granted unto me, may always keep me in the fertile garden of Thine omnipotent vordien.

Blessed art thou O Lord, who hearest prayers.

Amen.

WORTHY CONGREGATION.

Dear beloved parents, relatives and friends !

To-day, worthy friends, I enter upon the celebration of my 13th birthday, a day, which is one of the most important I have yet experienced, since it reminds me of the fact, that my infancy is drawing to a close, while it places me on the threshold of a dark and unknown future. It is therefore of the utmost consequence for me to consider this act in its true light and to apply all the faculties of my nature to conceive and understand, and to do that, which the Lord requires of me. Our holy law teaches me, to uphold the requirements of Judaisim, to be true and just to myself, true to my moral teachings and true to my God. My faith and belief shall illumine the path before me, so that the new life of responsibility whose dawning hours I have been spared to welcome, may be the means of yielding for me the harvest of his Heavenly approval. Upon the Altar of Remembrance I sacrifice on this occasion my offerings of gratitude weaved from the fragrant flowers of Obedience, Honor, Faith and Justice. My heart shall

never fail to respond to the rich harmonies of Judaism, to cling to the banner of my ancestors, and never to deviate the part of virtue, honor and duty. And if in any weak and unguarded moment, bad influence should try to entice me from the rank of my forefathers. I will defeat my adversary with the words which were read in to days portion of the Holy Scriptures. O God, I am not worthy of all the kindness, and of all the truth which Thou hast shown unto Thy servant. Though I am not old enough to comprehend fully the importance of my future, yet I know, that many difficulties will present themselves before me, in meeting the obstacles and reverses which usually occur to man-kind ; many temptations will be put in my way, to draw me from the part of innocence to guilt, from good to evil. But what will inspire me with enthusiasm for truth and righteousness, to conquer sin and subdue the evil inclinations ? Shall I always be able or shall I have strength enough to withstand the storms of an eventful life ? Will I be wise enough to avoid the wrong way ? All these questions crowd themselves on my mind at this moment, and I am well nigh overwhelmed with fear and distrust at the dark uncertainity that lies before me. But we shall not try into that which the Almighty in his infinite power and wisdom has wisely concealed from us ; for the hope animates me, that the religion, which I have chosen this day will give me courage when I am desolated, counsel when I am depressed, and consolation when sorrow shall approach me.

This is my hope, my confidence, and as in former days our Sages combined labor with study, so shall be in

the future, my highest aim and endeavor, to pass away my leisure hours in educational labors, to culture my mind, to refine my heart, and to make my character beloved by God and men.

And from our Heavenly Father my thoughts naturally turn to you, beloved parents, with increased feeling of love and reverence. From the moment I saw the light of day you have bestowed upon me, signs of love and kindness. You have brought every sacrifice to promote my welfare. Your gentle voice has often warned me when youth would draw me into the evils of trouble and sorrow. Is it not natural that I should feel an earnest desire to exert my endeavor to return your love by actions, diligence and conduct? My heart swells with thankfulness and grateful pride for this highest gift of paternal supervision.

Oh! How can I repay you for all the wealth of love you have lavished upon me? How can I ever compensate you for the hours of anguish, for the ages of painful anxiety I have caused you? How can I ever return you that untiringwatchfulness and self-sacrifice with which you have crushed out from my yong life all thorns of unhappiness? Words are too poor to give utterance to the gratitude I owe you, dear parents, but I shall try all in my power to consecrate my life for your welfare, and be unto you that staff of comfort and sum of hope which will support you when age drops its silvery sprays of former prime and vigor.

May God bless you and grant you to reach a high age in health and prosperity to see me grown up as a man

in the best and noblest sense of the term. At present I am not able to prove to you how fully I appreciate your labor, to recompense the trouble you had on my account. But I will try all in my power to make your days happy and bright to show myself worthy of your paternal love, and to gain the esteem of my relatives and friends. Forgive the faults of my youth, forgive for whatever pain or grief I have caused you. I'll pray to God, to strengthen my resolution and enable me to become a faithful Israelite and a useful member of the community, which protects our liberty and our rights.

And you my beloved teacher, accept the sincerest thanks from the bottom of my heart, for you have impressed me with the desire of obtaining worldly and external happiness through the knowledge of my religion to receive the wreath, which is to be worn henceforth by me, and whose fragrant blossoms are to inspire new hope, new strength and new zeal; as our sages so beautifully exclaim: "love your Father in Heaven".

Amen.

CLOSING PRAYER.

Almighty Creator of the Universe.

It is with feelings of the deepest veneration, with sentiments of the purest and most religious, that I draw near to Thee, O Lord, to thank Thee for the blessing of this hour. To Thy Providence I raise my eyes to protect me from the chilling blasts of Sin and Temptation. Above

all I pray and bestow your Heavenly blessing upon my beloved parents to spare their life for many years to come, that they may enjoy the fruit of their care and labor. I beseech Thee to vouchsafe Thy grace upon my dear friends and relatives. Fully aware of the great importance of this hour I conclude my address with the Prayers of our Wise King and Psalmist. Not earthly wealth I ask from you O God, but give me wisdom and understanding, give me a good heart. May Thy Fatherly blessing rest upon our house and shield me through all the vicissitudes of life.

Amen.

X.

OPENING PRAYER.

Almighty Creator of the Universe.

With thoughtful heart and humble spirit do I approach Thee in this hour and pray, that my words and sentiments be acceptable to Thee.

Thou who art infinite in power and wisdom, grant me further Thy protection, bless me with a pure and noble heart, and lead me on the path of virtue, honor and duty.

I beseech Thee, Heavenly Father to be the guide and guardian of my youth, and give me strength to resist successfully all allurements of Sin and Temptations in manhood dangerous hours.

I thank Thee, Heavenly Father, for Thou hast

permitteth me to reach this station of my life to stand up this day in the midst of my brethren whose faith shall henceforth be my faith, and whose hopes be also my hopes.

Amen.

WORTHY CONGREGATION.

Dear beloved mother, relatives and friends !

Permit me worthy friends, being conscious of the great importance of this hour, to address you on this solemn occassion. To-day I appear before you worthy Congregation, to assume my position among you as a participating member of our cherished faith. Another youthful branch has been added to the glorious tree rooting in the soil of a hoary past, overshadowing with its lustrous crown a promising harvest for a still more glorious future.

To-day I turn an entirely new leaf in the history of my earthly existence.

Hitherto I was an innocent child guided by the kind hand of parental authority, watched over by her care.

Even the eye of the Almighty looked mildy down upon my doings not exacting from me punishment for transgression. But that time has now passed; from this hour I am a man of responsibility, though still a child in years.

Childhood with its golden dreams and bright anticipations is on the point of taking flight...... never to return to me. The earnestness of life with its claims and

duties, its fears and hopes, its deceptions and glittering temptations will approach me, and none of the trials of life will be spared.

Standing now at the entrance of manhood and with a pensive mind and trembling heart am anxious to penetrate the curtain of futurity.

Will the new life I ask carry me with its swiftness through its varied scenes of joy and sorrow, of hope and fear? Will the new life I ask, place my bark upon the stormy billows of the world?

Shall happiness grow up to me of its own accord while to the rest of mankind it is the fruit of cultivation, care and labor?

Could I make the years of my childhood last forever, could I hope to go down to the grave, without tasting the trials of this life, I might wish and pray.

O God place me into the midst of infancy, so that my innocence may still continue.

But this cannot be, everyone must go onward to meet his detiny, and no human eye is able to raise the veil of coming days.

Between these thoughts and sentiments which occupy my mind at this moment, arises within me the voice of the Lord from Sinai and the command of Moses unto the children of Israel as proclaimed in to-day's portion of the Ho!y Scripture.

וישלח את נערי בני ישראל ויעלי עולת.

"And he sends for the youth in Israel to be the first to sacrifice their offerings upon the altar of God."

My dear friends, not in vain did our great teacher Moses appeal to the hearts of the youths, not in vain did he direct his words to those, whose hearts burn with the sacred fire of religion and humanity, and whose breasts swell with enthusiasm and courage for the Holy Law.

When to-day I stood before the Torah and pronounced for the first time in my life the blessing:

אשר נתן לנו תורת אמת

when I bowed in veneration before the master of the Universe, there I felt myself among those to whom Moses addressed the words

נערי בני ישראל

to uphold the banner of the true Judaism, to stand firm for the principles taught by our great instructors in ancient times, and pray to Him, in whose hands is placed the fate of all mankind.

Oh Lord! Send Thy angel to lead me to the altar upon which I am ready to offer my youth of the present and my manhood of the future, that I may be found worthy of the great and glorious mission which you have intrusted to all nations on earth, where:

חסד ואמת נפגשי, צדק ושלום נשקי

Mercy and truth shall meet Justice and peace embrace each other.

And from our heavenly Father, my thoughts naturally turn to you, beloved mother, with love and devotion, joy mingled with sorrow. For thirteen long years have you toiled and labored for my health and education. You have brought every sacrifice to promote my welfare; you have tried all in your power, to make me feel happy on

this day of my Bar Mitzvah. But can I really be happy? The wound which time in its cause has beaten in our family circle can never be healed; the tender love and affection which my dear father has shown unto me, can never be replaced. Oh, how much more could we have enjoyed this day if his wish were granted to see me reach this thirteenth birthday of my life's journey. But the ways of the Lord are unquestionable, and I shall bear the portions which He in his wisdom will lay upon my shoulder with courage and fortitude; for the immortal spirit of the chief and father of our family will pray for the happiness of his children, enjoy in their preferment, and bless them on their road through the battle of life.

But you beloved mother, since God has instructed you with a twofold duty, how can I ever sufficiently thank you for all the love and labor bestowed upon me?

What do I possess to recompense the trouble you had on my account. At present dear Mother, receive my innermost gratitude and words of thanks as the best sacrifice I can offer upon the altar of humanity, but I will try all in my power to make your life happy and bright by good actions, diligence and an excellent conduct; years will pass by and I hope then to assist you in performing your duties and become unto you a staff of comfort and sum of hope which will support you when age drops its silvery sprays of former prime and vigor.

I know you ask no returns from me, for your labor was the labor of pure love and all you ask from me is to see me grow up a dutiful son, a loving brother, and a useful member of society.

May the Almighty strengthen my resolution, that I be not deficient in my duties as an Israelite towards my Religion, and which as a citizen I owe to the country that protects our liberty and our rights.

"At last, but not at least" you, my dear uncle, who since the days of my childhood hast bestown upon me your love and care; and who for years has been my guide and guardian accept a pure heart and prayer of an innocent child for your future welfare as a sign of my love and gratitude towards you. May God bless you and grant you to reach a high age in health and prosperity.

Amen.

CLOSING PRAYER.

Thou, O Lord and God! Thou whom I shall henceforth call my Father "Thou who art

אבי יתומים ודין אלמנות

the Father of orphans and Protector of Widows," grant that she who now alone is intrusted with my care, may never have cause to regret the labor and kindness bestowed upon me.

Bless her O Father! and all mothers in Israel upon whom rest similar charges.

Bless this Congregation, its President, Vice-President, officers and members, and all those who come to worship Thee, O Lord!

Concluding my address I pray with the words of

our wise King. "Not earthy wealth I ask from you O God, but give me wisdom and understanding; give me a good heart."

Amen.

XI.

OPENING PRAYER.

Before Thee O Lord and God I proclaim the declarations of Faith with the Truth which has been taught to me.

I believe with a perfect Faith that there is only one God the Ruler of the Universe in whom is centered the essence of all Power, Wisdom and Goodness.

I believe with a perfect Faith that God has revealed his will to Moses in His Divine Law and that he will reward or punish us in accordance with our acts in the present life.

I believe with a perfect Faith that at some future period, God will enlighten the understanding of all mankind and that all nations enjoy the most perfect happiness attainable on earth.

This is my confession of Faith; and in order to be able to regulate my conduct, Lord O God, confirm my good intentions to carry them into full effect.

Amen.

WORTHY CONGREGATION.

Dear beloved parents, relatives and friends !

The solemn hour of my Bar Mitzvah has arrived, it is the first important step in the career of my life, the foundation upon which is to rest the structure of my future welfare and happiness. But while I rejoice and feel happy, I recognize at the same time that this day is one of the most important I have yet experienced since it reminds me of the fact, that my infancy is drawing to a close while it places me at the threshold of a dark and unknown future.

Many difficulties will present themselves before me in meeting the obstacles and reverses which usually occur in man's life. And how shall I overcome them all? Will my life be a prosperous one or will it be a road of thorns and thistles? Will my parents be permitted to reap the fruit of their incessant care and labor? These questions naturally crowd themselves on my mind and I am nigh overwhelmed with fear and distrust at the dark uncertainty that lies before me. But we shall not try into that which God in His Infinite Power and Wisdom has wisely concealed from us.

Our Holy Law teaches me to uphold the requirements of Judaism, to be true and just to myself, true to my moral teachings and true to my God. And if in any weak and unguarded moment bad influence should try to

entice me from the ranks of my ancestors, then I defeat my adversary with the biblical watchword— "Whatever the Eternal has spoken I shall perform."

"כל אשר דבר ד'' נעשה"

It is therefore of the utmost consequence for me, to apply all the powers and faculties of my nature to conceive and understand, and to do that which the Lord requires from me. I will investigate into the future which is before me. Will I have strength enough to withstand the storms of an eventful life? Will I be wise enough to avoid the wrong way? These questions I cannot answer; but hope animates me that my religion which I have chosen this day will give me courage when I am desolated, counsel when I am depressed and consolation when sorrows shall approach me. This is my hope, my confidence. I look back upon the past; but what do I see there? Nothing but the kind traces of God, nothing but comfort and happiness. But the messengers who have bestowed upon me such a blessing were you, my dear beloved parents.

From the days of my childhood and up to the present period you have been responsible for all my doings, but according to our Hebrew tradition, I become personally responsible and take upon my shoulders the duties and obligation of the Jewish faith. You have guided and guarded me and provided me with education; you have brought every sacrifice to promote my welfare. My joy was your pleasure, my happiness assured your own.

It is not natural then that I should feel an earnest desire to exert my endeavor and return your love by

actions, diligence and conduct? I know you ask no returns from me. But how can I ever sufficiently thank you for all the signs of love and favor you have bestowed upon me? What do I possess to recompense the trouble you had on my account? At present I am not able to prove to you how fully I appreciate your labor, but my future aim and endeavor shall be to culture my mind, to refine my heart and to make my character beloved by God and man.

Accept my words of gratitude and the sentiments of my heart as the best sacrifice I can offer you at this moment; but in the future I shall do all in my power to make your age happy and blessed, to show myself worthy of your parental love and the esteem of my relatives and friends. I will pray to God to strengthen my resolutions and enable me to fulfill my promises to become a faithful Israelite, a dutiful son, a loving brother, a useful member of society.

But you beloved Parents! receive the sincerest thanks from the bottom of my heart, for otherwise I cannot reward you at present. Time will pass speedily and with the Help of the Almighty I shall prove myself worthy as a man in the best and noblest sense of the term.

Amen.

CLOSING PRAYER.

Heavenly Father, to Thee, I turn now my thoughts and pray; Guard me from evil, keep me from temptations and leap me through the battle of life. Bestow your heavenly blessing upon my beloved parents, grand parents and friends, the blessing of health and happiness.

Bless also this congregation, its President, Vice-President, Officers and Members and all those who approach to worship Thee, O God.

I conclude my address with the prayer of King Solomon.

"Not earthly wealth I ask from you, O Lord, but give me wisdom and understanding, give me a good heart."

Amen.

SECOND ADDRESS WHEN TWO BROTHERS ARE BEING CONFIRMED AT THE SAME TIME

XII.

Esteemed Friends, Most beloved Parents!

While I shall express in a few words the feelings which on this my Bar Mitzwah day pervade my heart, I would first of all thank you for your presence, that you have come to beautify this celebration. When a traveler who has traveled through gardens of rich flowers and has passed through fields of richest fruits at last reaches his destination he remains standing and looks back with joy

and happiness at the fields where every shrub and every flower greeted him with friendly mien. So do also I stand at the boundary of my juvenile existence. With joy and gladness do I look back this day at those childish days during which you, my dear parents, have cared for me. My youthful days were to me heaven upon earth, lighted up by the faithful and watchful eye of my dear mother, guided by loving and instructive words of my dear father. To-day do I understand both the care and the trouble which my dear parents have had with me to the present day. How much anxiety and pain have I caused you, how many a sleepless night and restless day have you had fo my sake! Now can I anticipate how much you have cared for me. Weak and helpless came I to this world. The childish illness befell me. Oh! what unspeakable grief and sorrow filled your heart during such times; what hot tears your eyes shed for me. All your thoughts were centered upon me. (The loving voice of my dear mother was my heavenly lullaby, and by the sweat of his brow did my dear father labor in order to supply my bread, my clothes, my teaching, and my education.)

Thirteen years have passed over my youthful head in which the tender blossoms of my juvenile existence have been ripened by the warm and animating sun of wise and most beneficial introductions. Thirteen years have passed and the child has become a youth who now shall be able to decide between good and bad, right and wrong, and to choose the path of virtue and fear of God. Virtue and fear of God are the angels who with their outspread wings guard and protect me. May I therewith as a be-

ginner in my ancestoral faith, practice it in its holiness. Virtue and fear of God are the angels who should grant me strength and perseverance to strive and labor for the renown and glory of our holy law as given by our great instructor Moses.

Ladies and Gentlemen !

Allow me to extend to all of you a hearty welcome to deliver a short address in the honor of our Bar Mitzwah. In fact I am glad that the pleasant duty has been bestowed upon me, to express my heartiest congratulations, and wishes of love and kindness for the future welfare of my dear brother. Not because it is customary do I seize this opportunity merely for the sake of receiving applause as an orator; but for the sentiments which occupy my heart at this moment, I rise to join the prayers of loving parents for their beloved children, yet dear friends I ought to be jealous of my dear brother on account of the great attention every one pays only to him, and the signs of favor bestowed upon him only, he is the King of this day, the cental figure of all these arrangements.

To you my dear brother I turn now with increased feeling of love and admiration, you have been an example of activity, I never felt it more impressive, never understood it better than to-day, when you leave the years of childhood to enter a new station of your life. May God preserve you from untold accidents on your journey through life, may he guide and direct your foot-steps for the honor of our parents and friends, may the Almighty give you strength to fulfill the promises you have made

to day, and grant you all the blessings with which a human heart can possibly be crowned; as much as it is in my power to assist you I shall be ready at any time. To prove that I am worthy of your brotherly love, as you have assured me yours. Receive my congratulations as the best present I can offer you, for they come from the bottom of my heart, never forget your home and playmates and recall in your years to come all the pleasant moments from the days of infancy. May God preserve you beloved parents for many years to come in the prime of health, to see all of us grow up to become the pride and honor of our family circle and the esteem of our fellowmen. Concluding my address I shall add a little poem.

POEM.

Thirteen to-day no longer a boy,
A man in Israel, I wish you joy,
May you prove a leader in the fold,
O the choosen people of God we are told,

Thirteen to-day I hope and pray
That God in his infinite goodness may
Lead you to paths of glory and fame
And teach you to make a noble name.

Thirteen to-day and at the gate
Of manhood you wonder what you await
The world is full of glorious deeds
Do not grow up one of its weeds.

Thirteen to-day my little man
Try and do all you can,

Your father's and mother's hearts to rejoice,
For you are their hope, their soul, their voice.

Thirteen to-day that implies
That evermore with you lies
The duty to live noble and true
The world made better by such as you.

SPEECH.

I believe with perfect faith, that there is only one God, who was before the world existed and will be for all eternity. It is He who created the world and rules it. He is immutable, all accomplishments are united in Him, but is impossible for human nature to comprehend his whole being.

I believe with perfect faith, that he did not leave it entirely to wisdom of man to discover the knowledge of his being and purpose, but he has also revealed himself to chosen men, that Moses was his greatest prophet, and that the laws of the Lord are given for eternity, and that the general acknowledgement of the same and obeying them will bring us the Messiah.

I believe with perfect faith, that my soul will not cease to exist, after the demise of my body, which it animates, and that it will have to give account of my conduct here on earth.

This is my confession of faith, and in order to be able to regulate my conduct, in furtherance of my spiritual welfare, Lord O God, give strength and perseverance in my everlasting grace.

Amen.

Permit me dear friends, being conscious of the sacred importance of this hour, to express the feelings which at present fill my heart.

I have been repeatedly taught, that this day shall make the first important change in my life, therefore I will investigate into the future which is before me, I will ponder upon the days which are behind me.

Though my mind is not yet able to comprehend the difference which exists between the days of my past and the days of my future, yet my heart does receive it.

A twofold feeling it is, which affects my spirit in this investigation: "The confidence in the Lord and the gratitude towards Him."

I trust O Lord to Thy kindness, my heart rejoices in Thy port, I will praise Thee, for Thou hast dealt bountifully with me.

I look into the future and my heart is full of hope. The human eye is certainly not able to penetrate the veil which envelopes the nearest approaching hour, and yet, just at the present time I would like to see my future revealed before me.

Will my path be even, that I may be able to travel over it with easy steps, or will I have to wind myself through thorny roads? Will I always have strength

enough to withstand the storms of an eventful life or will I succumb to the hardships of fate? Will I be wise enough to avoid the wrong way, or will I too easily submit to be misled into an erroneous path? All these questions I cannot answer but I am not overawed with fear and apprehension. Hope animates me, that my religion which I have this day chosen for my guide, will uphold me, Dear and precious it shall be to my heart, when I am depressed, courage when I am desolated, and sorrow shall approach me.

This is my hope, my confidence.

I look back upon the past, and my heart is full of gratitude. Not hidden like the future is the past before me, clear it is to my eyes, and what do I see there? Nothing but the traces of the messengers who have brought to me such comfort such happiness, were my dearly beloved parents. To God therefore and to you my dear mother I direct my heartfelt thanks at this hour, accept them, as I am not yet able to prove to you more substantially how fully I appreciate the benefits you have so abundantly bestowed upon me. Your kindness to me was not defined by province of duty, no, it was the result of your unlimited love, I could perceive it in each gift, every advice, each word. But did I always deserve such love, such kindness? Too often I did reward your kindness with ingratitude, your devotion with indifference, your tenderness with disobedience, pardon me as you have always pardoned. The Lord will give me strength to prove to you by actions, that I fully comprehend your magnanimity. Your indefatigueable care to insure my

welfare, shall bear the fruit, which shall make your heart rejoice.

This is the result of my investigation and may awaken within me the intense feeling of hope and gratitude, always to proclaim, "I trust O Lord to thy kindness, my heart rejoices in thy support, I praise thee, for thou hast dealt bountifully with me".

And thou O Lord guard me, that I may always walk upon the path of righteous, give me strength and understanding to fulfill my duties towards my relations and towards my fellow-men. Reward my dear mother for the care she has taken to insure my welfare, give her long life, health and happiness, and grant her to see nothing but prosperity and contentment with all children.

Watch also over my sisters, give them strength and understanding always to do what is right and become useful members of society. May this be thy gracious will.

Amen.

ADDRESS TO BE DELIVERED ON THE OCCASION OF MARRIAGE CONTRACTS.

(תנאים.)

Most Worthy Bride and Bridegroom !

LADIES AND GENTLEMEN:

The marriage contract you have heard read now, attracts your attention to its various articles. This act among our people is adopted since the time of our forefathers, when they were living in their own country under a Jewish government. There was, at that time, a law enacted, which bound the man to the young woman engaged to, as to his lawful wife. Our sages meant by it to protect the weaker sex and to guard the daughters of Israel, and a man could not after such an act hesitate to fulfill his promises, unless he forfeited all the pecuniary matters agreed upon in his marriage contract (תנאים). But the real selection of a woman, to be a man's life-companion, has nothing to do with contracts, it is a choice of the soul, and harmony of hearts which only can unite

man and woman. The Talmud says : "A woman is given to the man, in order to make his life complete" (Jebamoth) They meant by it, that the union between man and woman completes their destination, as once proclaimed by God when he said : "I'll make a helpmate for him" thus really being the true ideal of the union, the Almighty's completion of womankind and mankind, and such a union needs no securities at all but the marriage contracts (תנאים), and is merely a simple custom of our ancestors in olden times. Now, I hope, that also this union, is by the will of God, sanctioned too by written pledges and contracts, and upon which the Lord may send His blessings and mercies.

Amen.

MARRIAGE ADDRESSES.

(האָכצייט.)

"Be ye blessed of the Lord who made heaven and earth" (Psalms).

DEAR BRIDE AND BRIDEGROOM!

In this moment which is one of the sacred steps in human life, the sublime and spiritual duty is given to me according to my reverential position, to speak to both of your educated and feeling hearts, before the rite of uniting your souls by a golden wedding ring, is executed! And I am here to speak to your hearts like on all other occasions of my office, but now as it is in one way hard for me to accomplish this holy task and duty, not withstanding easy it is again. Hard it seems to me for I might say, citing the prophetical words; "A voice says call." The voice of my duty sounds call! Let thy exhort resound. Now I say: What shall I call and what is my exhort for now?

Shall I remain and speak to you my brother of duties and harmony in matrimonial life, on whom educa-

tion and science unprinted their spiritual seal ? Is it-you my sister to speak to you of love. faithfulness and union of the soul ? Of whom I know that true and holy is the inclination of the youthful heart to be united as a life companion with this man here ! Now, where the voice of the hearts sounds so loudly, and where the harmony cf souls is as perfect as yours, there is no want of reproof, there it is hard for the orator to find other words, which are not already inscribed in the holy script of heart feelings ! But, despite all this it becomes easy for me again for I am acting here during my address as only the interpreter of the tender feelings and desires of both your beloved parents.

Thanking the Almighty, ye are adorned to day with a crown exceeding all dearest earthly beauties and jewels.

At your sides the parents in their full energy of life are standing, and the thoughtful glance is falling upon you in this sacred hour, and to explain this glance to you in words it is indeed a worthy, though an easy task. This with joy glistening glance of the parents eyes is telling you of my brother how their hearts are rejoicing at the thought that their only beloved son, whos time was spent and devoted to knowledge and science, is entering now the temple of matrimony by choosing a virtuous girl as his life companion.

This glance is telling you further of their hearty desires for your future and the fulfillment of this promise is voucht by thy good kind heart.

And you dear sister ! Therefore the sorrow of

parting with parents home will be sweetened with the consciousness of being allied to a true looking gentleman.

Oh ! May the Creator of the Universe fulfill all the wishes of your parents to lead you in the path of righteousness and prolong your lives, blessing this happy union for evermore.

Amen.

II.

Hope to the Lord, be strong, strengthen thy heart and trust in the Almighty.

Dear Bride and Bridegroom !

With these words of the immortal psalmist, I am greeting you dear Bride and Bridegroom in this significant hour, while your hearts' union will receive the lawfull zeal of religious consecration. My text citing the prophets' thoughts, speaks directly to your heart. reminding it of its valuable effects in the course of human life and walking it to courage, and strength by trusting in the Lord.

Is it not the heart a source of hope, encouragement and belief ? Now dear Bridegroom ! While giving your hand to this your Bride, as her leader in paths of life, your heart is given too. With all the wishes, devotion and love, remember, too, dear Bridegroom to transfer this idea of my text into your life, make it your guide through

the way of your existence and you will find yourself stronger in the face of all changes to which your life is subject Do not lose sight and conscience of this your sublime duty to fulfill the desires of the parents by making happy their beloved daughter, being her true loving husband for happy are the parents having this blessed consciousness, happy this husband on whose kind heart his welfare is based.

It is now as if we all hope and expect your strong will, my brother, to make happy this virtrous girl, so that it wouldn't be hard for you.

Trust in the Lord, He is the source of love and He will bless your good efforts and therefore I'll direct you to the Lord by repeating the psalmist's words: "Be encouraged and strengthen your heart." But strong is this heart, whose love is unchanged, strong is this heart, which became mild, lovely and pure, hardened by fates changes.

Such a heart your future wife is waiting for.

Allegiance should fulfill the promises of love and with treasures of the heart repay the love of a wife.

At last it is you too, dear sister to whom I call; trust in the Lord and hope, for hope is the best posession on earth, hope is the child of faith, and therefore proves always faithful. It will be your guide leading you through ways of happiness and love, so try to become the precious jewel on the crown of matrimony.

And may the Heavenly Father from His highest throne send upon you His showers of blessing, fulfilling all the wishes of your hearts for ever and ever.

Amen.

III.

"I do rejoice when they say unto me: Into the house of the Eternal we will go."

Cheerful greeting you Dear Bride and Bridegroom! Joyful I will follow the call: "Into the house of the Eternal we will go" and this call is one of the best evidences for me, that your hearts' union is pure divine; Dear Bride and Bridegroom! Was ever a moment in your life able to elevate your heart feelings, devotion and love to the Lord, It is this moment just now. Above you the eye of our Heavenly Father looks down upon your union gracefully,— at your side all the dearly beloved ones are standing, around you a multitude of well wishing friends, for indeed in the presence of the lord, there is no false thoughts in any heart, and the sacred desire is living now in all your loving souls, that the Lord may bless this union for ever. Now I'll speak to you in the name of the Lord God in whom all trust and hope. It is you Dear Bride having been a stranger here for many years separated from dearest blood relatives, though content with your fate, wasn't you alone with your joy, alone with your pain, alone with your wishes, alone with your hope? And was'nt you feeling at that time the want for some beloved partaker in all these changes of life. Now Behold! The Heavenly Father leads you to the side of a pure, mild and virtuous girl which as the future lawful wife will become the guiding star and good angel of your

household. And Oh ! May you endeavor to fulfill the hope of those parents, who expect you to be the living sunbeam nursing their only flower with unchanged love and tenderness. Behold Dear Brother ! King Solomon the richest and wisest man of whom is said : „בעטרה שעטרה לו אמו ביום חתונתו וביום שמחת לבו." "With the crown, wherewith his mother crowned him, in the day of his espousals, and in the day of the gladness of his heart." And our blessed sages interpret it as follows : „ביום חתונתו זה מתן תורה" "The day of his espousals was the day of legislation" „וביום שמחת לבו, זה בנין בית המקדש" "And the day of his gladness was the day of rebuilding the temple."

But is there any nicer festoon for the forehead of a happy Bridegroom made of hearts roses by mothers hand, on which dew drops of joyous tears are glittering ? Such a festoon Dear Bridegroom wound by the soul of your glorious Mother, ought to adorn your head in this blissful hour, and day justly named : "The day of legislation for you, because new laws are given to you from our Heavenly Father, the laws of matrimony, laws for a life at the side of companion being your all on earth.

Dear Brother ! Your heart must be the Sinai, surrounded by sacred frames of love, and these laws from the hearts Sinai must be as inviolable, as your religious commandments.

And you dear Bride ! Having this beautiful duty to be the joy and happiness of a brave man, remember to enter your future house with the thought on God, taking along all virtues, which a well qualified woman's heart

hides, for this is the dearest gift of earthly riches you will offer him, it is only the smallest stones to a foundation of your future home. Dear Bride! A loving heart you shall bring him, which ought, can and will last for ever.

And Oh! our Lord and father look gracefully upon this union here, let them enjoy the happiness of life and lead them in the path of faith and righteousness for ever.

Amen.

IV.

„הנני כי קראת לי."

"Lord here am I, Thou hast called me."

These are the words uttered by the youthful Prophet as he appeared before his Master Eli being prepared to replenish his divine duty. . . . . . With these words I'll follow your call Dear Bridegroom who wanted me—fulfilling my duty,—to join, this of the Lord appointed virtuous girl to you in marriage.

„ויבן עלי, כי ד' קורא."

But the white haired priest Eli knew, it had been the Lord's call, making this future Prophet the executor of his will. Oh! My Dear Brother! It is you who ought

to be sensible that this not only your call, is much more the Lord's determination intending this brave girl here as your companion of life's pilgrimage.

And now in the name of our Heavenly Father I'm going to unite your hearts, reminding you at the same time of all your holy duties. Dear Bride ! Behold ! Short, noiseless and plain is the Jewish wedding ceremony generally, and only a few hearty spoken words will add peculiar consecration to this rite ; therefore needless it seems to me, to relate all your duties, and citing the patriarchial words : „וחיתה נפשי בגללך." "I shall live for thy sake." which our dear forefather Abraham said to his beloved wife.—I'll only make you attentive of these sincere words, Oh ! are there any riches, beauties and earthly treasures like this sincerely devout spoken passage ? "I shall live for thy sake."

Live for a wife, live with every breath for her, accompanying through all ways of life nothing more can and must a true husband do for his wife. Useless it would be all his efforts to adorn his house with anything else, as by this beautiful passage : „וחיתה נפשי בגללך." I shall live for thy sake.

More than this Dear Bride, the Lord himself does not demand, more does not ask this honorable, being indeed as your second father, aged gentleman, here.

Devote your life and heart to his, --your bride—daughter, and you will have given her all what a mortal can afford.

And you Dear Bride ! Leaving the sacred altar of

filial love,— at whose side you have served as a true and devote daughter hitherto, to appropriate, new and important duties.—Where shall I direct you in your future course of life ? Faithfullness ! It is known to you from childhood, and therefore like we all hope approve it, becoming the genuine helpmate of your husband.

Now Dear Bride ! With the Lord I began this address, and in his name I'll finish it ! Let the inherited faith enter your house and heart, for religion is the mightiest weapon in a wife's hand for all hard struggles of fate. And our Father in Heaven may he grant you a life of wealth, blessing and peace for ever and ever.

Amen.

ADDRESS TO BE DELIVERED ON THE OCCASION OF A SILVER WEDDING.

זילבערנע האכצייט.

I.

LADIES AND GENTLEMEN:

We are assembled here at the feast of a "Silver Wedding" which is not only a mere recollection of the past time of life, but a real feast worthy of celebration, For it is two human beings, who remind their happy time of youth being united in love and harmony, and now as about 25 years have passed away since that happy time, and these two mortals are still enjoying the happiness of their blissful youth, so it is really a solemn moment to celebrate this day as a "Silver Wedding". Therefore I would like to explain the value of this day mentioning the sayings of our wise sages as it is in the Talmud: „אמר ר׳ עקיבא איש ואשה זכו שכינה בינהן" (סוטה) "Rabbi Akiba said: Man and wife, if worthy, God is between them" And as they are still enjoying the happy time of their youth

they are worthy of Gods blessings to rest upon them, and and at last may the Almighty bless them prolong their lives in happiness and wealth to educate their children and may he bless all assembled here with life, happiness and prosperity.

Amen.

II.

LADIES AND GENTLEMEN:

This moment, when we all are assembled here to congratulate two happy mortals, who celebrate to-day the 25th anniversary of their blissful union, is really worthy of celebrating as it is a sacred reminding of a happy past of youthful life, and now still they are enjoying the peace, love and harmony of the spiritual gift of God, it is not only a simple imagination or recollection of past life of youth, but is a day which is as worthy as the day of their first hearts union for they are surrounded by dear beloved children, sweeten their life, and always remind them of the love and harmony which united their hearts 25 years ago. And now at last I'll pray to our Heavenly Father,— that he may send his blessings upon them, to prolong their lives in joy end happiness, that may later on celebrate their "Golden Wedding" and bless O! God all assembled here with life, health, joy and happiness for ever.

Amen.

III.

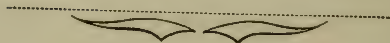
LADIES AND GENTLEMEN:

We are assembled here now at the celebration of a so called "Silver Wedding", therefore I would like to explain to you what it really means to celebrate a "Silver Wedding", for it is not only a simple rite of reminding a day or a past time of life, but it is more than that, it is an anniversary of about 25 years, which have passed away since two hearts were united in love and harmony, and it is now still more, that they live continually in peace and love as in the first time when love made them happy, and surrounded by dearly beloved children, their life is still more valuable as all other earthly treasures here, and though that all destroying time has passed over their delicate lives, nevertheless it is the noble and moral deeds that will remain immortal, for this is their real worthy crown here in this material life, which wouldn't perish for ever losing its value in spite of time, their virtuous crown will last eternally. And now at last may our grace-full God bless them and prolong their lives to celebrate their "Golden Weddiug" in health, wealth and happiness.

Amen.

ADDRESS TO BE DELIVERED ON THE OCCASION OF A GOLDEN WEDDING.

I.

גאלדענע האכצייט.

LADIES AND GENTLEMEN:

We are all assembled here in this solemn moment to congratulate the host and the venerable feast given whom God has shown his mercy to reach this blissful time in his high age, surrounded by his dearly beloved children and family, and who enjoyed peace and honor during his life till now, and just at this occasion I would like to explain to you some of the value of this feast as a solemn day for this honorable pair. It is not the material life alone which gives happiness to human beings, it is a peaceful and virtuous life, which grants happiness and joy to all mortals upon the earth, and now it is this dear pair,

who lived about 50 years peacefully and still more enjoy the blessings of our merciful God to celebtate this day and see their children as useful grown up men, and being in the best condition of health they are as happy as in their youthful time. Now at last may our graceful God bless all assembled here to celebrate this feast, and may he bless the host and hostess with health and happiness.

Amen.

II.

LADIES AND GENTLEMEN:

This day which two human beings celebrate as their "Golden Wedding Day" is really a solemn moment, for it reminds them of their blissful and happy youth when their hearts were united in love and harmony with ties, which can not be separated by human hands. And now time passed about a half century away since they enjoyed life in love and peace. Ii is a solemn moment now for them to celebrate this day as the 50th anniversary of their hearts' union, and still more if they are united even now as before in youths' solemn hours of love, therefore it is this day on which they recollect their happy past of life by celebrating it as a real solemn feast. And may at last our graceful creator of heaven and earth grant his

showers of blessings to rest upon them till their highest age that they may see their children all as good and useful members of humanity to sweeten the last days of their life in happiness and joy. And may he in his goodness bless all assembled here to reach a long age in happiness and prosperity.

Amen.

Address to be delivered on the occasion of a birthday.

I.

געבורטס־טאג.

LADIES AND GENTLEMEN!

This day being celebrated as a "Birthday" is worthy of our sincerest attention, for it is a day, when we have and are obliged to express our heartiest thanks to the Almighty for his grace and goodness rendered us in every thing, and now we have reached the time of this day, which reminds of the first seeing the light of this world, now it is therefore we have to thank God, that he sustained us until now in a healthy condition and delivered us from all evils during this year, it is a day too when every one who celebrates it, must not forget, that the material life alone, is the destination given by our great God to human beings, but there is something more in this life which is called immortality, and only by doing and obeying his spiritual laws, we are enabled to obtain immortality and the highest perfection destined by God to

all morals, now at last I'll pray to our merciful Father, may he in his great goodness grant his blessings to this feastgiver to-day, that he may celebrate hundredths of "Birth-days" in health and happiness, and may he bless all assembled here with life and prosperity for ever and ever.

Amen.

II.

LADIES AND GENTLEMEN !

We celebrate to-day the birth-day of Mr. . . . . . . and I would like to explain if this day really deserves being celebrated, and therefore I'll first refer to the real value of human life, as it is not only the material life, which all mortals are destined by the highest wisdom to enjoy here, but it is a spiritual life too, which means that God alone is it, who supplies all his creatures with their needs in life, and to him alone we are obliged to thank daily for his great mercy shown to us in the paths of life now as time passes quickly away, taking along all in its way, we are and ought to be most thankful to God, that he in his great pity sustained us in spite of the all destroying time. And therefore celebrating to-day, his birth-day, Mr. . . . . . is obliged to express his heartiest thanks to God for all his mercies and goodness rendered to him during a year. and be confident of his further provi-

dence during his life time. Now at last I'll pray to the Almighty: May He in His great goodness bless him, and prolong his life with health, happiness and prosperity, and He bless too all assembled friends here for ever.

Amen.

FUNERAL ADDRESSES.

I.

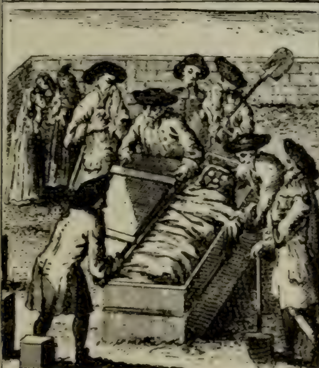
הספדים.

"In the morning it flourisheth and groweth up, in the evening it is cut down and withereth." (Psalms.)

These words of the divine man Moses in the 90th ch. of Ps. vs. 6. is a beautiful metaphor of the rise and fall of man. These words present themselves always to us when we are at the death bed of our fellow man. Flourishing and fading growing and decaying are the development of the material part of human beings. This constant change produces despondency in every observer. This feeling is especially produced, when we see both the growing and the decaying together, as when all destroying death overtakes a man in the prime of his years, who was the joy of his family, and the delights of his surroundings.

CEREMONIES OF INTERMENT.

Here is a life also destroyed in the midst of its career.

Here we are overwhelmed with the truth conveyed by the above text. The similarity of the growing flower and this young woman lying in the arms of death is striking. She was the joy and hope of her affectionate mother.

The loss of this flower has caused so deep a wound in the breast of her mother, that it can'nt be healed. This loss of her only child, that who the aim of her desires and wishes, shipwrecks the life of an aged loving mother.

Her grief is uncomparable, her sorrow bottomless.—Right here we feel the necessity of consolation for the broken hearted mother, and all her sympathizers, and this very same verse gives us the needed consolation, as it says: "The man lives to die, and dies to rise again."

II.

The man lives to die!

This earthly life my friends, is not a purpose by itself. It is only a means to an end. All that this transitory life affords us, of bad and good, sorrow and joy, poverty and riches, are not measured by the material

standard, as is commonly thought, but these phenomena are measured by a spiritual standard according to their use for the after life. Not here in this world is the key to unlock these mysteries but you find it there in the life beyond the grave, in the next world. This world according to our sages is only a hall to the palace. This life is given to us only to prepare ourselves to enjoy the felicities of a far higher and nobler existence.— When a human life is cut off in the midst of its journey, inflicting to many a tender heart, bereavement is not to be bewailed, as it clearly shows that our merciful God has seen in His wisdom, that the preparation is over and considered it suitable to begin to enjoy that eternal happiness destined to all good men and women. Our heavenly Father only spared it the cares and troubles of a continuing journey. This consciousness ought to console all that mourn the heavy loss. God has only facilitated the journey bringing into a new and by far nobler and holier life.

III.

The man dies to live !

Only the material part of the man dies, but the inner man the soul, is not destroyed by the hand of death. On the contrary she is released from an earthly prison, to

enter a royal palace. She dies only here in order to flourish in a purer and nobler form. Shall we be so obstinate as not to be consoled, when we see one of our dear ones ascended a higher degree of life? When we see one plucking a delicate flower, with the object of destroying it, our heart is filled with pain and sorrow, but when in the flower there is a human soul plucked by the hand of God, then we know that it was not without a purpose but the highest wisdom and divine perfection has destined it, but to elevate and ennoble it.

Also this human body, lying before us, has moved in into a new home of everlasting joy and felicity, and while the body will separate to atoms, to join its elements, the soul will be surrounded by eternal happiness and heavenly glory.

May her soul rest in peace, under the protection of our graceful God.

Amen.

I.

"Thou shalt come to thy grave in a full age, like as a sheaf of corn cometh in, in his season." (Job.)

The Dying Man a ripe sheaf.

As the life of man is often compared in the scriptures to the growth and decay of plants so in this cited

verse of Job., the descont of man to his last resting place is compared to the bringing in of a ripe sheaf into the barn. In this comparison is hidden a much deaper thought than that discerned at first sight. Here is represented to us a ripe old age. Let us try to understand the real meaning of these words at this earnest moment, when we are on our way to bring these remains to their eternal rest.—My friends from the first moment when the seed is sown to its sprouting the observing eye looks upon it now with hope, and now with anxiety, considering what will hasten, and that will delay its maturity. When the ears are nodding their heads, as if giving information of the hidden treasure below how delightful a sight it is. But does not the very same man, who was transported with joy at seeing it grow and ripen, cut it down with his own hand? And is not so with man? And is not man from the moment of his birth surrounded with ceaseless parental love and affection? Do not parents care for the life of their dear ones more than their own? Does not very often save man from perilous dangers where human help can't reach? And does not the very same God allow death to go on with its work of destruction, reaping down the noblest of creatures not pitying youth nor respecting age? If we wish to uncover this mystery, we must return to our comparison. Why is the farmer in so much anxiety at the time of sowing, and in joy at the time of harvest? Is it perhaps because of seeing so small a seed turned into a magnificent plant? Oh! No, It is not the ear that the farmer cares for, but the grains that are hidden in them, which are of the most use to him.

When the grain reached its maturity the ear must fall under the scythe of the reaper, in order to separate the grains from the husks and use them for their proper purpose. So it is also with man. The body is only the ear, in which, is hidden the grain called the soul. And this life is the soil in which the grain is repairing. And those that have ripened, God separates from their husks,—the body— to use them to what they have been destined. But when is the time of maturity ? This can be known, only by Him, who knows the beginning and end of all things, and sometimes a sinful soul must be cut off unripe just as a spoiled ear must sometimes be cut down unripe.—The sheaf brought into the barn at the proper time signifies the perfect man that reached maturity by virtue and piety and therefore he is freed from his earthly abode to enjoy heavenly glory.

When we see the end of human life on this holy ground especially when standing before an open grave, ready to take in such a man as this, we ought not to direct our thoughts to the fate of those living, that go home, but to the following question : "What has become of the Inner Man" ? How did the soul develop itself ? How did it go to its heavenly abode ? And applying these questions to the deceased before us, we can only answer it, by the words of our text : "Thou shalt come in thy grave in full age." etc.

This man having reached on old age who was esteemed and respected by all his friends and aquaintances has come to the heavenly kingdom ripe and perfect. And

this will console the hearts of the mourning and aggrieved family, relatives, friends, and sympathizers of their bereavement, and his rememberance will last for ever.

May his soul rest in peace.

ת׳נ׳צ׳ב׳ה׳

SPEECH ON THE OCCASION OF LAYING THE FOUNDATION OF A SYNAGOGUE.

I.

„והאבן הזאת אשר שמתי מצבה יהיו בית אלקים“

"And this stone which I have set for a pillar shall be God's house."

LADIES AND GENTLEMEN:

We are assembled here at this solemn place, laying the foundation of a synagogue, and as I'm permitted to utter a few words concerning this occasion, it is my above text, the words of our Patriarch Jacob, which I accordingly choosed to address you Ladies & Gentlemen. These stones being the material of the Synagogue, are worthy of consideration, as it is not only a simple ceremony or rite, the solemnity at the "Laying of a Foundation" but there is a higher purpose in erecting this house.

It is going to be the "House of God" „בית אלקים“ which reminds us of our Creator, who in his merciful

goodness destined all human beings to a noble and spiritual aim, revealing his sacred Law to his chosen people and only in observing his commandments and continuing faith in Him we will reach this high degree of perfection. Now, it is this moment giving us an opportunity to more strength, power and courage in approaching the pure and holy aim of mortal life, for it is the endeavor of this worthy Congregation to build a house where to concentrate all their thoughts in uniting their prayers and thanks to our Almighty Father and to be conscious of his goodness and wonderful deeds. At last, may he who is above the stars pour his shower of blessings upon all here present, and grant them his mercy to their lasting benefit for ever and ever.

Amen.

II.

LADIES AND GENTLEMEN :

This is indeed an occasion where a speech is utterly unnecessary, for the fact of our being here, laying these first stones to a foundation of a Synagogue speaks so eloquently, that the words even of a Demosthenes or a Cicero would fall unprofitable. It is a solemn moment Ladies and Gentlemen, not only by its simple aim of erecting a Building, but there is another purpose in this act here, for we are going to make it a real "House of God" where to enjoy spiritual and heavenly delight in

fulfilling all the sacred commandments of God, and expressing our thanks to him for all benefits granted by him.

It is too worthy Congregation this moment, which is our only pride among all nations upon the earth, for we as the peculiar people destined to enlighten the whole world are continually preserving faithfulness and love in sacred Law, by endeavoring to devote our life in his service. Now it is this moment and this place here, which shows our willingness to reach the holy aim intended by God to his beloved Israel.

Here my dear Brethren, we will feel the pure joy of heaven, and here in this "House of God" „בית אלקים" we will be able to comprehend the sacred destination of all mortals. And last but not least, it is our Creator whose holy Majesty will be in our midst in this House, as he said unto Moses: „ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם" "Let them make me a sanctuary, that I may dwell among them." And may he too bless all assembled here with health, life and prosperity, for ever and ever.

Amen.

ADDRESS TO BE DELIVERED ON THE OCCASION OF THE DEDICATION OF A SYNAGOGUE.

I.

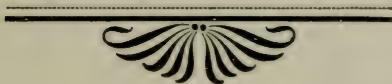
חנוך בית הכנסת.

LADIES AND GENTLEMEN:

We are assembled here to-day to celebrate the opportunity of the Dedication of a Synagogue which is generally called : "The House of God" „בית אלקים" and now just at such an occasion I would like to say something to attract your sincerest attention to the fact, that we as the chosen people, are destined to spread the real enlightment to the whole world for it is our only dearest treasure which adorns us when scattered upon the whole earth. We still are fulfilling our mission as giving light to all the nations, by showing our piety and spiritual deeds, now therefore it is this day when we have in our possession one more of these spiritual deeds, namely by devoting our time and dedicating a Synagogue, which is

called, "House of God" for its purpose is not only material but it is for the delicate and noble spiritual feelings cf the immortal soul, when she is in need to express her thanks or pray to her Creator for help. Now therefore I think we are all here obliged to celebrate this day and pray to our Father in Heaven that he in his great goodness may enable us to perform and obey all his sacred commandments in this "House of God" "בית אלקים" and may he too bless all Israel with life and happiness, and gather them from all corners of the world to bring in the holy promised land.

Amen.

ADDRESS TO BE DELIVERED ON THE OCCASION OF THE DEDICATION OF A CEMETERY.

חנוך הגדר.

I.

„עקביא בן מהללאל אומר הסתכל בשלשה דברים ואין אתה בא לידי עברה, דע מאין באת, ולאן אתה הולך ולפני מי אתה עתיד לתן דין וחשבון" (אבות פ. ג.)

"Akabia ben Mahalel said: Reflect upon three things, and thou wilt not fall a prey to sin; know whence thou comest, and whither thou goest, and before whom thou wilt once have to render an account in judgment. (Aboth. 3.)

LADIES AND GENTLEMEN!

This place being generally called "בית החיים„ "The house of life" attracts our sincere attention to comprehend how it really deserves this name, which relates to living being only, and at the same time it hides the human remains. But still before I venture to explain this, I will cite my above text of our wise sages regarding this place, which is dedicated now as "The house of life". Our sages said: "If we reflect upon these (above named) three things, we can't fall a prey to sin", they meant by it, that if a man is conscious of his sublime destination of life which is not only materially, as to live and die, loosing the real value of immortality, and acting alike, as to preserve this consciousness in all changes of life, no man will fall a prey to sin, for the real and divine purpose of life is perfection and immortality. Therefore, death is not as fearful, as some of you imagine; it is only a change of mortality, and this place here is the gate to enter the palace of heaven, and enjoy true life of divine glory, thus the place is named "בית החיים„ "The house of life" for there is now place in this mortal world, which can afford more peace and true happiness to the soul, as this place here, being the real house of divine and immortal life and when we are ever conscious of this sublime aim of life, as our great sages said, we can never fall a prey to sin, but we will endeavor to attain the highest degree of Perfection, and enter this gate of the royal palace to the last resting of our noble soul, which returns to her previous source of life, when the body separates to atoms, to join his

elements not falling a pray to total destruction. And now may the Almighty God of Israel in His endelss mercy, bless all the living to live to the longest age, and may He never cause youth to disturb this ground.

Amen.

II.

LADIES AND GENTLEMEN!

„טוב שם משמן טוב ויום המות מיום הולדו" (קהלת)

These words uttered by the wisest man, King Solomon, are considering the human life as a mean only to an end, and that the destination of the mortal beings is to be found only in a higher and spiritual sphere, to which death alone opens the gate of it, by transfering into a new and purer form of life the next world (עולם הבא). Now just at this solemn occasion I have an opportunity to explain these sensible words spoken by the wisest mortal centuries age, it is just here on this holy and peaceful ground upon which we are standing and going to dedicate for a higher purpose by transfering all our beloved fellow men into their last resting place, who are going to enjoy heavenly life. Therefore Dear Friends! Death is not as

horrible as many of us will imagine it, it is only like Solomon said, the better time of human life, and therefore better then the day of birth, and this place is the right gate of entering into the heavenly Kingdom. At last I'll pray to our Merciful God, may He bless all here assembled, to live in happiness, and not disturb this ground by unripe youths.

Amen.

III.

LADIES AND GENTLEMEN:

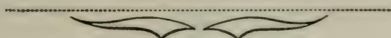
There is no place and no occasion, which could attract our attention more solemn, then this moment standing upon this holy ground, where all mortals find their last resting entering a new life, but at the same time I'm going to explain you the real sense of this place being dedicated now, and called in general "House of Life" "בית החיים" for it is only the soul of the mortal, which is destined for eternal life, and only the material part is it which remains here in his earthly resting place, and therefore it is not as fearful to think of the last time of our enjoying the spiritual life by being separated of our body, for it is "Death" alone the benefactor of all mortals in opening the gate of heavenly life to them. Now it is

this place here, which calls our attention to-day to the fact of being aware of our high destination in earthly life. And at last may our graceful God grant His blessings upon us all to live a happy and joyful life until called at a high age to enter this gate of pure and holy life.

Amen.

SPEECH ON THE OCCASION OF A SIOM HATOHRA.

I.

„סיום התורה"

LADIES AND GENTLEMEN:

We are assembled here all to celebrate the occasion of a "Siom Hatohra" (סיום התורה) and as I'm allowed to speak I'll explain to you the real value of this solemn moment and namely: It is our holy Tohra which is our dearest jewel adorning our crown of life and aiding us in all persecutions and of all nations who endeavor to annihilate us, and it is therefore that we ought to be proud of possessing this worthy treasure, it is the "Tohra" only, which enables us to walk in the pathways of virtue, and to ennoble our souls and live spiritually and not only materially, therefore we ought to study the holy "Tohra'

and to obey all the sacred commandments, to gain the love of God, that He may send His blessings upon us, and now at last let us all here pray to our God, that He in His great goodness may send His blessings upon us all, that we may in His paths of righteousness, and obey to his sacred commandments for ever and ever.

Amen.

INAUGURATION SPEECH.

I.

LADIES AND GENTLEMEN:

We are assembled here to day at the occasion of inaugurating our worthy officers, and therefore, I as the President-elect of this Congregation would like to utter a few words concerning the solemnity of this moment, namely : We are all here united in harmony endeavoring by our best and noble means to reach one aim, now it is our duty never to untie these sacred bands of unity, which lead us in the real path of humanity, and try to promote the welfare of our members being conscious of this our holy aim. It is no difference too regarding the noble deeds and activity for the progress of our Congregation, for every one is obliged to endeavor for the benefit of his co-brethren, therefore I'll call your sincerest attention to the fact of never loosing the ties of unity, and as my worthy Brethren agreed upon to honor me with the leadership of their worthy Congregation, I'll try to deserve

this honor and to gain their esteem by endeavoring for the best of our Congregations, but nevertheless you my dear Brethren too are obliged to try every one and co-operate in promoting the progress and welfare of our Congregation for only in this way we will be enabled to reach the noble aim of our work in the name of humanity. And at last may our Almighty God bless us all and prolong our lives to walk in the path-ways of His holy Law.

Amen.

HISTORY OF THE GREAT MEN IN ISRAEL.

ביאגראפיע פאן דיא גדולי ישראל.

Rabbi Abraham son of Rabbi Meir Eben Ezra has lived in the year 1194 and made many translations of the Bible.

Rabbi Moses son of Rabbi Maimon lived at the end of the 12th century and made many philosophical works in the Arabian language, which have been translated in Hebrew by Rabbi Eben Tuvon.

Rabbi David son of Rabbi Josef Kimche lived in the year 1223, and made many works in the Hebrew literature.

Rabbi Don Isaac Abarbnel lived in Spain in the year 1494 where he has been the leader of Jews going in exile He was a great philosopher, and made many philosophical works in the Hebrew language.

King Chmielnicki in Poland killed many Jews in the years 1648-9.

The Holy City Tweria was rebuilt in the year 1560——

In the year 1647 Oriel Okosta killed himself.

In the year 1720. Elias the Great of Wilna was born, who was the greatest man at this time.

SCHECHITA.

שחיטה.

I.

Among the numerous commands of our Torah none is more positive than that Israelities should eat no blood. In Leviticus 17:12 we read, "No soul of you shall eat blood, neither shall any stranger that sojourneth among you eat blood." This command often repeated is also accompanied with the severest penalty. "Whatsoever soul it be that eateth any manner of blood, even that soul shall be cut off from his people." Leviticus 7:27. Already in the beginning of the Torah we are commanded: "But flesh with the life thereof, which is the blood thereof, shall ye not eat," Genesis 9:4.

To guard against the best infraction of this imperative injunction, the Rabbis of old have required the most exacting compliance with carefully prescribed laws, as to the manner of killing animals intended for food. This is called Shechita, which is the Hebrew name for the act of

slaying animals or fowl according to the laws and usages of orthodox Judaism. Shechita is an abstract noun and in literal translation it means slaughtering. The man who performs the act of Shechita, is called in Hebrew Shochat, viz., a slaughterer.

The Shechita consists mainly in cutting the throat (windpipe, arteries, etc) of the animal to be slaughtered. The law requires that the knife to be used must be as sharp as possible, and that not the most microscopic notch shall be found thereon. The reason for these and for other very ancient prescriptions is that the animal shall be killed without any cruelty and with the least pain possible.

Now, why this form of slaughtering? Because the cattle, etc. would be freed by it, if not entirely, yet to the greater part of its blood,—and the Israelites were strongly enjoined against eating, or therewise using blood. In order to obey maintained practice among the orthodox Jews, to purge the meat from all veins and arteries before it is cooked, and also to sprinkle it with salt and let it lay for an hour before it is placed over the fire, so that the last drop of blood still retained in the meat may be drawn out.

After the animal is killed, the act of Bedikoh (examination, viz., of the lungs, etc.) has to be performed by the Shochat. The least irregularity or abnormity in the lungs or one of its parts, the least sign that the lungs are defective compels the Shochat to declare the meat to be Trefoh, that is, illegal to be eaten. If it be found in the state required, pure and healthy, he declares it to be Kosher, that is, right or pure.

METHOD OF SLAUGHTERING.

A Shochat, can not be every person, except he stands a rigid examination before an orthodox Rabbi and demonstrates that he knows fully well all the laws of Shechitah and Bedikoh, and that be can delect and remove the least notch in the slaughtering knife.

Of course the animal to be slaughtered must first be securely bound and held in order that the Shochat may get at the throat to perfoim the act of Shechitah. This is called casting and it is usually done by throwing a rope around the horns and pulling gently the head down to a ring in the floor. These are the laws of Shechitah prescribed by the Talmud.

FORM OF MARRIAGE CONTRACT.

May the almighty, who knows the future, grant His blessings to these words of the contract and union, which has been made by these two parties, namely: between the young fellow........with the permission of his father, and the girl........with the permission of her father that the first above named party....will marry the second party....according to the rite of Moses and Israel, They will futher (have) every-one of them have the same right and power to dispose of their money and possessions. Mr........the father of the first above named party, is obliged to give to his son the above named bridegroom clothes, and the promised amount of $...... Mr........the father of the second above named bride party, has to give to his daughter for her dowry (portion) the promised sum $....before the marriage with Jews and clothes honor her, all this to be given before the marriage. The marriage will take place on the day....at the bost of the bride's father in the city or place of........To this contract both above named parties are obliged, to otherwise every party acting against, will be find lawfully to repay to the other party half (cost) expense of the promised portion, but the fine will not please from the law's excomunication, neither the excomunication from the fine Mr........Father of the bride, will freely let the two

parties live in his house for......years, and supply them with food for....years after the marriage, who warranters, which as debtors want to warrant for the bridegroom are Mr.....and Mrs.... and for the bride the warranters are Mr.....and Mrs..... and the two parties are obliged to release the warranters after, that they might have no harm of it all that we took in possession, from the first party and warranters, in behalf of the second party, to to fulfill all that above mentioned and promised, by a witness who is able to take possession of it.

Done, Etc. All has to be fulfilled and kept.

Witnesses { ....
....

MARRIAGE CERTIFICATE.

This is to Certify,

On the......day of the week, the......day of the month... ..in the year 56...., A M., corresponding to the......of........... 18....the holy Covenant of Marriage was entered into, in............between the Bridegroom...............and his Bride..............

The said Bridegroom made the following declaration to his Bride :

"Be thou my wife according to the law of Moses and of Israel, I faithfully promise that I will be a true husband unto thee, I will honour and cherish thee ; I will protect and support thee, and will provide all that is necessary for thy due sustenance, even as it beseemeth a Jewish husband to do. I also take upon myself all such further obligations for thy maintenance. during thy lifetime, as are prescribed by our religious statute."

And the said Bride has plighted her troth unto him, in effection and in sincerity, and has thus taken upon herself the fulfillment of all the duties incumbent upon a Jewish wife.

This Covenant of Marriage was duly executed and witnessed this day, according to the usage of Israel.

Witnesses: { ....
{ ....

PROCEEDINGS OF DIVORCE.

FORM OF DIVORCE

On the......day of the week, on the......day, of the month...... after the worlds' creation according to our reckoning here in this city....which is on the shore of the river......I......with the second name......often called......son of......who is residing now in this city of......which is on the shore of the river......consent and affirm, without being compelled to, that I release, and give to you this divorce-letter, my wife with the name ......often called....daughter of....living in this city of....which is on the shore of the river....This I say to you, having been my wife before : Now I exempt you from me, and separate both of us, by this act of divorce that you are permitted from now, to do, and ever marry any one according to your own will, and nobody shall prohibit that for my sake for ever. You are allowed too, to act as you like, and this here shall be a letter of divorce from me, and a release for you, according to the rite of Moses and Israel.

Witnesses { ....
{ ....

Form of a Chalitza Contract.

In a memory of this contract, which was signed in our presence on the......of the week......as we count here in this city....and namly : The brothers.......... came to us and said : Yea be our faithful witnesses and thou yea will sign your names, that it should serve her as an evidence, proof and mean that we are willing, without being compelled to. Behold ! We acknowledge before you to-day, that if our brother will die, we are obliged all to give her Chalitza (חליצה) for no money at all. After three months of death, she is free to desire from us the ceremony of the Chalitza (חליצה) to be executed in her behalf. We are all obliged to do as we promised here, and we confirm it with an oath not to break our promise until the rite of the Chalitza (חליצה) is completely executed according to the rites of Moses and Israel. This contract here is legal in the fullest sense of its meaning, and can not be solved without fulfilling all the promises made to her in rendering the ceremonies of Chalitza (חליצה) without any payment.

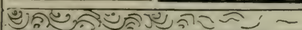
This is written in the presence of witnesses which are true and faithfull.

Witnesses { ....
....

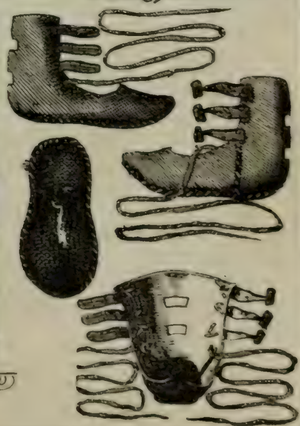
PROCEEDINGS OF CHELIZA AND SHOE.

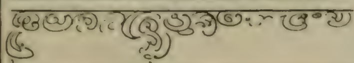

QUESTIONS AND ANSWERS

שאלות—ותשובת

1.

Question—שאלה

אַ פּענדער מילך אויסגילאפּען זידינדיק אונטער איין יוך פין אַקוואָרט, אין דיא מילך ועהט מען אָן אין דעם אונטערשטען טהייל פין דעם טעפּיל. ?

If boiling milk ran over the pan under a pot of soup standing near by, and the pot is of a Quart size; the milk covering as a paste around the lower part of the pot. ?

Answer—תשובה

ווען עס איזט איין אייזערנעם טעפּיל קען מען עס כשרין, אין ווען עס איזט איין אירדינעם טעפּיל איזט עס טרפה. (הבּשר כשר)

If the pot is an iron one, it has to be washed with boiling water, and put into a fire stove, and in case it be an earthen pot it must be thrown away. (Meat Kosher)

2.

Question—שאלה

אביסעל מילך קאכענדיגע האט א שפּריטץ געטון אין אַקוואָרטען טעפּיל יוך. ?

If some boiling milk got into a pot of a Quart size of soup. ?

Answer—תשובה

ווען עס איזט נור געוועזען א שפּריטץ איז דאס פלייש כשר.

If only a little milk got into the soup, the soup is Kosher,

3.

Question—שאלה

מיט אַרעפּעל אין טעלער מיליכיקען וועלכעס איזט געניטצט געווארען בתוך מעת לעת האט מען גיגעסען פליישיגס, אין עס איזט פערמישט געווארען מיט אנדערע כלים, נישט צום דערקענען וועלכע עס זינד מיליכדיגע אין וועלכע פליישיגע ?

A spoon and a plate used for milk meals only, it was eaten with a meat meal, and the spoon and plate got mixed into other spoons and plates without being able to find them out between the mixture. ?

Answer—תשובה

איין לעפּעל אין איין טעלער זאָל מען פין דיא כלים אוועקווארפען, אין דיא איבריגע מעג מען ניטצען.

One spoon and one plate must be thrown away of the mixed spoons and plates, and the other ones can be used.

4.

Question—שאלה

וועו אַ ערך פאַן 2 לויט זייף איזט אריינגעפאלען
אין א טאָפּ קאָכענדיג פלייש אַ האלבער טשיקען מיט
א האלב פונט פלייש. ?

If a piece of 2 ounces soap fell into a pot of boiling soup with a half of chicken and a half a pound of meat. ?

Answer—תשובה

The meat is Kosher. -- דאס פלייש איז כשר.

5.

Question—שאלה

מען האט פערגעסען דאס פלייש אבצוגיסען פין
נאכט ביז פריהמאָרגען ?

If meat laying in salt wasn't washed from evening till morning. ?

Answer—תשובה

The Meat is Kosher. -- דאס פלייש איז כשר.

6.

Question—שאלה

מען האט געפינען א שטיקעל גלאז מיט א האלבע
נידעל אין פיפעק, עס איזט נישט דורך גילעכערט ?

If a piece of broken glass and a half needle was found in the inside navel of a chicken, and the navel is without a hole ?

Answer—תשובה

ווען עס איז נישט דער פּיפּעק דורכגילעכערט איזט עס כשר.

If it is without a hole it is Kosher.

7.

Question–שאלה

אַ טשיקען מיט אַצובראכען פליגעל איזט בע־מערקט גיווארען ביים איינזאלצען, בספק אויב עס איזט גישעהן קודם השחיטה או לאחר השחיטה. ?

If a wing of a chicken found broken, but it is a doubt if it got broken before or after the slaughter. ?

Answer—תשובה

ווען דער בראָך פון דעם פליגעל איזט 1 אינטש ווייט פון דעם גוף העוף, איזט עס כשר.

If the broken wing is one inch away from the upper part of the body it is Kosher.

8.

Question–שאלה

מען האט געפינען א קליין לעכיל אין ושט תחת מקום השהיטה. ?

If small hole was found in the windpipe. ?

Answer—תשובה

ווען דער ושט איזט גילעכערט איז עס נבלה טרפה.

If there is a hole in the windpipe it is absolutely Trefoh.

9.

Question-שאלה

דיא לעבער פין א טשיקען איזט געשוואלען מיט בלאָטער אבער נישט גילעכערט. ?

If the liver of a chicken is swollen with bladders, but without any hole. ?

Answer—תשובה

ווען דאס פלייש פין דער לעבער איזט געזונד, נישט פערפוילט, איזט כשר.

If the liver is not soft as to become crumbs it is Kosher.

10.

Question-שאלה

אים פסח גפינען 2 קערנעס אין זופּ ביים עסין נישט צו דערקענען אויב עס איזט ווייץ אדער האבער. ?

If two seeds were found in the soup at Pesach Holiday, without knowing the kind of the seeds. ?

Answer—תשובה

ווייץ אדער האבער איזט אללעס איינס עס איזט חמץ.

Wheat or corn or any seed of this kind is Chomez.

11.

Question–שאלה

א טעלער מיט א טעפעל חמצדיק איזט פערמישט געוואָרען אין פסחדיגען געשיר ביו"ט של פסח, מען גידענקט נישט ווען דיא כלים ווארען גענוצט. ?

If a plate and spoon pot of Chomez got mixed in Pesach into Pesach-pots and plates, without knowing when they where used. ?

Answer--תשובה

ווען עס זינד אייזערנע טעפליך קען מען זייא כשרין, טעלער א וועקלייגען פיר חמץ.

If the pots are iron ones they must be put into fire and washed, if of other stuff made, it is Chomez Plates can be used for Chomez.

TREASURES OF THE BIBLE,

CONTAINING A COMPLETE REVIEW
OF THE MOST INTERESTING
PARTS OF THE HISTORY
OF THE BIBLE,

—BY—

MOSES NATHAN RUBINSOHN, L.L.D., PH.D.

PINKUS FRIEDMAN, PUBLISHER,
172 RIVINGTON STREET,
NEW YORK.

Treasures of the Bible.

בראשית.

TEACHINGS OF LOVE.

Our sages have said:

Our sacred law begins and ends with love; it reveals to us true love, peace, and harmony; it teaches us how our Lord God clad the first-born mortals, Adam and Eve; how he came to our patriarch, Abraham, to comfort and console him in his days of sorrow; and, last of all, it teaches us about the great leader, whose name as we come across it while turning the pages of our Bible, strikes us like a precious gem, and fills our hearts with grief, mingled with a feeling of reverence and admiration, that is due to a man who has struggled for the good of our people through forty years in the wilderness—the venerable Moses, whom it pleased the Great Almighty to bury in an unknown grave. In contemplating this law, we find that our earthly duty is to love one another; for is not love the corner-stone upon which our sublime faith is based? Thus, the first commandment of love is charity; we

should help our poor and suffering brethren, and impart to them the blessings which our God has granted us.

„תורה תחילתה וסופה ואמצעה אמת".

The Psalmist says: "The universe is built upon love and charity." Therefore, dear children, it is love only which can make you happy. "Love and thou wilt be loved," and you will enjoy the light of spiritual and material life, as it is written:

„עולם חסד יבנה".

"Light will be in the darkness to the righteous," Amen.

„זרח בחושך אור לישרים".

נח.

THE SIGN OF THE COVENANT.

This portion contains the history of the deluge and how our Lord made a covenant with Noah, by the sign of a rainbow, never to destroy again the world by a deluge, as it is written:

„זאת אות הברית".

"This is the sign of the covenant which I made with you," and this sign of the covenant, "the rainbow," is clearly understood as an eternal covenant between God and mortals, for the three colors, red, blue, and green, are comparatively the symbols of this covenant; thus, the "blue," the heavenly color, is the symbol of justice and truth, reminding us of the laws which we received from heaven; the "red" color symbolizes the

teachings of love, which we received from heaven, as it is written:

„ביום ההוא נבקעו כל מעינות תהום".

"In this day of revelation, all the sources of love and truth were open," and at last the "green," the rainbow in itself, is the real sign of peace, and reminds us of the holy love which God granted to us, for all the law is given for the sake of peace. Therefore, dear children, love ye and cherish peace:

„זאת אות הברית".

"And this is the sign of the covenant, which is given to us all by God himself, Amen."

לך.

THE TEN TRIALS OF ABRAHAM.

Our sages said:

"By virtue of ten utterances the world has been created," and by the ten trials of our ancestor Abraham, whose biography is contained in this portion, the world of morality was created by God; for at the time of creation, the Lord also here uttered his powerful creative words, "Let be," and a glorious spiritual creation arose.

Our sages further have said: "Only for the sake of Abraham was the world created"; for at the time of creation, and likewise in the ten trials, everything that is or was for the promotion of the heavenly kingdom is contained as it is written:

„ברוך אברם לאל עליון".

"Blessed be Abraham, for he gained heaven and earth for God again." It was Abraham who revealed to all the world the truth of the everlasting Lord; he also told all the heathen of his native country to believe in one God, and, last of all, it was him whom God promised, that he be a blessing to the world."

„ונברכו בך כל משפחות".

"Thou wilt be a blessing for all the families of the world." It is therefore our duty, as the offsprings of Abraham, to follow his examples and be blessed forever, Amen.

וירא.

ABRAHAM'S PRAYER FOR SINNERS.

Out of the abundance of Abraham's glorious virtues, contained in this portion, we note especially his beautiful prayer for the wicked, that is shining clearly with splendor, a prayer for the unhappy inhabitants of Southern, who, on account of their wickedness, were exposed to total destruction. He prayed to God thus: If there (in Southern) be ten righteous ones, thou shouldst not destroy them"; further we find in this portion:

„והוא יושב פתח האוהל".

"He was sitting at the entrance of the tent."

„כחום היום".

"Shining as the sun at noon time." It is he alone who banished the unbelief of the heathen and revealed to them the truth of our religion.

"He was dividing their night," being the shining star of knowledge and truth in their darkness. It is he also whom God commanded to circumcise himself at the age of 100 years, which is a holy covenant of God, making us the peculiar people upon earth, as it is written:

„ונתתי בריתי בבשרכם".

"I will give my covenant in your flesh," and, therefore, we all ought to endeavor and devote our life in imitating his actions, to obtain the blessings of our Holy Lord, Amen.

חיי שרה.

THE RECONCILIATION OF YOUTH AND AGE.

We find in this portion how youth and age are reconciliating, thus:

„ואברהם זקן בא בימים".

"Abraham was much experienced and of old age." There is knowledge and experience without age, as our sages remarked, and there is also an age without any knowledge and experience; but here with Abraham, it was:

„זקנה כנגד ימים".

"Age, knowledge, and experience combined. If everything of the past we would consider to be good, and all of the young generation to be useless, then adultery, fanaticism, and demoralization would reign supreme, and all the sweet hopes of our divine messianic promises would remain unfulfilled. It is not the days or the

years which decide, but it is the spirit. "Consider not the vessel, but what it contains," and like the sun arises after she has set, so all the righteous arise when one leaves this world; and as the sun of Sarah's life has set, the sun of Rebecca has begun to shine. God in his wisdom has seen it, that there are only a few of the righteous, and he therefore divided them forever; for it is the pious and the righteous only who are the pillars of the universe. Be ye righteous, and ye will be blessed as our father Abraham.

תולדות.

GOD CHOOSES NOT AS WE DO.

Two brothers, different in nature, character, and other abilities, are represented in this portion: Esau the jealous, hatred and the worst, is called "הגדול" "the great"; and the mild-tempered, pious and righteous Jacob, is called by his parents "הקטון" "the little one"; but our sages say that God, on observing this, said: "Even if Esau appears to you as the great, he is still the little one before me, for it is God alone who sees the heart of man." It is thus proclaimed here, the following truth, "God chooses not as we do." God, for the promotion and advantage of his sacred purposes, destines men not as we would; it is God who often destines unknown men for great and sublime tasks, so that astounded mankind asks, as once Isaac asked his son Jacob, "How did you make your fortune so quick?" and so our Lord has determined to reveal

his holy law to the world, by making Jacob, the little one, the ancestor of the present peculiar people, whose mission is to enlighten all the world, and teach it the holy truth given to them on Sinai. Amen.

ויצא.

THE THREE FUNDAMENTAL TRUTHS OF JUDAISM.

The wonderful dream which our Patriarch Jacob has seen when wandering from his native land represents clearly and plainly three fundamental truths of Judaism, of sacred faith, thus: "Existence of God, revelation, and recompense," which are granting us peace, love, and blessings on all paths of earthly life!

„וה' נצב עליו".

"God stands near him." This verse shows plainly that there is a Creator who made this world by his powerful work: furthermore:

"A ladder is standing upon the earth reaching to heaven." This verse again clearly represents the revelation of God's will to mankind as it came from above, and as He appeared in his glory on Sinai, to proclaim the holy Lord to Israel.

„ואהיה עמך".

"I will be with you": this last verse shows again that our Lord God rewards all his true servants and pun-

ishes all evil-doers, as he promised to Jacob, his true servant, to aid and bless him in every way he is going. Now, therefore, let us follow the true ways of our father Jacob, to believe in God and fulfil his commandments; then we will obtain his help forever, Amen.

וישלח.

REPENTENCE, PRAYER AND CHARITY.

We see in this portion how our Patriarch Jacob, returning home and fearing his brother Esau, acts according to his reason and faith. He is trying to get out of danger by means of three things; he is prepared, according to our sages:

„לדורון, לתפילה ולמלחמה".

"Donating, praying, and fighting." He sent messages with the presents to his brother, and was praying to God asking his aid in case of an attack, and at last he was repenting and preparing himself to defend himself against an attack. It is this, as an example for us, that we need to repent of all our sins and try to follow in the steps of our Patriarch Jacob. We are also in need of prayer, praying to God every day to gain help, as it is written:

„והידים ידי עשו".

"The voice is the voice of Jacob,"
"And the hands are the hands of Esau";
for if we will be persecuted by the hands of Esau, we ought to show to our Lord God the voice of Jacob in

praying to him, and imitating to him the acts of Jacob. We also ought to be charitable, for it is only charity which God rewards all his true servants and righteous men. Let us, therefore, be charitable and help one another, Amen.

וישב.

NOT TO INSULT ANY BODY IN PUBLIC.

We read in this portion how the brothers recognized Joseph after they have overcome all the temptations and questions he put to them, and Joseph said to all strangers being present at that time to leave the place.

„הוציאו כל איש מעלי".

"Let all leave the room," and nobody was present when Joseph was recognized by his brothers. Our sages say: "Joseph has sent all men out, for he did not want to insult them publicly. His noble feelings awoke in his heart, and he would not injure the honor of his brothers by letting the Egyptians see how his brothers are standing ashamed before him, bowing as slaves, and broken-hearted, before their own brother, for: "Every one who is insulting his friend in public is considered a murderer." Therefore, Joseph said to them to come nearer; and our sages remarked:

„הראה להם שהוא, יהודי".

"He proved to them that he is a true Israelite, possessing all the good abilities destined for the true and righteous Israelite, as they are called by our sages:

„רחמנים, ביישנים וגומלי הסדים".
"Pitiful, shameful, and charitable." Now we all should devote our life and strength in obtaining all the noble attributes given to Israel, and we will show to the world that we are true Israelites, for then only will eternal happiness be our reward, to be happy forever as Joseph has been, Amen.

מקץ.

HERE I AM.

Once our Patriarch Jacob asked his son Joseph to fulfil his desire as it is written in this portion: "Thy brothers are in Shechem, I will send to them," and Joseph said, Here I am! Notwithstanding the fact that Joseph knew that he was exposed to danger, being hated by his brothers; nevertheless, as a true son, he went to execute the will of his beloved father, sacrificing his life to be obedient to his father's orders. Now, like Joseph, we all ought to do our duty in fulfilling the sacred commandment of God, and where the duty calls, we have to reply, like Joseph, "Here I am," to do all the sacred laws, in fulfilling them faithfully, and, furthermore, as Joseph, of whom it is said:
„ויהי מצליח".
"He was successful," "He was in the house of the Egyptian." In spite of all this
„ויכר יוסף את אחיו".
"Joseph recognized his brothers, in spite of his success he made in Egypt, for he desired to treat his brothers

humane. Likewise we all ought and are obliged to act, when God gives us his blessings, and we are in possession of earthly treasures, we should always remember our poor and suffering brethren and help them in time of need, and not forget that we have all one God who created us all alike, giving some of us wealth in order that we may help our suffering or distressed brother, Amen.

ויגש.

THE PILLOW OF THE MORAL WORLD.

Numerous are the allegories in our sacred Bible, which represents to us Judaism. It is called: "A source." Of this source all nations and creeds are getting their water of knowledge. It is also named: "a vine"; it is as a vine whose sweet fruits of truth and knowledge gladden all hearts. It is also called, "Sun, Moon, and Stars," for like them, Judaism is enlightening all the world, and as Joseph said to his father, "Sun, moon, and stars bow before me," Jacob said:

„מי גילה לבני ששמי שמש".

"Who revealed to my son the future, when the sun of the divine revelation will shine upon the universe with more glory than all other suns." Sometimes it is also compared to oil, for it is like oil, which cannot be mixed with other liquids and stuffs, but one of the finest comparisons is thus: "Judaism compared to a corner-stone of a building."

„אבן מאסו הבונים היתה לראש פינה.“

"The stone that the builders rejected has become the chief corner-stone. Now it is Israel, hated and rejected by all the world, and always the chief corner-stone upon which the whole world of morality is based. Therefore, we have to endeavor to be worthy to become the right members of this universal corner-stone—the nation of Israel, Amen.

ויחי.

TRUE CHILDISH OBEDIENCE.

When our Patriarch Jacob, in his last moments, in blessing and exhorting his sons, arranged how and where his funeral should take place, he expressed his desire by telling his son Joseph to see that he be buried in the promised land of Palestine. Joseph then said thus:

„אעשה כדבריך.“

"I will do according to thy words," and with these words Joseph has vowed and promised manifoldly. He vowed to act like his beloved father—to walk in his footsteps, meaning to endeavor, in fulfilling all his promises, to become a true follower of him, and so, like Joseph, every child should say to his father and mother: "I will do according to thy words." Every child ought to obey the wishes of his parents, when they are teaching it to walk in the right paths of life, for then only it will become an honest, true, and righteous Israelite,

and thereby also obtain all the blessings of our Patriarch Jacob, as he blessed them in his last hour of his earthly life. We have to be zealous, and sacrifice everything in this mortal life in order to become a true and perfect man, according to the will of our Lord God, and then only we will have eternal life in the world beyond, Amen.

שמות.

THE WONDERFUL RULING OF PROVIDENCE.

We read in this portion how Pharaoh's daughter has found a Jewish child, at whose birth the world was filled with light. It was at the shore of the storming river Nile, where the divine love and wisdom were present, which was specially upon the mouth of this child, based here upon the earth, whom God has chosen to proclaim, in future times, his sacred will and laws. We read also in this portion: "His sister was standing to see what would happen to him." These words are pointing according to the definitions of our sages, to the wonderful and sublime ruling of the providence of God, which is managing all the happenings of our life. "His sister was standing"; this means "the divine wisdom," as it is written: "Speak to the wisdom, thou art my sister."

The divine love and wisdom which were the only companions of the life of the great Moses,—was standing there to watch and guide him, to be preserved for his sublime task and mission destined for by God himself. It was the wonderful and divine Providence there, which has been aiding this child in time of danger, to rescue his life for the high purpose he was created for, and such is always the case, at any time in our earthly life, where the providence of God is wonderfully managing and ruling all our affairs of this life forever and ever, Amen.

וארא.

THE PRAYER OF MOSES FOR HIS ENEMIES.

This portion of the Bible is representing Moses as great and incomparable in regard to his behavior against his enemies and persecutors. Pharaoh, the king of Egypt, at every punishment he has been stricken with by God, asked Moses, thus:

„העתירו בעדי."

"Pray ye to God for me," that he may relieve him of this punishment and plague. Moses nevertheless prays for his enemy, prays for love and grace for his worst enemy and persecutor of his brethren, thereby proving the noble feelings of Israel, which always loves his enemies, blessing also his condemners, and praying for all who insult and persecute him. This king of Egypt, who has driven Moses out of his palace and has been torturing all Israel with his utmost tyranny, and laughing at his exultations, wanting at last to kill even all innocent male children, and yet, in spite of all this, Moses has been praying to God for him to free him and his nation from all the terrible plagues he has been stricken with. At last, when God delivered Israel out of their bondage, they did not dare to sing the joyful song "Oz Yoshir," until all the Egyptians were buried in the depths of the Red Sea, and even then, they were not rejoicing at their enemies' downfall, but praised God for his goodness in delivering them out from the bondage of Egypt, Amen.

בא.

THE TRUE LOVE.

We read the following verse in this portion, thus: "Remember the day when you went out from the land of Egypt." These few words are showing clearly how our Lord God, in his endless mercy and goodness, has heard the screams of his people, under the yoke of Egypt, and then delivered them out of their slavery, punishing the tyrant, Pharaoh, and making Israel his own peculiar people, by revealing to them his holy will and laws. God has also shown his love and mercy to us in giving us his sacred laws, in teaching us how to become perfect men. It is, therefore, that we are celebrating, every year, the Passover Feast, by eating unleavened bread and bitter herbs, which reminds us of the divine love, when God has been killing all the first-born sons of Egypt, and the first-born sons of Israel were all saved. The matzohs remind us of the revelation of God to our forefathers, who, by means of four things, were delivered out of Egypt: "They did not change their names, their faith, their language, and their nationality." The bitter herbs are reminding us of the bitter life in Egypt,—how the barbarous Egyptians have treated our forefathers, until, at last, our pitiful God heard their cries, and brought them out of the land of exile. We have also to follow this way, to remain true to our faith, name, language, and nationality forever, Amen.

בשלח.

BLESS YE ME ALSO.

When the proud king of Egypt, Pharaoh, had sent all Israel out of his land (being compelled to do so by the severest punishment and plagues of God), broken-hearted, he said to Moses: "Leave my land and take ye all what belongs to you," and at last he also prayed thus: "Bless ye me also," and this desire of the king who caused all sufferings to Israel, was really fulfilled. They blessed also this worst enemy, and remembered thankfully that it was he who promoted their freedom, as the providence of God always uses the weakest means for the highest purposes, which sometimes arise through our enemies and persecutors.

"It arose from the earth, from darkness to light, from slavery to freedom and salvation." Therefore, we are commanded at every law and precept "To remind the slavery of Egypt," which means to teach us how to be thankful. For it is only when we are reminded of our state of suffering that we are enabled to express our thoughts of thanks. Now it is the sublime duty of all of us to be thankful to our Lord God for the mercies he is granting us every day of our life, and never to forget the deliverance of Egypt, Amen.

יתרו.

THE VOICE OF GOD WAS SPEAKING,— NO OTHER ONE.

We read in this portion how our Lord God has revealed his sacred commandments to his chosen people, on Mount Sinai, and how everything in the universe was silent, and not even a bird moved his wings, as our sages are remarking: "All nature was silent, listening to the voice of the Lord, as it is written":

„קול ד' נשמע".

"Only the voice of God was heard,—no other one," and if even nature in its beauty, heaven and stars, proclaimed the wonderful deeds of God, history tells us clearly of the greatness of God, that we should be convinced of his existence and might. We find, at the time of revelation on Sinai, that everything was silent, and it was only the voice of God,—his holy Torah which proves all that, without any help of material life and means. It is said:

„בהשמיע ד'."

"When God has proclaimed his justice from heaven, human nature became silent, and mankind became civilized by the sacred faith in God," having more opportunity to know of God's will, and therefore all mortals have now their free will to choose their paths in earthly life. We are, therefore, obliged to hear only the voice of God, and become more perfect in knowledge, faith, and truth of his holy will, Amen.

משפטים.

THE FOUR PORTIONS OF THE BIBLE.

Every year we are reading four portions in the Bible which are reminding us of the Shkolim, of the glorious victory over Amalek, the first and worst enemy of Israel; it also reminds us of the cleansing by sprinkling water; and at last of the redemption month. All these memories are proclaiming the following eternal truth: "The wise man should not be proud of his wisdom, nor the hero of his strength, nor the wealthy of his treasures, but his pride should be his belief in Me, and, like Me, is acting in love, truth, and peace."

„כזה יתנו".

"For this only is what I like, says the Lord." This fact of the Shekel giving, where the poor and the rich were alike, is exhorting: "Do not be proud of your wealth, for wealth is not eternally, and your heart is never content with it."

"The half Shekel is calling: There is no man upon earth who has seen the half of his desires fulfilled at the time of his life."

„אין אדם מת וחצי תאוותו בידו".

"The soul is returning to heaven without any treasures." Let us, therefore, gain the heavenly treasures, to enter the kingdom of glory, when our soul will return to her original place, Amen.

תרומה.

THE KIND CHARITY.

We read in this portion how, at the first time of erecting a tabernacle (a house of God), all Israel was distributing the nations to erect this sanctuary, proving thereby their thankfulness, love and esteem, and it was here that the Lord said:

„כזה יתנו".

"According to my command they should give." for the sake of humanity, for the love of God, according to his will, as he says:

„רחמנא לבא בעי".

"Only what is earnest and true he likes," For he looks at the heart, and it is not only what God wants of man to give, but he wants him to be earnest and true in giving. While this is upon which the moral world is based: "True Charity."

It is then, "We have to give according to the sacred will of our Lord God, and its sublime purposes, which he destined for all mankind. Now let us become true Israelites and be charitable, to give as our Lord God has once shown to Moses, and we will then be blessed forever, Amen.

תצוה.

THE SCHOLAR—THE FELLOW MAN AND THE TEACHER.

In the terrible war that Amalek had against Israel, of which we read every year at the

time when Purim is near, we find how Amalek deserved to be called "The worst enemy of Israel," for he was the source of all hate and persecution to Jews, and from this history we may learn the following truths, for we read in it thus: Moses said to Joshua:

„בחר לך אנשים".

"Choose ye from us men, and march against Amalek," and our sages remark: Moses compared himself to them, without elevating himself over them; as they also said: "Let the honor of thy comrade be as dear to thee as thine own." The teacher ought to love his scholar, for by true love only, knowledge can be promoted, and as the law was given with love, she is to be received with love. The scholar also has to revere and respect his teacher, and the honor of our teachers must be as dear to us as the honor of our Lord God; for it is the teacher who has taught us to know our God, and it is he who is giving us the best education to become perfect men in the future. It is our instructor also who gives eternal life, by true teaching of the kowledge of God, as it is written:

„תלמידי חכמים מרבים שלום בעולם".

"It is the wise tutors who bring eternal peace to the world."

תשא.

THE OBEDIENCE, THANKFULNESS AND THE PRECAUTION.

In the Haftorah of this portion, we read how King Saul was punished for his disobedi-

ence, and how he lost his throne, crown and government; but we find to the contrary, in our festival history of Ahasverosh, that by means of the virtue of obedience, his kingdom and his government was saved; for our sages are remarking thus: "It is said of Ahasverosh, that he consulted in every case his wise men, to hear their advice, and as one virtue or sin causes always another one to arise, it happened likewise to Ahasverosh, that to the virtue of his obedience, the fine virtue of thankfulness was added, as it is said of him, that he marked every one's name who has done him any favor, as the name of Mordechai, who saved his life, in his annals, and when it was once found, he honored them thankfully. At last, he possessed the virtue of precaution, as he chose Esther for his wife, who was looked for for a long time, until found. Now, let the beautiful virtue of thankfulness first adore you, for she is the source of all virtues, as our sages already remarked: All the sacrifices will cease, except the thank offerings. "Precaution also never ought be missed in your social life, and at last obedience to the commandments of our God." Amen.

ויקהל.

THE ART OF GETTING WISE, RICH AND ESTEEMED.

In the old sanctuary or tabernacle, whose accomplishment is detailed in this portion of the Bible, were four sacred utensils: The ark with

the law boards, the altar with its eternal fire and the table with the golden candlestick thereon. These four utensils of the sanctuary are representing symbolically the great art, how to get wise, strong, rich and esteemed. The ark with the two Cherubin, with the form of two innocent children, teaches: He is wise who learns from everybody. The altar with its eternal offering fire teaches: He is a hero who subdues his desires. As it is said: "Better is he who is slow to anger than a hero, he who overcomes his own spirit, than the conqueror of a city." The table with the show bread teaches: "He is rich who rejoices in his portion," as it is said: "When thou eatest of the labor of thy hands, thou art happy, and it is well with thee." The golden stick with its eternal light teaches: "He is honored, who honors his fellow-men," as it is said: "I will honor those who honor me." Let us now endeavor to get all these noble virtues, and obtain the promised rewards and blessings of our Lord God, as our sages remarked: "It will be well with thee, in this world, and in the world to come," Amen.

פקודי.

THE THREEFOLD PEACE.

Three times we read in this portion:

„ויעש זר זהב".

"He made a golden wreath around, and this threefold wreath of the tabernacle represents to us the threefold golden peace, which our divine law wounds around us,

for it is the sacred Torah, which is giving us peace in our heart, and peace during our earthly life. The ark with the law boards calls:

„אל תבטחו בנדיבים".

" The Torah is wounding a wreath of peace for you in your faith." It is faith only which could give to us peace and harmony, but there is no more need of peace for the human heart in subduing his desires, therefore the table with the show breads calls,"

. „בבן אדם שאין לו תשועה".

" The law will give you peace when you will be the conqueror of your temptations." At last, it is the peace which we need in our earthly life, when struggling against our enemies, and we sometimes get tired of this hard struggle, and then it is our holy law which gives us comfort and prayer when we trust in the Lord, as it is said:

„שלום באהליך".

" You will have peace in your heart, peace in your house and peace in your whole life, if you will only uphold your faith, for it is faith only which brings peace to all men," Amen.

ויקרא.

GOD LOOKS AT THE HEART.

At every offering which is commanded here in this portion, we read the following words:

„לריח ניחוח".

"It should be sacrificed agreeably smelling to the honor of the Lord." It is the same if one brings dearer offerings or the cheapest flour. God wants only the earnest man and the true heart, for it is not by Him as it is by man, He looks at the heart. Further, we read at every offering:

" Every offering should only cause the higher purpose of it to be promoted, which is: Repentance, and following in the right paths of our sacred laws." We real also in the beginning of this portion:

„קרבן לד'."

"If a man brings a sacrifice of his own, offering all his bad desires and thoughts, then it will be a real and true offering, which God demands from man." This is what our Lord requires by means of these offerings, to enable us in purifying our hearts and souls. Therefore, let us try to ennoble our hearts and purify our souls, according to the commandment of our Lord We have at last to trust and hope to our God, for He gave us the right ways and taught us how to become perfect men, ennobling our hearts and souls by means of these offerings, Amen.

צו.

THE SIGNS OF THE DIVINE SALVATION.

Great and glorious are the revelations of our Lord, God, in the land of Egypt, proclaiming to us the wonderful deliverance of our ancestors therefrom, in whose commemoration we are celebrating in accordance with the following divine promise: "I will kill in this night all the first-born sons in Egypt, and execute my punishment on all the idols of the Egyptians, I, the Eternal God," and in these few words we find, according to the remarks of our sages, all the signs of a divine and great salvation, originating from heaven, proving also that these affairs were not mere natural happenings, but God himself has wrought all these wonderful deeds, in order to show us that we shall be convinced, and believe in his great power, as it is said:

„ד' עשה כל זאת".

"It is our Lord God who has done all this." It is also a special proof of these wonders, that has been always predicting the times of all occurrences, and according to all his predictions, everything happened at the same time. We, therefore, ought to cherish these magnificent deeds, and refer them to our children, by teaching them to know of our Lord God, who has delivered our forefathers from slavery and the bondage of Egypt, Amen.

שמיני.
THE BLESSING OF THE TABERNACLE.

If all nations would know the real value of the sanctuary in Zion, as our sages are remarking; and if they will also know the blessings Zion grants to them as we read in this portion, about the dedication, they would adore it with the most precious jewels. For:

„כי מציון תצא תורה".

"All blessings and peace are coming out of Zion. Our Lord sent his salvation from Zion, he comforts thee out of Zion." It is said in the Psalms:

„אמת מארץ תצמח".

"Upon the holy ground of Zion, the truth is blooming." The truth, which is the first pillar of the moral world, it was there in Zion, where it was first proclaimed to all other nations about the unity of God. Therefore, the divine Psalmist says thus:

"Love, peace and atonement have met in Zion." It was there in Zion that our Lord has pardoned our sins, as it it said:

„זהב המשכן על זהב העגל".

"The Lord said: The gold of the tabernacle is to show us that the sins of the golden calf are forgiven." For there was the real place of forgiveness to all who repented and prayed.

תזריע.
LIGHT, JOY AND FREEDOM.

Loud and solemnly echo our festival songs this evening of our fast of salvation:

„הוציאנו מעבדות לחרות".

The Lord has brought us out of slavery to freedom, and who is not overjoyed and full of thanks at hearing these words, who does not feel himself obliged for these three sublime gifts, freedom, light and joy, the three highest treasures granted by our holy law, to express his heartiest thanks to God? All the greatness and glory which the God has given to, and the enlightenment and knowledge which Israel has presented to all nations, we may now say: "The stone that the builders rejected has become the chief corner-stone." All this was caused by this light, joy and freedom, which the law has granted us. Light is the first gift which Israel grants us. God has predicted it: "From darkness to light."

„ויגדל הנער".

It is the salvation, a going over to our Lord, to the originator of all light and love, for:

"Light is our sacred law which gives to us all the other gifts." Now we have to devote our strength and life to be worthy of having these three sublime and spiritual gifts, which our Lord grants to all who are deserving of it, Amen.

מצורע.

THE PUNISHMENT OF GOD AS A BLESSING.

"All that comes from the Almighty is a blessing." This is taught by Judaism, and the very same truth we read in this portion: "If ye will come in the land which

I will give unto you, said the Lord, I will punish your houses with plagues of leprosy," as our sages are remarking:

„בשורה היו להם".

"It was a promise of blessing to them," for according to the tradition during the forty years of Israel's wandering through the desert, the Emerites have put in the walls of their houses all their precious treasures, and on account of the awful leprosy in the house, the walls had to be destroyed and the treasures found by all the occupants, which made Israel rich at that time. It is here also proclaimed about the following great truth: "The punishment of God is a blessing." God has altogether different ways and means for the promotion of his purposes than we mortals have. He uses other means for the execution of his will, as the Psalmist says: "I thank Thee that Thou hast punished me, for to our Lord, that he may send his blessings upon us, and change all his punishments for blessings unto us, Amen.

אמן.

אחרי־מות.

EHE INTERCESSOR, THE PLAINTIFF AND THE SHIELD.

Our sages teach: "He who performeth a divine precept acquireth for himself an advocate, whilst he who committeth a transgression, acquireth for himself an accuser"; repentance and good deeds

serve as a shield against visitations; and therefore our portion is also proclaiming:

„כתונת בד קודש ילבש".

"He should put on the holy plain priest coat." "The high priest had to perform his service in the sanctuary in his plain clothes." He was not supposed to be dressed in the golden-trimmed clothes at the performance of his service in his sanctuary, but he was to wear plain clothes, so that it should represent innocence, for the golden-trimmed clothes are reminding us about the sin of the golden calf, and instead of grace and pity, they would awake the hardest punishment of God. Indeed, "He who performeth a divine precept, acquireth for himself an advocate."

„כהן גדול".

"The high priest should only enter the sanctuary by means of his virtues." It is only virtue which enables us to struggle against all adventures of life; we have also a sacred duty to perform all the divine precepts and acquire by it an advocate, which will shield us against all temptations in life, Amen.

קדושים.

JUDGE EVERY MAN CHARITABLY.

Out of the abundance of the glorious teachings which this portion is proclaiming, the following truth is clearly shining: "You should judge your fellow-men charitably." It contains the truth, as our sages remark: "Judge every man chari-

tably." Further, "Do not judge your fellow-man until you are in a position to do so."
"Do not judge anybody before considering everything which could have caused him to perform this act." They teach furthermore: "Be ye deliberate in pronouncing judgment." Not only the judge, in whose hands is the life of many a man to liberate or to condemn, but it is in all our hands to pronounce judgment upon all our fellow-men in regard to their behavior and living, therefore we should regard all these weak words which every human being possesses, and consider always the better qualities in pronouncing judgment to our fellow-men.

„וטמא טמא יקרא".

"Only he who is himself unclean, calls his neighbor unclean." "He who judges charitably, will himself be judged likewise." We have now to remind this sacred commandment, and judge our fellow-men charitably, Amen.

אמור.

THE HEAVENLY MESSAGE.

We find in our sacred law how three angels, in human form, appeared to our Patriarch Abraham, each with a different joyful message for him. One had a message of the predicted prophecy of the birth of his son Isaac, the other one to heal his circumcised wound, and the third came to save his relative, Lot, from the destruction of Sodom. Alike

these three heavenly messages, we have every year three principal fasts: "The Passover Fast, the Fast of Weeks, and the Harvest Fast," which are arranged in the following words in this portion:

„אלה מועדי".

"These are my fasts, says the Lord." Indeed every one of these fasts is a joyful messenger from heaven like a prophet bringing us joyful prediction, as once the angels brought to Abraham. The Passover brings to us joy and happiness, reminding us all of the great wonders done to our fathers, and teaching also that all who adhere to the laws of God will obtain freedom forever; the Fast of Weeks is proclaiming salvation to all the world, reminding us of the revelation of the sacred laws on Sinai; the Harvest Fast with the New Year and the Day of Atonement are proclaiming the time of forgiveness for all sinners, Amen.

בהר.

CHARITY.

As our sacred law is thoroughly filled with love, charity, pity, and peace, it is also this portion which proclaims to us love, charity, peace and harmony. It is the charity which is one of Israel's virtues; it is also one of the glorious attributes adoring Israel:

„רחמנים, ביישנים וגומלי חסדים".

"Shameful, pitiful, and charitable." These are the fragrant roses of which the crown for Israel's virtues is wound. The real value of all these qualities is re-

flected in the following verse of this portion: "When your brother at your side will become poor you have to help him without any regard to his nationality or creed." It teaches us that we are to consider every poor and suffering man as our own brother, never excluding any one from our generosity and charity. It also ought to be taken into consideration the manner of giving charity, not to injure the feelings of those who are to rely on us as their benefactors, but to use excessive leniency in giving gifts of charity by showing our friendship to those who are compelled to accept same; as it is said:

„כזה יתנו".

"Every one of you ought to give in the same way as our Lord is helping, by a true and earnest heart." Now we are to remember and help our poor and suffering brother according to our holy precepts of the Bible, Amen.

בחוקותי.

PEACE.

This portion where we see many blessings, one of them is more conspicuous and remarkable than all others, acknowledged as the source of our salvation and happiness, thus:

„ונתתי שלום בארץ".

"I will give peace in your land." For without peace, there is no happiness in the world, as our sages are saying:

"Where peace is, there is everything; where peace is missing, there is nothing." Further they say:

„עושה שלום ובורא את הכל".

The Lord has created peace and everything with it. For if one even has all earthly treasures, and has no peace in his heart, all his wealth is of no use. "It is better a tent made of straw, where there is peace in it, than a beautiful palace where there is crying." It is peace which is one of the best means for the promotion of all other virtues.

„אמת ושלום".

"Truth and peace are always combined." Therefore, peace is also regarded as the greatest virtue, that our Lord calls himself by this noble name. It is, therefore, not only our duty to love peace, but we have to endeavor in gaining it, and if we will look for him, it will then be fulfilled, as it is said: I will give thee heavenly peace upon earth, Amen.

(תם ספר ויקרא).

במדבר.

FAITH AND PROGRESS.

Very significant is the voice of God in this portion:

„כאשר יתנו כן יסעו".

"As they are resting, they should march"; for we also have alike our resting thousands of years around the sacred banner of our Law, we ought now, with the same faithfulness and inspiration, go further, always progressing, and never leaving one of them, but the sweet harmony and the combination of faith and progress will enable us to promote material and spiritual salvation. It should be our duty to fulfil our calling as men and true Israelites, and combine Judaism and civilization, knowledge and piety, faith and progress, all these to combine in harmony, and become perfect men, as our Lord prescribed in his sacred laws. In this way, we will always be enabled to obtain eternal happiness and become the enlightenment of the whole world, as it is said:

„איש על דגלו".

"Every one should stay at the banner of his faith." Further it is said:

„ידברו כאבותם".

"They should act like the families of their forefathers." Now let us combine faith and progress in order to be happy forever, Amen.

נשא.

ISRAEL'S CAMP.

The camp of Israel in the desert was once, according to the story of this portion, divided into three parts, where the tabernacle was established:

„מחנה שכינה, מחנה לויה, מחנה ישראל".

"The camp of the Lord, the camp of the Levites, and the camp of the Israelites." Every unclean man and likewise every sinner must have been excluded and live outside of these three camps; so that every one should know that our Holy God is amongst us, and that the House of God must be kept clean and sacred. The camp of Israel, which is always called the house of Israel, the house of Jacob, and the house of Jehudah, is reminding us of the house of the lovely parental home of this sanctuary where you were born and educated, where we have spent our best time and early youth, and where you received the first teachings of our sacred faith and knowledge of God. It is to this house that we have to devote our feelings of love and peace. We are also obliged to exclude every sinner from our camp, wherever we are, and not live with the men who are erring in the right paths of this life; for then the verse of our Haftorah will be fulfilled:

„ויגדל הנער ויברכהו ד'."

"The child grew larger and the Lord has blessed him," Amen.

בהעלותך.

THE THREE ARMS OF THE CANDLESTICK.

We read here of the great and glorious blessings which Moses, the first of all prophets, has pronounced upon all Israel in this portion, and which all prophets and wise men of Israel have agreed to:

„והיו כל העם נביאים".

"May our Lord grant that all his people should become prophets, and the Holy Spirit may rest upon them." Yes, indeed, they also have proclaimed the prophetical inspiration as our sacred duty of life, which every Israelite is obliged to fulfil during his life upon earth, and in his youth as well as in his age, he should always pray to the Lord: "Oh, do not take the Holy Spirit off men." It is also the very same duty which is represented to us figuratively in the three light arms of the candlestick in this portion. The first two light arms of the candlestick are proclaiming: "It should rest upon you, the spirit of God, the spirit of wisdom and knowledge." The two middle arms proclaim: "Upon you should rest the spirit of strength and advice"; and the two last arms of the candlestick are proclaiming thus: "All this will succeed if the spirit of the knowledge of God and the spirit of the fear of God will rest upon you." Now, while we are living, let us obtain the perfect spirit of God.

שלח.

THE PRAYER OF MOSES, FOR THE FORGIVENESS OF SINS.

Again we see a glorious picture of the life of Moses in this portion,—again we see Moses praying for the wicked Israel, who deserved punishment for their transgressions. He is again praying thus:

„סלח נא לעון העם הזה כגודל חסדך."

"Forgive the sins of Thy People, according to Thy great love and grace; forgive as Thou hast forgiven Thy people in Egypt." To this prayer the Lord replied thus:

„סלחתי כדבריך".

"I will forgive as thou hast spoken," and even if they are guilty of the hardest punishment, I will pardon their transgressions and be lenient. The Lord also said:

„אם יהיו חטאיכם כשנים, כשלג ילבינו".

"If your sins will be red as fire, I will make them white as snow." We thus see that our Lord is love himself, and does not execute his punishment on the sinners at once, and He will always also pardon our sins, if we will show pity and love for our fellow-men, as it is said: "He forgives all who have pity and love their brethren, not bearing malice when even insulted and injured by them." May our Lord pardon the sins of us all, so that we might be the chosen people forever, Amen.

אמן:

קורח.

FIGHT AND VICTORY OF THE REVELATION.

It is the great and terrible rebellion of Korach, which this portion is containing, how Korach and his associates have rebelled against the sacred revelation and the law of God, and at last, how the divine revelation has carried the victory of the battle, proving herself victorious as always before. The very same words are proclaiming the sinking of Korach and his associates:

„וכל העם נסו לאהלם".

"All the people ran away, fearing their lamentations," and again these words are telling us, according to the remarks of our sages, the glorious victory of the divine revelation, explaining thus: "All the rebels were screaming with the words of repentance."

„משה אמת ותורתו אמת".

"Moses is true, and his law is true"; and in this fight and victory of the revelation, the history of Israel is truly represented. The history of Israel is written with blood and tears, on every page is to be found a long and terrible description of a fight of different nations against them; and also how in every case of their hardest sufferings, our Lord has sent his aid and help to save them in time, and uphold them as his peculiar and chosen people, forever and ever, Amen.

אמן.

חוקת.

THE HEAVENLY GIFT AND THE INHERITANCE.

We read in this portion how Israel had, on all his wanderings through the desert, a fountain which accompanied them; He was wandering with them to Mimidbar, Matonoh, Oomimatonoh, Nachliail, Oominachliail Bomois.

„ממדבר מתנה, וממתנה נחליאל ומנחליאל במות".

Indeed, these are only mere names of cities which Israel passed during his wanderings, but nevertheless, they are the most remarkable to us, for they are signifying the great value of our sacred law, and of the wonderful fountain, which is accompanying us through every desert of our earthly life to perfection and happiness.

„וממדבר מתנה".

"From the desert to the gift." In the desert God has revealed his sacred law to his people and to all mankind; therefore, this precious jewel is a common property for all human beings.

„ומנחליאל במות".

"And from the divine gift to the divine inheritance." It is our law which is our sacred inheritance, as it said: "The law which Moses gave is an inheritance of Jacob."

„תורה צוה לנו משה, מורשה קהלת יעקב".

"And from the divine inheritance to the elevations of height, and blessing." For it is our law, the light of wisdom in eternal happiness, as it is said:
"There is no other glorious revelation than the ten commandments revealed upon Sinai, Amen."

בלק.

THE PREFERENCES OF ISRAEL.

Moses' king has engaged the heathen prophet to curse Israel; he led him at first to Bombis Bahal," "On the divine elevations," as it is said in this portion; and as he saw that this was useless, he led him again "S'dah Tzofin," "Upon the fields of the guides, on the elevation of Pisgah." At last, when he did not succeed, he led him finally to "Roish Hapoir," "On top of the Poir," and despite he commanded him to see the sins and wickedness of Israel:

„אפת קצהו תראה".

"Only their weakest part thou shouldst consider." He, nevertheless, looked only at their preferences, and, standing upon the highest point of wickedness, he just saw the great differences of their preferences, and found them worthy of his heartiest blessings, and, according to our sages, he was proclaiming thus: "It is a three-fold glorious virtuous wreath which is adorning Israel: Pity, shamefulness, and active love"; for when the heathen prophet Bilean has seen Israel from these places of the utmost tyranny and cruelty, he became inspired, and said:

„מה אקוב לא קבה אל, ומה אזעם לא זעם ד'."

"How can I curse Israel, when God has pardoned all their sins and does not curse them." Let us know the true Israelites in order to be blessed forever, Amen.

פינחס.

THE INHERITANCE OF ISRAEL.

It is stated in this portion how our Lord God has made his servant Joshua the successor of Moses, and at that time said to him:

„לא ימוש ספר התורה הזאת מפיך".

"This book of the law should not get out of thy mind"; for not always you are destined to be scholars, as there will come a time when all schools might be closed to you, and it will be only Israelites, faithful believers, carriers of the divine revelation to all the world, that will remain as your duty forever, and to every one of you, the voice of the prophet in this Haftorah is directed: "Do not say, I am still a lad, for where I will send you, there you will go, and whatever I will command you, you should proclaim." It is the mission of Israel to proclaim the word of God to all nations upon earth, and as it is further said in this portion:

„לאלה תחלק הארץ".

"For the righteous men, the land should be divided," that every one in Israel ought to preserve the inheritance of his ancestors, and these sacred commandments revealed to us upon Sinai should be our standard in our earthly life, to deserve all the rewards promised by God to all those who are obeying his holy laws. Now we should also devote our life in doing all good deeds, and be blessed forever, Amen.

מטות.

ISRAEL'S CONSECRATION.

The prophet whose lamentations and mourning songs regarding the destruction of Jerusalem in these weeks of mourning, which is to be heard in all synagogues of Israel, is proclaiming also in the Haftorah of this portion the consecration which he received of God: "Before I formed thee in the belly, I knew thee, and before thou camest forth out of the womb, I sanctified thee and ordained thee a prophet unto the nations," but not only to the prophet, and not only to the chosen men of the heavenly purposes and revelation, and to the sacred proclaiming prophet of this holy will, did the Lord speak these holy words, but he has also spoken these words to us, and proclaimed it to all the world; indeed, to every man God has proclaimed this consecration, for this is the real task of every human being upon earth:

„גלמי ראו עיניך".

"When I have been undeveloped, your eyes have seen me," and for the sake of humanity the revelation of the Holy Law on Sinai, was given to all the world, that every man should know his real destiny upon earth, and this is the consecration given to every mortal to fulfil the commandments of our Lord and gain all blessings, Amen.

(אמן. כי"ר אמן ואמן.)

מסעי.

THE WANDERINGS OF ISRAEL.

It is told in this portion how Israel has wandered from place to place, and how God has delivered them from struggles against their enemies, and this is the real reason of mentioning all the names of these places where Israel has been wandering, to show us how our Lord has been merciful to them at the time when they had to be exposed to all terrible dangers. So we are obliged to be thankful to our creator, who is merciful to us when we need his helping hand, aye, he is our rock in the time of sickness and distress; for the love of God is eternal, and he pardons all the sins of men. Therefore, we see in this portion, how our Lord God has shown mercy to his chosen people when they were in trouble. It is also names of places which are very significant to us on account of the value of the happenings which occurred there, and how God has delivered them in his great mercy of all the terrible temptations and adventures. Now at last we have to be conscious of this—our sublime duty—to be thankful to our God for his good and wonderful deeds which he grants to us every day in his earthly life, and if we will be worthy then we will gain all his promised blessings, Amen.

דברים.

MOSES THE GREATEST PROPHET.

Again we read in this portion how the great prophet Moses was exhorting Israel when counting all their sins which they have committed in different places, that we see here named in special order to remind them that there is a God who is punishing every sinner. He also wanted to teach them the value of repentance, so he mentioned all their sins, to show how far they have gone astray from the right paths of the law. He also intended to convince them of the great mercy and goodness of God, that he did not execute the punishment they deserved for their sins, and, in spite of all their sins, the Lord kept his promise in delivering them out of the land of Egypt to bring them in the promised land. At last we find in this portion how the Lord said to Israel:

„ה' ילחם לכם".

"Do not ye fear them, for it is your God who will fight for them." It is our merciful God who will help us to be victorious in every struggle of life, and we are therefore obliged to become worthy of all these promised blessings which our Lord will grant unto us when we are in need of them, Amen.

ואתחנן.

THE CHOSEN PEOPLE.

There is no other precious jewel or treasure in this world to be compared to our sacred

and sublime law, which our Lord has revealed to his peculiar people on Sinai, and which is the only real possession of Israel upon earth. Even when they are scattered upon all four corners of the globe, persecuted and driven from all places, it is still the chosen people of the Lord, as we read in this portion:

„ומי כעמך ישראל גוי גדול".

"Where is another nation having these sublime and sacred laws?" It is Israel whom the Lord has chosen for his people to adhere to his holy laws. We see how Israel is now without his land, his temple, and his own kingdom; we hear the voice of God, as in this Haftorah, saying to the prophet Jeremiah:

„נחמו נחמו עמי יאמר אלוקים".

"Comfort ye my people, says my Lord." Now we are hoping to God for the time when Israel will return to his own land, the Messiah will come to gather his people from all the world, and then we will enjoy eternal happiness.

עקב.

THE FEAR OF GOD.

"The beginning of wisdom is the fear of God." This is one of the proverbs of our wise King Solomon, which refers to the truth that the fear of God is one of the necessities of a religious people. It is the fear of God which is the foundation of all morals. Now, in order to enable every one to obtain the highest degree of perfection in this material world,

we should regard the fear of God as the basis of all our deeds in regard to our holy law. We find further:

„ומה ד' שואל מעמך כי אם ליראה'.

"This is what your Lord requires of you,—to fear him." It is the fear of the Lord which will serve as a means to perfect all those who strictly adhere to the commandments of the law. Now we ought to endeavor to make the fear of God our standard in fulfilling and obeying all commandments of the Lord, in order to be blessed forever and ever, Amen.

ראה.

THE ETERNAL LAW.

"Behold I am giving you to-day." This is the first verse of this portion referring to our sacred laws which will never be changed, and we are to consider them as we would have received them to-day. It is our duty to fulfil them always, in whatever land we are in, as they are perfect and holy, according to faith and reason. It is further said: "How they were blessed and cursed upon the mountains," which is showing us how the Lord is rewarding and punishing all his obedient servants. This portion further shows to us that we ought to be careful in fulfilling these laws. We have to obey them all without any distinction, as we read at last in this portion: "You should not eat any unclean animals." This is one of the modern laws which is suitable to all sanitary rules now in existence. It is our Torah, which is our dearest jewel, forever and ever, Amen.

שופטים.

FOUR JUDGES.

"Judges and officers shalt thou make thee, and they shall judge the people with justice." These words are telling us how God wanted to make his people perfect in every respect, in order that they might fulfil their mission upon earth, in enlightening the world, and being one of the wisest and holiest nations; therefore he commanded them in this portion to arrange judges and officers in all their cities, to judge the people with justice, that they might serve as an example for all the world. It is now our duty, in whatever land we live, to look after judges, that they should temper justice with leniency and live according to all our laws, so that our Lord may bless us forever, Amen.

תצא.

THE MERCY OF GOD.

We read in this portion how our God is merciful to his creatures, and does not require us to obey such laws which human nature cannot resist. We see here in his following command: "If ye see a beautiful woman at the time of waging war with your enemies, you are permitted to take her home and marry her." One of our great men, Rashi, explained it in his commentary, that our Lord has known the inclination of human nature which will resist to such a command, so he permitted them to satisfy their natural wants, and

did not want to expose them to such temptations which they are not able to resist. We find further thus:

„לא דברה תורה אלא כנגד יצהר".

"The law has commanded this only for the sake of temptations of human nature." Therefore, we are always to devote our entire might and strength to resist to many a temptation which will invoke upon us the wrath of the Almighty, in becoming the worst men by disobedience to his sacred laws, Amen.

תבא.

THANKFULNESS.

We find in this portion how God commands Israel to bring their first ripe fruits to the priest in the temple after entering the holy land. He also commands them to give the tenth part of all their productions to the priests and Levites, for they have no inheritance in the land, and these things were their only subsistence to live on. This was not the only purpose of God in commanding them to give away certain parts of their productions, but the real and true reason is to teach them how to appreciate the benefits they have derived from the blessings of the Lord during the year. After gathering their harvest, they had to remember the servants of God, who were praying for them all this time. Now we are supposed to contribute to the welfare of the community by aiding and helping our suffering brethren, by following the examples of our blessed forefathers forever and ever, Amen.

נצבים.

HARMONY.

One of the best means for the welfare of a nation is harmony, for if all the members of the nation are endeavoring to one sublime aim, with united strength and might, it is very easy to reach the normal purpose, and a very same idea we read in this portion, thus:

„אתם נצבים היום".

"Ye are standing to-day before God, all and every man of Israel." We see here now in these few words how harmony is to be cared for by every nation, as according to the Hebrew grammar, it ought to be, "Man of Israel," instead of "Man," but Moses, the greatest of all prophets, wanted to make Israel know what God meant by his laws, he said thus:

„כלם קדושים".

All of you ought to be as one man, and in harmony, then only will you be enabled to reach your aim and become perfect according to our holy teachings, as this life is only as a hall to a palace, where we have to be always careful, before getting in the palace to receive our rewards from heaven, Amen.

וילך.

MOSES, THE GREATEST PROPHET.

"Thou shalt not go over the Jordan." Thus said the Lord to Moses, at the time of his pious age, and it seems at first very wonderful that this greatest prophet

who has done all great things for Israel, making them the peculiar people of God, did not deserve to cross the Jordan to see how his people are enjoying the promised land, which he was so anxious to see. There is, however, another sense in these words, for our Lord did not mean to forbid Moses to enter the land of Israel, but as he saw his wisdom, and that Moses is already at the end of his material life, and having accomplished all his sublime task for the welfare ot his people, so he said to this great man: "Thou shalt not cross the Jordan." There is no need for you to tire yourself to aid Israel, as thy work is done and thy mission upon earth is fairly accomplished, therefore, thou art perfect in all manners, and no other prophet on earth will ever equal you. Now let us all endeavor to become perfect men and deserve the blessings of God, Amen.

האזינו.

THE SONG OF MOSES.

"Give ear, oh ye heavens, and I will speak, and hear, oh, earth, the words of my mouth." These beautiful and sublime words uttered by the greatest of all prophets, are explaining how solemnly Moses has accomplished all his tasks which will last forever, therefore he said: "Listen, oh, heaven, and hear, oh, earth," showing that as heaven and earth are eternal, the sacred law is likewise; he also wanted to show at the last time of his life that the real purpose of this holy law, to fear and honor the Lord, and which we ought

to take as our duty during our lifetime, and we will receive our promised rewards for the faithful performance of these commandments. Therefore, we should all devote our time and might in order to observe these sacred laws, which are our pride among all nations, and as the peculiar people of God, we ought to be careful in preserving the value of our peculiarity and strengthening and encouraging all nations of the world to know of the revelation of God's will and be blessed forever and ever, Amen.

זאת הברכה.

MOSES BLESSING THE TRIBES OF ISRAEL.

"And this is the blessing wherewith Moses, the man of God, blessed the children of Israel before his death." This last portion of our Bible is representing how Moses blessed the tribes of Israel, at his last moments. He wanted to depart from his beloved people in expressing his thoughts about the divine blessings, and last, also, was buried by the Lord, himself.

„ולא ידע איש את קבורתו".

"Nobody knew his grave," nobody will ever be enabled to know how to destroy Judaism, and Israel will live forever, as the sacred law is always protecting them in time of need, and there will come the time when our Messiah will perform wonderful deeds for the sake of Israel, like the great man Moses has done.

„לעיני כל ישראל".

In the presence of all Israel, therefore, we ought to be proud of possessing this precious jewel, which is making us the chosen people of God. May the Almighty pour his blessing upon his beloved people of Israel in fulfilling and conferring upon them all his promises and blessings of our great prophet Moses, who blessed his people before leaving this earthly abode to enjoy heavenly glory, Amen.

תם ונשלם כל התורה.

ת׳ר׳פ׳ח׳

רח׳ תשרי .27 סעפּ. רח׳ חשון .27 אָקט. רח׳ כסלו .25 נאָוומ. רח׳ טבת .25 דעצעמ. רח׳ שבט .23 יענער. רח׳ אדר .22 פעבער. רח׳ ניסן .22 מערץ. רח׳ אייר .21 אפּריל. רח׳ סיון .20 מאי. רח׳ תמוז .19 יוני. רח׳ אב .18 יולי. רח׳ אלול .17 אויגוסט.

ת׳ר׳פ׳ט׳

רח׳ תשרי .15 סעפּ. רח׳ חשון .15 אָקט. רח׳ כסלו .14 נאָוועמבער. רח׳ טבת .14 דעצ רח׳ שבט .12 יענער. רח׳ אדר .11 פעבער. רח׳ ואדר .13 מערץ. רח׳ ניסן .11 אפּריל. רח׳ אייר .11 מאי. רח׳ סיון .9 יוני. רח׳ תמוז .9 יולי. רח׳ אב .7 אויגוסט. רח׳ אלול .6 סעפּ.

ת׳ר׳צ׳

רח׳ תשרי .5 אָקט. רח׳ חשון .4 נאוומ. רח׳ כסלו .3 דעצ. רח׳ טבת .1 יענער. רח׳ שבט .30 יענער. רח׳ אדר .1 מערץ. רח׳ ניסן .30 מערץ. רח׳ אייר .29 אפּריל. רח׳ סיון .28 מאי. רח׳ תמוז .27 יוני. רח׳ אב .26 יולי. רח׳ אלול .25 אויגוסט.

ת׳ר׳פ׳ד׳

רח׳ תשרי .11 סעפ. רח׳ חשון .11 אָקט. רח׳ כסלו .9 נאָוועמבער. רח׳ טבת .9 דעצ. רח׳ שבט .7 יענער. רח׳ אדר .6 פעבער. רח׳ ואדר .7 מערץ. רח׳ ניסן .5 אפריל. רח׳ אייר .5 מאי. רח׳ סיון .3 יוני. רח׳ תמוז .3 יולי. רח׳ אב .1 אויגוסט. רח׳ אלול .31 אויגוסט.

ת׳ר׳פ׳ה׳

רח׳ תשרי .29 סעפ. רח׳ חשון .29 אָקט. רח׳ כסלו .28 נאָוומ. רח׳ טבת .28 דעצעמ. רח׳ שבט .26 יענער. רח׳ אדר .25 פעבער. רח׳ ניסן .26 מערץ. רח׳ אייר .24 אפריל. רח׳ סיון .24 מאי. רח׳ תמוז .23 יוני. רח׳ אב .22 יולי. רח׳ אלול .21 אויגוסט.

ת׳ר׳פ׳ו׳

רח׳ תשרי .19 סעפ. רח׳ חשון .19 אקט. רח׳ כסלו .18 נאוומ. רח׳ טבת .18 דעצ. רח׳ שבט .16 יענער. רח׳ אדר .15 פעבער. רח׳ ניסן .16 מערץ. רח׳ אייר .15 אַפריל. רח׳ סיון .14 מאי .רח׳ תמוז .13 יוני. רח׳ אב .12 יולי. רח׳ אלול .11 אויגוסט.

ת׳ר׳פ׳ז׳

רח׳ תשרי .9 סעפ. רח׳ חשון .9 אקט. רח׳ כסלו נאָוועמבער. רח׳ טבת .6 דעצ. רח׳ שבט .4 יענער. רח׳ אדר .3 פעבער. רח׳ ואדר .5 מערץ. רח׳ ניסן .3 אפריל. רח׳ אייר .3 מאי. רח׳ סיון .1 יוני. רח׳ תמוז .1 יולי. רח׳ אב .30 יולי. רח׳ אלול .29 אויגוסט.

ת׳ר׳פ׳

רח׳ תשרי .25 סעפ. רח׳ חשון .25 אָקט. רח׳ כסלו
.23 נאָוומ. רח׳ טבת .23 דעצעמ. רח׳ שבט .21 יענער.
רח׳ אדר .20 פעבּער. רח׳ ניסן .20 מערץ. רח׳ אייר
.19 אפּריל. רח׳ סיון .18 מאי. רח׳ תמוז .17 יוני. רח׳ אב
.16 יולי. רח׳ אלול .15 אויגוסט.

ת׳ר׳פ׳א׳

רח׳ תשרי .13 סעפ. רח׳ חשון .13 אָקט. רח׳ כסלו
.12 נאָוועמבּער. רח׳ טבת .12 דעצ. רח׳ שבט .10 יענער.
רח׳ אדר .9 פעבער. רח׳ ואדר .11 מערץ. רח׳ ניסן .9
אפּריל. רח׳ אייר .9 מאי. רח׳ סיון .7 יוני. רח׳ תמוז
.7 יולי. רח׳ אב .5 אויגוסט. רח׳ אלול .4 סעפ.

ת׳ר׳פ׳ב׳

רח׳ תשרי .3 אקט. רח׳ חשון .2 נאוומ. רח׳ כסלו
.2 דעצ. רח׳ טבת .1 יענער. רח׳ שבט .30 יענער.
רח׳ אדר .1 מערץ. רח׳ ניסן .30 מערץ. רח׳ אייר
.29 אַפּריל. רח׳ סיון .28 מאי .רח׳ תמוז .27 יוני. רח׳ אב
.26 יולי. רח׳ אלול .25 אויגוסט.

ת׳ר׳פ׳ג׳

רח׳ תשרי .23 סעפ. רח׳ חשון .23 אקט. רח׳ כסלו
21 נאָוועמבּער. רח׳ טבת .20 דעצ. רח׳ שבט 18. יענער.
רח׳ אדר .17 פעבער. רח׳ ניסן .18 מערץ. רח׳ אייר .17
אפּריל. רח׳ סיון 16. מאי. רח׳ תמוז. .15 יוני. רח׳ אב
.14 יולי. רח׳ אלול .13 אויגוסט.

ת׳ר׳ע׳ו׳

רח׳ תשרי .9 סעפ. רח׳ חשון .9 אָקט. רח׳ כסלו .8 נאָוועמבער. רח׳ טבת .8 דעצ. רח׳ שבט .6 יענער. רח׳ אדר .5 פעבער. רח׳ ואדר .6 מערץ. רח׳ ניסן .4 אפריל. רח׳ אייר .4 מאי. רח׳ סיון .2 יוני. רח׳ תמוז .2 יולי. רח׳ אב .31 יולי. רח׳ אלול .3 אויגוסט.

ת׳ר׳ע׳ז׳

רח׳ תשרי .28 סעפ. רח׳ חשון .28 אָקט. רח׳ כסלו .26 נאָוום. רח׳ טבת .26 דעצעמ. רח׳ שבט .24 יענער. רח׳ אדר .23 פעבער. רח׳ ניסן .24 מערץ. רח׳ אייר .23 אפריל. רח׳ סיון .22 מאי. רח׳ תמוז .21 יוני. רח׳ אב .20 יולי. רח׳ אלול .19 אויגוסט.

ת׳ר׳ע׳ח׳

רח׳ תשרי .17 סעפ. רח׳ חשון .17 אקט. רח׳ כסלו .16 נאוו. רח׳ טבת .16 דעצ. רח׳ שבט .14 יענער. רח׳ אדר .13 פעבער. רח׳ ניסן .14 מערץ. רח׳ אייר .13 אַפריל. רח׳ סיון .12 מאי .רח׳ תמוז .11 יוני. רח׳ אב .10 יולי. רח׳ אלול .9 אויגוסט.

ת׳ר׳ע׳ט׳

רח׳ תשרי .7 סעפ. רח׳ חשון .7 אקט. רח׳ כסלו .5 נאָוועמבער. רח׳ טבת 4 דעצ. רח׳ שבט .2 יענער. רח׳ אדר .1 פעבער. רח׳ ואדר .3 מערץ. רח׳ ניסן .1 אפריל. רח׳ אייר .1 מאי. רח׳ סיון .30 מאי. רח׳ תמוז .29 יוני. רח׳ אב .28 יולי. רח׳ אלול .27 אויגוסט.

ת׳ר׳ע׳ב׳

רח׳ תשרי .23 סעפ. רח׳ חשון .23 אָקט. רח׳ כסלו .22 נאָוומ. רח׳ טבת .22 דעצעמ. רח׳ שבט .20 יענער. רח׳ אדר .19 פעבער. רח׳ ניסן .19 מערץ. רח׳ אייר .18 אפריל. רח׳ סיון .17 מאי. רח׳ תמוז .16 יוני. רח׳ אב .15 יולי. רח׳ אלול .14 אויגוסט.

ת׳ר׳ע׳ג׳

רח׳ תשרי .12 סעפ. רח׳ חשון .12 אָקט. רח׳ כסלו .11 נאָוועמבער. רח׳ טבת .11 דעצ. רח׳ שבט .9 יענער. רח׳ אדר .8 פעבער. רח׳ ואדר .10 מערץ. רח, ניסן .8 אפריל. רח׳ אייר .8 מאי. רח׳ סיון .6 יוני. רח׳ תמוז .6 יולי. רח׳ אב .4 אויגוסט. רח׳ אלול .3 סעפ.

ת׳ר׳ע׳ד׳

רח׳ תשרי .2 אקט. רח׳ חשון .1 נאָוומ. רח׳ כסלו .30 נאוו. רח׳ טבת .30 דעצ. רח׳ שבט .28 יענער. רח׳ אדר .27 פעבער. רח׳ ניסן .28 מערץ. רח׳ אייר 27 אַפריל. רח׳ סיון .26 מאי. רח׳ תמוז .25 יוני. רח׳ אב .24 יולי. רח׳ אלול .23 אויגוסט.

ת׳ר׳ע׳ה׳

רח׳ תשרי .21 סעפ. רח׳ חשון .21 אקט. רח׳ כסלו .19 נאָוועמבער. רח׳ טבת 18 דעצ. רח׳ שבט .16 יענער. רח׳ אדר .15 פעבער. רח׳ ניסן 16 מערץ. רח׳ אייר .15 אפריל. רח׳ סיון .14 מאי. רח׳ תמוז .13יוני. רח׳ אב .12 יולי. רח׳ אלול .11 אויגוסט.

תר״סח׳

רח׳ תשרי .9 סעפ. רח׳ חשון .9 אָקט. רח׳ כסלו .7 נאָוועמבער. רח׳ טבת .6 דעצ. רח׳ שבט .4 יענער. רח׳ אדר .3 פעבער. רח׳ ואדר .4 מערץ. רח, ניסן .2 אפריל. רח׳ אייר .2 מאי. רח׳ סיון .31 מאי. רח׳ תמוז 30 יוני. רח׳ אב .29 יולי. רח׳ אלול .28 אויגוסט.

תר״סט׳

רח׳ תשרי .26 סעפ. רח׳ חשון .26 אָקט. רח׳ כסלו .25 נאָוומ. רח׳ טבת .25 דעצעמ. רח׳ שבט .23 יענער. רח׳ אדר .22 פעבער. רח׳ ניסן .23 מערץ. רח׳ אייר 22 אפריל. רח׳ סיון .21 מאי. רח׳ תמוז .20 יוני. רח׳ אב .19 יולי. רח׳ אלול .18 אויגוסט.

תר״ע׳

רח׳ תשרי .16 סעפ. רח׳ חשון .16 אקט. רח׳ כסלו .14 נאָוועמבער. רח׳ טבת 13 דעצ. רח׳ שבט .11 יענער. רח׳ אדר .10 פעבער. רח׳ ואדר .12 מערץ. רח׳ ניסן .10 אפריל. רח׳ אייר .10 מאי. רח׳ סיון 8. יוני. רח׳ תמוז .8 יולי. רח׳ אב .6 אויגוסט. רח׳ אלול .5 סעפ.

תר״עא׳

רח׳ תשרי .4 אקט. רח׳ חשון .3 נאָוומ. רח׳ כסלו .2 דעצ. רח׳ טבת .1 יענער. רח׳ שבט .30 יענער. רח׳ אדר .1 מערץ. רח׳ ניסן .30 מערץ. רח׳ אייר 29 אפריל. רח׳ סיון .28 מאי. רח׳ תמוז .27 יוני. רח׳ אב .26 יולי. רח׳ אלול .25 אויגוסט.

ת'ר'ס'ד

רח' תשרי .22 סעפ. רח' חשון .22 אָקט. רח' כסלו .20 נאָוומ. רח' טבת .20 דעצעמ. רח' שבט .18 יענער. רח' אדר .17 פעבּער. רח' ניסן .17 מערץ. רח' אייר 16 אפּריל. רח' סיון .15 מאי. רח' תמוז .14 יוני. רח' אב .13 יולי. רח' אלול .12 אויגוסט.

ת'ר'ס'ה'

רח' תשרי .10 סעפ. רח' חשון .10 אָקט. רח' כסלו .9 נאָוועמבּער. רח' טבת .9 דעצ. רח' שבט .7 יענער. רח' אדר .6 פעבער. רח' ואדר .8 מערץ. רח, ניסן .6 אפריל. רח' אייר .6 מאי. רח' סיון .4 יוני. רח' תמוז 4 יולי. רח' אב .2 אויגוסט. רח' אלול .1 סעפ.

ת'ר'ס'ו'

רח' תשרי .30 סעפ. רח' חשון .30 אקט. רח' כסלו .29 נאָוועמבּער. רח' טבת 29 דעצ. רח' שבט .27 יענער. רח' אדר .26 פעבער. רח' ניסן .27 מערץ. רח' אייר .26 אפּריל. רח' סיון .25 מאי. רח' תמוז .24 יוני. רח' אב 23 יולי. רח' אלול .22 אויגוסט.

ת'ר'ס'ז'

רח' תשרי .20 סעפ. רח' חשון .20 אקט. רח. כסלו .18 נאָוומ. רח' טבת .18 דעצ. רח' שבט .16 יענער. רח' אדר .15 פעבּער. רח' ניסן .16 מערץ. רח' אייר 15 אַפּריל. רח' סיון .14 מאי. רח' תמוז .13 יוני. רח' אב .12 יולי. רח' אלול .11 אויגוסט.

ת׳ר׳ס׳

רח׳ תשרי .5 סעפ. רח׳ חשון .5 אָקט. רח׳ כסלו .3 נאָוועמבער. רח׳ טבת .3 דעצ. רח׳ שבט .1 יענער. רח׳ אדר .31 יענער. רח׳ ואדר .2 מערץ. רח, ניסן .31 מערץ. רח׳ אייר .31 אפריל. רח׳ סיון .29 מאי. רח׳ תמוז 28 יוני. רח׳ אב .27 יולי. רח׳ אלול .26 אויגוסט.

ת׳ר׳ס׳א׳

רח׳ תשרי .24 סעפ. רח׳ חשון .24 אָקט. רח׳ כסלו .23 נאָוומ. רח׳ טבת .23 דעצעמ. רח׳ שבט .21 יענער. רח׳ אדר .20 פעבער. רח׳ ניסן .21 מערץ. רח׳ אייר 20 אפריל. רח׳סיון .19 מאי. רח׳ תמוז .18 יוני. רח׳ אב .17 יולי. רח׳ אלול .16 אויגוסט.

ת׳ר׳ס׳ב׳

רח׳ תשרי .14 סעפ. רח׳ חשון .14 אקט. רח׳ כסלו .12 נאָוועמבער. רח׳ טבת 11 דעצ. רח׳ שבט .9 יענער. רח׳ אדר .8 פעבער. רח׳ ואדר 10 מערץ. רח׳ ניסן .8 אפריל. רח׳ אייר .7 מאי. רח׳סיון .6 יוני. רח׳ תמוז .6 יולי. רח׳ אב 4 אויגוסט. רח׳ אלול .3 סעפ.

ת׳ר׳ס׳ג׳

רח׳ תשרי .2 אקט. רח׳ חשון .1 נאָוומ. רח. כסלו .1 דעצ. רח׳ טבת .31 דעצ. רח׳ שבט .29 יענער. רח׳ אדר .28 פעבער. רח׳ ניסן .29 מערץ. רח׳ אייר 28 אַפריל. רח׳סיון .27 מאי. רח׳ תמוז .26 יוני. רח׳ אב .25 יולי. רח׳ אלול .24 אויגוסט.

ת'ר'נ'ו'

רח' תשרי .19 סעפ. רח' חשון .19 אָקט. רח. כסלו .18 נאָוועמבער. רח' טבת .18 דעצ. רח' שבט .16 יענער. רח' אדר .15 פעבער. רח' ניסן 15. מערץ. רח' אייר .14 אפריל. רח' סיון .13 מאי. רח' תמוז .12 יוני. רח' אב .11 יולי. רח' אלול .10 אויגוסט.

ת'ר'נ'ז'

רח' תשרי .8 סעפ. רח' חשון 8 אקט. רח' כסלו .6 נאָוועמבער. רח' טבת 6 דעצ. רח' שבט .4 יענער. רח' אדר .3 פעבער. רח' ואדר .5 מערץ. רח' ניסן .3 אפריל. רח' אייר .3 מאי. רח' סיון .1 יוני. רח' תמוז .1 יולי. רח' אב .30 יולי רח' אלול .29 אויגוסט.

ת'ר'נ'ח'

רח' תשרי .27 סעפ. רח' חשון .27 אָקט. רח' כסלו .26 נאָוועמבער. רח' טבת .26 דעצ. רח' שבט .24 יענער. רח' אדר .23 פעבער. רח, ניסן .24 מערץ. רח' אייר .23 אפריל. רח' סיון .22 מאי. רח' תמוז .21 יוני. רח' אב .20 יולי. רח' אלול .19 אויגוסט.

ת'ר'נ'ט'

רח' תשרי .17 סעפ. רח' חשון .17 אקט. רח. כסלו .15 נאָוועמבער. רח' טבת .14 דעצ. רח' שבט .12 יענער. רח' אדר .11 פעבער. רח' ניסן .12 מערץ. רח' אייר .11 אפריל. רח' סיון .10 מאי. רח' תמוז .9 יוני. רח' אב .8 יולי. רח' אלול .7 אויגוסט.

ת׳ר׳נ׳ב׳

רח׳ תשרי .3 אָקט. רח׳ חשון .2 נאָוועמ. רח׳ כסלו .2 דעצעמבער. רח׳ טבת .1 יענער. רח׳ שבט .30 יענער. רח׳ אדר .29 פעבער. רח׳ ניסן .29 מערץ. רח׳ אייר 28 אפריל. רח׳ סיון .27 מאי. רח׳ תמוז .26 יוני. רח׳ אב .25 יולי. רח׳ אלול .24 אויגוסט.

ת׳ר׳נ׳ג׳

רח׳ תשרי .22 סעפ. רח׳ חשון .22 אקט. רח׳ כסלו .20 נאָוועמבער. רח׳ טבת 20 דעצ. רח׳ שבט .18 יענער. רח׳ אדר .17 פעבער. רח׳ ניסן .18 מערץ. רח׳ אייר .17 אפריל. רח׳ סיון .16 מאי. רח׳ תמוז .15 יוני. רח׳ אב .14 יולי. רח׳ אלול .13 אויגוסט.

ת׳ר׳נ׳ד׳

רח׳ תשרי .11 סעפ. רח׳ חשון .11 אָקט. רח׳ כסלו .10 נאָוועמבער. רח׳ טבת .10 דעצ. רח׳ שבט .8 יענער. רח׳ אדר .7 פעבער. רח׳ ואדר .9 מערץ. רח, ניסן .7 אפריל. רח׳ אייר .7 מאי. רח׳ סיון .5 יוני. רח׳ תמוז .5 יולי. רח׳ אב .3 אויגוסט. רח׳ אלול .2 סעפט.

ת׳ר׳נ׳ה׳

רח׳ תשרי .1 אקט. רח׳ חשון .31 אָקט. רח, כסלו .29 נאָוומ. רח׳ טבת .28 דעצ. רח׳ שבט .26 יענער. רח׳ אדר .25 פעבער. רח׳ ניסן .26 מערץ. רח׳ אייר 25 אפריל. רח׳ סיון .24 מאי. רח׳ תמוז .23 יוני. רח׳ אב .22 יולי. רח׳ אלול .21 אויגוסט.

ת'ר'מ'ח'

רח' תשרי .19 סעפ. רח' חשון .19 אָקט. רח' כסלו .17 נאָוועמבער. רח' טבת .16 דעצ. רח' שבט .14 יענער. רח' אדר .13 פעבער. רח' ניסן .13 מערץ. רח' אייר .12 אפריל. רח' סיון .11 מאי. רח' תמוז .10 יוני. רח' אב .9 יולי. רח' אלול .8 אויגוסט.

ת'ר'מ'ט'

רח' תשרי .6 סעפ. רח' חשון .6 אקט. רח. כסלו .5 נאָוועמבער. רח' טבת .5 דעצ. רח' שבט .3 יענער. רח' אדר .2 פעבער. רח' ואדר 4 מערץ. רח' ניסן .2 אַפריל. רח' אייר .2 מאי. רח' סיון .31 מאי. רח' תמוז .30 יוני. רח' אב .29 יולי. רח' אלול .28 אויגוסט.

ת'ר'נ'

רח' תשרי .26 סעפ. רח' חשון .26 אקט. רח' כסלו .24 נאָוועמבער. רח' טבת 24 דעצ. רח' שבט .22 יענער. רח' אדר .21 פעבער. רח' ניסן .22 מערץ. רח' אייר .21 אפריל. רח' סיון .20 מאי. רח' תמוז .19 יוני. רח' אב .18 יולי. רח' אלול .17 אויגוסט.

ת'ר'נ'א'

רח' תשרי .15 סעפ. רח' חשון .15 אָקט. רח' כסלו .13 נאָוועמבער. רח' טבת .12 דעצ. רח' שבט .10 יענער. רח' אדר .9 פעבער. רח' ואדר .11 מערץ. רח, ניסן .9 אפריל. רח' אייר .9 מאי רח' סיון .7 יוני. רח' תמוז .7 יולי. רח' אב .5 אויגוסט. ־ח' אלול .4 סעפט.

ת׳ר׳מ׳ד׳

רח׳ תשרי .2 אָקט. רח׳ חשון .1 נאָוומ. רח׳ כסלו 30. נאָוועמבער. רח׳ טבת .30 דעצ. רח׳ שבט .28 יענער. רח׳ אדר .27 פעבער. רח׳ ניסן .27 מערץ. רח׳ אייר 26. אפריל. רח׳ סיון .25 מאי. רח׳ תמוז .24 יוני. רח׳ אב 23. יולי. רח׳ אלול .22 אויגוסט.

ת׳ר׳מ׳ה׳

רח׳ תשרי .20 סעפ. רח׳ חשון .20 אקט. רח. כסלו 19. נאָוועמבער: רח׳ טבת .19 דעצ. רח׳ שבט .17 יענער. רח׳ אדר .16 פעבער. רח׳ ניסן .17 מערץ. רח׳ אייר 16. אַפריל. רח׳ סיון .15 מאי. רח׳ תמוז .14 יוני רח׳ אב 13. יולי. רח׳ אלול .12 אויגוסט.

ת׳ר׳מ׳ו׳

רח׳ תשרי .10 סעפ. רח׳ חשון .10 אקט. רח׳ כסלו 9. נאָוועמבער. רח׳ טבת 9 דעצ. רח׳ שבט .7 יענער. רח׳ אדר .6 פעבער. רח׳ ואדר .8 מערץ. רח׳ ניסן .6 אפריל. רח׳ אייר .6 מאי. רח׳ סיון .4 יוני. רח׳ תמוז 4. יולי. רח׳ אב .2 אויגוסט. רח׳ אלול .1 סעפ.

ת׳ר׳מ׳ז׳

רח׳ תשרי .30 סעפ. רח׳ חשון .30 אָקט. רח׳ כסלו 28. נאָוועמבער. רח׳ טבת .28 דעצ. רח׳ שבט .26 יענער. רח׳ אדר .25 פעבער. רח, ניסן .26 מערץ. רח׳ אייר 25. אפריל. רח׳ סיון .24 מאי. רח׳ תמוז .23 יוני ‹חי׳ אב 22. יולי. רח׳ אלול .21 אויגוסט.

לוח.

ת׳ר׳ם׳

רח׳ תשרי .18 סעפ. רח׳ חשון .18 אָקט. רח. כסלו .16 נאָוועמבער. רח׳ טבת .16 דעצ. רח׳ שבט .14 יענער. רח׳ אדר .13 פעבער. רח׳ ניסן .13 מערץ. רח׳ אייר .12 אפריל. רח׳ סיון .11 מאי. רח׳ תמוז .10 יוני. רח׳ אב .9 יולי. רח׳ אלול .8 אויגוסט.

ת׳ר׳מ׳א׳

רח׳ תשרי .6 סעפ. רח׳ חשון 6 אקט. רח׳ כסלו .4 נאָוועמבער. רח׳ טבת 3 דעצ. רח׳ שבט .1 יענער. רח׳ אדר .31 יענער. רח׳ ואדר .2 מערץ. רח׳ ניסן .31 מערץ. רח׳ אייר .30 אפריל. רח׳ סיון .29 מאי. רח׳ תמוז .28 יוני. רח׳ אב .27 יולי רח׳ אלול .26 אויגוסט.

ת׳ר׳מ׳ב׳

רח׳ תשרי .24 סעפ. רח׳ חשון .24 אָקט. רח׳ כסלו .23 נאָוועמבער. רח׳ טבת .23 דעצ. רח׳ שבט .21 יענער. רח׳ אדר .20 פעבער. רח, ניסן .21 מערץ. רח׳ אייר .20 אפריל. רח׳ סיון .19 מאי. רח׳ תמוז .18 יוני. רח׳ אב .17 יולי. רח׳ אלול .16 אויגוסט.

ת׳ר׳מ׳ג׳

רח׳ תשרי .14 סעפ. רח׳ חשון .14 אקט. רח. כסלו .12 נאָוועמבער. רח׳ טבת .11 דעצ. רח׳ שבט .9 יענער. רח׳ אדר .8 פעבער. רח׳ ואדר .10 מערץ. רח׳ ניסן .8 אַפריל. רח׳ אייר .8 מאי. רח׳ סיון .6 יוני. רח׳ תמוז .6 יולי. רח׳ אב .4 אויגוסט. רח׳ אלול .3 סעפ.

גט

בשלישי בשבת בששה ועשרים יום לירח סיון שנת חמשת אלפים ושני מאות
לבריאת עולם למנין שאנו מנין כאן בנוא יארק מתא דיתבא על כיף
ימא ועל נהר האדסן אנא מרדכי בן חיים העומד היום בנוא יארק מדתא
דיתבא על כיף ימא ועל נהר האדסן צביתי ברעות נפשי בדלא
אניסנא ושבקית ופטרית ותרוכית יתיכי ליכי אנת אנתתי
שרה בת משה העומדת היום בנוא יארק מתא דיתבא על כיף ימא
ועל נהר האדסן דהוית אנתתי מן קדמת דנא וכדון פטרית
ושבקית ותרוכית יתיכי ליכי דיתהויין רשאה ושלטאה בנפשיכי
למהך להתנסבא לכל גבר דיתצביין ואנש לא ימחא בידיכי
מן יומא דנן ולעלם והרי את מותרת לכל אדם
ודן דיהוי ליכי מנאי ספר תרוכין ואגרת שבוקין וגט פטורין
כדת משה וישראל

ברוך בן יוסף עד

חיים בן יעקב עד

נונית מנכסי מיתנא ומוחזקת בהן. כל הא דלעיל קבלו עליהם האחים הנ״ל בחומר חרם ובשבועה דאורייתא ובי״ת״כ בפועל ובי״ק״ס ובביטול כל מודעות ובפיסול כל עידי מודעות בעולם בכל לישנא דאמרי רבנן דמבטלי בהון מודעות. ושטר חליצה זה לא יופסל ולא יגרע כוחו בשום ריעותא וגריעותא בעולם. מכל מה שהפה יוכל לדבר והלב לחשוב ולהרהר, ויהא הכל וידון ונדרש ולטובת ולזכות וליפוי כח בעלת השטר נידה על העליונה ויד המערער על התחתונה. ויהא כח לשטר זה כאלו נעשה בפני ב״ד חשוב דלא כאסמכתא ודלא כטופסי דשטרא וקנינא מן האחים להאשה מ׳ (פ) הנ״ל על כל מה דכתוב ומפורש לעיל במנא דכשר וכו׳

שטר חליצה·

I.

זכרון עדות שהיתה בפנינו ח״מ (בכך וכך בשבת) איך שבאו לפנינו האחים (פ׳ב׳פ) ואמרו עליו הוו עלינו עדים כשרים ונאמנים איך שאנו מקבלים עלינו ב״חח ובש״ד״א בפועל ממש ע״ד רבים שלא יהי׳ לנו התרה והפרה כלל כי אם ע״ד אשת אחינו מרת (פ׳ב׳פ) בעלת השטר וכתבו בכל לשון של זכות ויפוי כח בכל אופן המועיל ואף חתמו ונתנו ליד האשה מרת (פ׳ב׳פ) שהיא אשת אחי ר׳ (פ) להיות בידה לעדות ולזכות ולראיה מחמת שרצונו ברצון נפשינו הטוב שלא באונס והכרח כלל כ״א בלבבות שלמים ובנפשות חפצות ובדעת שלימה ומיושבת והנני מודה בפניכם היום כמודה בפני ב״ד חשוב וראוי בהודאה גמורה שרירא וקיימא דלא בהשטאה ודלא בהשבעה ודלא למיהדר ביה שאם ח״ו יעדר וימות אחינו ר׳ (פ) בעלה של מרת (פ) הנ״ל בלי זרע קיימא ותהא אשתו מרת (פ) זקוקה לחלוץ אזי איזה אח מאתנו אחים שתתבע אותו לחלוץ לה מחויב הוא לפוטרה בחליצה כשרה בחנם שלא יקח ממנה א׳ מכל ב״ב אפילו שוה פרוטה בעולם תיכף ומיד אחר כלות ג׳ חדשים להעדרו של אחינו בעלה הנ״ל ח״ו כשתהיה ראוי לחלוץ, ובלבד שהיבמה תלך אחר היבם וכל זמן שלא יפטרנה בחליצה כשרה כנ״ל תהא היבמה

שטר מכירה.

חתימת ידי דלמטה תעיד עדי כשני עדים כשרים ונאמנים איך שאני המ״ השכרתי לערל הבית החנות העלי״ המרתף עם המחיצה ברחוב נומר וכל הזכות שיש לי בו על משך עשרה ימים מיום דלמטה כסך ואגב שכירות קרקע מכרתי על ידי שטר מכירה זה כל המטלטלין שבתוכו וכל החמץ. דהיינו.

קבלתי מיד הקונה הנ״ל אנגאבע סך והמותר דמים לתשלום דמי השכירות והקנין זקפתי עליו במלוה מכאן ועד עשרה ימים מיום דלמטה והרשות נתינה מאתי מעתה להקונה הנ״ל לעשות בכל הנ״ל כאוות נפשו באין מוחה ורשות להקונה הנ״ל לעשות בהנ״ל כאדם העושה בשלו באין משבית ומפריע ויוכל הקונה להעתיק שטר זה בכל לשון שירצה כדת המדינה. ואהריות כל הנ״ל וגם מסרתי לידו המפתחות מכל הנ״ל לעשות בכל הנ״ל כרצונו. גם יש להמוכר דריסת הרגל בהנ״ל באין מוחה כ״ז נעשה מעתה ומעכשיו בכל תוקף ועוז ככל שטרות הנעשים דלא כאסמכתא ודלא כטופסא דשטרא רק כתיקון חכמז״ל.

כראי׳ באתי עהח״ת היום יום שנת פ״ק.

רחוב נומר.

נכסין וקנינין דאית לי תחות כל שמיא דקנאי ודעתיד אנא למיקנא נכסין דאית להון אחריות ודלית להון אחריות כולהון יהון אחראין וערבאין לפרוע מנהון שטר כתובתא דא נדוניא דין ותוספתא דא מנאי ואפילו מן גלימא דעל כתפאי בחיי ובמותי מן יומא דנן ולעלם, ותמיד יהא נידון ונדרוש שטר הלז לטובת ותועלת אשתי הנ״ל וב״כ להיות ידם על העליונה, ויד המערער על התחתונה כטעון אחד מעשה ב״ד, כל הנ״ל נעשה בת״כ ובפ״מ ובקאנ״ס בכל אופן היותר מועיל ע״פ תיקון חז״ל בענין ואופן דלית ביה אסמכתא ודלא כטופסי דשטרא בביטול מודעי ופיסול עדי מודעי וכנ״ל עד עולם כדרך שמבטלין בג״נ ובכל חומר ותיקון כל שטרי דנהגי בישראל העשוין כתיקון חז״ל וקנינא מן ר׳
למרת
דהוית כד איתנסיתב ליה בקדמתא על כל הא דכתוב ומפורש לעיל במנא דכשר למקנא ביה פה.

והכל שריר וקים

נאום

ונאום

כתובה דאירכסא

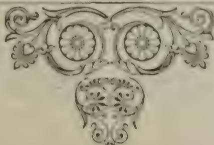
בשבת יום לחודש שנת חמשת
אלפים ושש מאות לבריאת עולם למנין שאנו
מונין כאן איך ר׳
אתא לקדמנא אמר לנא הדא מרת
בת כד הווית
אינסבת לי לאינתו מן קדמת דנא כהלכות בנות ישראל
דמינסבין לגובריהון בחופה וקדושין וכתובה, וכדא
אירכס לה שטר כתובתא דהוי כתיב לה מנאי מיומא
דאיתנסיבת לי, ואמרו רבנן דאסור לבר ישראל
לשהויי עם אינתתא בלא כתובה אפילו שעתא חדא,
וכען בעינא למכתב לה כתובה אחריתא בחרוקי
דכתובתא קמייתא נדוניא ותוספתא דילה, ובכן אנחנו
סהדי דחתימו לתחות קנינא מיניה השתא, וכתבנו לה
כתובתא קמייתא דאירכסא איך ר׳
אמר לה להדא אינתתא מרת בת
דהוית מלקדמת דנא הוי לי לאנתו כדת
משה וישראל ואנא אפלח ואוקיר ואיזון ואפרנס יתיכי
ליכי בהלכת גוברין יהודאין דפלחין ומוקרין וזנין
ומפרנסין לנשותיהון בקושטא: ומזוניכי וכסותיכי
וספוקיכי ומיעל לותייכי כארח כל ארעא: וצביאת
מרת דהוית מן קדמת
דנא והוית ליה לאנתו, ודין נדוניא דהנעלת ליה בין
בכסף בין בזהב ובין בתכשיטין במאני דלבושא בשמושא
דירה ובשמושא דערסא הכל קבל עליו ר׳
חתן דנן זקוקים כסף צרוף וצבי ר׳
חתן דנן והוסיף לה מן דיליה עוד זקוקים כסף צרוף
וכך אמר ר׳ חתן דנן אחריות שטר כתובתא
דא קבלית עלי ועל ירתי בתראי להתפרע מכל שפר ארג

פרי עט סופרים מהירים!
יצאו לאור באור החיים
ניבים נאווים, ובהירים כספירים,
חן, ונופת מליצת שפתיים
ספר לא אוכל טוב דבריו

פן בבוקר השכם אברכהו
ראשית הנהו נתון למבקריו
יאבו המה, כערכו לגדלהו
עין חודרת תמצא בו
דת, ודין, „ואמרות טהורות"
מדברותיו מזוקקים ונעימים כשמו
אתה, עתה קורא נכבד
נא! מחירו עליך לא יכבד.

זאָ וואָללטען דיעזעלבען, דיעזע נייע תקנות ניכט אַנגנעהמען, אונד נענטען זיך דאהער צדיקים (פראָממע) דאס זיא ניכטס אויף תורה מוסיף זיין אין נישט אַראָבּ־נעהמען וואָלטען. מאנכע אנדערע זאגען ווידער דאס דער גרינדער דיעזער כתה צדוק הכהן היעס, אונד זאָ פיהרטען זיא זיינען נאמען. דיא איסיים ווארען שאָן וויעדער איינע גאנץ אנדערע כתה, דיעזע שטאממטען נאַך מאנכען בעהויפטונגען פין דען יהודים פין אלכסנדריען, וויא האבען מפרש געוועזען דיא כתבי הקודש על דרך רמז ומשל, אונד זיא גלויבטען ניכט אן קרבנות ברינגען, זאָנדערן וויא ווארען גלייביגע בתורת היונים פערמישט מיט תורת משה, אונד וויא לעבטען אלס נזירים, אויך ווערדען זיא דארום גענאנט איסיים, דאס איזט דער שורש אסיא, וועלכעס בעדייטעט רופא, וויל זויא האבען זיך צוגלייך בעשעפטיגט מיט רפואות. אויך ווארען אללע זייערע מעשים בצניעות והסתר דאס מאן ניכטס געוויעס אונד בעשטימטעס פאן איהנען ערפאהרען קאָננטע אין דיא עפענטליכקייט, זאָ קאנטע מאן ניכט וויסען, וועלכע מצות זייא האבען געהאלטען, אין וועלכע נישט געהאלטען, נור דיעזעס איזט בעקאנט, דאס זייא האבען געשיקט מתנות אין דעם בית המקדש, אנשטאט קרבנות צו ברינגען. דיעזעס איזט נור איין קליינער אויסצוג פין זייער געשיכטע.

פרושים, צדוקים, ואיסיים,

I.

דיעזע דרייא כתות: פרושים, צדוקים, ואיסיים, ווארען יודען, דיא פערשיעדענע גלויבענס פרינציפיען האַטטען, אונד יעדע סעקטע וואר דאהער פאָן דער אַנדערן אין דיעזער הינזיכט אַבגעזאָנדערט, אונד צוואַר, דיא פרושים ווארען אללע חכמים וסופרים, וועלכע האבען געגלויבט אין דער תורה, צוגלייך אויך אין אללע פירושי התורה, המקובלים מדור לדור, תורה שבעל פה, אונד אין אללע תקנות סייגים, וועלכע זינד געמאכט געווארדען דורך דיא אנשי כנסת הגדולה אין זייערע תלמידים, דיא פרושים האָבען געגלויבט אָן תחיית המתים השארת הנפש, וכל דברי קבלה מרבותיהם ז״ל. דיא צדוקים אבער זייא ווארען דאס ענטגעגענגעזעטצטע (היפך) פין דיא גוטע פרושים, דען זייא האָבען שאָן אַנדערש געגלויבט, אונד צוואר, דען דיא צדוקים גלויב־טען ניכט אין תורה שבעל פה אונד אין קיין איינציגע תקנות וסייגים, וואס זינד ניכט ווא עראיננערט אין דיא כתבי הקודש, דיעזע סעקטע לעבטע פיעלע יאהרע פריהער פאָר דען מלחמות החשמנאים, מאנכע בע־הויפטען, דאס דיעזע סעקטע צדיקים נאך דען מלחמות החשמונאים, געלעבט האבען, אונד עס וואר אין דער־צייט ווען מאן פיעלע נייע תקנות איינגעריכטעט האט

ניכט דער פאלל זיין קאַן, דען ביים שלאכטען פער־ליערט דאס טהיער צוערשט דען גרעסטען טהייל זיינעס בלוטעס, וועלכעס דען יודען פערבאָטען איזט, דאהער ווירד עס אויך אינס זאלץ היניינגעלעגט, אונד אין וואססער צוערשט, אום דאס דער לעטצטע בלוט־טראָפּפען הינאויסבלייבט. אויך נאכדעם דאס טהיער שאָן געשלאכטעט וואָרדען איזט ווירד עס ערשט פאם שוחט דורכגעזעהען (בדיקה) אונד ווען ער אין דען איינגעווייידען אדער לונגען, אדער אנדערען טהיילען עטוואס אונרייינעס, געלעבערטעס, אונגעזונדעס פינדעט, דאַן מוס ער עס אלס טרפה ערקלערען, וועלכעס צום עססען שטרענג פערבאָטען איזט, וואס אויך אללע גראָססען ערצטע צוגעבען מיססען, אבער ווען אללעס ריין געזונד אונד פרייש איזט, דאַן איזט עס כשר, רעכט אונד גוט צום עססען, ענטשפּרעכענד דען געזעטצטען דער תורה אונד דען רעגלען דער אללגעמיינען סאניטאָטס וויססענ־שאפט. דיעזעס געבאָטט, דירעקט אדער אינדירעקט וויע עס אין דער ביבעל קאָממט, איזט אין אללען הינ־זיכטען איין עדלעס אונד גוטעס געבאָט, וועלכעס פיעל נוטצען ברינגען קאן, אין וועלטליכען אונד מאָראלישען הינזיכטען, דען וויר זינד יא פערפּפליכטעט, אויך דעם טהיערע געגענאיבער קיינע בארבארישען געפיהלע צו האבען, אונד דיעס איזט עס, דא וויר דעם טהיערע זיינע טאָדעס־שמערצען ערלייכטערן, אינדעם וויר שחיטה געברויכען.

שחיטה.

(טרפה) (כשר)

I.

אונטער דען צאהלרייכען געבאָטען אונזערער תורה איזט קיינעס זאָ וויכטיג אונד פאסט זאָ דייטליך ערקלערט, וויע דאס וויר קיין בלוט עססען זאָללען. „לא תאכלו את הדם, כי הדם היא בנפש," (ויקרא.) דיעזעס געבאָט איזט אייניגע מאל אין דער ביבעל וויעדערהאלט. אונד אום דיעס געבאָט צו ערפיללען, אונד דאס פאָלק ישראל פין דער איבערטרעטונג דעססעלבען צו פערהיטען, האבען אונזערע חכמים אונס איינע געלעגענהייט געגעבען, אום מיט דיעזעם געבאָטע איבעראיינשטיממענד, דאס בלוט ניכט צו עססען, אונד דיעזעס איזט דיא שחיטה, דאס שלאכטען דער טהירע, דערען פלייש וויר עססען. שחיטה בעשטעהט געוועהנליך דארין, דא מיט איינעם זעהר שארפען מעססער, דער האלז דעם טהיערעס דורגעשניטטען ווירד, דיעזעס איזט עבען נור אויס דיעזער אורזאכע, אום דאס טהיער דורך דיא לייכטעסטען שמערצען צו טעדטען, ניכט בארבאריש וויע עס דיא היידען טהון, אינדעם זיא מיט קיילען אויף דען קעפפען דער טהירע שלאגען, דערען פלייש אויך דאן דער געזונדהייט שאדעט, וועלכעס פאָן איינעם געשלאכטעטען טהיערע דיעזעס

איזט בלויס איין קורצער אויסצוג איבער דען תלמוד, דער ערהאבענע, מאָראַלישע רעגעלן אין ויך נור ענט־ העלט, אונד דער נור פאָן דען אונוויססענדען פערליימ־ דעט ווירד.

נאמען. דא איז צום ביישפיעל רבי אליעזר בן חרסום, דער פאָן זיינעם פאטער גראָסע רייכטהימער צו לאנד אונד צו וואסער געערבט האטטע, אונד דער איבע־ראלל לעהרער אונד פארשער דער תורה אויפזוכטע, אום זיא צו הערען אונד זיינען דורסט נאָך ערקענטניסס צו שטיללען. דא איזט רבי אליעזר בן הורקנוס, דעס־סען פאטער צו דען רייכסטען מענערן זיינער צייט געהערטע, דער אבער פאָן אללען רייכטהימערן זיך ניכט בעפריעדיגט פיהלטע, פאם פאטערליכען הויז, זיך היימליך ענטפערנטע, אום אויס דעם מונדע גראָסער לעהרער אונטעררייכט צו געניססען אונד אונטער דען גרעסטען ענטבעהרונגען שטודירטע, דער זיך שפעטער זאָ אויסצייכענטע, דאס ער דיא עהרען־נאמען: „בונ־דעס לאדע" (ארון הברית) אונד דער „גראסע" ער־היעלט. יא דאס זינד דיא עכטען גראסען אין ישראל, ניכט דיא מענער דעס שווערטעס אונד דעס שלאכט־פעלדעס, זאנדערן דיא מענער דעס גייסטעס (אנשי הרוח,) אונד דער גאטטעס ערקענטניסס. דא איזט רבי אליעזר בן עזריי פאָן זעהר פארנעהמע אבקונפט, דער זא רייך ווארו, דאס ער זיינע הערדען יעהרליך מיט 12 000 קעלבער פערצעהנטעטע (שבת נ״ד) אונד פער־אנלאססונג צו דעם שפריכווארטע גאב: הרואה ראב״ע בחלום יצפה לעשירות, אונד פערברייטונג תלמודיי־שער שטודיען מיט דעם לעבהאפטעסטען אייפער איינטראט, אונד צאהלרייכע יונגע מענער פיר דען זעלבען הערואנצאג, אודער וויא דער תלמוד זיך אויס־דריקט ברכות „ההוא יומא אתוספי כמה ספסלי" אין דעם טאגע אן וועלכעם דיעזער מייסטער זיינע פאָר־טרעגע ערעפנעטע, מוסטע דיא צאהל דער בענקע אים לעהרזאאללע בעדייטענד פערמעהרט ווערדען" דאס

לערנען אום צו פערמעהרען אונד דיא אידעענוועלט צו ערוויטערן. נון פאָן וועם ווארדע דער תלמוד שטור־ דירט ? ניכט פאָן איינער איינצעלנען פאָלקסשיכטע. ואָנדערן פאָן מעננערן, דיא מיט גראָסען רייכטהימערן געזעגנעט ווארען, וויא פאן דענען, וועלכע ניכטס אלס לערנבעגיערדע אונד אַרבייטס קראַפט בעזאסען, פאָן פערזאנען, וועלכע קרעפטליבער פרישע אונד שטערקע זיך ערפרייטען, וויע פאָן זאָלכען דיא שוועכליך אונד ליידענד ווארען, פאָן דער שטירמישען יוגענד עבען זאָ גוט וויע פאָן דעם בעזאָננענען אונד בעדעכטיגען אַלטער. וויע עס דער ר״מ״ב״ם הלכות ת״ת שרייבט : „כל איש מישראל חייב בתלמוד תורה בין עני בין עשיר בין שלם בגופו בין בעל יסורין, בין בחור בין שהי׳ זקן גדול שתשש כוחו.“ אַללע לאַבטען זיך אן דען ברוננען, דען דיא פאָרנעהמען אונד עדלען אין ישראל געגראבען האבען, אונד דיא גייסטער ערפרישטע אונד ערפרייטע. ווען וויר דיא לאַנגע שאַר פאן מייסטערן אונד יונגערן דעם תלמוד איבערשויען זאָ ערבליקען וויר אונטער איהנען אין אללען לענדערן, אונד אין יעדעם יאהר־ הונדערט רייכע אונד ארמע, פאָהרנעהמע אונד געריננגע, דיא מיט איינאנדער וועטטאייפערן אַן ליעבע, אייפער אונד היננעבוננג פיר יענע שטודיען דיא אים תלמוד בעהאנדעלט ווערדען, זאָ דאס עס קוים איין צווייטעס ווערק אין דער פעלקערליטעראטור גיבט, דאַס זיך איינער זאָ גראָסען אַנצאהל איסערלעזענער פריינדע אונד פאָרשער ריהמען קענטע וויע דער תלמוד, וואל־ טען וויר נור איינע קליינע איסוואהל אונטער דיעזען תלמוד יודען טרעפען, אונד זיא כאראקטעריזירען קענען, זאָ ווירדע דער פאפיער רוים ניכט דאפיר יעטצט איסרייכען, איך בעשרענקע מיך דאהער אויף וועניגע

למוד מאהבה" (נדרים סב.) וועלכער אידעאלער זין ווארדע אין דער מיטטע דעס יודישען פאלקעס ענטוויע־קעלט אונד גענעהרט. מאן פערטיעפטע זיך טאגע אונד נעכטע אין דאס שטודיאם פאן טהיילען אונד טהעמען, וועלכע מיט דעם סאציאלען לעבען, מיט געלט אונד געווין ניכטס צו טהון האטטען, מאן פערזענקטע זיך אין דיא ערפארשונג פאן אפפער־פארשריפטען אונד ריינהייטס געזעטצען, דיא לענגסט אויסער געלטונג גע־קאממען ווארען, מאן וואלטע ניכטס אנדערעס אלס וויס־סען, וואהרהייט, ערקענטניסס, אונד ערלייכטונג. גילט דא ניכט דאס ווארט דעס אביגען טעקסטעס, „מי כעמך ישראל גוי אחד בארץ." ווא גאב עס נאך איין צווייטעס פאלק אויף ערדען, אין דעססען מיטטע שטודיען, דיא ניכטס אנדערעס אלס זיך זעלבסט, בעלעהרונג אונד פערמעהרונג דעס גייסטיגען בעזיטצעס צום צוועקע האטטען, מיט זאלכער ריינער, היגעבענדער אונד אויפ־אפפערנדער ליעבע געפפלעגט ווארדען ווארען, וויע אין ישראל? אונד דיעזע אונפערגלייכליכע אידעאליטאט אים ערלערנען אונד ערפארשען ערצייגטע איינע אידע־אלע היגעבונג פיר לעהרען אונד אונטערריכטען אהנע לאהן אונד אהנע ענטגעלט, וויע עס אין סוכה איזט: „תורה לשמה זו היא תורה של חסד, תורה כלמוד זו היא תורה של חסד." בלויס אוים ליעבע אונד בעגייסטערונג פיר דיא אויסברייטונג דעם הייליגען ווארטעס אונד דער רעליגיעזען וואהרהייט. אויך ערקלערט ער עס אין בכורות: מה אני בחנם אף אתם בחנם." ווער וואגט עס נאך, דיא תלמוד־יודען דער האבזוכט אנצו־קלאגען, אונד זיא צו בעשולדיגען, דאס זיא נור פיר דיא גרייפבארען מאטעריעללען לעבענסגיטער עמפפענג־ליכקייט אונד פערשטענדניסס האבען? תלמוד הייסט

„וימררהו ורבו וישטמהו בעלי חצים“ אויך דער תלמוד איזט איין געגענשטאנד דעס האססעס אונד דעס קאמפ־פעס, אויך געגען איהם ווערדען טעדטליכע פיילע געריכ־טעט, אללײן נאך אין אנדערן שטיקען איזט יוסף דאס בילד דעס תלמוד, דען וויא יוסף צייכנעט ער זיך דורך קלוגהייט אויס, אונד דאהער וואָללען וויר נון אונס איבערצייגען אינדעם וויר דיא פראַגע ערערטערן:
„וואָצו אונד פאָם וועם וואָרדע דער תלמוד שטודירט?
ווען מאן אן איינען יונגען דער הויכשולע אין אונזערער צייט דיא פראגע ריכטעט, וואָצו ער שטודירע, זאָ ווירד ער זאָפארט טראטען זיינער יוגענד איינע זעהר פראק־טישע אונד אלגעמיין פערשטענדליכע אנטוואָרט גע־בען, אינדעם ער דען בערוף נור נעננט, אויף דען ער זיך פאָרבערייטעט, אונד דורך וועלכען ער איין איינ־טרעגליכעס אמט, אדער איינע נעהרענדע לעבענס־שטעללונג ערררייכען וויללֿ. גאנץ אנדערס פערהעלט עס זיך מיט דעם תלמוד־יודען, אָדער מיט דעמיעניגען, וועלכער צייט אונד קרעפטע, אייפער אונד זאָרגפאַלט אויף דאס שטודיאם דעס תלמודס פערווענדעטע. ער וואָלטע קיין נוטצען אונד קיינען פאָרטייל אויס זיינען שטודיען ציעהען זיא ניכט געברויכען אלס קרדום לחפר בה, אדער אלס עטרה להתגדל בה. ריינע ליעבע צור תורה אללײן צו איהרען הומאנען געזעטצען, אונד ווייזען גרונדזעטצען, דיא אים תלמוד ערלייטערט, ערוויטערט אונד פערטיעפט ווערדען, וואַרמע בעגייסטערונג פיר דאס יודענטהום דיעזע אלליין וואַרען עס, וועלכע דען תלמוד־שילער הערנגטען, אן דען קוועללען פאַלעסטי־נאס אונד בבלס, זיינען גרויסען וויססענס דורסט צו שטיללען, אונד שאָן זאגט עס דער תלמוד: „שלא יאמר אדם אקרא שיקראוני חכם, אשנה שיקראוני רב, אלא

דער תלמוד.

I.

„מי כעמך ישראל גוי אחד בארץ !" (שמואל. ב׳)

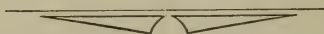
„ווער איזט וויא דיין פאָלק ישראל איין איינציגעס פאלק אויף ערדען"

דער תלמוד, דער פיעלע געגנער האט, אונד פאָן פיעלען אלס אונמאָראליש פערשריען ווירד, טהיילט זיין שיקזאל וויע איינסט יוסף, וועלכער פאָן זיינען ברידערן בעשולדיגט וואָרדע דאס ער הערשזיכטיג איזט, אונד זיך איבערהעבע, זאָ אויך געגען דען תלמוד וואָרדע שאָן פיעלע מאל דיא אנקלאגע ערהאָבען, דאס ער זיינען אנהענגערן, זעלבסטאיבערהעבונג אונד גע־רינגשעטצונג געגען אנדערן פעלקערן איינפלעסט, אונד אזוי וויע יוסף אין דען גרובען געוואָרפען ווירד אונד דעם פערשמאכטען אויסגעזעטצט, עבען זא דער תלמוד וואָררע שאָן איינינע מאלע אין אייראָפאַ דען פלאממען איבערליעפערט,—פין יוסף זאגט אונזער פאטער יעקב,

איינגעאָרדנעט. אַם פריהעסטען וואָרדען דיא קריאת שמע וברכותיה איינגעריכטעט, אונד וועלכע מאַן צור ערשט נאָך אין בית המקדש געבעטעט, דען דיעזעס וואַר דער עיקר דער תפילות הקדומות פֿון דיא אנשי כנסת הגדולה, וועלכעס צום צוועק האטטע נור קבלת עול התורה וזכרון יציאת מצרים, פריה אונד מאָרגען, כבדי מקים צו זיין וויא עס שטייט געשריעבען: „בשכבך ובקומך" אונד אויסער דיא ברכות, וועלכע זינד בעקאַנט בשם: „אבות, גבורות, (תחיית המתים) קדושות) האַבען זיא נאָך אין דען לויף דער צייט אנדרע ברכות צוגעזעטצט, ביז זיך איהרע צאַהל אויף 18. בעליעף, אונד דיעזע שמונה עשרה ברכות וואָרדען דאַן אויך פֿיר דיא וואָכענטאַגע בעשטיממט, פֿיר דיא אנשי המעמדות, וועלכע טעגליך בעטען גינגען, אונד זאָ וואָרדען דיעזע שמונה עשרה ברכות דאַן תפילה גענאַנט, וועלכע מאַן אויך אין בית המקדש בייא דיא קרבנות עולת התמיד בבוקר, ובין הערבים, (מנחת הערב) געבעטעט, זאָ וויא דער תנא ר׳ יהושע הלוי זאַגט אין ברכות: "תפילות כנגד תמידין תקנים." אונד זאָ וואָרדען עס ענדליך דיעזע תפילות איינגעריכטעט דרייא מאַל טעגליך צו בעטען: שחרית, מנחה, ומעריב, אבער וויר מיססען אין דיעזע געבעטע ניכטס ענדערן, ואַנדערן וויא זיא נאָך איהרער אָרדנונג איינגעריכטעט זינד, צו בעטען טעגליך, דען שאָן אים תלמוד וואַרנט מאַן אונס דיעזע איינריכטונג ניכט צו ענדערן וויא עס הייסט אין ברכות: „כל המשנה ממטבע, שטבעו חכמים, לא יצא ידי חובתו." (תוספת)

התפילות.

I.

דיא געבעטע פיר ימי החול, שבתות ומועדים האבען דיא אנשי כנסת הגדולה מתקן געוועזען, 120 זקנים אין פאַן זייא 80 נביאים האַבען דיעזע געבעטע מתקן געוועזען, זאָ זאגט שוין דער ירושלמי ברכות אונד עס מיינט היעמיט, דאס אויסערדעם זיא אויך יעדען איינציגען דיא פפליכט אויפערלעגטען טעגליך צו בע־טען, האבען זיא אויך דען סדר איינגעריכטעט, דען דיא פסאלמען (תהילים) אלליין זינד ניכט פיר געבעטע געמאכט, דא זיע נור ערהאבענע פאָעטישע געפיהלע ענטהאלטען, אונד צופעלליגער ווייזע, ביא איינעם פאססענדען עראייגניססע, געציעמט עס זיך זאלכע ליע־צו זינגען, אבער אים אללגעמיינען פאססען זיך דיעזע ליעדער ניכט פיר טעגליכע געבעטע, דארום האבען דיא זקנים דיא תפילות מתקן געוועזען, וועלכע איינ־פאך אונד פאססענד זינד פיר יעדען איינען, אבער אין דער ערשטען צייט, ווארען דיא תפילות נור פיר דיא אנשי המעמדות ובחירי הכנסיות, אונד ווארען ניכט צור פפליכט פיר יעדען איינען געמאכט, אויך ווארען זיא ניכט אויף איינעם מאַלע זאָ איינגעאָרדנעט, וויע וויר זיא יעטצט זעהן, ערשט שפעטער וואָרדען זיא ריכטיג

צוזאממענגערופען האט, אום איהר קלוגעס אורטהייל צו געבען איבער דיא פערהעלטניססע דעס יודענטהומס צו זיינעם לאנדע אין דיעזער צייט. אויך איזט עס איין בעפעהל גאָטטעס געוועזען זאלכע סנהדרין צו גרינ־דען, וויע עס אין דער ביבעל איזט: „אספה לי שבעים איש מזקני ישראל, (ומשה על גביהן) „פערזאממעלט מיר 70 לייטע פין דיא זקנים איזראעלס" נון זייא דיע־זעס איין ערהאבענעס געבאָט, אום דיא מענשהייט אין איהרען פאָרטשריטטען ניכט צו הינדערן, גאַב מאן איהנען לייטע, פאָן פאָללקאָממענער וויזהייט, אום זיא אים רעכטען וועגע גאָטטעס צו אונטערווייזען, דען אויף דיעזעם וועגע גאָטטעס באַזירט אללעס וויססען, וויע עס הייסט: יראת ד' ראשית חכמה שכל טוב לכל עושיהם.

דיא סנהדרין זיינען געזעסען כחצי גורן עגולה, אום זיך איינאַנדער זעהען צו קענען, דער נשיא איזט געזעסען אין דער מיטטע, אונד דיא זקנים זאסען צו זיינער רעכטען אונד לינקען זייטע, אונד 2 סופרים (שריי־בער) שטאַנדען פאַר זיי אום יעדעס פּראָטאָקאָל אויפ־צושרייבען, יעדע פערהאנדלונג וואַר אונטער אפּפענען טהירען, דאמיט דאָס פאלק זעהע, אונד דען ווערטה דער געזעטצע קענען לערנע. אויך זאַסען דארט פיעלע תלמידי חכמים, אום דענזעלבען איינע געלעגענהייט צו געבען דיא דינים אונד דערען פּראקסים צו איבען, אויך וואהר איהרע קראַפט בעשרענקט פאן דען רעגי־רענדען פירסטען אָדער קעניגען, אבער דאָך איזט איהר אורטהייל איין פיר אימּמער גוטעס, גילטיגעס געבליע־בען, דאס ניעמאנד וויעדערופען קאָנטע. אונד ווען איינער פין דען זקנים, זיינע פאלשע מיינונג פערברייי־טען וואָללטע, וואָרדע ער מיט דעם טאָדע בעשטראפט (מיתת חנק) אונד זאָלבען נאַנטע מאַן דאמאַלס זקן ממרה. אויך וואר דאס סנהדריא גדולה איינע געזעטצ־געבענדע אדער געזעטצ־פערבעססערנדע קאָרפּאָראַ־ציאָן, וויע עס הייטע דיא פּאַרלאמענטע אדער אָבערע געריכטס הייזער זינד. נור זאָלכע דינים וואס צווישען מענש אונר גאָטט פארגעקאָממען, אונד וואָ מיתת בית דין וואר, דיעזעס וואָרדע פין דעם קליינעם סנהדריא פין כ״ג פּערהאנדעלט. דיעזעס איזט בלוים איין אויס־צוג פין דער געשיכטע דער סנהדרין, וואס נאך יעטצט אַללען ציוויליזירטען פעלקערן אלס מוסטער אונד ביישפּיעל דיענט, אונד שאָן מאנכע קעניגע אונד קייזער ריכטעטען זאָלכע בתי דינים איין, וויע עס דער גרויסע קייזער פין פראַנקרייך נאַפּאָלעאָן דער ערשטע געטהאן האט, דאס ער איין סנהדרין פין 70 יודען אין זיינער צייט

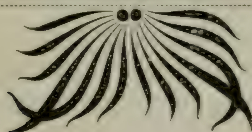
קליינערער פון איהם דאס אן דער טהיר פון דעם הר הבית. דיעזעס בית־דין הגדול האטטע איינען קעניג אונד איין כהן־גדול צו ערנעננען. אונד אויך דען כהן־גדול, וויא אויך איין נביא שקר צו ריכטען, אויף איהרען בעפעהל איזט מאן אים קריעגע געגאנגען, אויף איהרען בעפעהל ועטצטע מאן דיא קליינע בתי דינים פון 23 חכמים אין ירושלים איין, אין וויא האבען אויך דיא כהנים אין דיענסט אויפגענאממען, אונד אונטערזוכען צוגלייך דיא הערר־קונפט (יחוס) דער כהנים אויך דיא ספרי תורות האט מאן נור אויף איהרען בעפעהל מגיה געוועזען אויך דיא שאלט יאהרע (עבור השנה) ריכטעטען זיא איין אונד אויך קידוש החדש, וועלכעס דורך דען נשיא אין 2 זקנים מיט איהם געזעצען איזט. אויך האטטען זיי איבער דיא אלגעמיינע אויפפיהרונג דעס פאלקעס צו זעהן, אונד ערנאנטען דאהער זאלכע בעאמטע, דיא דיעזע פפליכט פעררריכטעטען. עס ווארדען אבער אין דיעזען סנהדריא קיינע אנדערע איסער כהנים, ולוים, וישראלים, אויפ־גענאממען, וועלכע פאן פיינער אבשטאממונג (מיוחסים) ווארען. אויך ווארדע קיין זקן, סריס, אונד מי שאין לו בנים (קינדער לאזער) אין איהרע מיטטע אויפגענאממען דא זאלכע קיין בארמהערציגקייטס געפיהל בעזיטצען אונד דער יסוד פון אלע משפטים איזט ליעבע, אונד ערבארמען. אונד זא וויא עס וואר איהרע פפליכט, איין בית דין פון 23 חכמים צו זעטצען אין ורואלים אונד אין אנדערע שטעדט, זא דירפטען זיא אויך יעדע שטאדט מיט איינען גוטען פראממען, אונד אנשטענדיגען דיין פערזעהן, אונד וועו איינער אונטער דען סנהדריא פעהלטע זא וואר ער דורך 3 אנדערע דיינים פאן דיא סנהדרין כ״ג אויפגענאממען, אין דאס נאנטע מאן דא־מאלס: „סמיכת זקנים“ ווייל דיא דיינים היעסען זקנים.

הסנהדרין:

I.

דאס גרויסע בית דין אדער הסנהדרין הגדולה, וועל־
כעס אין ירושלים וואר, בעשטאנד פאן 71 מיטגליע־
דערן אדער שבעים זקנים מיט דעם ראש. איבער זייא
ווארען צווייא ראשים, איין נשיא אונד אב בית דין.
דער ארט וואָ זיא זיך פערזאממעלט האבען יעדע וואַ־
כע טעגליך צו ריכטען אונד צו לעהרען, וואר אין
לשכת הגזית אין בית המקדש, אונד עס איזט געווע־
זען אין דרום־זייט פון דעם היכל, אין עס איזט געוועזען
געבויעט הציו בקדש וחציו בחול, וועלכעס בעדייטעטע
דאס דיא סנהדריא וואר צום פאלק וויא איין פער־
מיטלער צווישען זייא אונד גאטט, אונד אין שבתות
וימים טובים וואו קיין געריכט געהאלטען ווארדע,
פערזאממעלטען זייא זיך איןבית המדרש אויף דעם
הר הבית. אויסער דיעזעם ב״ד הגדול, ווארען נאך
אין ירושלים 2 קליינע בתי־דינים אדער סנהדריאות
קטנות פון 23 חכמים, איין בית דין וואר גרעסער
פאָם צווייטען בחכמה, אונד דער גדול שבהם איזט
געזעסען אן דער טהיר פון דער עזרה, אונד דער

אימטער דיעזען .25 טאג אין כסלו צו פייערן אלס איין פעסט, וועלכעס אונס עראינערט, אן דיא וואָנדער גאָטטעס דאס "יהודה המכבי" אין דער רעטטונג זיינעס פאָלקעס געטאהן האט. אויך בלייבט אונס אַללען דאהער דיעזער יהודה המכבי אונפערגעסליך, דער פיר זיין גאָט אונד זיין פאָלק געקעמפפט, אונד דען טעמפעל פאָן דער האנד דעס פיינדעס רעטטעטע. דאַס איזט אויך, דאס וויר נון יעטצט יעדעס יאהר דאס חנוכה פעסט פייערן, וועלכעס אונס אַן דיעזע צייטען עראיננערט וואָ פיר גאָטטעס תורה אונד גלויבען געקעמפפט וואָרדע.

נאהע טויזענד וועלען, אונד אלס מתתיהו אונד זיינע פריינדע דיעזעס הערטען, דאַ באַנגטע עס איהם זעהר, אונד פערזאממעלטע אום זיך פיעל פאָלק, אינד טעדטעטע אללע פושעי ישראל, צערשטערטע אללע במות דער געטצען, אונד זאָ רעטטעטע ער פיעלע נאך פאָם אונטערגאַנגע. אלס אבער מתתיהו שאן אלט וואָרדע, אונד אַם שטערבעטאגע ריעף ער זיינע קינדער צו זיך אונד בעפאהל איהנען, זיך פיר גאָטטעס־תורה אויפצואפפערן אונד דען פיינד צו פערניכטען. זאממעלט צו אייך אללע דיא גאָטטעס געבאָטע טהון, אום זיך אין דעם שונא נוקם צו זיין, אונד איהר זאָללט אייער ברידער שמעון הערען, דען ער איז איין חכם, אונד יהודה המכבי זאָלל אייער אַנפיהרער זיין במלחמה, דען ער איז איין בן חיל (קריעגמאן) מנעוריו. זאָ שטארב דער מתתיהו אין זיין 146. לעבענס־יאהר, אונד איזראעל טרויערטע פיעל נאַך איהן. דאַן שטאנד זיין זאָהן יהודה המכבי אויף אונד פערזאממעלטע אללע פריינדע אום זיך, אונד האט זיך אין דען פיינד נוקם געוועזען, מיט זיין קליינער ארמעע, זאָ דאס ער אללע אוסראָטטעטע, אונד אללע במות צערשטאָסען, אונד פיעל חיל פין אנטיוכוס געטעדטעט. ער קעמפפטע וויע איין לעווע, אונד אם 25. טאג אין מאָנאַט כסלו, אלס יהודה דיא שטאַדט ירושלים פאָן דער בעלאגערונג גערעטטעט אונד דען פיינד פערטריעבען האט, אונד פיעלע פאן זייא געטעטעט, זאָ היעס ער דאס בית המקדש רייניגען אונד איין נייען מזבח בויען, אונד קרבנות מקריב זיין, וועלכעס דעמגעמעס חנוכת המזבח גענאנט וואָרדע, אונד מאן צינדעטע דיא מנורה אן, וועלכע פין איין געפינענעס קרוגיל בומעל אַכט טאגע בראנטע על פי נס, אונד זאָ בעפאהל ער אויך דעם פאָלקע ישראל, פיר

דעם קעניגס נאַך דער שטאדט מודעית קאַמען אום דאס פאָלק פין גאָטטעס תורה צו דעם געטצענ־דיענסט צו איבערפיהרען, זאָ געזועללטען זיך איהנען פיעלע פאן דען יודען, נור מתתיהו אונד זיינע זעהנע וויגערטען זיך, זאָ שפּראכען דיא פירסטען דעם קעניגס צו מתתיהו: זיעהע, דאָ ביזט איין אַנגעזעהנער מאן אונטער דיין פאָלק, דיינע קינדער זינד פיעל, אונד דיין פאַמיליע איזט אויך גראָס, דאהער זייא דא דער ערסטע דען בעפעהל דעם קעניגס צו ערפיללען, אונד דאָ ווירסט פאַן דעם קעניגע מיט מתנות אין גאָלד אין זילבער בעשענקט ווערדען. זאָ אנטוואָרטעטע מתתיהו, ווען אויך אללע דען בעפעהל דעם קעניגס טהון זאָללען, ווירד ווערדען אבער פאן גאָטטעס וועגען ניכט אבטרעטען, אונד זייא פארוועקסלען מיט דעם וועג דעם קעניגס, אונד אלס ער זיינע רעדע ענדיגטע, טראַט איין מאן פין ישראל אין געגענווארט אללער צו אום איין קרבן מקריב צו זיין אויף דער במה דיא דער קעניגסבעאמטע געבויעט האט, אונד אלס מתתיהו דיעזעס געזעהען, ענטבראנטע זיין אייפער איבער זיין גלויבען, אונד ליעף מיט כעס, אונד טעדטעטע דען מאן נעבען דער במה, אויך טעדטעטע ער דען בעאמטען, אונד צערשטערטע דיא במה. ער טהאט פיר זיין תורה וויע פנחס געטאהן האט צו זמרי בן סלוא. דאן ליעף ער אין דער שטאדט, אונד ריעף מיט לויטער שטיממע: „ווער אַן גאָטט אונד זיין תורה גלויבט, זאָלל קאָממען צו מיר, אונד ער מיט זיינען זעהנען פלאהען אין דען שטעדטען דער וויסטע, אונד דיא קעניגליכען בעאמטען אין ירושלים, אלס זיא הערטען דאס פיעלע פאן דען יודען דען בעפעהל דעם קעניגס ניכט טהוען וואללען, זאָ שטאנדען זיא פלעטצליך אויף אונד גינגען צו דען העהלען הין, אונד טעדטעטען בייא־

וועגען דער גוים געהען זאָללען, אונד קיינע קרבנות מעהר מקריב זיין, נור מקריב צו זיין בשר חזיר אויף דעם מזבח, אונד זיך ניט מל זיין, אונד ווען יעמאנד ניכט דען בעפעהל דעם קעניגס הערען ווירד זאָלל דעם טאָדעס שטערבען, אויך מאכטע ער אויפזעהער אים לאַנדע, אום מאַן זאָלל זיינע בעפעהלע ריכטיג ערפיללען, זאָ וואָרדע דאַס פאלק זעהר פערדאָרבען. ענדליך וואר עס אים .15 טאגע דעם חודש כסלו, זאָ פער אונרייניגטען זיא דען מזבח, אונד בויעטען במות אין אללע שטעדטע פון יהודה, אונד זיא אָפּפערטען פאָר איהרען טהירען צו דען געטצען, אונד צערריסען דיא ספרי תורות, אונד פערבראנטען זיא אין פייער, אונד טעדטעטען יעדען דער גאָטטעס מצות געהיטעט האט, וויע דער קעניג בעפאָהלען, אונד 25 טאגע אין מאנאט כסלו, אָפּפערטען זיא אויף דער במה געגען דען מזבח, אַבער פיעלע וואַרען, דיע ליעבער שטערבען וואָללטען אַלס דיא בעפעהלע דעם קעניגס צו ערפיללען זיך מטמא צו זיין. אין דיעזער צייט וואר איין כהן אין ישראל נאַמענס מתתיהו בן יוחנן בן שמעון מבני יהויריב, אין ירושלים, אונד ער וואָהנטע אויף דעם הר המודעית ער האטטע 5 זעהנע: יוחנן הקדשי, שמעון התסי, יהודה המכבי, אלעזר החורני, ויונתן הופתי, אונד אלס מתתיהו דיעזע גרייעלטהאטען אין ירושלים געזעהען, קלאגטע ער אונד שפראך: וועהע מיר, דאס איך געבאָרען בין, דאס אונגליק מיינעס פאָלקעס צו זעהען אונד דיא הייליגע שטאַדט אין פרעמדע הענדען, דאס בית המקדש פעראונהייליגט, אונזער פערמעגען דאס רויב דער פעלקער,“ אונד מתתיהו אונד זיינע קינדער צערריסען איהרע קליידער אונד קליידעטען זיך מיט איין זאק אונד טרויערטען. אונד אלס דיא בעאמטען

וואָלטע ער עגיפּטען אויך בעזיעגען, ער נאַהם איינע גראָסע ארמעע מיט זיך, אונד פערוויסטעטע דאַס לאַנד מצרים געֿנצליך, אונד אלס ער צוריק־קעהרטע, גינג ער מיט זיין גרויסער מחנה קיין ירושלים, אונד גינג אין קדשי הקדשים, צערשטערטע דען מזבח, שלחן הפנים, המנורה אונד אללע גאָלדענע געשיררע, אונד דאס פּרוכת צערשניטט ער אין שטיקע, אונד ער שלוג דאס פאָלק אונערבערמליך, זאָ דאס דאס גאנצע לאַנד טרויערטע איבער איהרע פערלוסטע. אַם ענדע פאַן צווייא יאהרען שיקטע ער איין שר המסים (שטייער־בעאמטען) אין דיא שטעדט פין דען שטאַאַט יהודה, אונד ער גיענג אויך מיט איין גרויסער אַרמעע נאך ירושלים, אונד ער שפּראך מיט דעם פאלקע ישראל גוטע רייד, אַבער בעטרוג וואר אין זיין הערץ, אונד אלס זיא איהם גלויבטען האַבען זיא איהם אין דער שטאדט איינגעלאַדען, אונד דאן איבערפיעל ער זיא אונד טעדטעטע פיעל פאלק, פערבראנטע דיא הייזער, אונד צערשטערטע אללע מויערען, דאן בעלאגערטע אונד בעפעסטיגטע ער דיא שטאדט אום אונד אום, דאס בית המקדש פעראונהייליגטע ער, זאָ דאס אללע איינוואהנער פין ירושלים זינד פאַרטגעלויפען, אונד פרעמדע בעוואָהנטען דיא שטאַדט ירושלים. דאַן שריעב אנטיוכוס אין אללען לענדערן זיינעס קעניג־רייכעס פאָלגענדעס: „וויר האבען אללע איין תורה אונד איין געזעטץ“, זאָ פערליעסען אללע פעלקער אללע איהרע געזעטצע, אונד טהאַטען וויא דער קעניג בעפאָהלען האט. אויך פיעלע פאַן דען יהודים טהאטען דאס זעלבע, אונד אפּפערטען דען געטצען, אונד פער־שוועכטען שבת אונד דער קעניג שיקטע דעראַר־טיגע בריעפע קיין ירושלים, דאס אללע יודען אין דען

החשמונאים

אדער

יהודה המכבי!

I.

דיעזע פאמיליע חשמונאים לעבטע צור צייט ווען נאך דעם טאָדע פאָן אלכסנדר מוקדון זיינע גענע־רעלע דאס לאַנד בעהעררשט האבען, אונד פאָן דיעזעל־בען איזט איין שלעכטער וואָרצעל הערויסגעקאָממען, דאַס איזט דער בעריהמטע אנטיוכס, זאָהן דעם אנטיוכוס דער אלס איין פאנד אין רום וואר, אונד דיעזער רעגיער־טע דאמאלס. עס וואר אויך אין יענער צייט, דאַס פיעלע שלעכטע מענשען פין דען יודען הערויסגעקאָממען זינד וועלכע דאס פאלק פערפיהרטען דורך געטצענדיענסט, אונד זיא שיקטען געזאנדטע צום קעניג, דער קעניג בע־שטעטיגטע אויך איהרען פלאַן, דאס זיא בדרכי הגוים געהען זאללען, אונד זאָ טהאטען זיא אללעס שלעכטע אין גאָטטעס אויגען. אונד אלס אנטיוכוס פעסט זאס אויף זיינעם טהראָנע, וואָרדע ער איבערמיטהיג, אונד

ראטטעטע ער נאך פיעלע אוים דיא אים מארדע זיינעס פאטערס איין אנטהייל גענאממען, אויך פערבאנטע ער דען אטהענישען גענעראל, כארידעמוס נאך פערסיען. זא ווארדען אללע שוויעריגקייטען אין גריכענלאנד בעזיעגט פאן איהם, אונד יעטצט וואללטע ער ערשט אנדערע קריעגע אונטערנעהמען, אום זיינען רוהם צו פערגרעססערען, אונד זא בעשלאס ער נאך פערזיען הינצוגעהען; אונד מיט איינער קליינען ארמעע, אים פערהעלטניססע צור גראסע דעס פערסישען רייכעס, גינג ער נאך דיעזעם מעכטיגען רייכע, אום עס צו בעזיעגען, אונד וועלכעס ער אם ענדע אויך מיט זיינער קליינען ארמעע, פאן 30 טויזענד פוסגענגער אונד 5000. קאוואלעריע בעזיעגטע. דיעזעס איזט בלויס איין אויסצאג פאן דער געשיכטע דעס גראסען מאננעס אונד מעכטיגען קעניגעס, דער נור נאך רוהם דורשטעטע, אונד פאסט דיא גאנצע וועלט בעזיעגען וואללטע, ער שטארב אויך אם ענדע זיינער שלאכטען פאן איינער העפטיגען היטציגען קראנקהייט אנגעגריפפען אין זיינען מיטטעלאהרען, אונד זיין רייך וויע גרויס אונד מעכטיג עס אויך וואר, ווארדע לײדער אין גרויסער אונארדנונג געראטהען, אונד זיינע גענערעלע קעמפפטען מיט איינאנדער אום דיא אבערהערשאפט צו עררייכען. אבער זיין נאמע בלייבט דאך אונפערגעסליך אין דער געשיכטע.

מאַרשיערטע זא שנעלל נאך דען ארט דעם אויפ־שטאנדעס, דאַס דער פיינד עס קוים גלויבען קאנטע, אלכסדר זייא שאן זא שנעלל אין איהרער מיטטע, דען זיא דאכטען, ער זייא נאָך אין איללירייען. דיא אַטהע־נער דיא דען רעוואלוציאנערען געהאלפען, וואַרען ניכט בעוואַפנעט, אונד דאהער וואַרען עס דיא טהעבאַנער דיא עס אלליין דען קריעג פיהרען מוסטען, אונד פער־שטעקטען זיך אין איהרען מויערן אונד פעסטונגען. איין אומשטאנד אַבער ענטדעקטע איינעם מאצעדאני־שען גענעראל איינען שוואַכען טהייל דער טהעבאנער פעסטונגען, אונד ער גרייפטע זיא אן אהנע אויף איינען בעפעהל צו וואַרטען, אונד אין דער מיטטע דעם קריעגעס גרייפטע אויך דיא גאַרניזאן אין דער פעסטונג דיא טהעבאנער פאן דער ריקזייטע אַן אונד עפנעטען דיא טהארע איהרען לאנדסמעננערן. דער שטורם דיעזעס קריעגעס וואַר זא גראס, דאס מאן זעלטען זא איינען קריעג אין יענען צייטען פיהרטע, אונד נאכדעם דיא שלאכטערייא אויפהערטע, ווארדע דאס שיקזאל דער טהעבאנער אין דעם מאצעדאנישען קריגסראטה בע־שטיממט, דאס מאן אללע זיינע בירגער פיר שקלאווען פערקויפען זאלל, אונד דיא טהעבאנישע קאוואלערי פלאה נאך אטהען. דיא אטהענער, דיא אין דער רעוואלוציאן טהיילנאהמען, פירכטעטען אונד שיקטען געזאנדטע צו אלכסנדר אום איהם צו בעגליק־ווינשען דאן וואר עס אויך דער בעריהמטע רעדנער דעמאסטהענעס, דער צו דיעזער צייט דיא אטהענער צוריקהיעלט, אויף דיא פריעדענס־בעדינגונגען אלכסנדרס, איינצוגעהען, אבער אלכסנדר גאב בעססע־רע בעדינגונגען, אונד זא ווארדע ער אויך פאן דען אטהענערן אלס קעניג אנערקאנט, אונד אם ענדע

שטארק בעפעסטיגט אין דער אנדערען אופער זייטע. ער מאכטע אבער דעראַרטיגע קעהנע, דאַס ער אין איינער נאכט איבער דען פלוסס טויזענד קאַוואלעריע, אונד פיער־טויזענד אינפאנטעריע טראַנספּארטירטע. דיא געטאַ, איבערראשט פאָן דיעזעם פלעטצליכען איבערפאלל, פלאָה אהנע ווידערשטאנד, אונד איהרע שטאַדט וואָרדע איינגענאָממען, אונד דיא זיגרייכע ארמעע וואָרדע רייכליך בעלאָהנט. דיא אנדערען שטעממע נאָרדליך פאָן דער דאנוי, האבען זיך דעם זיעגער אונטערוואָרפען, אונד אלכסנדר, פערזיכערנד זיינע העררשאפט אויף דיעזער ארט, בעררייטעטע זיך פאָר צו געהען געגען דיא וועסטליכען אילליריאַנס. דיעזע עקספּעדיציאָן וואַר עבען זאָ ערפאָלגרייך וויע דיא פריהערע, דיא מאצעדאָניער ליידעטען פירוואהר ציערשט, אַבער דאדורך דאס דיא בארבארען אונאייניג וואַרען, זאָ ניטצטע אלכסנדר דיעזע געלעגענהייט אויס, אונד גרייפטע זיא אַן, ווען זיא געוועהרלאָז וואַרען זאָ דאס ער זיבער זיעגען קאָנטע. ער זיעגטע זאָ פאָלל־קאָממען איבער דיא אילליריאַנער, דאס זיא שאָן ניע מעהר עס וואגטען זיך ווידער געגען איהם צו עמפּערען וועהרענד זיינער גאנצען רעגיערונגס־צייט. אונערווארטעטע נייאיגקייטען פאָן זיד־גריכענלאנד, ריעפען אלכסנדר צום פלאטץ נייער סצענען, דיא טהעבאנער אום איהרע פרייהייט צו עררייכען, רעוואלטירטען, אונד נאכדעם זיא איינען טהייל פאָן דער מאצעדאָנישען גאַרניזאָן אויסשלאַכטעטען, בעלאגערטען זיא דיא איבריגען סאלדאטען אין דער פעסטונג, אלכסנדר זאַה דאָדער, דאס ווען איהם דיא אבערהעררשאפט פאָן גריעכענלאנד ליעב איזט, וויע זיע איהם זיין פאטער איבערליעס, מוסטע אונד קאָנטע ער קיינע צייט פערליערען. ער

ער דיא הויפט פערזאממלונג דער דעפוטירטען פאָן דען גריכישען שטאַאטען פאָן קאָרינטה, אונד וואָרדע דאָרט פאָרמעלל בעשטיממט צו געהען אַן דער שפיטצע דער ארמעע אין דעם פערזישען קריגע, דיא שפאַר־טאנער, מיט איהרען געוועהנליכען שטאָלץ, וויינערטען זיך דארויף איינצוגעהען, אבער דיא אַטהענער בעגליקד־ווינשטען איהן אונד דריקטען איהרע גרעססטע פריידע דאַמיט אויס. אַלס ער אללע דיא שוויערינקייטען אין זיך גריכענלאנד ארדנעטע, זאָ בעשלאָס ער נאך דער ריכטונג צו מארשירען, וואָ דיא פיינדליכען שטעמע דראָהטען מאצעדאניען אים נאָרדען אונד וועסטען. זאָ קאם ער פאָרווערטס ביז טראציען, אונד בעגעגנעטע קיינע הינדערונג, ביז ער דיא געבירגסקעטטע פאן העמוס, יעטצט באַלקאן גענאנט, עררייכט האט, דיא בערג בעוואָהנער בערייטעטען זיך אבער פיר שטארקע גענענוועהר פאָר, זיא פערשטעקטען זיך אין דען העכסטען שפיטצען דער בערגע אונד בעפעסטיגטען זיך אונטער שווערען וואגאָנען, וועלכע זיא אויף דעם פיינדע הערונ־טער ראָללען וואָללטען, זאָ בעפאַהל אלכסנדר זיינען לייטען זיך צו אָרדנען, אונד צוגלייך זיך ניעדערצולע־גען אויף דער ערדע, מיט איהרען פאַנצערן אויף איהרען ריקען, זאָ דאס דיא וועגען איבער זיא אונשעד־ליך הינראָללען קאָנטען, דורך דיעזען קינסטליכען איינפאל ווארדע דער פערטהיידיגונגס פלאַן דעם פיינדעס געשטערט, אונד דיא מאצעדאָניער ערמוטהיגט בייא דיעזעם ערפאָלגע, גרייפטען דיא פיינדליכען ליניען אן, אונד פערניכטעטען זיא אללגעמאמט. ער קאַם דאן פאָרווערטס ביז צור דאָנוי, אונד אלס ער אויך דיא טריבאללים בעזיעגטע, וועלכער אין זיינער ריקזייטע וואַר, קאם ער צום פלוססע, אונד פאנד דיא געטא

פאטער בעלאגערטע בּיצאנטאם, אונד צווייא יאהרע שפּעטער וואר ער דער בעפעהלסהאַבּער דעם לינקען פליגעלס דער מאַצעדאָנישען אַרמע ביים קריעגע איין כּיראָנעיאַ אונד פערניכטעטע דיא היילינע טהעבּאנישע באנדע. אלכּסנדר ענדיגטע קוים זיין 20. לעבּענסיאהר, אלס ער צו רעגירען אנגעפאנגען, זיין ערשטער שריטט, וואַר צו בּעשטראַפען דיא יעניגען דיא אין דעם טאָדטע זיינעס פאטערס איינען אנטהייל גענאָממען, דיא לאגע אונד דער צושטאַנד פאָן מאַצעדאָניען, וועןן אויך ניכט אין זאָלכעם שרעקליכען צושטאנדע, וויע עס בּייא דער טהראָנבעשטייגונג פיליפּס געוועזען, וואַר עס דאָךְ שוועד איינען זאָלכען מאָנארכען וויע אלכּסנדר וואַר, צו ענט־בעהרען. דיא טיראַנישען פעלקער אין דער זידוועסט־ליכען אונד עסטליכען זייטע פאָן מאצעדאָניען, בעריי־טעטען זיך צו איינעם אויפשטאנדע, פאָר, אונד אים זידען בּילדעטע זיך איינע גראָסע פּאַרטייא, דיא פיר דיא אונאַבהענגיגקייט גריכענלאנדס קעמפּפען וואָלטע, שפּאַרטאַ וואר פיינדליך געזיננט, אטהען אויך זאָ, אונד געהיימע פּלענע וואָרדען אין פערשידענען שטעדטען דאפיר געמאכט. דער ערשטער שריטט אלכּסנדרס וואַר, זיינע גראָסע אויטאָריטעט אין טהעסאלליען אנערקאנט, צו וויססען, אונד דיא שנעללקייט זיינעס אויפטריטטעס פערהינדערטע יעדען פּיינדליכען אַנגריף, וועןן עס נור איין זאָלכער געפּלאנט וואר. ער קאנגטע אין לאַריססאַ אָן, אונד בּעקאנטע אַללען דאָרט זיינע אויטאָריטעט, אונד פאָן דאָרט גינג ער וויטער נאָךְ טערמאָפּילאָי אונד וואָרדע מיט גראָסען עהרען פאָן דען אמפיקטיאָנען אויפגענאָממען, ער וואַר אלס זיין פאטערס נאכפאָלגער אונטער פערשידענען געבּרייכען אונד רעליגיעזען צער־מאניען, עפענטליך אנערקאנט, אונד אם ענדע בעזוכטע

טעמפּעל דער געטטין דיאנא אין דער שטאדט עפעזוס ביז צום גרונדע פערבראנט. אים דעמזועלבען טאגע ערהיעלט זיין פאטער פיליפּ דיא נאכריכט פאָן איינעם זיעגע, אונד אויך דאס זיינע פערדע דען פּרייז אין דען אָלימפּישען שפּיעלען געוואָנען האבען, דיעזע אללע צייכען, אין דיעזעם אבערגלויבישען צייטאלטער איבערהויפּט, בעדייטעטע זעהר פיעל, פיר דיעזען נייא געבאָרענען־קעניגסזאָהן, דאהער ליעס אויך זיין פאטער, קעניג פיליפּ, דיעזעם קינדע דיא בעסטע ערציעהונג געבען. וואס זיינע אויפפיהרונג אונד פאָרטשריטט, ביז צום 15. לעבענסיאהרע בעטריפט, איזט ניכטס אין דער געשיכטע בעריכטעט, אלליין דיעזעס ווייס מאן, דאס אין זיינעם 15. לעבענסיאהרע בעגאן ער אונטערריכט צו נעהמען בייא דעם גראָסען פילוסוף אריסטו, איינער דער גרעסטען פילוסופען דער דאמאליגען צייט. דיעזער לעהרער עפנעטע פיר אלכסנדר אללע שעטצע דער וויססענשאפט אונד פילוסופיא, אונד ער מאכטע אויך גראָסען ערפאָלג אין זיינעם שטודיאָם. צו זיינען ליעבלינגס־ווערקען מיט דענען ער זיך אם מייסטען בעשעפטיגטע געהערטען: האָמער, אונד ער מאכטע זיך דען קאראקטער דעם העלדען אכיללעס צום בייי־שפּיעלע, אבער וויר פינדען ווייטער ליידער, דאס ער מיט דען טוגענדען דיעזעס העלדען אויך זיינע פעהלער זיך אנאייגנעטע. שאָן אין פריהעם אלטער פיהרטע זיין פאטער אינם עפענטליכע לעבען, אונד ער האטטע שאָן דיא געזאנדטע פאָן פרת עמפּפאנגען, ווען ער קוים 16. יאהרע אלט ווער, אונד זעטצטע דיעזעלבען אין גרעס־טער פערוואנדערונג מיט זיינען פראגען איבער דיא פּאָליטיק איהרעס לאנדעס. באלד נאכדעם וואר ער בעשטיממט צום קעניג פאן מאצעדאניען, ווייל זיין

אלכסנדר מוקדון.

I.

דיעזער גראָסע אונד מעכטיגע קעניג, אלכסנדר דער גראָסע גענאנט, וואָרדע אין איינער צייט געבאָרען, וואַן גריכענלאַנד פעראייניגט וואַר וויא איין פאָלק, אונטער דער פיהרונג איינעס איינציגען בעפעהלס־האַבערס, אונד שאָן דאמאלס עררינגען זיא מאנכע זיעגע אין מיטטעל אַזיען. דיא קאריערע דיעזעס מעכטי־גען קעניגס, איזט וואָנדערבאַר, זיינע נאכאיינאנדער פאָלגענדע זיעגע, אונד זיינע פאָליטישע פּלענע, וואָרען ערהאַבען איבער דען פאָרטשריטט זיינעס צייט אַלטערס, אונד זיין ווערטה אַלס סאָלדאַט, זיין טאַלענט אַלס גענעראַל, זיינע וויזהייט אַלס שטאַאטסמאַן, אונד זאָגאר זיינע שוואכע אלס מענש, דיעזעס אללע ציעהט אונזערע בעזאָנדערע אויפמערקזאַמקייט אויף איהן, אַלס אויף אללע אנדערע אינדיווידואָען אין דער געשיכ־טע, דאהער פערדאנקט איהם נור אלליין גריכענלאנד דען רוהם, וועלכען עס אין יענער צייט ערלאנגטע, אויך זיינע גוטע פריהע ערציהונג האט פיעל דאצו בייגעטראַ־גען.—אלכסנדר וואר אין דער שטאדט פעללאַ געבאָרען, 356. פאָר קריסטוס, אָדער מיט 2254. יאהרע צוריק, אים דעמזעלבען טאגע זיינער געבורט, וואָרדע דער

דערס, זיין ווערק „מאור עינים“ ער ווירד אויך ר׳ עזרי׳ מן „האדומים“ גערופען, ער וואר זעהר איין גרויסער בקי בכל הספרים שבעולם.

דאם, ווייל ער זיינע רעליגיאָן מיט נערינגשעטצונג בעהאנ-
דעלטע, ער בעגינג זעלבסמאָרד דאס ער זיך מיט איינעם
רעוואָלווער ערשאָס.

ווילנער גאון ! ז״ל

אים יאהרע 1720 וואָרדע דער גרויסער גאון
מווילנא געבוירען דער איין בעריהמטער מאן אונד צדיק
געוועזען איזט, ער מאַכטע פיעלע חבורים, אונד צייכ־
נעטע זיך דורך זיין גרויס גאונות אין דער גאַנצען וועלט
אויס, ער וואַר אויך איין חשוב ביים מלכות צו יענער
צייט, אונד דיא גאנצע וועלט פערעהרט נאָך יעטצט
דיעזען בעריהמטען גאון, דען מען זעהט זאָ איין מענש
זעהר זעלטען, ז״ל.

ר׳ יוסף קאָרו. ב׳ע׳המ ה׳בי׳)

דיעזער גרויסע גאון ורב בצפת לעבטע אים
יאהרע 1546. וועלכער איין גרויסער געלעהרטער וואר
אין זיינער צייט גרינדעטע ער גרויסע ישיבות אין צפת,
אונד פערפאסטע פיעלע גוטע חבורים, בעזאָנדערס
איזט זיין ווערק ב״י, איין בעריהמטעס חבור. ער לעבטע
אין איינער צייט מיט דעם גאון ר׳ משה מטראָני.
הנקוב בשם „המביט.“

ר׳ עזרי׳ די ראָססי (ממנטובה.)

אים יאהרע 1570. לעבטע דיעזער גרויסע פלוסוף
אין מנטובה, אונד פערפאססטע פיעלע ווערקע, בעזאָנ־

ר׳ דון יצחק אברבנאל ז״ל.

דיעזער גראָסע געלעהרטע לעבטע אים יאַהרע 1494. אין שפּאַניען, וואָ ער דער אנפיהרער דער פערטריעבענען יודען וואַר, אונד פיעלמאל זיין לעבען מקריב זיין וואָללטע פיר זיינע גלויבענס ברידער, זיין ווערק אויף תורה איזט ערהאַבען ער פערפאַססטע נאָך אַנדערע ספרים זי״ע.

גזרת חמעלניצקי.

אים יאהרע 1648 האט דער גרויזאמער טיראן אן דער שפּיטצע זיינער קאָזאקען איבער־פאללען דאס לאנד פּוילען, אין האט דאָרט פיעלע יהודים אונד פירסטען אויסגעהאַרגיט. דיא יהודים האבען עס גערו־פען אין יענער צייט „גזרת חמעלניצקי.“ אין דער צייט פין דיא רדיפות זינד פיעלע יהודים גרויסע חכמים אדירי התורה אנטלויפען קיין דייטשלאנד, אין זייער נאמען איזט שפּעטער דאָרט בעקענט געוואָרען אלס דיא גרויסע רבנים ורועי ישראל אין דעם גרויסען לאַנד דייטשלאַנד.

עה״ק טבריי.

אים יאהרע 1560 וואָרדע דיא שטאַדט וויעדער ערבויעט, אונד איינע נייע ישיבה דאָרט געגרינדעט ללמוד התורה.

אוריאל אקאסטא!

אים יאהרע 1647 וואָרדע דיעזער גראָסע מאן אין חרם גילייגט פין דעם פּורטוגיזישען רב אין אמסטער־

ר׳ משה בן מיימון. (רמב״ם)

דיעזער גראָסע פילוסוף לעבטע אים ענדע דעס 12. יאהרהונדערטס אונד ווארד וועהר בעריהמט אין זיינען וויססענשאפטליכען קענטניססען, דיא ער בעזאס, ער שטארב אין דער שטאדט אַלקאהירא אים יאהרע 1202. אונד ווארדע מיט גראָס עהרען בעשטאַטטעט, אללעס פאָלק טרויערטע נאך איהן. ער פערפאססטע פיעלע ווערקע אין אראבישער שפראכע, וועלכע דאן פאן ר׳ י. אבן תבון אין לשון הקודש איבערזעטצט וואָרדען. איינס זיינער גראסען פילוסופישען חבורים איזט דער „מורה נבוכים.“ ער האטטע איך אין זיינער צייט פיעלע אנהעננער אונד געגנער זיע ווי״ל.

ר׳ דוד בן יוסף קמחי (רד״ק)

דיעזער גראסע מאן לעבטע אים יאהרע 1223. אונד ער וואר איין גרויסער בעל מדקדק, אין בעזאָנ־דערס אויף תנ״ך, ער וואר איין שטאַרקער אנהָעננער דעס רמב״ם, אונד האט איין גראָסען שטרייט געהאט איבער דען רמב״ם מיט דעם ר׳ יהודה בן יוסף אלפהאַבער, רופא וראש הרבנים אין טולידא! זיע.

ר׳ אמנון ממיינץ. (דייטשלאנד)

דיעזער מארטירער זיינער רעליגיאָן לעבטע אים יאהרע 1244. אונד וואָרדע געמארטערט וועגען זיינעס גלויבענס אונד שטארב אלס טרייער אונד גלייביגער יהודי, צו זיינעם אנדענקען פערפאסטע דער ר׳ קלונימוס צו יענער צייט, דיא אלגעמיין בעקאנטע תפילה „ונתנה תוקף“.

(קורא הדורות)

קורצע ביאגראפיע

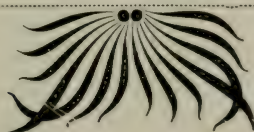
פאָן דיא גדולי ישראל.

I.

ר׳ אברהם בן מאיר אבן עזרא.

1194. דיעזער גראסע מאַן לעבטע אים יאהרע ד. אלפים ת׳ק׳נ׳ד לב״ע. ער וואַר דער שוויגערזאָהן פאָן דעם גראָסען ר׳ יהודה הלוי אונד רייזטע דורך פיעלע שטעדטע פאָן אייראָפּאַ. ער וואַר אויך אין פּאַלעסטינאַ, אונד וואר מיט אללען גראָסען רבנים דאָרט בעקאנט אויך מיט דען גראָסען געלעהרטען אין טבריי׳ בעפריינ־דעט. ער שטאַרב אין דער שטאַדט רהאָדאָס, 75 יאהרע אלט, ער וואַר זעהר געלעהרט בחכמת הרפואה, תולדות הטבע, ותכונה וחשבון, אויך וואר ער איין פלוסוף אונד דיכטער. פערפאססטע פיעלע ווערקע, דאס בעסטע איזט זיין בעריהמטעס פירוש אויף תורה. ז״צ״ל וו״י״ע.

לייבענבעשטאטטונג 1786 אַללע געשעפטע אין בערלין אַבגעשלאָסען וואַרען, וועלכעס נור דער פאלל איזט, אַם טאדעסטאַגע איינעס אָבער־ראַבבינערס, אַבער דיעזעס צייגטע דיא ליעבע אונד האָכאַכטונג, דיא מאַן איהם ערצייגטע וועהרענד זיינער לעבענסצייט אונד אויך נאַך זיינעם טאדע. אין זיינער צייט האַט ער פיעל בייגעטראגען צור פערבעססערונג דער פאליטישען לאַגע דער יודען, דאַ ער מיט דען גרעסטען שטאַטס־מענערן זיינער צייט בעפריינדעט וואַר, וואדורך ער בעווייזען קאנטע, דאס דער יודע נאַך ניכט אים גאנצען פערדאָרבען זייא וויע עס דיא דאמאליגען שונאי ישראל דאכטען. דיעזעס איזט בלויס נון איין אויסצוג פֿון דער ביאגראפיע דעס גראסען מאננעס מענדעלסזאהן.
(ר׳מ׳ב׳מ׳) (רב משה בן מנחם) מדעסוי, דייטשלאנד.

אנצובילדען, זאָ פערבראכטע ער זיינע לעבענסצייט וויססענשאפט זוכענד, אונגעאכטעט זיינער ארמוטה, אַבער ענדליך פאַנד זיך דאָך איין מאַן נאַמענס בערנארד, דער איהן אין זיין הויז אלס זיין קינדערלעהרער אויפ־גענאָממען, אונד שפּעטערהין צום בוכהאלטער מאכטע ביז ער ענדליך זיין שותף געוואָרדען, אונד אים יאהרע 1754 ווארדע ער מיט אָ. לעססינג בעקאנט, דעם ער אלס גוטער שאכשפּיעלער פאָרגעשטעללט וואָרדע, אונד דאַ לעססינג מייסטער פאסט אללער וויססענ־שאפטען וואַר, זאָ פיהרטע דיעזער אומשטאנד הער־בייא, דאַס מענדעלסזאהן ערסט יעטצט זיין טאלענט צום וואהרען געניוס אויסבילדעטע. צו דיעזער צייט ליעס ער אויך, אויף פערלאנגען זיינער פריינדע, זיין ווערק „פעדאָן“ איבער השארת הנפש, ערשיינען, אונד וועלכעס אויך איינען גראָסען איינדרוק מאכטע אויף גאַנץ דייטשלאנד אונד אללע דאמאליגע ליטעראטען. ער וואַר אויך מיטארבייטער צור פערבעססערונג דער דייטשען שפּראַכע, אונד איהם פערדאנקט עס דיא דייטשע ליטעראטור איהרע יעטציגע פאללקאממענ־הייט, ער איבערזעטצטע אויך דיא ביבעל אין ריין דייטשער שפּראַכע, אונד אנדערע ביכער פאָן נ״ך. זיינע ווערקע רעגטען דיא וועלט דערארט אויף, דאס נאָך דעם ערשיינען זיינעס ערשטען ווערקעס „פעדאן“ קאַמען פיעלע ליטעראטען, טהעאלאגען, שטאַאטסמענער נאַך בערלין, אום פערזענליכע פריינדשאפט מיט דעם פערפאססער צו מאכען, ער בליעב אבער טראָטץ דעם אללען זיינער רעליגיאָן טרייא, אונד זיין ציעל וואַר, זיינען יודישען מיטברידערן אין איהרער אויסבילדונג אונד אנדערן זאכען צו העלפען. דיא שטאדט בערלין פערעהרטע איהן דערארט, דאס אַם טאגע זיינער

ניכט דיא האפפנונג, אונד גאב זיין מוטה ניכט אויף,
ביז ער היע אונד דא איינע אנזעהנליכע סוממע פער־
דיענטע, אונד צוגלייך איינען מאן פאנד, דער איהם
וואהנונג אונד עססען געגעבען. אונד זא וואר ער מאמענ־
טאן געהאלפען. שפעטער ערפוהר ער, דאס עס דער
אבער־ראבבינער פרענקעל היער זייא, דער איין גוטער
בעקאנטער זיינעס פאטערס נאך אין דעסוי וואר, ער
פאסטע דאהער נייען מוטה, אונד גינג צו איהם,
וועלכער איהן זעהר פריינדליך אויפגענאממען, אונד
איהם איינע געלעגענהייט געגעבען, זיינע פרענע דורכ־
צופיהרען, וויע אויך ליעס ער איהן דען תלמוד גוט
שטודירען, אונד גאב איהם זיינע כתבי יד, צו
קאפירען, אום דאדורך וואס צו פערדיענען, דען ער
קאנטע ניכט מעהר אלס טראקענעס בראט קויפען,
וועלכעס ער אין שטיקע איינטהיילען מוסטע, אום עס
פיר איינע בעשטיממטע צייט צו האבען. צו דיעזער
צייט, מאכטע ער מיט איינעם יונגען דאקטאר
אויס פראג בעקאנטשאפט, נאמענס קיש, דער איהן
געראטהען לאטייניש צו לערנען, דען זאנסט, ווירדע
ער ניע דיא קלאססיקער לעזען קעננען, עס נאהם
איהם איינע לאנגע צייט, ביז ער איין וועניג געלד ער־
שפארטע, אום איינע אלטע לאטיין־גראמאטיק אונד
לעקסיקאן קויפען צו קעננען, אונד דיעזער דאקטאר
גאב איהם אויך אונטעררייכט אים לאטיינישען וועהר־
ענד איינער צייט פאן זעקס מאנאטען, אונד ער מאכטע
גראסען ערפאלג אין דיעזער שפראכע. אים יאהרע
1748 ווארדע ער אויך מיט איינעם דר. גומפערץ בע־
קאנט, דער איין זעהר בעריהמטער ליטעראט אונד
פילאזאף וואר, אונד וועלכער איהם אויך דיא געלעגענ־
הייט פערשאפטע, אין דיעזען געגענשטענדען זיך הער־

אורזאכע מיינער שוועכע אונד קראנקהייט.״ „אלליין איך ליעבע איהן דאָך, דען ער איזט עס, וועלכער מיר מעהר גאב, אלס ער מיר וועג־גענאָממען האַטטע, אונאַבזיכטליך.״ ליידער אויך זיינע אומשטאָנדע, דיא איהן צום אַרבייטער אדער הענדלער פיר דען גאנצען טאַג מאַכטען האַבען איהן גענצוואָנגען, וועהרענד דער נאַכט זיך זיינעם שטודיאם צו ווידמען, אונד ניכט איינמאהל פערלאָש ער זיינע לאַמפּע ווען דיא מאָרגענ־רעטהע שאן אין זיינעם אָרמליכען קליינען ציממער דעממערטע. מענדעלסזאָהן בליעב בייא זיינען עלטערן ביז צו זיינעם 14. לעבענסיאהרע, אבער אלס ער זיין לעבען ניכט אלס הענדלער פערברינגען וואָללטע, וועלכעס זיינע בעשעפטיגונג וואַר זאָלאנגע ער צו הויזע געוועזען בייא זיינען עלטערן, דאַכטע ער אבער זיין גליק אין אנדערן לענדערן צו פערזוכען, אונגעאכ־עט זיינער עלטערן, דיא דיעס ניכט ערלויבטען. ענדליך אבער ערלויבטען איהם זיינע עלטערן דאָך, זיינען פלאן אויסצופיהרען, דא זיא זאהען, דאס עס פיר איהן אונמעגלּ־ליך זיין ווירד, אין זיינעם געבורטסארטע, זיינע ווינשע, אונד זיין טאלענט אין ערפיללונג צו ברינגען. אונד נאך ענדליכעם בעשלוססע שיקטען זיא איהן נאך בערלין, וואָ זיא פיעלע בעקאנטע האַטטען, אין דער האָפפנונג, דאס ער דאָרט איינע שעהנע אונד גוטע אנשטעללונג פינדען ווירד, אונד זאָ פערליעס ער זיינע היימאטה, אונד קאם נאך בערלין, אין דער גרעססטען ארמוטה, עלענד, אונד הילפלאָס, אָהנע פריינדע אונד פערוואנדטע, וואסטע ער ניכט אן ווען זיך צו ווענדען, דען ווער זאָלל־טע עס דען איינעם ארמען, קראנקען יודישען יונגלינגע העלפען, אדער, וויע ער עס ווינשטע, איינען וועג צור הערראנבילדונג עפנען ? ענדליך אבער פערלאָר ער

שטאנד מיט דער צייט זעהר גראָס, דאס ער עס אלליין קוים בעמערקטע. דיא ביבעל, מאכטע איינען דער־ארטיגען איינדרוק אויף זיין געמיטה, דאס ער פיר יעדעס שעהנע אונד ערהאבענע געפיהל האטטע, בעזאנ־דערס, דער פאָעטישע טהייל דער הייליגען שריפט, דיעזעס בעריהמטע בילד, פערפעהלטע ניע, זיין יוגענד־ליכעס אונשולדיגעס געמיטה צו בעאיינפלוססען. ער וואר געוואלטיג הינגעצאָגען פאָן דער הייליגען שריפט, בעזאָנדערס פאן דער פסאלמען (תהילים) וועלכעס וואר דיא הויפט־אורזאכע זיינעס שנעללען פערזוּ־כעס פאָן דיכטען, אבער זיינע נייגונג פיר דיא דייטשע פאָעזיע, ווארדע באלד פאָן זיינעם שארפזין אונטער־דריקט, אונד זיין פילאָזאָפישער זין, וועלכער זיך אין איהם ענטוויקעלטע, צערשטערטע זיינע פאָעטישע אונטערנעהמונגס פלאָנע. דיעזע נייגונג צור פילאזאָפיע צייגטע זיך שאָן אין איהם אין זיינער יוגענדצייט, ווען איין גליקליכער צופאל אין זיינען הענדען דאס בוך דעס ר׳מ׳ב׳ם׳ (מורה נבוכים) בראכטע, אונד דיעזעס בוך היעלט ער אלס זיין ליעבסטעס דינג אים לערנען, אונד אין שפעטערער צייט, נאַנטע ער דיעזעס בוך זאָגאַר דיא קוועללע זיינעס וויססענס אונד שטודיאמס, ער אבער וואר אויך געצוואָנגען צו בעקעננען דאס דיעזעס בוך דיא אורזאכע זיינער קראנקהייט וואר, דען אהנע צווייפעל, זיין דורסט נאך וויססען, אונד דער פלייס אונד דאס בעשטענדיגע לעזען דיעזעס בוכעס, פעראורזאכטע איינע שטערונג אין זיין נערוועןֿ־סיסטעם, אונד ענדליך איינען פריהצייטיגען טאָד בראכטע. ער זאגטע עפטערס: איך מוס עס דעם „מיימון“ צוגעבען, דאס ער עס מיר פעראורזאכט דאַס מיין קערפער זאָ אבגעשוואכט איזט, נור ער (ר׳מ׳ב׳ם) אלליין איזט דיא

ביאגראפיע

פאן מענדעלזאהן (ר'מ'ב'מ' ').

מדעססוי.

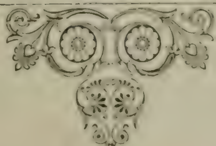
1729—1786.

I.

אים אנפאנג דעס 18 יאהרהונדערטס, לעבטע איין מאן אין דעססוי (דייטשלאנד) נאמענס מענדעל (מנחם) דער איין סופר אונד שוללעהרער וואר, דער טראָטץ זיינער גראָסען ארמוטה, איין זעהר עהרליכער מאן געוועזען איזט, אונד וועלכעם אים יאהרע 1729. אם סעפּטעמבער איין זאָהן געבאָרען וואָרדע, וועלכען ער דיא משה נאנטע. דער פאטער אבער אכטעטע ניכט אויף זיינע גראָסע ארמוטה, אונדוואָללטע זיינעם קינדע בעסטע ערציהונג געבען, אונד דאהער שטרענגטע ער אללע זיינע קרעפטע אן אום דיעזעס קינד גוט העראנבילדען צו קעננען. ער לעהרטע איהן דאהער פיעל העברעאיש אונד תלמוד, אונד אללעס וואס דיא דאמאליגע צייט נעטהיג מאכטע, אונד זאָ ענטוויקעלטע זיך זיין פער-

נור דעם ערהאבענען אונד וואָנדערבארען ווידמעטע, זאָ איזט אויך זיין ענדע אונבעקאנט אונד וואנדערבאר געבליעבען, דאס עס ניעמאנד ביז היינטע בעשטיממט וויססען קאן. ר׳ יהודה הלוי אָדער וויע ער אין אראביש גענאנט ווירד: „אבו־אלחסן“ פערפאססטע אויסער זיינען פיעלען ערהאבענען געדיכטען, נאָך פיעלע אנדערע ווערקע פילאזאפישע אונד פאָעטישע. זיין ווערק וויע עס אין העבּרעאיש גענאנט איזט. „הכוזרי„ אונד אין אראַביש „כתאב אלחג׳ה ואלדליל פי נצרה אלדין אלדליל.“ וועלכעס ווערטליך מיינט: „ספר הראיות וההוכחות לעזרת האמונה העלובה“ דיעזעס ווערק איזט פאָן ר׳ י. אבן תבון. אין לשון הקודש איבערזעטצט וואָרדען, אונד עס איזט זעהר ערהאבען אין אנבעטרעף פאָן דען היילינגען גלויבענסזאכען, וועלכע זינד דאָרט בדרך ויכוח פארגעשטעללט, אין איין קיסרס הויף צווישען איין פילוסוף אונד איין כופר, אויך פערפאססטע ער נאָך אנדערע ספרים, דיא מאן גראדע היער ניכט אויסרעכנען קאן. אונד ענדליך וויא זיין אנדענקען געזעגנעט פיר אימּמער אונד עוויג.

זכר צדיק לברכה. אמן.

מעהר פאָן איהם ערפאהרען אונד וויססען, אונד זיין ענדע בליעב אונבעקאנט ביז הייטע, אבער דאס פאָלק פערגאס איהן ניע, אונד פערעהרטען איהן עוויגליך, אויך ערצעהלט מאַן זיך איינע לעגענדע פאָן איהם, דאס אַלס ער פאָר דען טהאָרען ירושלים'ס אַנקאַם, ערהאָב זיך זיינע זעעלע אין הייליגעם געפיהלע, אונד אלס ער דיא הייליגע שטאַדט פאָן דער פערנע בעטראכטעט, איבערקאַם איהן איין הייליגעם געפיהל, אונד פיענג אן לויט צו זינגען דאס בעקאננטע קלאגעליעד, וועלכעס מיט דען פאָרגענדען ווערטערן בעגינט „ציון הלא תשאלי לשלום אסיריך" אונד צו דיעזער צייט איזט איין אַראבער פאָראיבער־געגאנגען, אונד אלס דערזעלבע געזעהען האטטע, וויע דיע זעעלע איינעס יודען זאָ ערביטטערט איזט, איבער דיא צערשטערטע הייליגע שטאדט ירושלים, דא ערגרימממטע זיין צאָרן איבער איבער איהן, אונד ער צערטראט איהן אונטער דען הופען זיינעם פערדעס צום טאָדע. אללײן מאנכע חוקרים צווייפעלען איבער דיא וואהרהייט דיעזער לעגענדע, דען אין זיינעם ליעדע „ציון" זינד איינינגע ווערזען דא, וועלכע אונס בעווייזען דאס ער דיעזעס ליעד אים וועסטען וויט פאָן דעם לאנדע פּאַלעסטינא געשריעבען, אויך איזט עס אונגלויבליך דאס עס איין ערבי וואגען זאָללטע איינען זאָלכען מאָרד צו בעגעהען אין דער דאמאליגען צייט, ווען דיעזעס לאנד געהערטע פאסט אים גאנצען דען קריסטליכען פעלקערן, אונד דיא טירקען האטטען וועניג וואס צו בעפעהלען דאמאלס, דאָך בלייבט דיעזע לעגענדע טהייער דא זיא אונס דיא הייליגע ליעבע דיעזעס מאננעס צו זיינעם לאנדע פאָרשטעללט. דאס אללעס איזט פאָן דיעזעם גראָסען אונד הייליגען דיכטער בעקאנט, אונד זאָ וויע ער זיינע צייט

ער נאָך פיעלע אַנדערע שפּראַכען אונד פילאָזאָפיע, אונד דא ער אין גוטען פינאַנציעללען אומשטענדען וואַר, קאָנטע ער זיינע צייט ווידמען דעם שטודיאם אונד דען וויססענשאפטען. אונד אלס ער זיינע שטודיר־צייט ענדיגטע, אונד וואַר שאָן אין אללען פעכערן פאַסט פאָללקאָממען, קעהרטע דער יונגע־מאן אבו אלחסן וויע ער אין אראביש גענאנט וואָרדע, נאָך זיינער געבורטס־שטאַדט צוריק, אונד פּראקטיצירטע אין זיינער שטאַדט דיא מעדיצין־קונסט, דיא איהם שפּעטערהין צו שווער וואָרדע וויטער פאָרטצוזעטצען, אונד וויע עס אויס זיינע אייגענע שירים זיך הערויסצייגט, האַטטע ער קיינע זעהנע, אַבער איין ענקעל האַטטע ער דאָך פאָן זיינער בת יחידה, וויע מאן עס אין זיין שיר פיר ת״ב זיעהט, וועלכעס האַט דיא ראשי השורות פין „בת הלוי.“ אויך פאַנד דיעזער גראָסע מאן נירגענדס קיינען רוהע־אָרט, דען ער זוכטע נור איינען פּלאטץ פאן תורה וחכמה, אונד צו זיין צווישען זיינע פריינדע דיא חכמים אונד דיכטער זיינעס פאָלקעס, דיעזע לוסט, גאַב איהם קיינע רוהע, אונד אים יאהרע 1140, ענטדעקטע ער זיין פּלאַן עפענטליך, דאַס ער נאָך ירושלים ע״ה געהען וויללע, אונד עס קאָננטע איהן ניכטס אין דער וועלט צוריקהאלטען פאָן דיעזעם פּלאנע, זאָגאַר זיינע אייגענע פאמיליע אונד בעסטען פריינדע קאָננטען איהן ניכט אַבהאלטען אוס צוריקצובלייבען, זיין רייזען דורך דיא פערשיעדענע שטעדטע פאָן שפּאניען, אונד זיין לעטצטער אויפענטהאלט אין שפּאניען, וויע אויך זיינע דורכרייזע דורך עגיפּטען מאכטע איינען שווערען אונפערגעססליכען איינדרוק אויף זיין פאמיליע אונד אללע זיינע פריינדע, אונד אלס ער אם ענדע שאָן נאָך ירושלים געקאָממען איזט, קאָנטע מאַן זייט דאַמאַלס ניכטס

ביאגראפיע

פאן ר׳ יהודה הלוי.

I.

דיעזער גראָסע יודישע דיכטער לעבטע אים ענדע דעס עלפטען יאהרהונדערטס 1085 ביז צור העלפטע דעס 12 יאהר־הונדערטס אין שפאניען, אונד ער וואר ליידער אין דער קריטישען צייט פיר דאס פאָלק איזראַעל אין שפאַניען, וועלכע ביז אַם ענדע דעס 15 יאהרהונדערטס־דויערטע, וויע מאנכע עס געננוי אויך בעהויפטען, וואָרדע ער אים יאהרע 1080 געבאָרען אין דער שטאדט טולידאָ, אונד נאָך אַלס יונגע שיקטע איהן זיין פאטער ר׳ שמואל נאך זיד שפאניען, וואָ מאן דאמאלס וויססענשאפט שטודירטע, אונד ער לערנטע אין דעם בית המדרש פין יצחק אלפסי אין דער שטאדט לוסאַנאָ אויך שטודירטע ער דיא מעדיצינישע וויססענשאפט, אונד דיא שפאנישע אונד אראבישע שפראכע, אבער אם מייסטען שטודירטע ער דיא העברעאישע שפראכע, וועלכע ער אויך פאָללקאָממען ערלערנטע, אונד דא ער ערסט 13 יאהרע אלט וואַר, האט ער שאן געדיכטע אין העברעאיש געשריעבען מיט וועלכעם ער דיא וועלט אין ערשטוינען בראכטע, אויך שטודירטע

פיהרער אונד פּרעזידענטען ערוועהלטען, ווילל איך דאהער, פריידערפיללט, אום אויפריכטיגען געוויססענס אויף אללע אונזערע אינטערעססען בעציגליך דער איינהייט אונד מענשליכען צוועקע אונזערעס פעראיינעס, מיינע בעזאָנדערע צייט אונד טהעטיגקייט ווידמען, אום אונזערעס פעראיינע אויף דען וואהרען וועג דעם פאָרטשריטטעס זיינער אללען אונטערנעהמונגען אים נאמען דער הומאניטעט, בעהילפליך צו זיין, דאַ עס מיר איבערהויפּט דיא שווערע אויפגאַבע פערליהען איזט, אללע מיטטעל אַנצואווענדען, דיע דעם געדייהען דיעזעס צוועקעס ניטצליך זיין קעננען, ווילל איך דאַהער אויך אַלל מיינע וו. ברידער העפּריכסט ערזוכען, זיך דערזעלבען טהעטיגקייט צו בעפלייסען, אונד דורך איהרע אונגעבראָכענע איינהייט דען וואַהרען צוועק דיעזעס פעראיינעס צו ערררייכען, דען נון ווען וויר אַללע אין דיעזעם זיננע טהעטיג זיין ווערדען, קאַן דער גוטע תכלית עררייכט ווערדען. נון צולעטצט מעגע אונזער אַללמעכטיגער גאָטט זיינען זעגען אונס געבען, דאַס וויר אין זיינעם נאַמען גוטעס ווירקען קעננען, אונד אין זיינען וועגען וואַנדעלענד אונזערען גרעסטען ציעל עררייכען. אמן.

אינאויגוראַציאָנס רעדע.

I.

האָכגעעהרטע צוהערער!

וויר זינד היער הייטע אללע פערזאממעלט, אום איינער אינסטאללירונג אונזערער בעאמטען בייאצו־וואָהנען, אונד דעסהאַלב ווילל איך געלעגענטליך, דא מיר דאס אַמט איינעס פרעזידענדען אונד פיהרערס דיעזעס פעראיינעס איבערגעבען וואָרדע, אייך מיינע ווערטהע ברידער היעמיט ערקלערען, דאס עס ווירקליך דיעזער טאג אונזערע בעזאָנדערע אויפמערקזאמקייט פערדיענט, אונד צוואר וויר זינד היער אללע פעראייניגט, אונד שטרעבען יעדער איינע צו דעם בעסטען ציעלע אונזערער פעראייניגונג, עס איזט אונד עס בלייבט דאהער אונזערע מיהע דאַרין זיך צו בעפלייסען דיעזע איינהייט אונטער אונס צו ערהאלטען, אונד פיר דיא וואָהלפאַהרט אונזערער מיטגליעדער צו זאָרגען אינדעם וויר דיא העכסטען ציעלע דער מענשהייט פערפאָלגען, עס איזט נון היעמיט קיין בעזאָנדערער אונטערשיעד אונטער אונס אין דיעזער הינזיכט, דאַ אונזער אַללער הערץ פיר איינען ערהאַבענען ציעל זיך ועהנט אונד שטרעבט מיט אַללען בעסטען קרעפטען דענזעלבען צו ערררייכען דורך דיא ערהאלטונג דער איינהייט (אחדות) אים אַללגעמיינען, אונד דאַ דיא וו. ברידער דורך איהרער אַללער איינשטיממונג מיך צו איהרעם

דורך אונזערע ביישפילע פין איהרע גוטע געבאטע אונד חוקים, דאהער מיינע ווערטהען ברידער, עבען צו דיע־ זער צייט, ווייל וויר הייטע היער פערזאממעלט זינד אום איין סיום פעסט אונזערער הייליגען תורה צו פייערן, ווילל איך אייך אויפמערקזאם מאבען דארויף, דאס ניכט נור דיא צערמאניען אללייין עס זינד, פין דעם שרייבען אדער דעם פערפוטצטען ארון קודש אין סעודות מאכען, ניין, עס איזט וויא מיין טעקסט זאגט: „בעידנא דעסיק בה“ וכו׳ בעפלייסט אייך ווערטה צו זיין דיעזען הייליגען שאטץ צו בעזיטען, דאדורך דאס איהר זיינע מצות האלטען ווירד, אונד אין איהר אייער לעבען לאנג שטודירען, דאן ווערדעט איהר פין אללע שלעכטע אומשטאנדע ומעשים רעים געשיטצט זיין, אויך פערגעססעט ניכט דאס עס אונזערע פפליכט איזט דיעזען הייליגען אוצר התורה הקדושה אונזערען קינדר־ ערען איינצופרעגען, „ושננתם לבניך“ הייסט עס, זעהעט אייערע קינדער נאך אייך זאללען ווערטה זיין בני אל חי צו הייסען, ווען איהר זיא בדרך התורה פיהרען ווירד, דען נור אונס אללייין אונד קיין אנדערער נאציאן איזט זיא געגעבען, „תורה צוה לנו משה מורשה קהלת יעקב.“ וויר מיססען אבער זעהען דארום דיעזער ירושה ווערט צו זיין, דאס אונזער שוכן שמים אונס ווערטה האלטען זאלל, פיר איין זאלכער ירושה, אונד צולעטצט ווילל איך מיט איין געבעט שליעסען: מעגע אונזער אללמעכ־ טיגער גאטט אונס זעגנען, דאס וויר בדרך התורה געהען זאללען, וירחיקנו ממעשים רעים, ואל יביאנו לידי נסיון ובזיון ובזכות זה נזכה לראות בנחמת ציון. אמן.

שמוק איזט היער אונטער אללען אנדערן גוים, דיא תורה איזט עס אַלליין וועלכע אונס צו איין עם סגולה מאכט, וויא עס שוין אין איהר געשריעבען איזט: „כי הוא חכמתכם ובינתכם לעיני כל העמים." עס איזט דיא תורה אלליין, דיא אונס דיא מעגליכקייט גיעבט טראָטץ אַללען פערפאָלגונגען אונד האס, איבעראלל עקסיסטירען אונד לעבען צו קעננען, דען זיא אַלליין איזט עס דער פאנצער, דער אונזערע ברוסט פאָן דען פפיילען דער פערשיעדענען רדיפות והריגות שיטצט, דיא תורה הקדושה אלליין איזט עס אויך דיא אונזערען לעבעסוואנדעל בעלייכטעט, אום ניכט דורך אונזערע מענשליכע פעהלשריטטע עוויגליך פערדאָרבען צו בלייבען, עס איזט אויך אם ענדע דיא תורה דיא אונס פאָר גאָטט ב"ה זאָ געליעבט מאכט, דאס ווען אונד וואָ וויר אויך פערטריבען זינד זיינע שכינה אונד זיין שוטץ אונטער אונס איזט, וויא עס דער תלמוד זאגט: „בא וראה כמה חביבין ישראל לפני הקב"ה שבכל מקום שגלו שכינה עמהן." וכו' (מגילה) וויר זינד זיין עם סגולה דאדורך נור ווייל וויער דיעזען ערהאבענען, גייסטיגען אונד געטטליכען אוצר בעזיטצען, נון אבער איזט אויך צו בעמערקען דאס אונזערע חכמים מיינטען דאמיט אינדעם זיא זאגטען: „בעידנא דעסיק בה מגינא ומצלא, ובעידנא דלא עסיק בה, אגוני מגנא אצולי לא מצלא," דאס וויר אללע אונס בעפלייסען מיססען אונזער לעבען לאנג אין דעם וועגע דער תורה צו וואנדעלען, אונד אין איהר יומם ולילה צו שטודירען, דאמיט זיא אונס דאַן שיטצען אונד רעטטען זאָלל פאָן אללער נאטה בזה ובבא, זאָנסט איזט דיא תורה אַן אונד פיר זיך דער הייליגע אונד טהייערע אוצר, דער שיטצט אונס, אבער ניכט אונס רעטטעט אָהנע עס פערדיענט צו האבען

לסיום התורה.

I.

האָכגעעהרטע צוהערער!

„תורה בעידנא דעסיק בה מגנא ומצילא, בעידנא דלא עסיק בה אגוני מגנא אצולי לא מצלא. (סוטה כ"א)

וויר זינד יעטצט פערזאממעלט היער אום צו פייערן איין זאָגענאנטעס „סיום התורה" פעסט, אונד דא מיר דיא גְעלעגענהייט געגעבען איזט דאַריבער צו שפרעכען, ווילל איך נון היעמיט אייך ערקלערען דיא וויכטיגקייט אונד דען ווערטה דיזעס פעסטעס אונד צוואר ווילל איך צוערשט בעצוג נעהמען אויף מיינען טעקסט איס תלמוד דער אונס זאגט: „דאַס דיא תורה איין שוטץ אונד איינע רעטטונג איזט פיר אללע דיע־יעניגע דיא אין איהר פלייסיג שטודירען, אויך איזט זיא איין שוטץ אהנע רעטטינג פיר דיעיעניגע דיא איהן איהר ניכט שטודירען." נון דיעזע וואָרטען אונזערער גרויסען חכמים וואָללען אונס זאגען, דאס דיא תורה, אונזער העכסטער שאטץ אונד טהייערסטעס קליינאָד, אונס איבעראל היניעדען שוטץ אונד רעטטונג ביעטען קאן, נור דיא תורה איזט מיינע פריינדע, וועלכע אונזער

דאַס ער אונס דאָךּ דיא בעסטע געלעגענהייט גיעבט, אונזערע טהאטען צו פערבעססערען אונד זיינע פער־ זעהנונג צו ערביטטען פיר אללע דיא מיססעטהאטען דיא וויר בעגאנגען האבען, אונד אונס אויךּ דיעזען היילינען פערזעהנונגס־טאג געגעבען אום גנאדע אים געריכטע, דאס עד איבער אונס העלט, צו פינדען, אונד דאהער זייא דיעזער היילינע טאַג נור דאצו געווייהעט, אום אין איהם אונזערעם היילינען גאָטטע נעהער צו קאָממען, דורךּ פאַסטען, רייע, א,נד ערנסטע געבעטע. עס זייא דאהער גאָטטעס וויללע אונס אַללען היער אנוועזענדען איין כתיבה וחתימה טובה צו געבען. ויהי שמו מבורךּ. אמן.

THE FEAST OF TABERNACLE.

ליום כפור.

I.

געעהרטע צוהערער!

דיעזער טאג מיינע געעהרטען! דער אם הייליג־סטען אלס אללע אנדערע טאַגע דעס יאהרעס איזט, פערדיענט אונזערע בעזאָנדערע אויפמערקזאמקייט דאדורך, דאס אונזער גראָססער גאָטט אללע אונזערע זינדען פערזעהנט, דאַ וויר אין דיעזעם טאגע זיך אללען גענוסעס ענטציעהען, אונד אונזערען קערפער מיט פאסטען פלאגען, זאָ דאס וויר אַן דאס אירדישע לעבען גאנץ פערגעססען, אונד דיעזע דרייא פונקטע „צום" "קול" „ממון" אדער „תשובה„ „תפילה" „וצדקה" נור איס אויגע האבען, דען רייע, געבעט אונד צדקה זינד עס, וועלכע גאָטט פאָן דען שטערבליכען זינדערן ערפאָרדערט, אום איהנען דאפיר איהרער פערדיענטען שטראפע צו ענטציעהען, וויע עס הייסט: „כי לא יחפוץ במות הרשע, כי אם בשובו מדרכו וחי׳." דער עוויגע וויללל עס נור פאן דען זינדערן היניעדען, איהרען טרייל אָזען וואנדעל צו פערלאססען אונד זיא דאפיר אַם לעבען ערהאלטען." עס צייגט אויך דיעזער טאג אונס דיא וואַהרע גיטע (מדת הרחמים) דעס אַללפאטערס,

אונד געטנס צו לעבען זאָנדערן דען וואהרען גייסטיגען צוועק דעס לעבענס צו פערפאָלגען וויע עס דיא היטטען (סכות) אונס צייגען דאס וויר אונזערע שעהנסטען הייזער פערלאססען, אונד אין דען איינפאכען לויב־היטטען (סכות) גאָטט לאבזינגען פיר זיינע אללגיטע, אונד גוטען געזעטצע, דיא ער אונס געגעבען. נון זייא עס אויך דער וויללע אונזערעס שעפפערס, דאס ער אין זיינער גראָססען גיטע, זיין פאָלק ישראל יעטצט ערלע־זען מעגע, דאס זיא איהרע הייליגען פעסטע, אין איהרעם אייגענען לאנדע פייערען זאללען, אונד ניכט מעהר דען יאָך דער פעלקער אויף זיך צו טראגען וויא זיא עס ביז נון געטראגען אונד אָה! גאָטט! ערהערע אונזערע געבעטע אונד שיקע דיינען געזאלבטען (משיח) פיר אונזערע באלדיגע ערלעזונג. אמן

לסכות.

I.

האכגעעהרטע פערזאממלונג!

דיעזעס הייליגע היטטענפעסט (חג הסכות) איזט איין דאפפעלטעס פעסט אים פאללסטען זיננע דעס ווארטעס, דא וויר צוגלייכער צייט איין ערנטעפעסט (חג האסיף) דאמיט פייערן, וועלכעס אונס אן דיא הייליגע צייט אונס עראיננערט, ווען וויר אויס מצרים געצאגען זינד, אונד גאטט אונס אין היטטען וואהנען היעס, דאס אונס אויך איינע בעזאנדערע מאראלישע לעהרע גיעבט. דא וויר אויס אונזערען הייזליכען וואהנונגען (דירת קבע) אין היטטען היגגעהען (דירת עראי) וועלכעס אונס בעשיידענהייט לעהרט, אום ניכט נור אונזער לעבען היניעדען מאטעריעלל צו פערשווענדען, אונד אויך פאם גייסטיגען אונד מאראלישען צו געניעסען, צו גלייך צייגט דיעזעס פעסט וויע גאטט זיין פאלק, אין יענען טאגען שווערער צייטען, פאן שקלאווערייא ערלעזטע, אונד זיך עס אלס איין אויסערוועהלטעס פאלק אונטער אללען אנדערן נאציאנען בעשטיממטע, דאהער זייא דיעזעס פעסט איין הייליגעס עראיננערן פיר אונס אן דיא גנאדע גאטטעס, דיא ער אונס ערוויזט, דאס דיא ערדע איהרע פריכטע צום געברויכע דער מענשהייט הערויסגיעבט, אונד וויר דאהער איהם דאנקען מיט דיעזעם הייליגען ערנטעפעסטע (חג האסיף.) עס צייגט אויך דיעזעס פעסט אלס היטטענפעסט, דאס וויר אלס דאס עם סגולה, זיך היניעדען בעפינדען אום ניכט נור אין שוועלגערייא

בת״נ״ך מצינו שהקב״ה מזכיר את המשפט וסומך לו את החסד מכאן ואת הצדק מכאן.״ דיעזעם הייליגע פעסט יום תרועה גענאנט, איזט דאהער איינעם דער הייליגסטען יאהרעס־פעסטע וואן וויר אונזערע הייליגען געפיהלע מיט ערנסטעם געבעטע צום היממעל עס פאָרשיקען אום גאָטטעס גנאדע צו ערפלעהען, פיר דיא קאָממענדע צייט אונד זיינען זעגען אין אללען אונזערען אונטערנעהמונגען היעניעדען, נון זייא דער נאמע גאָטטעס געפריעזען פיר אימער אונד עוויג, דאַס עס זיין וויללע זייא אונס גערעכטיגקייט אין דיעזעם טאגע צו ער־טהיילען. אמן.

לראש השנה.

I.

האָכגעעהרטע צוהערער!

דיעזעס היילִיגע נייא־יאהרס פעסט (ראש השנה) איזט פאָן זאָלכער גראָסער בעדייטונג, דאס איך קוים אים שטאנדע בין איך דיא ערהאַבענען אידעען דיעזעס היילִיגען טאגעס צו ערקלערען, איך וויללֿ אבער דאָך דאס וויכטיגסטע אייך שילדערן אונד צוואר: דיעזער טאַג אין וועלכעם דער פּאָזוינען־שאללֿ (קול תרועה) געהערט ווירד, איזט דער טאג, ווען גאָטט אייך דיא טהאטען אללער לעבענדען ריכטעט, אונד יעדעם זיינע צוקונפט בעשטיממט, וויע עס דיא חכמים זאגען: „מזונותיו של אדם קצובין לו מראש השנה לר״ה.“ דיעזער היילִיגע טאג אין וועלכעם יעדער טרייע יהודי צו זיינעם גאָטטע מיט ערנסט אונד אינברונסט ביטטעט, אונד אן אללען זיינען אירדישען ציעלען פערגיעסט, זאָנדערן נור זיך דעם גייסטיגען ווידמעט, אונד זיינער העארען בעשטיממונג זיך עראיננערט, דא עס אויך אונזער גנעדיגער גאָטט איזט, דער טראָסטן זיינעס געריכטעט, דאס ער הייטע איבער אללע מענשען העלט, איזט ער דאָך פאָללֿ רעכט אונד גערעכטיגקייט, וויע עס דער גראָסע רבי עקיבא זאגט: „ר״ע אומר

גויר עס וויססען, דאס אללע מענשליכע וועזען גלייך געבארען זינד, אונד דיא געטטליכען וויע דיא מענש־ליכען געזעטצע זינד אללען גלייך געגעבען. דיא צעהן געבאָטטע, (עשרת הדברות) דיא פפיילער אללער מענשליכען רעכטע אונד גערעכטיגקייט, ווארען אונס דורך געטטליכע קראפט געגעבען, אונד משה, גאטטעס דיענער, (עבד ד׳) קאם פאָם סיני הערונטער, אונד פאָן גאָטט בעגייסטערט לעהרטע ער אונס דיא קעסטליכען וואהרהייטען, וועלכע גאָטט אונס געגעבען האט, עס גיבט דאהער קיין הייליגערער מאָמענט אים לעבען, אלס דיעזער אין וועלכעם אונזערע פאָרפאֶטער, אין יענער קריטישען געשיכטליכען צייט איין הייליגעס געזעטץ פאָן גאָטט אלליין עמפפיענגען. לאסט אונס דאהער דיעזעס פעסטעס עראיננערן מיט הייליגער אנדאכט אונד דעם גראסען גאָטטע דאנקען פיר דיא עהרע דיא ער אונס אלס זיין עם סגולה פערליעהען האט.-- דאס פעסט שבעות איזט דאהער מיט גאָלדענען בוכשטאבען אין דער יודישען געשיכטע געשריעבען, זיינע וואהרע בעדייטונג געהט איבער אללען מענשליכען פערשטאנד, אונד נור אונזערע הערצען זינד פעהיג דען וואהרען ווערטה דיעזעס פעסטעס צו פיהלען. וויר דאנ־קען דיר נון אונזער גראסער גאָטט פיר דיא גיטע אונד גנאדע, דיא דאָ דיינעם פאלקע, זייט יענען, צייטען ביז הייטע געצייגט האסט. אמן.

לשבעות.

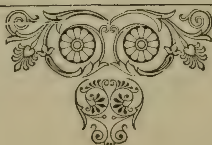

I.

געעהרטע פערזאַממלונג.

עס גיעבט קיין טאג אין דער געשיכטע איינער נאציאן אים אללגעמיינען אונד אונטער דער יודען בעזאנדערס, פאָן גרעסערער וויכטיגקייט אלס דיעזעס וואָכען־פעסט, (חג השבעות) אַן דיעזעם פעסטע שבעות וואַר יעדע זעעלע דעס פאלקעס איזראעלס פערזאממעלט אום דען בערג סיני, אונד דאָרט איזט דיא העררליכקייט גאטטעס ערשיענען, אונד פערקינדעטע דאס געזעטץ צו דיעזעם איינציגען פאלקע, וועלכעס בעשטיממט וואַר, דער עקשטיין, (לראש פינה) דער גערעכטיגקייט אונד ציוויליזאציאן פיר אללע פעלקער צו זיין. אן דיעזעם טאגע פערקינדעטע אויך דער וועלטשעפפער דיא ערהאבענע וואהרהייט, פאן זיינער איינינגקייט, (אחדות) אונד דאמיט ווארנטע ער דיא מענשהייט געגען דיא אירטהימער דער היידען, אונד גאב דאמיט זיינעם פאָלקע ישראל איינען קלארען בעגריף פאָן זיינער איינינגקייט (אחדות) אונד זיינער פאָרזעהונג, (השגחה). אַן דיעזעם טאגע זאגטע אונס גאָטט, דאס אָבצוואר וויר זיין אויסערוועהלטעס פאָלק זינד, מיססען

דאַן זאנדטע גאָטט זיינען דיענער משה, דורך וועלכען דיא טיראנען געשטראפט וואָרדען וויע זיא עס פערדיענטען, אונד ישראל וואָרדע ערלעזט אונד איזט נאך דעם לאַנדע געגאנגען, פאן וואָ אויס גאָטטעס וואָרט איבער דיא גאנצע וועלט היגאויסגעהט. עס גיעבט דאהער קיין הייליגערעס פעסט אין דער גאנצען יודישען געשיכטע, וויע דיעזעס פסח־פעסט. ווען וויר אונזערע בעפרייאונג פאָן דעם טיראן פרעה, פייערן, וויר פרייען אונס אַן דיעזעם טאגע, וויל אונזער פאָלק, וואַרף פאָן זיך צום ערשטען מאלע דיא לאסט דער אבהענגיגקייט אונד שקלאווערייא, אונד לערנען צוגלייך וויע זיך אליין צו ערהאלטען אונטער אללען אנדערן פעלקערן דער וועלט. וויר עראיננערן אונס דיעזער הייליגען צייט, דא אונס גאָטט אלס זיין אויסערוועהלטעס פאלק פערשפראָכען האט, דורך אללע וועגע אונזערעס לעבענס, אונס אם פפאדע דעם רעכטעס, גערעכטיגקייט אונד עוויגער גליקזעליגקייט צו לייטען. מעגע דער אללמעכטיגע נון אונס אויך יעטצט ערלעזען, אונד אונס אונזערען פריהערען גלאנץ אונד קראפט פערלייהען, דאס וויר אין אונזערעם הייליגען לאנדע אין ירושלים איהן לאבען קעננען, אונד דיעזעס הייליגע פסח פעסט, דארט צו פייערן. אמן.

פסח.

I.

האָכגעעהרטע צוהערער !

דאס ערשטע פאלק אין דער אלטען וועלט, וועלכעס דיא מענשהייט, דען גראססען ווערטה דער פרייהייט געלעהרט, ווארען דיא יודען. וויר דיא אבקעממלינגע, דיעזעס פאָן שקלאווערייא בעפרייטען פאלקעס, זאָ פיעלע יאהרהונדערטע צוריק, פייערען הייטע, דאס פעסט צור עראיננערונג אַן דאס גראסע עראייגניס יענער צייט, וואן דיא קעטטען, דיא (600.000) זעקס הונדערט טויזענד זעעלען אין שקלאווערייא היעלטען, וואָרדען געבראכען, אונד ישראל האט זיינע שטיממע אויפגעהאבען מיט פאטעטישער בעגייסטערונג, אונד דאנקטע דעם עוויגען פיר דיא איהם ערצייגטע גנאַדע. פרייהייט ! (חרות!) וואס פיר איין מעכטיגער אויסרוק דאס איזט, אונד וויע מעכטיג קלינגט דיעזעס איינע וואָרט ?! פרייהייט ! דאָ ביסט דיא אייגענשאפט גאָטטעס אליין, דער אללע מענשען, פרייא צו זיין בעשטיממטע ! פערשקלאווט אונטער איינער טיראַנישען רעגיערונג, ליטטען אונד זייפצטען אונזערע פאָרפעטער יאהר־הונדערטע לאנג, אונטער דען שאטטען דער ריזיגען געביידען וויינטען דיעזעלבען ביטטערע טרעהנען, אונד טראָטץ דעם אללען פערלאָרען זיא ניכט דיא לעטצטע האָפפנונג אויף איהרע ענדליכע ערלעזונג,

צוהערער ! דאַ דיעזער ארט דיא טהירע צום הימmעל ערשט עפנעט ! שטרעבט נור, דאַס איהר דען רעכטען וועג דעם גלויבענס אונד דער טוגענד וואַנדעלען זאָללט, אום איינסט אין האָהעם אַלטער דיעזע טהיר דעם הימmעלס ערררייכען צו קעננען. מעגע דער עוויגער אייער לעבען פערלענגערען אונד זעגנען, דאם איהר זאַטט אַן יאַהרען דיעזען פלאטץ עררייכט. אונד מיט ריינעם לעבענסוואנדעל אין אייערער צוקונפט בליקען זאָללעט. ווען איינסט דער טאג קאָמmען ווירד, וואָ אללע דיא גערעבט האַטטען, אוים דעם שאָאָסע דער ערדע, אויפשטעהען פיר דאס וואהרע עוויגע לעבען, אונד דאַן ווירד עס הייסען.

„בלע המות לנצח, ומחה ד׳ דמעה“

„דער טאָד איזט פיר עוויג פערניכטעט“

אמן.

זיינע לעטצטע רוהע פינדעט, אונד דא עס מאנכע היער זינד אונטער דען ווערטהען פערזאממעלטען, דיא דיעזען אָרט מיט פורכט אונד שרעקען בעטראכטען, אלס איינען פלאטץ דער גרויזאמקייט אונד טיראננייא, וויל איך נון היעמיט אייך מיינע געעהרטען! ערקלערען, דאַס דיעזער ארט, „בית מועד לכל חי״ איין ארט דעס וואהרען פריעדענס זייא, אונד קיינע שרעקענס־געפיהלע פעראורזאכען דאַרף, וויע עס שאָן איוב געזאגט האט: „קטון וגדול שם הוא, ועבד חפשי מאדוניו״ „קליין אונד גראָס איזט דאָרט, אונד איין קנעכט איזט פאן זיינעם העררן פריי.״ דיעזער ארט, אלס דיא לעטצטע רוהעשטעטטע אללער ערדענזעהנע, איזט דיא איבער־גאנגס־בריקע צום וואהרען אונד גייסטיגען לעבען וואָ דיא זעעלע אין דעם גלאנצע דעם עוויגען איהרע עכטע פאָללקאָממענהייט ערסט ערדייכען קאַן, ווען זיא שאָן פאָן איהרער אירדישען היללע געשיעדען איזט. דער טאד, דעססען נאמע מאנכעם שאָן שרעקליך אין דיא אָהרען קלינגט, איזט יא דער וואהרע וואָהלטהעטער דעם גאנצען מענשליכען געשלעכטעס, דאַ ער דורך דיא טהיילונג דעם קערפערס פאָן דער זעעלע, איהן, דען קערפער, פאָן אלל דיעזען שרעקליכען ליידען היניעדען בעפרייעט, אונד דיא זעעלע איהרען וועג צום הימּמעל געהען לעססט, וואָ דאַס וואהרע לעבען תחת כנפי השכינה פיר איהר בעגינט, זאגטע שאָן דער גראָסע אונד הייליגע רש״י ז״ל אין זיינעם פירוש על התורה, „וירא אלהים כי טוב.״ זאָ הייסט עס: „זה המות״ ד. ה. „אונד גאָטט זאה דאס עס גוט איז״ רש״י ערקלערט: „גוט מיינט דען „טאָד.״ דאַ עס נור דער טאָד איזט, דער אונס צום וואהרען לעבען איבערפיהרט, דאהער, זייד ניכט אין פורכט אַן דיעזעם ארטע מיינע ווערטהען

וואהרע פאָללקאממענהייט (תכלית השלמות) אין דעם גייסטיגען לעבען צו עררייכען. לאַססט אונס מיינע שוועסטער אונד ברידער דאַהער אללע בעטען צום אללמעכטיגען גאָטטע, דאַס ער אונס קראפט אונד שטערקע פערלייהען זאָללע, אונד רייניגען אונזער הערץ, פערעדעלען אונזערע געפיהלע, דאַס וויר איממער דען וועג דער גערעכטיגקייט אונד דעם רעכטעם וואנדעלען זאָללען, אונד דער שעפפער דער וועלט אויך אונזער לעבען פערלענגערן מיט איינעם גליקליכען אַלטער, דאַס אלל דיעיעניגען דיא אן דיעזעם פלאטצע געבראכט וואָרדען, זאַטט אַן יאהרען זייען, אונד איינע גוטע אונד צופריעדענע פערגאנגענהייט הינטער זיך לאַססען זאָללען. מעגע ער אויך איממער אונזערע אללע געבעטע ערהערען, אונד ערפיללען אום דער לעבענדען אונד טאָדטען ווילען.—געלאבט זייא דער עוויגע, דער שעפפער דעם הימעלס אונד דער ערדע, דער געבער פאָן לעבען צו אללען דיא היער אַטהמען.

יהי שמו מבורך לעולמי עד. אמן.

III.

געעהרטע צוהערער ליידיעס ענד דזענטעלמען!

וויר זינד הייטע היער פערזאממעלט מיינע געעהרטען! אום דיעזען אָרט איינצוווייהען פיר דיא שטערבליכען איבעררעסטע דער מענשהייט, אונד וואָ דער קערפער, דאַס אירדישע וואָהנהויז דער זעעלע.

פורכטבארע טאג (יום הגדול והנורא) קאממען ווירד, וואן אללע דיא היער שלאפען אויפערשטעהען ווערדען, אונד זיך פעראייניגען מיט איהרען זעעלען, פיר איין עוויגעס לעבען, וואו דער גרויזאמע טאד דער פיינד דער מענשהייט, אויפהערען ווירד, אונד ווירד ניכט מעהר זיין שרעקליכעס טרויערווערק אויספיהרען היניעדען דארום ויען וויר זינד היער פערזאממעלט, צום צוועקע דער איינווייהונג דיעזעס פלאטצעס (חנוך הגדר) פיר דען געברויך דער בעשטאטטונג שטערבליכער היללען דער מענשהייט. וויר אלס בני ישראל אונד קינדער גאטטעס דירפען אונס אן דיעזעס פלאטצע ניכט שרעקען, וואו וויר איינסט אין דער שפעטערען צייט זיך בעפינדען ווערדען אין דער געזעללשאפט אונזערער עלטערן, ברידער שוועסטער, אדער פריינדע, דיא איינס געלעבט האטטען. וויר גלויבען אן איינען אויפערשטעהונגסטאג (תחיית המתים) אונד איין יענזייט (עולם הבא) וואו וויר דאס עוויגע לעבען געניעסען ווערדען. עס זאגטען שאן אונזערע חכמים: „כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא“ „אללע קינדער איזראעלס האבען איינען אנטהייל אן דער קאממענדען וועלט,“ דער טאד, אדער ריכטיגער געזאגט, דאס שיידען דער זעעלע, פאם קערפער, דיעזע געוועהנליכע ערשיינונג אין דער נאטור דער שטערבליכקייט, זאלל אונד דארף אונס ניכט שרעקליך ערשיינען. אללין וויר מיססען דען געריכטסטאג פירכטען, דען שרעקליכען טאג גאטטעס, וועין אללע דיא איינסט לעבטען רעכנונג געבען מיססען פיר אללע איהרע טהאטען, דאהער מוס יעדער וואהרע אונד טרייע איזראעליט זיך היער פארבערייטען אין דיעזער שטערבליכען וועלט, אום פאר זיינעם שעפפער ריין אונד פאללקאממען ערשיינען צו קעננען, אונד דיא

מעהר ערהאבענע אונד פייערליכע געדאנקען הערפאר, אלס דיעזער אויף וועלכעם וויר יעטצט שטעהען. עס איזט דיעס איין פלאטץ וואָ פריידע, זאָ וויע ליידען, ליעבע האסס, אונד אללע מענשליכע שוועכען זיך ענדי־גען אונד בעגראבען זינד אין פערגעססענהייט.—דער קאַמפף אומס דאזיין (מלחמת היקום) הערט היער אויף, אונד דיע זעעלע ווירד פאן איהרעם אירדישען וואָהנהויזע געטהיילט, דאַרום נור אום אין איינער נייען וועלט, וואָ עוויגעס ליכט געטטליכע ווייזהייט, פאָללקאָממענהייט אונד גליקזעליגקייט הערשען, איינגעהען צו קעננען. אויס דיעזער אורזאכע עבען ווערע עס געשייד פיר אללע לעבענדע וועזען, זיך צו ערמאה־נען אן דען טאג, ווען אללע קעמפפע, שטרייט, האס אונד אונגליק נור ביטטערע עראיננערונגען דער פער־גאנגענהייט זינד, וויר מיססען דאהער לערנען אין אונזערעם לעבען, פאָן דעניעניגען, דיא לעבלאז זינד. צו דיעזעם ארטע, פאן וואָ וויר אונזערע בעסטע וואלל־פאהרט בעגיננען, מיססען וויר דאהער פאָן רעכט אונד גערעכטיגקייט בעגלייטעט ווערדען, דען דיא וועלטליבען שעטצע פאָן גאָלד אונד זילבער קעננען וויר מיט אונס ניכט היער נעהמען, אונד ווען וויר עס נעהמען זאָללטען, דאַן קעננטע עס גאַר ניכטס העלפען.-- דיעזעס איזט דער בית מועד לכל חי, דער פערזאממלונגסארט אללער לעבענדען, דיא איינסט געלעבט האטטען. היער מיססען וויר אונזערע שטערבליכע היללע צוריק־לאססען, אונד דאמיט בעגראבען אללע טהייערסטען עראיננערונגען דער פערלעבטען צייט. איין דור נאך דעם אנדערן ווירד דעראַרט פאן זאָלכען פרעטצען פערשלינגען, אָהנע ענדע, ביז ענדליך דער גראסע אונד

איזט עס אויך דורך דיעזע אכטונג, וועלכע דיעזעם עבענבילדע גאטטעס, דער זעעלע געביהרט, דאס וויר דען קערפער, דיעזעס שטערבליכע וואהנהויז דער זעעלע, אויף דער אנשטענדיגסטען ווייזע אויפבעוואהרען מיססען. דיעזער אָרט מוס דאַהער, אלס איין פלאטץ געווייהעט פיר אללעס שטערבליכע אין אונס, הייליג אין דעם געדעכטניססע דער לעבענדען געהאלטען ווערדען. וויר רופען אויך דיעזען פלאטץ „בית החיים“ דאס הויז דער לעבענדען, אונד דיעזער נאמע בעוועהרט זיך אינזאָפערן, ווייל עס דיא טהירען צו נייעם לעבען פיר נאכלע זעעלען עפנעט, אונד איינע איבערגאנגס־בריקע איזט צור עוויגען גליקזעליגקייט אונד געטטליכען וואהרען גענוסס. נון מעגע דער אללמעכטיגע גאָטט ישראלס אין זיינער אונענדליכען גנאדע אונד גיטע, זעגנען אלל דיא לעבענדען מיט אריכת ימים ושנים, אונד לאססע זיא לעבען אין גליק אונד פריעדען, אונד אה! גאָטט! לאססע דיעזען אָרט נור דיעיעניגען אין זיך אויפנעהמען, דיא איין האהעס גליקליכעס אלטער עררייכט האַבען, אונד מעגע נאכמאלס גאטט אללע דיא לעבענדען היניעדען זעגנען. דאַס דיעזער פלאטץ ניע פאָן איינעם יוגענדליכען שטערבליכען וויססע. ויהי שם ד׳ מבורך מעתה ועד עולם.

עס זייא דער נאַמע גאָטטעס געפריעזען פאָן נון ביז אין דיא עוויגקייט. אמן.

II.

לעדיעס ענד דזשענטלעמען!

עס גיעבט קיין פלאטץ אין דיעזער שטערבליכען וועלט, וועלכער רופט אין אונזערער זעעלע אונד געמיטה

געזעהען האט. וויר ווינשען נור צו לעבען, טראטץ אללען הארטען פריפונגען דעם לעבענס. אלליין וויר מיססען שטערבען, דען צו דיעזעם צוועקע זינד וויר געבארען, דאהער זינד עס דיא שפּריכע אונזערער חכמים אלס וואהרע פאַקטען אנגענאָממען, אונד נון ווען דיא זעלע צו איהרעם שעפּפער צוריקקעהרען דארף, דאן בלייבט דער קערפּער, דאס וואהנהויז דער זעלע, גע־טהיילט פאן איהר אונד איינע בעוועגונגסלאזע מאססע, אונד טראטץ דיעזעם אומשטאנדע, דאס דיעזער קער־פּער צור ערדע־צוריק־קעהרט אונד באלד פאסט גענצליך פערניכטעט ווירד, זא זעהען וויר דאָך אין דיעזעם קערפּער דאַס עבענבילד גאטטעס, געמעס דעם אויסשפּרוכע דער ביבעל „ויברא אלהים את האדם בצלמו, בצלם דמות תבניתו". אונד גאטט שוף דען מענשען אין זיינעם עבענבילדע".—דיעזע שטערבליכע עהנליכקייט דעם מענשען איבט זיינען איינדרוק אויף אונס אויס, זאָלאנגע דיעזע אונשטערבליכע זעלע אין דיעזעם עדדענקערפּער וואָהנט.—דיעזעם איזט פיר־וואהר איינע בעשטיממונג גאָטטעס, פאן דער אונ־שטערבליכקייט זיינער עהנליכקייט, וועלכעס ער דער מענשהייט פערליעהען האט. דער קערפּער קאן אויך צו זיינע עלעמענטע (יסודות) צערטהיילט ווערדען, אבער גאָטטעס עהנליכקייט, דיא זעלע בלייבט עוויגליך אונשטערבליך!—עס איזט דיעזעס דיא עהנליכקייט, דיא פיר איממער אין אונזערעם געדעכטניסס (זכרון) בלייבט, אונד אונס פאן דען טהייערען געזיכטערן אונזערער געוועזענען פריינדע איממער— עראיננערט אין דיעזעם שטערבליכען בילדע, לעזען אונד זעהען וויר איממער דאַס וואהרע אונשטערבליכע בילד דער זעלע, דיא גאָטט אין דיעזער וואהנונג געזעטצט האט. דאהער

לחנוך הגדר.

1.

ליידיעס ענר דזענטעלמען.

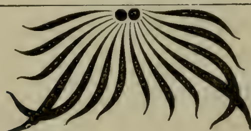
„בעל כרחך אתה חי ובעל כרחך אתה מת.“

„געצוואָנגען ביזט דאָ מענש! צו לעבען, אונד געצוואָנגען צו שטערבען.“

דיעזע זינד דיא טיעפען פילאָזאָפישען אויסדריקע אונזערער חכמים, וועלכעס יעדעס לעבענדע אונד דענקענדע וועזען אלס וואהרהייט אנערקעננט. עס מוס אויך דיעס אלס איינע עוויגע וואהרהייט צוגעגעבען ווערדען, דאס דיא זעעלע, עהע זיא זיך מיט דעם קערפער פעראייניגט, מעכטע ניע דארויף בעשטעהען, געשיעדען צו ווערדען פאָן דער געזעגנעטען גייסטערוועלט, אום אין איינער וועלט פאן טרעהנען זאָרגען אונד ליידען צו געהען. אבער עס איזט דיעזעס דער וויללע גאָטטעס, אונד זיא איזט געצוואָנגען נאכצוגעבען דאן ווידער, ווען שאן דיא זעעלע אים קערפער לעבט, אונד זיך צו אללען איגענשאפטען דיעזער שטערבליכען וועלט געוועהנט, דאן איזט איהר שאן ווידער שווער זיך צו טרעננען פאן דעניעניגען דיא זיא געליעבט אונד

איזט עס אויךְ זיין ווילֿלע, דאַס דיעזעלבען מענשען
ויינע געבאָטטע ערפילֿלען, אונד ניכט נור דעם מאַ־
טעריעללען לעבען איהרע צייט צו ווידמען, וויע עס
דייטליךְ איזט אין דען ווערטערן: „בביתי ובחומותי“
„אין מיינעם הויזע אונד מויערען“ אונד נור דיעזעס הויז
קאַן זאָ גענאנט ווערדען, דעססען איינוואהנער, גאָטטעס־
פירכטיג מענשענליעבענד זינד, וועלכעס גאָטט פאן
דען ערדענזועהנען נור פערלאנגט, דאהער איזט עס נון
הייטע דיא פפליכט דעם הויזבעזיטצערס אונד זיינער
פאמיליען־מיטגליעדער אין דיעזעם הויזע אַללע דיא
הייליגען געזעטצע גאָטטעס צו ערפילֿלען, דאַס עס
ווירקליךְ איין הויז זייא, וואָרויף דיעזער אָביגע טעקסט
זיךְ בעציעהען קענטע, אום דאס אונזער הייליגע גאטט
אייךְ גראסען נאמען געבען זאָלל, אונד ויינע גיטיגע
האַנד דאריבער וואַלטען לעססט וועהרענד אייערער
גאנצען לעבענסצייט אין גליק אונד פריעדען.

אמן.

לחנוך הבית.

I.

האָכגעעהרטע צוהערער!

„ונתתי להם בביתי ובחומותי יד ושם“ (ירמי׳)

אונד איך ווערדע איהנען אין מיינעם הויזע, האנד אונד נאמען געבען“.

דיעזען טעקסט דעס פּראפעטען וועהלטע איך מיר היטע צו דיעזער געלעגענהייט וואָ וויר איין פעסט פייערן, איין נייעס הויז אים נאמען גאָטטעס איינצאָוויי־ הען, אונד אום דיא מיינונג דיעזעס פעסטעס אייך צו ערקלערען, ווילל איך אייך צוערשט דיעזען טעקסט ערקלערען, וויא ער זיך היעהער בעציעהט, אונד צוואר זאגטע שאָן גאטט דעם ערשטען מענשען: „פרו ורבו ומלאו את הארץ,“ אויך זאגטע ער דורך זיינען נביא ירמי׳ צו דען בני הגולה אין בבל: „בנו בתים ושבו ונטעו גנות ואכלו את פריָן“ וואָפאָן וויר דייטליך זעהען דאַס עס גאָטטעס וויללע זייא, דיא מענשען מעגען פיר גאָטטעס הערדליכקייט היזער בויען, אונד דיא וועלט ערפיללען, נון אבער איזט עס אויך זיין וויללע, דאַס דיעזעלבען מענשען זיינע געבאטע ערפיללען, נון אבער

מיט דען וואָרטען. „בבית אלהים נהלך ברגש“ וויר וואָללען פאָן נון אַן דעם עוויגען לאָבליעדער זינגען אונד בעטען דאס ער זיין זעגען איבער אונס אללען שיקען זאָלל, אום אין דיעזעם הייליגען הויזע איהן עוויגליך לאָבען צו קעננען.

אמן.

לחנוך בית הכנסת.

I.

געעהרטע פערזאַממלונג.

„מה נורא המקום הזה אין זה כי אם בית אלהים!"

דיעזעס הויז, וועלכעס פיר דען היילינען צוועק ערבויעט וואָרדען איזט, אום דאס יעדער איינע אין אונזער פאָלק זיינע וואַהרע געבעטע צו גאָטט פעררינכטען זאָללע, איזט ניכט שרעקליך, וויע זיא פיעללייכט אונטער דעם וואָרטע „נורא" פערשטעהען, עס איזט דיעס בלויס היער געמיינט דאס איין אָרט, וואָ מענשען איהרע צייט נור גאָטט אלליין ווידמען אום זיינע גנאדע צו ערביטטען, איזט „נורא" פורכטבאר גענאַנט, אונד עס איזט אויך ווירקליך דער היטינע טאג, אין דעם וויר דיעזעס גאָטטעסהויז איינווייהען, איין שעהנער טאג פיר אונס, דאַ וויר דאמיט בעווייזען דאַס ער אונזער ציעל אונד שטרעבען איזט, ניכט נור ווערטליכע הייזער פיר גענוס צו בויען, אבער וויר וואָללטען אייך איין הויז האבען, וואָ מאן זיך דעם מאטעריעללען גענוססעס ענטציעהען קאן, אונד נור זיך דעם געטטליכען אונד ערהאבענען ווידמען קאַן. לאַססט אונסט דאהער גאטט דאַנקען אונד זאגען

פערהעלטניססע אונד טראטען דערזועלבען זיך ענטוויי־
קעלט ? איזט דיא זעעלע געריייפט אונד געצייטיגט צו
איהרער הימלישען בעשטיממונג איינגעגאנגען ? אונד
ווענדען וויר דיעזע פראגע אויף דען דאהינגעשיעדענען
אן, דעססען זארג וויר יעטצט היער אומשטעהען, זאָ
קעננען וויר, זאָ וועיט מענשליכער בליק רייכט, ניכט
אנדערס אנטווארטען, אלס מיט דען וואָרטען אונזערעס
טעקסטעס: „תבוא בכלח אלי קבר" „דיא קאממסט
אים אלטער אין . אַס גראב, וויע דער גארבענהויפען
איינגעפאהרען ווירד צו זיינער צייט" ער וואר איינע
פיר דען הימעל רייפע גארבע, דעססען זעעלע היער
פיר איהרע העהערע בעשטיממונג וואהל געצייטיגט
אונד געריייפט איזט. נון איזט אויך דיעזער עהרווירדיגע
דאהינגעשיעדענער אין זיינעם 72 לעבענסיאהרע אין
דאס הימעלרייך אלס איינע רייפע גארבע איינגעגאנ־
גען, אונד מעגע זיינע זעעלע אים דעם גלאנצע דער
עוויגען גאטטהייט פערבונדען זיין.

תהא נשמתו צרורה בצרור החיים. אמן.

ת׳נ׳צ׳ב׳ה׳

Möge seine Seele in dem Abglanze, ewiger Gottheit verbunden sein. Amen.

אנדערן פריה אדער שפעט אם היילזאמסטען אונד צו איהרער יענזייטיגען בעשטיממונג אונד פערוועגדונג אם פערדערבליכסטען זייא: דאס פערמאג נור דער צו בעשטיממען, דער אין דיא טיעפען דער וועלטען הינאיינשויען אונד דען אנפאנג אונד דאס ענדע אללער דינגע צו איבערזעהען פערמאג. אונד זא מאנכע וועלע גע־לאנגט היער, אך! דורך אייגענע שולד, גאר ניכט צור געהעריגען רייפע, אונד מוס אונרייף הינוועגגענאממען ווערדען, וויע זא מאנכער האלם פריה־צייטיג געקניקט ווירד, אדער אונרייף אבגעשניטטען ווערדען מוס.— דיא גארבע, דיא צו איהרער צייט איינגעפאהרען ווירד, בעדייטעט דעמנאך דען מענשען, דעססען וועלע היער דיא געהעריגע רייפע פיר איין בעססערס העהערעס זיין ערלאנגט האט, זיא בעדייטעט דען מענשען, דער דורך פרעממיגקייט אונד טוגענד זיינער וועלע דען גראד דער פאללקאממענהייט אונד דיא ווייהע געגעבען האט, דאס זיא צור היממלישער ווירקזאמקייט איינצו־געהען גערייפט אונד געצייטיגט איזט אונד דארום פאן דעם באדען דיעזער אונרייגען ערדע לאסגעלעזט ווער־דען קאן. זא וויר דאהער איין בעענדיגטעס מענשענלע־בען איבערשויען; זא וויר דיעזעס נאמענטליך אן זא ערנסטער שטעללע, וויע דיע רוהעשטעטטע דער הינגעשיעדענען לייבער עס איזט, אונד פאר איינעם געעפנעטעם גראבע טהון, זא דירפען וויר ניכט בלאס אן דער אויסענזייטע שטעהען בלייבען אונד נור דען אייסערען שיקזאלסגאנג דער הימגעגאנגענען אוזערער בעטראכטונג אונטערציעהען, זאנדערן עס געציעמט זיך דא וואהל אויך דיא פראגע: וואס וואר אין דיעזעם לעבען אויס דעם איננערען מענשען געווארדען? וויע האט דיעזער אונטער דעם איינפלוססע דער אייסערען

זאָ קליינען פּפלענצבענס צום האכאויפשטייגענדען האַל־
טע, דיא איהם זאָ פּיעל אויפמערקזאמקייט אבנעטהיגט,
דיא איהם זאָ פּיעל פריידע מאכט ? אַך ניין ! אַבער
דיעזער האלם איזט דיא היללע איינעם קערנעס, דען
ער, דעם אויגע פאסט אונזיכטבאר, אין זיך צור רייפע
קאָממען לעסט דיעזען קערן ווילל אונד קאן דער מענש
צור פערוועגדונג בּרינגען ; אום דיעזען גילט עס איהם
האַט דאהער דיעזער קערן דיא נעטהיגע רייפע ערלאנגט,
דאַן מאַג דיא אייסערע היללע ,דער האַלם, איממער
אונטער דער האנד דעם שניטטערס פאללען, יא דאַן
מוס דער האלם אונטער דער האנד דעם שניטטערס
פאַללען, אום דען קערן אויס דיעזער פערבינדונג צו
לעזען, אונד צור רעכטען פערוועגדונג קאָממען צו
לאססען, אונד זאָ איזט עס אויך מיט דעם מענשען !
דער לייב דעם מענשען איזט נור דער האַלם, דיא
אייסערע היללע. אַבער אין דיעזער היללע איזט איין
קערן געלעגט דאס איזט דיא אונשטערבּליכע וועלע,
אונד דיעזעס ערדענלעבען איזט נור דער באָדען, אויף
דעם דיעזער קערן צור רייפע קאָממען זאלל. דיע זעעלע
זאָלל היער פיר דען היממעל רייף ווערדען וואס היער
אַן אונד אין איהר געוואקסען אונד גערייפט איזט ! זאָלל
יענזייטס צור פערוועגדונג קאָממען. אונד ווען דיא צייט
געקאממען איזט, וואָ דיעזער קערן, דיא אונשטערבּליכע
וועלע, צור יענזייטיגען פערוועגדונג איינגעטהאַן אונד
איינגעזאממעלט ווערדען זאָלל, דאַן לעסט דער הערר
אללער וועלען אונד אללעס פליישעס זיינען שניטטער,
דען טאד, העראנטרעטען, דאס ער דיא היללע דאהינ־
מעהע אונד דען קערן זאָ אויס דיעזער פערבינדונג
לעזע. אָב אַבער דיא צייט דיעזעס איינזאממעלנס דער
וועלע פיר דען היממעל בייא דעם איינען אונד דעם

אונד זאָרגפאלט איזט ער דא אומגעבען ? וויע האט גאָטט דאַ פיר דאס יונגע מענשענלעבען איינען אונער־שעפפליכען קוועלל דער ליעבע אין דען הערצען דער עלטערן ערעפנעט, דאס זיא ניכט מידע ווערדען אונד ניכט ערמאַטטען אין דער זיסען זאָרגע אונד ארביים פיר דאס לעבען אונד געדייהען איהרעס קינדעס ; יאַ דאס איז דיעזעס לעבען טייערער אונד העהער נאָך האל־טען, אלס דאַס אייגענע, וויע האט גאָטט פערנער אין דער פערקעטטונג דער מענשען צור געזעללשאפט, אין דעם אין דאס הערץ איינעס יעדען מענשען געזעטצ־טען געוויססענסוועכטער אונד אין זיינעם הייליגען אפפענבארונגס וואָרטע דאפיר געזאָרגט, דאס דאס לעבען דעם מענשען פאָם שוטצע דער געזעטצע אומגע־בען זייא, אונד ניעמאנד עס פרעוולעריש אונגעאַהנדעט פערלעטצען אונד שעדיגען דירפע ! אונד וויע פיהרט ענדליך גאָטט זעלבסט דען מענשען אפט וואָנדערבאר איבער געפאהרען אונד נעטהען הינווע אונד העלט זיין לעבען איפרעכט וואָ מענשענהאנד עס ניכט צו שיטצען פערמעכטע ! אַבער וואס געשיעהט דעננאך אויך היער, ? דערזעלבע גאטט לעסט עס צו, דאס היער פריהער, דארט שפעטער, דער טאד זיינע שארפע זענזע אַן דאס מענשענלעבען לעגט אונד מיט איינעם שניטטע אַלל זיינער ערדענהערר־ליכקייט איין ענדע מאכט. וואללען וויר עס פערשטעהען לערנען, וואס אונס היער רעטזעלהאפט ערשיינט מיינע צוהערער ? וויר ברויכען דאַן נור צו אונזערעם גלייכניססע צוריק צו קעהרען. ווארום האט דער לאנדמאן זאלבע זארגע פיר זיינע געטריידעזאַאַט, ווארום זאלבע פריידע אַן איהרעם געדייהען ? איזט עס עטווא דיא אַן אונד פיר זיך זאָ וואָנדערבארע ערשיינונג דעם עמפּאָרוואקסענס איינעס

בייא אבערפלעכליכער בעטראכטונג שיינט ; עס זאָלל אונס היער פיעלמעהר, אלס איין בלאס איין זיינעם אייסערען דאַזיין, אין זיינעם קערפערליכען בעשטאנדע ביז צו האָהער אַלטערסשטופע געלאנגטעס מענשליכעס לעבען געשילדערט ווערדען. זוכען וויר דאַרום יעטצט, אין דיעזער ערנסטען שטונדע, וואָ וויר עבען אים בעגריפפע שטעהען, איינען פאן דער האנד דעס טאָדעס בעריהרטען מענשענלייב אין דיא גרובע צו זענקען, דיעזען טיעפען זין צו ערפאססען. מיינע פריינדע ! פאן דעם אויגענבליקע אַן, ווא דיא געטריידעזאאט איהרע ערסטען שפראססען אַנס טאגעליכט טרעטען לעסט, וויע העננט דאַ דאַס בעאָבאַכטענדע אויגע דעס מענשען אַן איהר, באַלד מיט פריידיגער האָפפנונג, באלד מיט ענגסטליכער זאָרגע. דאַ ווירד דער פאָרטשריטט איהרעס וואקסענס שטעטס אויפס גענויעסטע אים אויגע בעהאלטען, דאַ ווירד אויפס ענגסטליכסטע אללעס בערעכנעט, וואס שטערענד אָדער פערדערבענד אויף איהרע ענטוויקעלונג אונד איהר געדייהען איינווירקען קעננטע. אונד ווען איהרע זעגען געפיללטען עהרען זיך אַויף האָכאויפגעשלאסענען האַלמען אים ווינדע היין אונד הער וויעגען, אַלס וואָללטען זיא דעם מענשען אין פריינדליכעם גרוסע דען רייכטהום פערקינדען, דען זיא אין איהרעם שאָאָסע טראַגען : וויע ערפרייט דען מענשען דיעזער אַנבליק ! אבער וואס געשיהעט ? ווענינע טאַגע נור נאָך, אונד דערזעלבע מענש לעגט זעלבסט דיא שאַרפע זענזע אַן דיעזעס פפלאנצען לעבען אונד טרענט עס מיט ראשעם שניטטע פאָם זיינעם לעבענסבאָדען ! אונד געהט עס אנדערס מיט דעם מענשען זעלבסט ? פאָן דעם ערשטען אויגענבליקע זיינער געבורט אַן : פאן וועלכער פיללע פאָן ליעבע

עוויגען גליקעס זיא איינגעפיהרט אונד וועהרענד איהר לייב אים שטויבע אויסרוהט, קאן איהרע זעעלע אין דען רייםען דער זעליגקייט זיך ערגעהען, פאָם דעם ליכט דער וואהרהייט אונד דעם היילס אומפלאָססען. מעגע איהר זעעלע פערבונדען זיין אונד בלייבען אים בונדע דעם לעבענס מיט דעם עוויגען אונזערעם גאָטטע.

תהא נשמתה צרורה בצרור החיים עם ד׳ אלוקינו.

אמן׳

II.

„תבוא בכלח אלי קבר כעלות גדיש בעתו„
(איוב ה׳ כו.)

„דאָ קאָממסט אים אלטער אין דאס גראב, וויע דער גראבענהאויפען איינגעפאהרען ווירד צו זיינער צייט“.

וויע זא אָפט אין דער שריפט דאס ערדענלעבען דעם מענשען מיט דעם וואקסען, בליהען, פערוועלקען אונד וויעדער אבשטערבען דער פפלאנצען פערגליכען ווירד, זאָ ווירד, אויך אין דעם עבען אנגעפיהרטען שריפטוואָרטע אין איוב ה׳ פיר דאס איינזענקען דעם מענשליכען לייבעס אין זיינע לעטצטע רוהעשטעטטע דאס גלייכניסס דעם איינפאהרענס דער געטריידע גארבען אין אנוועענדונג געבראכט. עס ליעגט אין דיע־ זעם פערגלייכע איין פיעל טיעפערער זין, אלס עס אונס

שטופע דעם זיינס איבער. זאָ שטירבט ער היער נור, אום שענער, רײנער אונד הערדליכער אים יענזייטס ווידער אויפצובליהען. זאָללען וויר דאָהער דעם טראסטע דאס הערץ פערשליעסען, ווען אונד וויל איין געליעבטער מענש אים טאָדע פאָן אונס שיידעט, דאַ וויר איהן נון אויף איינע העהערע שטופע דעם דאזיינס גערופען אונד געשטעללט וויססען? זאָ איינע אונבע־רופענע מענשענהאנד דיא שארפע זיכעל אַן דיא צארטע פפלאנצע אונד דיא פארבען פראנגענדע בלומע לעגט, אונד זיא אין צוועקלאזעם טהון פאר דער צייט צערשטערט אונד פערניכטעט, זאָ קאַן וואָהל אונמוטה אונד שמערץ אונס דאַרום ערפיללען, זאָ אבער דיא דאַהין געמעהטע בלומע איינע מענשענבליטהע איזט, דיא דער הערר דעם לעבענס פאָן איהרעם באָדען לאסגעלעזט האט: זאָ וויססען וויר עס יאָ, דאס היער ניכט צוועקלאזעס טהון געוואלטעט האט, זאָנדערן דאַס דיא העכסטע ווייזהייט, דיא פאללקאָממענסטע ליעבע, דיא רײנסטע גיטע דיא טהאט בעשטיממט האט, דאס היער ניכט פערניכטונג, זאָנדערן פערפאללקאָממנונג, צוועקפערדערונג ערהעהונג בעווירקט וואָר־דען איזט. אונד דאס מוס מיט פריידיגעם טראסטע אונס ערפיללען, אונד ווערע דיא טרעננונג פאָן דער דאהינגעשיעדענען אונס אויך נאָך זאָ שמערצליך. אויך דיא געליעבטע ענטזעעלטע, דערען אירדישע איבער־רעסטע היער פאר אונס ליעגען, איזט פאָן דער האנד גאָטטעס אויס דער רייהע דער ערדענלעבענדען הינ־וועגגענאָממען וואָרדען. איינע פריה פערוועלקטע בלומע אויף דעם ערדענלעבענס פלור! אבער מיט דיעזער דאהיננאהמע האַט ערשט דיא רעכטע לעבענסבליטהע פיר זיא בעגאננען. גאָטט האט אין דיא וואָהנונג דעם

בליטהע איהרעס לעבענס דאהינגענאממען וואָרדען. דער רוף גאָטטעס האט זיא פאן הינגען געפיהרט, אונד דאמיט צו איהר געזאגט: „דאָ האסט דיין רייזע אונד לעבענסציעל ערררייכט, דיינע פריפונגס־ אונד ליידענס־ צייט זייא פאללענדעט"! וואָהל איהר, האט זיא יא, נאך יונג אן יאהרען, דער לעבענסליידען ניכט צו וועניגע צו ערטראגען געהאבט, ליידען, גענוג פיר איין גאנצעס, פאָללעס מענשענאלטער, גאָטט האט נון דיא בליטהע דיעזעס לעבענס פאָן איהר אבגעטהאן, אום זיא אין איינער אנדערען, בעססערען וועלט אין ערנייעטעם דאזיין, צו נייער לעבענסבליטהע געלאנגען צו לאססען.

II.

דען דער מענש שטירבט היער נור אב, אום וויעדער אויפצובליהען. ! נור דיא איסערע היללע דעס מענשען איזט עס, דיא אין דיא ערדע געלעגט ווירד. נור דער לייב ווירד בעגראבען. דער אייגענטליכע מענש אבער, דאס איז דיא לעבענדיגע זעעלע, בלייבט אונבעריהרט פאן דער האנד דעס טאָדעס. זיא ווירד דורך איהן פיעלמעהר ערסט פאן דעם לייבעסבאנדען ערלעזט, אונד זאָ דער טאדט דעם לייבעס פעססעלען צערבראכען האט, געהט זיא צור פרייהייט אויס אונד אין העהערע לעבענסקרייזע איבער. זא דאהער דער מענש שטירבט, זאָ שטירבט ער נור פיר דיא ערדע, אונד אן זיינעם אירדישען טהיילע; זיין היממלישער אנטהייל אבער דויערט פאָרט אונד בלייבט, אונד ווירד דאן ערשט אויף נייע, לייכטערע לעבענסבאהן געפיהרט. פיר דיעזען ערשליעסט דאן ערשט דיא רעכטע בליטהע דעס לעבענס זיך, ער געהט נון אין איינע העהערע

האַסט, דאַס דער מענש היער נור לעבט, אום ווידער צו שטערבען, ד. ה. דאַס דעם מענשען דיעזעס ערדענ־לעבען נור געגעבען איזט אום דורך דאסזעלבע זיך ווירדיג אונד בעפעהיגט צו מאכען פאָן דיעזעם ערדענ־לעבען אויס אויף איינע העהערע שטופע דעם דאזיינס צו געלאנגען אונר זאָ גאָטט דיעזע רייזע איינעס מענשען דאַ שאָן פיר בעענדיגט ערקלערט, וואָ דיע רייזעמיטטעל נאָך לאנגע, לאנגע ניכט אויפגעצעהרט שיינען, אונד וואָ הערץ אונד אויגע נאָך גאר זעהר פאן דען רייצען געפאנגען זינד, דיא אם וועגע ליעגען, זאָ ווירד צוואר דאַדורך גאַר מאַנכעס טיעף אינס הערץ געוואקסענע ליעבעסבאנד אויף שמערצהאפטע וויזע צעררייסען, אונד אין מאנכעם הערצען, אונד אין מאנכעם הויזע דאדורך איינע טיעפשמערצליכע ליקע געמאכט; אבער איזט דער טאָדטע דארום צו בעקלאגען? האָטט גאָטט איהם ניכט וואהלטהאט ערוויעזען, דאס ער איהן שאָן אַנס ציעל געפיהרט, וואָ נאָך איין לאנגער, אַך! אַן בעשווערדען פיר יעדען זאָ רייכער וועג פאר איהם צו זיין שיען? האט ער איהם ניכט וואהלטהאַט ערוויעזען, דאס ער איהן שאָן צו זיך אין דיא העהערען וואהנונגען דעס לעבענס גערופען האַט, וואהין דיא מייסטען מענ־שען ערסט נאַך לאנגער, שווערער פריפונגסצייט איינ־געהען קעננען? האט גאט אין זיינער וויזהייט אונד גנאדע דעם דאהינגענאממענען דאדורך ניכט פיעלע פריפונגסליידען ערשפאַרט אונד איבער פיעלע שמער־צען איהן הינוועקגעהאבען? אונד מוס דיעזעס בעוואָסט־זיין דען צוריקבלייבענדען ניכט טראסט אונד בערוהיג־ונג געוועהרען? דיעזעם מוס דען אויך אונס טרעסטען בייא דעם שמערצענספאללע דער אונס הייטע היער פערזאממעלט, דיא דאהינגעשיעדענע איזט אין דער

אונד נור אין זא ווייט זיא דען צוועקען דער אנדערען וועלט דיענען אָדער ניכט דיענען, וואהנט איהנען ווערטה אָדער אונווערטה, גוטעס אָדער בעזעס איננע. ניכט היער זאָנדערן אים יענזייטס, רוהט דארום דער שליססעל איהרער ערקלערונג, ניכט היער, זאָנדערן אים יענזייטס ליעגט דארום אויך דער שווערפונקט דעס מענשליכען דאזיינס. היער שטעהען וויר נור אויף איינער איבערגאנגסשטופע, בעפינדען וויר אונס נור אין איינער פארהאללע, וויע אונזערע ווייזען זאגען: „התקן עצמך בפרוזדור כדי שתכנס לטרקלין" אונד פאָן וואָ אויס מיט אונזערעם טאָדע דיא פפאָרטען דעס פאלאסטעס זיך ערעפנען, וואָ וויר דאן פאָן פאָללענ־דונג צו פאָללענדונג וויטער שרייטען. זאָ גאָטט דאהער דען מענשען אין דיעזעס לעבען איינזעטצט אונד איהן דא בליהען אונד וואקסען לעסט זאָ האט גאָטט איהם דאמיט נור דיא שטראסע אויפגעטהאן, דיא איהן אינס יענזייטס פיהרען זאָלל, איינע באהן צור דורכרייזע איהם ערעפנעט, אום אן דיא וואקסענדע קראפט, אונד שטערקע אונד דיא איהם צופליעסענדען גאבען דעם לעבענס טהיילצונעהמען, דאס זינד דיא אויסריסטונגס־געגענשטענדע, דיא איהם גאָטט מיט אויף דיא רייזע געגעבען. אונד דיעזעס ניכט עטווא דאצו, אום היער אים גענוססע צו שוועלגען, אין ליסטען זיך צו וועלצען, אונד נאך אללער אונד יעגליכער פריידע צו האשען, דיא אם לעבענסוועגע זיך צייגט, זאָנדערן פיעלמעהר דאצו, זיא צו דעם בעשטיממטען רייזע צוועקע צו פערווענדען, ריסטיג שטעטס דעם רייזעציעלע צו צושטרעבען, אונד אויף דיעזער זיינער ערדענוואנדערשאפט זיך זאָ איינ־צוריכטען, דאס מאן עס איהם אנמערקט, וויע ער עס וויים אונד קיינען אויגענבליק אויסער אכט געלאססען

אַללע, דיא וויר דען שמערץ דיעזער זאָ בראַוועָן מוטּ־
טער, מיטפיהלען. דאָך אונזער וועָרז זאגט: „דאס דער
מענש בליהט אונד וויעדער אבשטירבט“, אונד צייכנעט
זאָ אירדישע לעבענסבעשטיממונג איינעס יעדען מענשען,
אונד דאס פיהרט אונס אויף געדאנקען דעס טראָסטעס,
וועיל נעמליך:

1) דער מענש היער נור בליהעט, אום וויעדער
אבצושטערבען.

2) אונד ווייל דער מענש היער נור אַבשטירבט,
אום וויעדער אויפצובליהען. פערוויילען וויר יעטצט
אין אונזערער בעטראַכטונג בייא דיעזען ביידען
טראסטזעטצען.

I.

דער מענש בליהעט היער נור, אום וויעדער
אַבצושטערבען.

דיעזעס ערדענלעבען מיינע פריינדע! האַט ניכט
זיך זעלבסט צום צוועקע. זיינע בעדייטונג אונד זיין ציעל
ליעגען אויסערהאלב דעסזעלבען, אים יענזייטס. וואַס
דאַס לעבען דאַרום אַן גענוס אונד פריידע, אַן ערפאָל־
גען אונד עררונגענשאפטען, וואַס עס אַן שמערצען אונד
ליידען ביעטעט, האט זיינען ווערטה אדער זיינען
אונווערטה, זיין גוטעס אָדער זיין בעזעס, ניכט עטוואַ
אין דעם וויע מאַן נאַך אירדישען דענקען אונד פיהלען,
נאַך דעם מאאסשטאבע אירדישער פערהעלטניססע
עס אויפפאסט, זאָנדערען דיעזע ערשיינונגען רייכען
זאמט אונד זאנדערס אין איינע אַנדערע וועלט הינאיין,

אונד איזט עס ניכט דאס, וואס אייך יעטצט אונס אן דיזער באהרע זא שמערצערשיטטערט שטעהען מאכט? איזט יא אויך היער איין לעבען אין זיינער בליטהע צערשטערט ווארדען! דער קאלטער טאד האט זיך פלעטצליך פערניכטענד אויף דאס זעלבע הערא בגעזענקט מיטטען אין זיינער ווארמען בליטהע־צייט. היער פיהלען וויר אונס נאך וואהרער אונד טיעפער פאן דען בילדעסאויסדריקען אונזערעס ווערזעס ערגריפפען. דער פערגלייך דער בליהענדען בלומען מיט דעם לעבען דער יונגפרוי ליעגט יא זא נאהע. אונד דיעזע בלומע אך! זיא איזט נון געקניקט אונד פערניכטעט, אונד מיט איהר אללע דיא זיסען האפפנונגען, מיט דענען זיא זעלבסט פירס לעבען אים לעבענס־ווארמען בוזען זיך געטראגען האבען מאכטע, אללע דיא זיסען האפפנונגען, מיט וועלכען דאס ארמע, שווערגע־פריפטע מוטטערהערץ אן דאס איהריגע געבונדען וואר. אך! עס איזט איין שווערער שלאג, דער דיע טיעפ־געביגטע מוטטער אין דעם פערלוסט דיעזעס איהרעס איינציגען קינדעס געטראפפען האט. דיא זעלע איינער מוטטער איזט מיט אלל איהרעם פיהלען אונד דענקען מיט דעם לעבען איהרער קינדער פערבונדען, דיעזער שלאג האט איהר דיא טיעף בלוטענדע, דיע ניע וויעדער גאנץ צו היילענדע וואנדע פערארזאכט. אונד זיא וואר עס נון גאר דאס איינציגע אינבעגריף אללער איהרער האפפנונגען אונד ווינשע. אה! מיינע פריינדע! דאס איזט איינע וואונדע, ברייטער אלס דאס מעער, דאס איזט איין שמערץ, טיעפער נאך, אלס אללע אבגרינדע. דא איזט אום טראסט אונס באנגע, אום טראסט פיר דאס גראמ־דורכוויהלטע מוטטערהערץ, אום טראסט פיר אונס

פאָר איינעם לייכנאמאומשליעסענדען זארגע שטעהען, דעססען פיער ברעטטער נון רוים גענוג האבען פיר דאס אירדישע האפפען אונד וואָללען, פיר דיא ענטווירפע אונד פלענע פיר דאס שטרעבען אונד רינגען דעס, דיא וווייטע ערדע פיר זיך אָפט פיר צו קליין אונד צו ענגע האלטענדען מענשען. בליהען אונד אַבגעמעהט ווערדען, וואקסען אונד וויעדער ווערקען אונד פערדאררען! דאַס איזט דער ענטוויעקעלונגס גאנג אים אירדישען טהיילע אללער מענשען. דעס לעבענס מארגען אונד דעס לעבענס אבענד איינעס יעדען מענשען ביעטען דיא לעבענדיגע פערווירקליכונג דער אין אונזערעם ווערזע אויסגעשפּראכענען וואהרהייט. אונד דער לעבענדע מענש פיהלט זיך אימּמער וועהמוטהיג אנגערעגט, זאָ אפט ער דיעזע אירדישע בעשטימּמונג אן איינעם זיינער מיטמענשען זיך ערפילּלען אונד פאָללענדען זיעהעט. וואס אבער איינער זאלכען וואהרנעהמונג אָפט איינען שמערצערפיללענדען איינדרוק פערלייהעט, דאס איזט: ווען אין דעם פאָללענדעטען לעבען בליהען אונד פערוועלקען גאַר צו נאַהע אַן איינאנדער ליעגען; ווען דער קאלטע, לעבענטעדטענדע פראסט זאָ פלעטצליך פערניכטענד מיטטען אין דיא פאָללע בליטהע הינאיינגעטרעטען איזט, אָדער ווען דעם שניטטערס שארפע זענזע זאָ אונערוואַרטעט אן עדלע פפלאנצונג זיך געלעגט, אונד מיט שנעללעם שניטטע איהרען זאפט פאן דער לעבענסוואָרצעל געטרעננט האט, נאָך לאנגע, לאנגע בעפאָר דיא צייט דער רייפע פיר דיעזעלבע איינגעטרעטען וואר, זאָ דאס נון פלעטצליך פערדאָרט אונד פערניכטעט פאר אונס ליעגט, וואס מיט זיינער בליטהע נאָך ערפרייען, וואס צור פרוכט זיך ערשט ענטוויעקעלען זאָללטע.

לייבענרעדען.

I.

„בבוקר יציץ וחלף, לערב ימולל ויבש“ (תהלים 90)

„דער מענש אם מארגען בליהענד אונד וואקסענד—אם אבענד אבגעמעהט אונד פערדארט.“

דיעזעס ווארט דעס גאטטעסמאננעס משה אים 6. ווערזע דעס פאן טיעפזינניגער לעבענסבעטראכטונג ערפיללטען 90. קאפיטעלס דער פסאלמען, שטעללען אין איהרען, דעם פפלאנצען לעבען ענטנאממענען בילדליכען אויסדריקען, דיאביידען אין יעדעם מענשען לעבען צור ערשיינונג קאממענדען געגענזעטצליכען ענטוויקעלונגספונקטע דעס אויפבליהענס אונד וויעדעראבשטערבענס דיכט איינאנדער געגענאיבער, אום איינדרינגליך צו צייגען דעם מענשענלעבענס גלאנצענטפאלטונג אונד פערגאנג, קראפטענטוויקעלונג אונד היגפאלל, זיין אונד אויפהערען. אונד דיעזע ווארטע אונזערעס געטטליכען לעהרערס, טרעטען אונס איממער לעבהאפט פאר דיע זעעלע, זא אפט אונזער גייסט בעטראכטענד ביי איינעם אבגעשלאססענעם מענשענלעבען ווייलט, זא אפט אונזער אויגע אויף איינער ענטזעעלטען מענשענהיללע רוהעט, אדער זא אפט וויר

דיא ער אונס טעגליך אין דיעזעם אירדישען לעבען
ערוויזט, דא זאנסט אהנע דיעזע גיטיגע פאָרזעהונג
גאָטטעס, (השגחת הבורא) דער ערדענזאהן (בן תמותה)
שטרויכעלן קענטע אין אללען זיינען אונטערנעהמונגען
אונד טהאטען, עס איזט נון היעמיט דיעזער טאג,
דען וויר יעטצט פייערן, איין טאג דער פריידע, דאַ וויר
זעהען דאס גאָטט זיינען וויללען וואלטען לעססט אין
אללען וועגען דעם מענשען צו זיינעם בעסטען געדייהען
אין זיינעם לעבענסוואנדעל. ענדליך מעגע אויך דיעזער
אללגיטיגע שעפפער, זיינען זעגען שיקען איבער דען
ווערטהען הערען......., דאס ער זיין געבורטסטאג אין
האָהעם אלטער פייערן זאָלל אין גליק אונד פריידע,
וויא אויך זיינע ווינשע אין ערפיללונג קאממען מעגען,
אונד צוגלייך זעגנע גאָטט אלל דיא היער פערזאממעל־
טען פריינדע אונד געסטע, דאס זיא איהרען געבורטס־
טאג שטעטס, אין גליק אונד ליעבע פייערען זאָללען.

אמן ואמן!

געבורטס טאג.

I.

האכגעעהרטע געסטע ! לעידיעס ענד דזשענטלעמען.

דער הייטיגע טאג, דער אלס געבורטס־טאג (יום הלדת) פאן דען ווערטהען הערךן...... געפייערט ווירד, איזט אונס אללען היער אנוועזענדען פאן בעזאָנ־דערער וויכטיגקייט דאדורך, דאס ער דיא וואהרען געפיהלע דער דאנקבארקייט אין אונזערער אונד בעזאָנ־דערס אין דער ברוסט דעס פעסטגעבערס רעגט, דא דער ווערטהע הערר...... זיינען...... געבורטס־טאג אים לעבען עררייכט האט פיהלט ער זיך פערפפליכ־טעט, גאטט דעם שעפפער צו דאנקען פיר אללע זיינע גיטע אונד גנאדע דיא ער איהם ביז נון ערוויעזען האט, אונד דאס ער איהן שאָן זאָ פיעלע מאלע אין מאנכען שווערען פריפונגען אונד שיקזאלסקעמפפען גערעטטעט, אונד אויף דעם וועגע דעס גליקעס אונד דער וואהל־פאהרט געלייטעט האט, עס איזט נון היעמיט דיעזער טאג, דער יעהרליך וויעדער־ערשיינט איין בלאסעס עראיננערן אן דיא פערגאנגענהייט, ווא מאן זיך אלל דעם געשעהענען בעזינט, אונד גאטט צו דאנקען זיך פערפפליכטעט פיהלט, פיר זיינע גיטע אונד גנאדע,

שטעגען דעם לעבענס וואנדעלן זאללט אום אויך איינסט דיעזעס הייליגע פעסט פייערען צו קעננען. מעגע אויך דער עוויגע אונזער גאָטט זיין זעגען שיקען אויף אלל דיא אנוועזענדען אונד צו גלייך אויף דעם ווערטהען עהעפּאַר דיא פעסטגעבער דאס זיא ביז צו איהרעם ענדע איינעס האָהען אלטערס, איממער אים גלאנצע דעס עוויגען היניעדען לעבען, אונד זיך איהרער קינדער אונד קינדעס קינדער צו פרייען, מעגעט איהר אויך ווערטהע געסטע אונד פאמיליענמיטגליעדער דעם ווער־טהע עהעפּאַרעס, וויע זיע איינסט דיעזעס גאָלדענע פעסט פייערען. אמן.

געעהרטע צוהערער לײדיעס ענד דזענטעלמען !

אום אייך דיעזעס הייטיגע יובילעאומס־פעסט מיט זײנער וויכטיגען בעדייטונג אייך צו ערקלערען, וועהלטע איך מיר דיעזען טעקסט פאָם תלמוד, דער אונס קלאר צייגט, וויע דאס וואהרע עהע־גליק נור אויף ליעבע, טרייע אונד היננעבונג בערוהט, דא דאס עהע־פּאַאר אין איבעראיינשטיממונג לעבט, קעננען דיעזעלבען נור דיעזעס הייליגע פערדיענסט אין דער נאָהע גאָטטעס אדער זיין שכינה אין איהרער מיטטע רוהען, אונד זיא מיט וואהרען גליקע אונד לאנגעס לעבען זעגנען. דארום מיינע ווערטהע פעסטגעבער אונד געעהרטע צוהערער, איזט דיעזער טאג איין גאָלדענער האָכצייטס־טאג פיר דאס ווערטהע אלטע עהע־פּאַאר, דאַס אין פריעדען אונד ליעבע זייט איין האַלבעס יאַהר־הונדערט לעבטע, אונד גאָטטעסגלאנץ (שכינה) אויף איהרען לעבענסוועגען שיען, וואָ זיא זיך אלס וואהרע מענשענפריינדע אונד טרייע גלויבענסגענאָססען בע־צייגט האבען, דיעזעס פעסט פערדיענט נון אויך בע־זאָנדערע אויפמערקזאמקייט דארוך, דא עס איין פאָן גאָטט אלליין געוויהעטעס פעסט זייא, דען דיא וואהרע ליעבע, אונד טרייע היננעבונג, וויע אויך שולדלאָזער לעבענס־וואנדעל אים זיננע אונזער הייליגען רעליגיאן זינד עס, וועלכע גאָטטעס־גלאנץ אויף דיעזעס האכ־ווערטע אלטען עהעפּאַאר רוהען לעססט, אונד וויא גאלד איהרע שטירנען שמיקט, דאַ דיעזע דיא וואהרען טוגענ־דען דעם לעבענס זינד, בעססער אלס אללע גאָלד אונד זילבער שעטצע אין דיעזער וועלט. מעגע נון דיעזעס גאָלדענע פעסט איין מוסטער זיין פיר אייך אללע היער ווערטהע פערזאממעלטען געסטע אונד פאמיליען־מיט־גליעדער, דאס איהר אין דען וואהרען אונשולדיגען

אלליין אלס יובילעאום בעשטיממט (יובל) עס זייא נון דיעזעס פעסט איין הייליגעס, דאס דיא ווערטהען פעסט־געבער אַן איינער אונשולדיגען פערגאנגענהייט עראיננערט, אונד איהרע הערצען קעננען דאהער האָך אויפּיאבעלען, דיעזען האָהען צייטפּונקט אים לעבען ערררייכט צו האבען, גערערט אונד געשעטצט פאָן אללען מיטגלידערן איהרער ווערטהע פאמיליע אונד אויך אנדערער פריינדע, אלס וואַהרע אונד טרייע אַנ־הענגער דער הייליגען רעליגיאן איזראַעלס. נון איזט עס אויך בעמערקענסווערטה, דאַס דיא גליקליכען פעסטגעבער דעם יובילעאומס־ היער, איהרע ליעבען קינדער אונד ענקעל אלס פּאָללקאממענע מענשען, אום זיך פערזאממעלט זעהען, זיא מעגען נון מיט רעכט דיעזעס פעסט איינע „גאָלדענע האָכצייט„ נעננען, דאַ דיא וואהרע טרייע אונד ליעבע אים עהע־ לעבען אן איינאנדער, זייט דיעזער צייט פעריאדע, זיך אים גלאנצע בעווערט האט, אונד נאָך יעטצט וויע גאָלד גלענצט אויף דען געזיכטערן דעם ווערטהען אלטען עהעפּאַארעס.

מעגע נון דער עוויגער איהנען גליק אונד זעגען פערלייהען ביז אַנס ענדע איהרעס האָהען אלטערס, איהרער קינדער אונד ענקעל זיך היניעדען צו פרייען, אונד מעגע אויך דער עוויגע אללע אנוועזענדען ווערטהע געסטע זיין זעגען געבען, אום דיעזעס גאָלדענע פעסט אים לעבען צו פייערן. אמן.

II.

„דרש ר״ע איש ואשה זכו שכינה בינ־יהן״ (סוטה)

„מאן אונד פרוי קעננען דורך איהר פערדיענסט דיא שכינה אונטער זיך האבען״.

גאלדענע האכצייט.

I.

געעהרטע פערזאממלונג.

ליידיעס ענד רזענטעלמען.

דיא פייערליכקייט דעס הייטיגען טאגעס, דאס גאלדענע יובילעאום, צו דער וויר היער פערזאממעלט זינד, איזט פאן בעזאנדערער וויכטיגקייט, אונד אום אונזערע אויפמערקזאמקייט דארויף צו לענקען, ווילל איך איך מיינע געעהרטען צוהערער אונד פעסטגעבער ערקלערען דיא וואהרע בעדייטונג דיעזעס פעסטעס, דאַ נון 50 יאהרע פערפלאססען זינד זייט דיעזעס ווערטהע עהעפּאַאר איהרען לעבענסבונד געשלאססען האבען, אונד יעטצט דא עס איין האלבעס יאהרהונדערט פאראיבער איזט, דאס דיעזעלבען איינער דעם צווייטען פערבונדען וואר דורך ליעבע אונד טרייע, הינגעבונג אונד אויפאָפּפערונג, זאָ איזט עס נון דער הייטיגע טאג, דער איהנען דיא גליקליכע עראיננערונג הערפאררופט, אַן דען ערשטען טאג אונד צייט איהרער גליקליכען פערי איניגונג צוגלייך איזט עס דיעזער הייטיגע טאג פאן דיעזער בעזאנדערן וויכטיגקייט, אלס יובילעאומס־ פעסט, דען דיעזער צייטרוים איזט שאָן פאָן גאָטט

איהרע ליעבע אונד טרייע אן איינאנדער בעוועהרט האטטען, אונד וואהרע עכטע לעבענס־בעגלייטער זינד. דיא טראטץ אללען עראייגניססען אין דיעזען אירדישען לעבען, דאך טרייע איינאנדער בליעבען, עס איזט אויך איין פעסט, דאס דיא גוטען אייגענשאפטען אונד טוגענדען דיעזעס ווערטהען עהעפּאַארען אונס קלאר אן דען טאג לעגט, דא וויר עס זעהען דאס אין איינער פעריאָדע פאן 25 יאהרען דיעזעלבען דען וועג דעם רעכטעס אונד וואהרער טוגענד וואנדעלטען, צו גלייך נאך הייטע עכטע מענשענפריינדע זינד אים זיננע איהרעס הייליגען גלויבענס, אונד נון קעננען דיעזעס ווערטהע עהעפּאַאר מיט רעכט איין זאָלכעס זילבערנעס יובילעאומס־פעסט פייערן, אונד גאָטט דעם אללמעכטיגען דאנקען, פיר דיא גנאדע דיא ער איהנען ערוויעזען האט, דיעזען צייט פונקט אין צופריעדענהייט ערלעבט צו האבען, אונד איהן עבען ביטטען דאס ער איהנען זיינען זעגען שיקען מעגע אין שפּעטערער צוקונפט איהר גאלדענעס פעסט צו פייערן, אונד איהרע ליעבען קינדער גליקליך צו זעהען היניעדען. מעגע נון אויך דער שעפּפער דעם וועלט אללס דיא היער פערזאממעלטען ווערטהען געסטע אונד פריינדע זעגנען, דאס זיא אין גליק אונד ליעבע דיעזעלבען הייליגען פעסטע אין איהרעם לעבען פייערען זאללען. אמן

ערוויעזען, אונד בעזאנדערס דעם ווערטהען עהעפּאַרע, דאס זיע אין צופריעדענהייט דיא צייט דיעזעס זילבער־נען־פעסטעס ערלעבטען מעגע נון אויך דיעזער גאָטט אייך ווערטהעם פּאַאַר וועגנען דאס איהר אין האהען אלטער אייער גאלדענעס יובילעאומס־פעסט פייערן זאָללעט, אונד אייערע קינדער אונד קינדעס־קינדער אין גראסעם גליקע ערציהען אונד זעהען זאָללעט. צו לעטצטע ביטטע איך אויך גאָטטעס זעגען פיר אללע דיא היער פערזאממעלטען געסטע אונד פריינדע.

אמן.

III.

געעהרטע געסטע אונד ווערטהעס עהעפּאאר!

דיעזעס פעסט װעלכעס איין ווערטהעס עהעפּאַאר היטע פייערט, לענקט אונזערע אויפמערקזאמקייט בעזאנדערס דאראויף־הין, דאס עס איין פעסט דער ליעבע אונד טרייע איזט, וואָ צווייא עדלע זעעלען איינע פערגאנגענהייט פאן 25 יאהרען דער פערלעבטען צייט זיך עראיננערן, אונד צוגלייך נאך היטע דיעזעלבע צופריעדענהייט ליעבע אונד הינגעבונג אין איהרען פיהלענדען הערצען בעזיטצען, וויע אין דער ערשטען צייט איהרער פעראייניגונג, עס איזט דיעס היעדורך איין פעסט דאס מיט רעכט זילבערנעס גענאנט ווירד, דא עס וויע דיעזעס עדלע מעטאל, טראטץ אללען הארטען פריפונגען דער צייט אונד שווערען שיקזאלס־קעמפּפען זיינע הערטע אויסדויער אונד גלאנץ ניכט פערמינדערט, עס איזט אויך דיעזעס ווערטהע עהע־פּאַאר, וועלכעס אונגעאכטעט דעם צייט־שטראמעס, דער אללעס מיט זיך פארטרייסט אונד וועקסעלט,

האכגעעהרטע געסטע! לעדיעס אונד דזשענטלעמען.

שאָן אין דער ערשטען צייט, אלס גאטט דער שעפּפער דען ערשטען מענשען אדם ערשאַפּפען, בעשטיממטע ער אין זיינער גראססען וויזהייט, דעם מענשען איינע געהילפין אין זיינעם אירדישען לעבען, אונד דארויף בעמערקטע אין זיינעם קאָממענטארע רש״י ער גראססע מיט פאלגענדען ווארטען: „זכה עזר לא זכה כנגדו להלחם“ „עס איזט דעם מאננעם פערדיענסט זיך די״א פרוי צור וואהרען געהילפען צו מאכען, מיט זיינעם אונפערדיענסטע אַבער, מאכט ער זיא צום געגנער אין זיינעם לעבען.“ נון דיעזער טעקסט איזט ווירקליך פאססענד אונד אנוועגדבאר אן דיעזעם פעסטע, ווא איין ווערטעס עהעפּאַאר דיא ער איננערונג פייערט אן דער ערשטען צייט זייט 25 יאהרען איהרער טרייער פעראייניגונג, אונד ווא זיא וואהרע געהילפען אים לעבען ווערענד דיעזער צייט געוועזען, דורך דאס פערדיענסט דער ליעבע, טרייע אונד היגגעבונג דיא וואהרהייט דיעזעס טעקסטעס בעוועהרטען, עס איזט נון דיעזעס פעסט איין עכטעס פעסט צווייער ליעבענדען וועזען, וועלכעס וויע זילבער זיינען גלאנץ אנהעלט, אונד דאהער דען נאמען זילבערנעס האכצייטס־פעסט ערהאלטען האט. עס זייא נון אויך דיעזער טאג איינע הייליגע עראיננערונג אן דיא שולדלאזע פערגאנגענהייט, דיא דיעזעס ווערטהע עהעפּאַאר אין דען יוגענד דער טוגענד אונד הייליגען רעליגיאן פערלעבטען, אלס וואהרע מענשען־פריינדע אונד טרייע פריינדע איהרער גלויבענס־גענאססען. לאססט אונס דאהער אונזערען געפיהלען אויסדראָק געבען, דאמיט דאס וויר אונזערעם פאטער אים הימעל דאנקען, פיר דיא וואהלטהאטען, דיא ער אונס אללען

אייערער פעראייניגונג, אונד איהר זייד וואהרליך טרייע לעבענסבעגלייטער איינאנדער הינידעז, וויע עס שאָן דיא הייליגע ביבעל אונס פערקינדעט אינדעם זיא דייטליך זאגט: „על כן יעזב איש את אביו ואת אמו, ודבק באשתו, והיו לבשר אחד.“ „דארום ווירד איין מאן זיינען פאטער אונד זיינע מוטטער פערלאססען אונד זיך אן זיינע פרוי בעהעפטען. אונד זיא ווערדען וויע איין קערפער זיין.“ דיעזער בעהויפטונג געמעס לעבטען אונזערע ווערטהען פעסטגעבער, אלס איין קערפער וועהרענד דיעזער צייט פאן 25 יאהרען הינ־דורך אונד נון מעגען זיא יעטצט דיעזען טאג אלס איין זילבערנעס יובילעאומס־פעסט פייערען, וועלכעס איין וואהרער פעסט־טאג פאָן טרייען אונד ליעבענדען הער־צען איזט, דיא אים שטראמע דער צייט ניכט אין איהרער שטערקע געשוועכט ווארדען. מעגע נון דער עוויגע זיינען זעגען דיעזעם ווערטהע פאארע פערלייהען, אונד איהר לעבען אין גליק פערלענגערן, דאס זיא אויך אין האהעם אלטער איהר גאלדענעם האכצייטס־פעסט פייערן זאללען, אונד אויך איהרע ליעבען קינדער גליק־ליך צו זעהען, מעגע אויך גאָטט דיא היער פערזאממעל־טען זעגנען, דאס זיא אין איהרעם לעבען דיעזע פעסטע גליקליך אונד צופריעדען פייערען זאללען.

אמן.

II.

„לא טוב היות האדם לבדו אעשה לו עזר כנגדו“ (בר.)

„עס איזט ניכט גוט פיר דען מענשען אלליין צו זיין, איך וויל איהם איינע געהילפין זיינעס גלייכען מאכען“.

זילבערנע האכצייט.

I.

געעהרטע פערזאַממלונג.

ליידיעס אונד רזענטעלמען.

דיעזער פעסט־טאג צו דעם וויר הייטע פער־
זאממעלט זינד איזט זעהר וויכטיג פאן בעדייטונג, עס
איזט נעמליך איין פעסט וואָ איין ווערטהעס עהעפּאַר
זיך אן דער גליקליכען צייט עראיננערט ווען זיא איינען
היילינגען לעבענסבונד געשלאססען האבען, אונד צוגלייך
דיא צייט פאן 25 יאהרען דיא זיא פערלעבטען אין
הארמאניע אונד פריעדען, ליעבע אונד טרייע, וועלכעס
דיא עכטען טוגענדען איינעס עהעלעבענם זינד, אונד
וועלכעס צוגלייך מיט דער צייט זיינען ווערטהע ניכט
פערליערט דאהער ווירד עס מיט רעכט דעם נאמען
נאך זילבערנעס פעסט גענאנט, איין פעסט וועלכעס
זיינען גלאנץ אונד ווערטהע מיט דער צייט ניכט פער־
ליערט. דיעזער טאג זייא נון דאהער פיר אייך ווערטהע־
עס עהעפּאַר דיעזעס זילבערנען האכצייטספעסטעס
איין היילינגער טאג, וואו איהר אייך אן דיא גליקועליגען
טאגע דער פערגאנגענען יוגענדצייט עראיננערט, אויך
בעוועהרט זיך נאך הייטע דיא טרייע אונד ליעבע אין
אייערען הערצען, וויא אין דער ערשטען טאגען

אין דער איהר איינס געווארדען פיר דאס גאנצע לעבען, אונד אייך וועגנען אויס דער טיעפע איהרער עדלען הערצען.

אמן.

פעסטען גרונדשטיינע צום בויע דיינעס הייזליכען הער־
דעס זיין, אונד דאן ווירד דיא זאָננע געטטליכען זעגענס
דיינע לעבענסטאגע דיר פערגאלדען אונד דיין הויז
ווירד דיר צום פאראדיעס אויף ערדען ווערדען.

III.

מיט גאָטט האבען וויר דיעזע אנשפראכע בעגאָנ־
נען, מיט גאָטט וואָללען וויר זיא בעשליעססען. לאססעט,
מיין ברודער! אונד מיינע שוועסטער! דען אנגע־
שטאממטען הייליגען פעטערגלויבען מיט אייך איינציע־
הען אין אייער עהעליכעס הויז, לאססעט דעס יודענ־
טהומס ריינע הייליגע לעהרע דיא ריימע אייערעס
הערצענס אונד אייערעס הויזעס ציערען, דיעס לעגע
איך צונעכסט דיר מיינע שוועסטער! אַנס הערץ, אויף
דיינען שולטערן ליעגט דיא פעראנטווארטליכקייט
היעפיר, דעם ווייבעס פראָממער זין בויעט דעם גלויבען
איינען אלטאר אים יודישען פאמיליענהויזע זייא בע־
שטרעבט, ניכט בלאס אלס הויזפרוי, זאָנדערן צונעכסט
אלס יודישע הויזפרוי, דען פלאטץ אויף דען גאָטט
דיך געשטעללט, עהרענפאָלל אונד גאַנץ אויסצופיללען
אונד גאָטטערפיללט, פפליכט געטרייא אין דיינעם
הויזע צו ווארטען. זאממעלט ביידע גאטטע אונד גאטטין,
ראָזען אויף אייערעם לעבענסוועגע אונד וואָללעט זיא
צו קרענצען דער ליעבע אונד דער דאנקבארען פער־
עהרונג ווינדען, מיט דענען איהר דיא הייפטער אייערער
עלטערן שמיקעט, אויף דאס זיא אם שפעטאבענד
איהרעס עראייגניססרייכען לעבענס פריידע ערפיללט
אויף אייך שויען, אונד דיא שטונדע זעגנען קעננען,

וואס איין מענש געבען קאן. מיט דעם גליקעס גאלדיגעם קראנצע קאן אונד ווירד, זא האפפען וויר, גאטט אייער הויז שמיקען, ווען ליעבע אונד איינטראכט אין דעמזעל־בען מיט אייך וואהנען ווערדען.

II.

אונד דא מיינע שוועסטער! דיא דא נון דען היילינען אלטאר דער קינדליכען ליעבע, אן דעם דא ביזהער אלס טרייע אויפאפפערענדע טאכטער געשטאנ־דען. פערלעססעסט, אום ניכט מינדער היילינען פפליכ־טען דיך צו ווידמען, וואס זאלל איך דיר פיר דיינע קינפטיגע לעבענס לויפבאהן אלס ריכט שנור געבען? פפליכטרייע? דא קעננעסט זיא אונד האסט דיך אין ערפיללונג דיינער קינדעספפליכט טרייא בעוועהרט, דא ווירסט דאהער, זא האפפען אונד ווינשען וויר, דיך אויך אלס גאטטין בעוועהרען. מעגסט דא דען רייבען שאטטען פאן האבזין, פאן ריינער ליעבע, אונד הינגעבונג דער אין דיינעם אונענטווייהטעם הערצען רוהט, דיינעם גאטטען אלס העכסטע רייכסטע מיטגיפט אינס הויז ברינ־גען, דאן האסט דא איהם וואהרליך מעהר געבראכט, אלס אללע גלענצענדען שעטצע דער ערדע ווערטה זינד. בעוואהרע דיר מיינע שוועסטער! דיא אנגעשטאממטען אונד ערערבטען טוגענדען, דיא דיא צירדע דיינער יוגענד, דער שטאלץ דיינעס עהרווירדיגען פאטערס, דיא פריידע ויינעס לעבענס וואַרען; בעשיידענהייט, אנשפרוכסלאזיגקייט אונד גענינזאמקייט ווערדען דאס הערץ דיינעס גאטטען מיט טויזענד אינאויפלעזליכען באנדען אום דאס דייניגע קניפפען, זיא ווערדען דיא

מענדען ווייבע נאך דעם וויללען גאָטטעס פיר זיין גאנצעס לעבען זיין מוס. זאָלל איך זיא דיר, מיין ברודער, דען ערשט נעננען, זיא דיר אויפצעהלען, דיא פפליכטען דעס גאטטען געגען דיא אויסערוועהלטע זיינעס הערצענס? איך וויס יא, דאס דאָ זיא קעננסט, אונד טרייליך ערפיללען וווירסט. דאָ האסט דען שליכטען, אבער ווערטהפאללען אונשעטצבארען קראנץ דעס גוטען נאמענס דיר אום דיא שלעפע געוואנדען, איך האבע דאהער נור איינען קורצען שפרוך, דאס ווארט אונזערעס ערצפאטערס אברהם פיר דיך דען קליינען שפרוך: „וחיתה נפשי בגללך" דאס איך לעבע דיינעטוויללען", דען אברהם אן זיינע געליעבטע גאטטין ריכטעט. אָה! וואס זינד דאָך אללע קאסטבארקייטען, אללעס געשמיידע, אלל דער רייכע שמוק, אללעס וואס גיטיגע עהעמעננער איהרען געליבטען עהעפרויען צום אנגעבינדע אלס ליעבעס צייכען דארברינגען, געגען דיעזען זינניגען הערצאייניגען שפרוך: „דאס איך לעבע דיינעטווילען!" לעבען פיר דיא גאטטין, לעבען מיט יעדעם אטהעמצוג, לעבען מיט יעדעם פולסשלאגע פיר דאס אנגעטרויטע ווייב, פיר דיא געפעהרטין זיינעס דאזיינס, לעבען פיר זיא, שטרעבען פיר זיא, אונד אום איהרעטווילען מעהר מוס, מעהר קאן דער טרייע גאטטע ניכט טהון פיר זיין ווייב, שעהנער איהר דאס עהעליכע הויז ניכט אויסשמיקען אלס דורך דען זינניגען שפרוך: „וחיתה נפשי בגללך" „איך לעבע דיינעטווילען". מעהר מיין ברודער! פאָרדערט אבער אויך גאָטט, מעהר פארדערט דיעזער ווירדיגע פאטער ניכט פאָן דיר, וויהע זיינער טאָכטער דיינער קינפטיגען גאטטין, דיין לעבען וויהע איהר דיין אונגעטהיילטעס מאַנגעס הערץ, אונד דאָ האסט איהר אללעס געגעבען,

אונד איזט בעריט, דיא איהן ערוואַרטענדע געטטליכע,
הייליגע פפליכט צו ערפיללען. — מיט דיעזען וואָרטען
טרעטע איך איך הייטע פאַר דיך הין מיין ברודער!
דער דא מיך בערופען, צור ערפיללונג מיינער העהרען
פפליכט, דיר דיא זעלבסטערקארענע פאן גאָטט דעם
העררן דיר בעשטיממטע יונגפרוי אים אנגעזיכטע
גאָטטעס אונד דער מענשען אַנצוטרויען. „ויבן עלי כי
ד׳ קורא“ „דאָך עלי דער גרייזע פריעסטער מערקטע,
דאַס עס גאָטטעס רוף געוועזען, דער דען יונגען זעהער
צום פאָללשטרעקער זיינעס וויללענס מאכטע. אָה!
מיין ברודער! וואָלטעסט דא אויך איינזעהען, דאס עס
ניכט בלאָס דיין רוף זייא, דער מיך צור פאָללציעהונג
דיעזעס בעדייטונג פאָללען אקטעס ריעף, דאס עס פיעל־
מעהר גאָטטעס רוף וואר, דער דיעזע וואקערע יונגפרוי
צור געפעהרטין פיר דיינעס לעבענס פילגערפאהרט
דיר בערופען. יא אין דיינעם היממלישען הייליגען
נאַמען, מיין גאָטט אונד פאטער! געהע איך אין דיעזעם
אויגענבליק אַן דיא ערפיללונג מיינער הייליגען פפליכט,
דיעס מעגסט דא צונעכסט בעהערציגען, מיין ברודער!
אונד דיעזע דורך מיין וואָרט דיר נון אנצוטרויענדע
יונגפרוי אלס איין פאן גאָטט עמפפאנגענעס קלייגאָד,
אלס איין אַנפערטרויטעס פפאַנד דעס היממעלס בע־
טראכטען. יא! ווער זיינע גאטטען מיט דעם געדאנקען
אַן גאָטט אונד אן זיינע געטטליכע בעשטיממונג אין זיין
הויז פיהרט, דער ווירד, וואס דער היממעל איהם צוגע־
פיהרט, עמפפאנגען מיט ליעבע אונד אכטונג, עמפפאנ־
גען מיט הינגעבענדער זעעלע, מיט ליעבענדעם הערצען,
אונד מוס אונד ווירד איהר אללעס דאס זיין, וואס איין
טרייער ליעבענדער גאטטע דעם זיך איהם גאנץ ווידד־

שלום געבעט.

דאָ מיין גאטט אונד פאטער ! זיעהע גנאדענרייך הערניעדער אויף דיעזעם יונגע פּאַאר, דאס וויר גלייביג אין דיינען שוטץ שטעללען. ניכט וואס וויר קורצזיכטיגע שטערבליכע איהנען ווינשען, ניין ! וואס דא אין דיינער אללוויססענהייט אונד ווייזהייט צו איהרעם וואָהלע בעשטיממט האסט, דאס לאססע אין רייכעם מאַאסע איהנען צו טהייל ווערדען. גיעב איהנען קראפט דיא גאבען דעס גליקעס אין בעשיידענהייט צו געניעסען, גיעב איהנען אויסדויער אונד שטערקע,—דען שטירמען דעס שיקזאלס דיא שטירנע צו ביעטען אים גאטטפערטרויען, לאססע זיא וואנדעלן אים ליכטע דיינער גנאדע אונד דיינער פאטערהילד.

אמן.

5.

„הנני כי קראת לי.“ (שמואל)

„הערר היער בין איך ! דאָ האסט מיך גערופען.“

I.

האָכגעעהרטע ברויטפּאַאר אונד ווירדיגע צוהערער !

מיט דיעזען וואָרטען טריטט דער יוגענדליכע צוקונפטספּראפעט פאָר זיינען גרייזען מייסטער עלי,

וואהל צו געפיהרט צו ווערדען, געהע מיט דעם געדאנ־
קען אַן גאָטט אין דיין קינפטיגעס הויז איין, טריטט
מיט דעם גאנץ גראססען שאטצע וויבליבער טוגענדען,
דען איין עדלעס פרויענהערץ בירגט, אן דיא זייטע
דיזעס מאננעס, עס איזט דאס קאָסטבאַרסטע וואס דאָ
איהם ברינגען קאנסט, וואס דא איהם אַן אירדישען
גיטערן ברינגעסט, עס זינד נור דיא קליינסטען שטיינע
צום בויע אייערעס הייליגען הערדעס, אבער דאס
ליעבענדע טרייע הערץ, דאס דא איהם ברינגעסט,
דאס אלליין זאָלל, קאַן, אונד ווירד איהן דויערנד
בעגליקען, אויך דער שמערץ דער טרעננונג פאם
טרויטען עלטערנהויזע, ער קאן נור דורך טרייע
הינגעבונג אַן דען געליעבטען גאַטטען געמילדערט
ווערדען, נור דער גייסט דער טרייע אונד דער צופריע־
דענהייט מאכט יעדע וואהנשטעטטע דיינעס קינפטיגען
גאַטטען, וויע אונד וואָ זיא אויך שטעהען מאַג דיר צור
צווייטען געליעבטען היימאטה! זאָ געהט דען מיט
גאטט מיינע געליעבטען! פאָן הייטע אב האנד אין האנד
דורכס לעבען, איך זאגע „מיט גאָטט", וויל איך אייך
גליקליך צו זעהען ווינשע, אונד וויל נעבען ליעבע אונד
טרייע אויך דער גלויבע אַן גאטט, אלס היממלישער
ענגעל מיט אייך דורכס לעבען געהען מוס, ווען איהר
אויף ראזען וואנדעלען זאָללעט; זייד גליקליך, אונד
לאססעט דאַן אויך אויף מינדערגליקליכע, אויף דיא
ארמען אונד אונגליקליכען, דיא שטראלען אייערעס
איינסטיגען גליקעס פאללען, אויף דאס זיא אייך זעגנען,
וויא איך אייך זעגנע זייד אונד בלייבעט ליעבענדע
קינדער אמערען זאָ אָפפערפריידיגען עלטערן, וויע
איהר אייננאנדער ליעבענדע גאטטען זיין ווערדעט,
אונד גאָטט ווירד אייך זעגנען. אמן.

שעטרה לו אמו, ביום חתונתו, וביום שמחת לבו" „אן זיינער שטירנע גלענצטע דער קראנץ, מיט דעם זיינע מוטטער איהן אומקרענצטע, אן זיינעם האכצייטסטאגע, אם טאגע זיינער הערצענספריידען". אונד דיא אלטען וויזען זאגען: „ביום חתונתו זה מתן תורה" „דער טאג זיינער האכצייט, עס וואר דיעס דער טאג דער געזעטצגעבונג" „וביום שמחת לבו, זה בנין ב"המק" „דער טאג זיינער הערצענספריידע, עס וואר דער טאג דעם טעמפעלבויעס".—גיבט עס אבער אויך איינען שעהנערען קראנץ פיר דיא שטירנע דעס בעגליקטען ברייטיגאמס אלס דען, דען דיא מוטטער איהם געוואנדען אויס ראזען דעס הערצענס? זיעהע! אויך דיך מיין ברודער! זאלל דיעזער קראנץ אין דיעזער שטונדע דיך שמיקען, אן דיינעם האכצייטסטאגע, דער מיט רעכט איין טאג דער געזעטצגעבונג פיר דיך גענאנט ווירד.—נייע געזעטצע ווערדען דיר יא פאם היממלישען פאטער הייטע דיקטירט, דיא געזעטצע דעס עהעליכען לעבענס, דיא געזעטצע פיר איין לעבען אן דער זייטע איינער געפעהרטין, דיא פארטאן דיין אללעס אויף ערדען זיין זאלל. יא דיין הערץ מוס דער סיני זיין, אומלאדערט פאן דען געהייליגטען פלאממען דער ליעבע, דיעזע געזעטצע, פאם הערצענס סיני אויסגעהענד, זיא מיססען וויע דיעזע דיינעם פאטער גלויבענס דיר הייליג אונד אונפערבריכליך זיין.

II.

אונד דא מיינע שוועסטער! דיא דא נון דען שעהנען בערוף האסט, איינעם וואקערען מאננעס־גליק אונד פריינדע, זיינעס הויזעס שמוק אונד ציערדע צו ווערדען, דיא דא דאס האהע גליק געניעססט אן פאטער־אונד־מוטטער־האנד דעם מאננע דייגער

דענען, דערן הערץ דורך דעם בלוטעם באנדע מיט דיר פערשלונגען, שטאנדעם דאָ זייט יאהרען היער אלליין, אונד בויטעסט עמזיג אַן דעם בויע דיינעם קינפטיגען הויזעס, טרייע אונד רעדליכקייט האבען דיינע שריטטע געלייטעט, דאָ פיהלטעסט דיך צופריעדען, אַבער דאָ ווארסט אלליין, אַליין מיט דיינער פריידע, אלליין מיט דיינעם שמערצע, אלליין מיט דיינען ווינשען, אלליין מיט דיינען האפפנונגען, אונד מאכטעסט וואָהל פיהלען, דאס איין וועזען דיר פעהלע, דאס טהייל העטטע אן אַלל דיינע עמפפינדונגען, אונד איינע זאָננע דיינעם דאזיינס ווערע. זיעה! דא פיהרט דער פאטער אים הימעל איין זאנפטעס, ריינעס וועזען דיר צו, דאס פאַרטאַן דיר צו זייטע שטעהען זאָלל, אין ליעבע אונד טרייע, דאס דער שטערן דיינעם ביזהער זאָ איינזאמען לעבענס, דער גוטע ענגעל דיינעס הויזעס ווערדען זאָלל, דיר דעם פרעמדלינג פיהרט איין עהרווירדיגער פאטער, אונד איין צערטליכע מוטטער דאס געליעבטע, מיט צערטליכער זארגפאלט ערצאגענע קינד צו, אונד זיא ווינשען אונד האפפען, דאס דאָ איהר דער געליעבטען טאכטער, איין הערץ פאָלל ליעבע אונד טרייע, דאס דא איהר דיין גאנצעס לעבען אונס שטרעבען ווידמעסט. אה! מעגעסט דא איהרע האפפנונגען ערפיללען, איהרע ערווארטונגען ניכט טיישען — מעגס דא דאס אין דיך געזעטצטע פערטרויען אללעצייט פאָללקאממען רעכט־פערטיגען, מעגס דאָ דיא אַן דען הערץ געלעגטע צארטע בלומע, העגען אונד פפלעגען, מיט דעם איממערגרין עוויגער עהעליכער ליעבע אונד טרייע זיע שמיקען אונד הייליג האלטען. זיעה! פאם קעניגע סאַלאָמאָ, פאן דעם, מיט אללען אירדישען גיטערן איבעררייך פאָם הימעל בעדאכטען ערדענזאָהנע, הייסט עס: „בעטרה

פערקלערענדען גייסטיגען גאָטטעסנעהע צום אקטע דער היילינען ווייהע ערהאבען. מיינע טהייערען ! ווען יע איין אויגענבליק אין אייערעם לעבען געאייגנעט אייערע הערצען צו גאָטט צו ערהעבען, דיא אין דער טיעפע אייערער ברוסט שלוממערנדען געפיהלע דער ריינסטען אנדאכט אונד גאָטטערגעבענהייט, דער ריינסטען ליעבע אונד פפליכט טרייע צו וועקען, זאָ איזט עס דיעזער מאמענט. איבער אייך דאס היממלישע פאטעראויגע, דאס מיט פעטערליכער מילדע אונד גענאדע אויף אייך אונד אייערען הערצענסבונד הערניעדערשויעט, נעבען אייך אלל דיעיעניגען, דיא אייך אויף ערדען ליעב אונד טהייער זינד, אום אייך דיא מעננע דער אייך וואָהלוואָללענדען פריינדע אונד פריינדינגען, דיא אייך דיא אויפריכטיג־סטען ווינשע אלס הערצענסבלומען אויף דען וועג אייערעס לעבענס שטרייען, אונד דיא דיע וואָרטע דעם זעגענס דיא איך איבער אייך צו שפרעכען בערייט בין, געוויס אים הערצען שטילל נאַכבעטען ווערדען. געוויס! אים אנגעזיכטע גאָטטעס, דאַ רעגט קיין פאלשעס פיהלען אונד עמפפינדען זיך אין דער מענשענברוסט, אין אללען הערצען, לעבט דער אויפריכטיגע וואָנש דאס אייער הערצענסבונד איין פאָן גאָטט רייכגעזעגנע־טער בונד זיין מעגע. וויע זאָלטען אייערע הערצען ניכט עמפפארגעריכטעט זיין צו דעם, דער אליין אייך צו בע־גליקען אונד וואהרהאַפט צו זעגנען פערמאג? אים נאמען דעססען, צו דעם איהר יעטצט האפפענד אונד פערטרויענד אויפבליקעט, וויל איך נון צו אייך שפרע־כען, וואס מיין הערץ, וואס מיין היילינער בערוף מיר צו שפרכען געביעטעט, צונעכסט צו דיר מיין ברודער ! אויף פרעמדען באָדען, פערן פאָן דען דיינען, פערן פאָן

שוועסטער! דיא מילדע אונד דיא גיטע, דיעזע אנגע־
שטאממטען טוגענדען אונזערעס פאלקעס, מיט אייך
איינציהען אין אייער הויז, לאססעט עס איין יודישעס
הויז, געקעננצייכנעט דורך יודישע טוגענדען זיין. ווייד
מיט גאָטט, אונד נאָטט ווירד מיט אייך זיין.

אמן.

4.

„שמחתי באומרים לי בית ד׳ נלך“

„פריידיג ווארט איך געשטיממט, אלס עס היעס:
לאססעט אונס אינס גאָטטעס הויז געהען.“

I.

האָכגעעהרטע ברויטפּאאר אונד ווירדיגע צוהערער!

פריידיג בעגריססע איך אייך ברויט אונד ברייד־
טיגאם. פריידיג פּאָלגטע איך דעם רופע „לאססעט
אונס אינס גאָטטעס הויס געהען“ עס איזט מיר איין
בעוויז, דאס דער בונד דער הערצען, דען איהר גע־
שלאססען, אונד דען איהר כדת משה וישראל נאך
מאזאאיש יודישעם געזעטצע בעזיעגעלן צו לאססען,
בערייד זינד, איין געטליכער בונד זייא, מיט דעם
גערדאנקען אן גאָטט געשלאססען, אונד אויך אים זיננע
דער רעליגיאן ערפאסט ווערדען זאָלל—וואס אים
אנגעזיכטע גאָטטעס אויסגעשפּראכען ווירד, טרעגט
שאָן דען סטעמפּעל דער הייליגקייט, אונד ווירד פאָן
דער וויהע דעם גאָטטעס הויזעס, פאן דער אללעס

לאָהן דיינעס ריינען, פראָממען לעבענסוואנדעלס אן דער וייטע דיעזעס דיינעס קינפטיגען גאַטטען, אין רייכעם מאַאסע פערלייהען ווירד, ווען דאָ דיינעס גאַטטען אַנגעהערען ווירסט, מיט אַלל דער בעזעליגענ־דען ליעבע דערען איין ריינעס, עדלעס פרויענהערץ מעהיג איזט—ווען דאָ מיט דעם שארפבליקע איינעס ליעבענדען ווענס אין זיין הערץ שויעסט, אונד זיינען בעשיידענען ווינשען צופאָרקאָממעסט, ווען דאָ איהם איינע טרייע גאַטטין, זיינען עלטערן אַיינע טרייע טאכ־טער זיין ווירסט—דאַן הייל דיר! דאַן זאָלל אונד ווירד איין שעהנער נייער לעבענסמארגען מיט דעם הייטיגען טאגע פיר דיך אנגעבראכען זיין. מעגען דיר דיא הייטע איבערגענאָממענען הייליגען פפליכטען אין איהרער ערפיללונג ניכט שווער ווערדען.—גלויבע ניכט דאס דאָ עטווא דיינעך גוטען צערטליכען מוטטער, דיינען ברידערן דאס רויבעסט, וואס דאָ דיעזעס מאָננע גיעבסט, אַן ליעבע אונד טרייע, אָה! עס האט איין געפיהלפאָללעס עדלעס פרויענהערץ רוים גענוג פיר אַלל דיא גוטען ענגעל דער ליעבע, אין וועלכער גע־שטאלט זיא אויך ערשיינען מעגען. גאַטטענליעבע אונד קינדעסליעבע זינד צווייא הימּמעלסראזען דיא איינעס געטטליכען זאַמענקאָרן ענטשפּראססען, זיא שמיקען מיט גלייכער שעהנע דיא מענשענברוסט, אונד שלינגען זיך אין דעם מענשען ברוסט צו איינעם קראנ־צע, דער ניע פערוועלקט. דארום בלייבע איינע צערט־ליכע, אויפאָפפערנדע טאכטער, איינע טרייע ליעבענדע שוועסטער, זייא אונד בלייבע פראָם אונד גאָטטעס־פירכטיג וויע ביזהער, דאן ווירד דער פאטער אים הימּמעל אויף דיעזען אייערען הערצענסבונד זעגנענד הערניעדערבליקען. לאַססעט מיין ברודער אונד מיינע

וועם דיא זיינעם זאָ איבער אללעס ליעב אונד ווערטה, דאס ער אין ווייטער פערנע איהרער ניכט פערגיסט, אונד אויף דען פליעגעלן דער ליעבע איהנען וויעדער אין דיע ארמע איילט דעם ווירד דער הייזליכע הערד געוויס דיא שעהנסטע, טהייערסטע, הייליגסטע שטעט־טע זיין, דעם ווירד דער פלאטץ אן דער זייטע דער געליעבטען גאַטטין אלס איין פּאַראַדיעס אויף ערדען ערשיינען. וועם דאס רעכט דעם הערצענס זאָ הייליג וויע דיר, דער ווירד דיא ערוועהלטע דיעזעס הערצענס געוויס ליעבען, וויע איין טרייער גאטטע ליעבט, אַכטען, וויא איין מאן פאן עהרע זיינע גאטטען אַכטעט, יא מיין ברודער! דאָ ווירסט אלס טרייא ליעבענדער גאַטטע, נאָך אין שפעטען יאהרען, זאָ אָפט דער הייטעגע טאג אלליעהרליך וויעדערקעהרט מיט איינעם בליק פאָלל אינניגער ליעבע אויף דיא טרייע גאטטין זאַגען: „זה היום עשה ד'„ "דיעזען טאג ליעס גאָטט פיר אונס אַנברעכען" „נגילה ונשמחה בו" „לאסט אונס יובעל דעטסען פראָה ווערדען".

II.

דיר אבער מיינע שוועסטער! דער איך דען מאן דיינער וואהל נון אַנטרויען ווערדע, פיר אללע צייטען, פיר דיא שעהנען אונד זאָנניגען, וויע פיר דיא טריבען אונד דיסטערן טאַגע דעם לעבענס, ווילל איך אין דיעזען פיר דיך זאָ בעדייטונגספאָללען שטונדע אים אַנגעזיכטע גאָטטעס אונד דער מענשען דיא טרעסטענדע פערהייסונג געבען, דאס וויע וויר האָפפען, נון טאגע פיר דיך קאָממען ווערדען, אין דענען דער פאטער איבער דען שטערנען, דיר דען לאָהן דיינער קינדליכען ליעבע, דען

אָצעאנס וואָגען דיך פאָן דען געפילדען דער היימאטה טרעננטען אונד ניכטס צו דיינעם גליקע דיר פעהלטע, אַלס דיא נעהע דער דיינען, דערען הערצען דאהיים פיר דיך ליעבעפאַלל שלוגען? האסט דאָ עס ניכט עמפפונ־דען, דאס אללע העררליכקייטען פרעמדער לענדער דיר דיא שליכטען בערגע דער היימאט ניכט צו ער־זעטצען פערמאכטען? האסט דאָ אין וייטער פערנע ניכט עמפפונדען, דאס דיא עוויגע לעערע אין דיינעם הערצען ניכט אויסגעפיללט ווערדען קאַן, אַלס ביז דאהיים ווידער דאס טרייע פאטער הערץ אן דיינעם הערצען, דיא טרייע מוטטער ברוסט אן דיינעם בוזען שלוג? יאַ מיין ברודער! קיינע מאכט איזט געוואלטי־גער, אַלס דיא דער געפיהלע, קיינע רעכטע זינד הייליגער, אַלס דיא רעכטע דעם הערצענס.--שנעללער אַלס דיא וואָגען דעס מעערעס, ראשער אלס דיא שווינ־גען דאמפפעס, טרוג דיין הערץ דיך הײמווערטס, אונד דיר לאהנטע דיעזע דיינע הײמאטה, דער דאָ דיא טרייע בעוואהרט האסט, דורך איין טרייעס יונגפרייאליכעס הערץ דאס דא היער אים שאָאָסע דער היימאטה געפונ־דען, אונד דיעזעס הערץ זאָלל אונד ווירד פאָרטאן דיין העכסטעס גוט, ווירד דער אַלטאַר זיין, אויף דען דיא ליעבע אונד דיא טרייע איהרע גאָטטגעפעלליגען אפפער דאַרבריננגען ווירד, דרום מיין ברודער! זאגע איך דיר אויך נור ווענינע וואָרטע אַלס ערמאהנונג צור הייליגהאלטונג אונד פערעהרונג דיינער קינפטיגען גאַט־טין, נור ווענינע וואָרטע אלס שילדערונג אַלל דער האָפפ־נונגען דיא דיא צערטליכע מוטטער, דיעזער דיינער אויסערקאָרענען אין דיך זעטצט, אונד דיא צו ערפיללען דיין שטרעבען זיין מוסס, וויר בויען אונד האָפפען אויף דיין הערץ– ווען דיא היימאטה זאָ ווערטה אונד טהייער

אונד אין דען קרייז דעס אלטאגס לעבענס צוריקגע־דרענגט ווארדע, ווירד אונד זאלל צו נעכסט פיר איך מיין ברודער אונד מיינע שוועסטער! איין דאפפעלטער פעסטטאג, פאן דעם זאגנען גלאנצע איינער דאפפעלטען פייער אומשטראהלט, ערשיינען; אלס דער טאג, דער דיא וינשע אייערער הערצען קרענט, דער איך פיר דיא צוקונפט איינאנדער גאנץ אנגעהערען לעסט,— אלס איין טאג, דעססען זאנענשטראהלען איך איינען שעהנען עוויג דויערענדען לעבענספריהלונג פערקינדען, איינען לעבענסלענץ אין דעם אייערע הערצען אונד אייערע זעעלען, אייער הויז אונד אייער הייזליכער הערד זיך שטעטס מיט עוויג פרישען בליטהען שמיקען.—בעדארף עס דא וואהל ערסט דער ווארטע אום אייערע הערצען פיר דיא פייער דיעזעס טאגעס, פיר דיא וויהע דיעזער שטונדע צו שטיממען? שפריכט ניכט דאס געמיטה, שפריכט ניכט דיא זעעלע עבען אין דיעזער שטונדע לויטער אונד פערנעהמליכער צו איך, אלס אירגענד איינעס מענשען מונד עס פערמעכטע? אונד דאך וויל איך דעם בונדע אייערער הערצען דיא רעליגיעזע וויהע ניכט געבען, אהנע איך דיא טיעפעמפפינדענען ווארטע דעם הערצען, וויא זיא דיא פפליכט אונד פריינדשאפט מיר דיקטירט אין דיא ברוסט צו זענקען.—פאן דער מאכט דער עמפפינדונג פאן דען זעגנונגען איינעס ליעבענדען הערצענס, פאן דעם שטיללען גליקע איינעס הייזליכען העערעס זאלל איך דיר שפרעכען מיין ברודער!? זאלל איך דיר איין בילד ענטווערפען פאן דעם אללעס איבערוויעגענדען צויבער דעס פאמיליענגליקעס? איזט דיעס איך נעטהיג דיר געגענאיבער? האסט דא עס ניכט עמפפינדען, ביזט דא עט ניכט איננע געווארדען. אלס דעם

עלטערן טהייערען הייפטער אים שנעע דעם אלטערס נאך מיט דען בלומען קינדליכער ליעבע שמיקען, אויף דאס גאָטט אייך זעגנע מעגע. אמן.

שלום געבעט.

פאָם האָהען וואָלקענזיטצע בליקע דאָ מיין הימע־לישער פאטער זעגנענד ניעדער אויף דיעזעס ליעבענדע פאַאר, ערלייכטע זיא ביידע, אויף דאס זיא דען באָרען וואַהרען עהעליכען גליק עס ערקעננען. אונד זיא איין בעשיידענער ליעבע אונד עווינער דעמוטה פאר דיא וואנדעלן מעגען, גיב אָה! גאָטט דעם זעגענסשפרוכע מיינער ליפען, דען איך דיעזעס פאַארע ענטגעגען גע־בראכט, געוועהרונג אונד דויערענדע קראפט.

אמן.

3.

„זה היום עשה ד׳ נגילה ונשמחה בו“

„דיעזען טאג האט גאָטט געשאפפען, לאססעט אונס דעססען פראה אונד פרעהליך זיין.“

I.

האָכגעעהרטע ברויטפאַאר אונד ווירדיגע צוהערער!

דער הייטיגע טאג דער אלס נייאמאָנדסטאג איין פעסט פיר אונס אללע, דעם יודישען קרייזע אנגע־הערינען, זיין זאָללטע, דער יעדאָך אים לויפע דער צייט זיינען פעסטגלאנץ פיר דיא מעננע איינגעביסט

זיין״—ניכט פאָן דען פפליכטען דער גאטטין אים אללגעמיינעם ווערדע איך דיר רעדען, דאָ בעזיטצעסט דעם גייסטעס אונד דער בילדונג האָהע גאַבען גענוג, אום אים בוכע דער פפליכטען זעלבסט לעזען צו קעננען, אבער דאס גייסטעס אונד דער בילדונג גאַבען זיא רייבען ניכט היין אונד זינד ניכט פאללוויכטיג גענוג אום שווער צו וויעגען אויף דער וואגשאַלע דעס עהעליבען גליקעס, דא טריטט אלליין דאס הערץ אין זיינע רעכטע.— דרום „שטערקע דיין הערץ״ ערהאלטע דיר דעם הערצענס קראַפט, אויף דאס עס איממער דיא וואָנדערבארע מאכט בעזיטצע, דורך עדלע היינגעבינג אונד בעשיידענע אנשפרובסלאָזע אָפּפערפריידיגקייט דעם גאַטטען ליעבע אונד אכטונג פיר עוויג צו גע־וויננען. מעכטיג אבער איזט דאס פרויענהערץ נור, ווען זיין רייך אויף דען היממלישען זיילען האָהער פרויענטוגענדען רוהט.— מעכטיג איזט דאס פרויענ־הערץ, עס בעהערשט דאס ליעבענדען מאַננעס גאנצעס וועזען, דאָך עס הערשט דאס וייב נור, אינדעם עס דיענט.

אינדעם עס מיט אללען זיינען קרעפטען דעם וואָהלע דעם גאַטטען דיענסטבאר איזט—אָה! שעמע דיך ניכט דעם וואָהלע דיינעס גאַטטען דיינע בעסטען קרעפטען צו ווידמען, יעדער שוויסטראפּפען, דען דאָ אים דיענסטע דיינעס גאַטטען פערגיעסעסט, איזט איינע פּערלע אין דער קראנע דיינער הייזליכען הערר־שאפט.—שייע דיך ניכט דיין הויז איין יודישעס הויז ווערדען צו לאססען, מעגסט דא מיינע שוועסטער! דיינער גוטען עלטערן אפּפערפריידיגע ליעבע פיר דיך דורך עוויגע קינדליכע ליעבע אונד דאנקבארקייט פערגעלטען.—מעגסט אויך דאָ מיין ברודער! דיינער

דארום ווייזע איך דיך אן גאָטט—„חזק ויאמץ לבך“ „זייא שטארק אונד קרעפטיגע דיין הערץ“ זאגטע איך דיר מיט דען וואָרטען דעס פסאלמענדיכטערס, אונד דאס איזט פירוואַר נעטהיג אום אין דעם לעבענס־ווערקסעלפאָללען עראייגניססען רוהיג אונד גליקליך אן דער גאַטטין זייטע וואנדעלען צו קעננען.

דיא שטאַרקען הערצען אבער, דאס זינד ניכט דיא הערצען, דיא אללעס עמפפינדונגסלאָז איבער זיך ערגעהען לאססען—אהנע ערוויי־כט צו ווערדען.

ניין שטארק איזט דאס הערץ דאס אונוואנדעל־בארער ליעבען פעהיג--שטאַרק איזט דאס הערץ, דאס קינדליך ווייך ווערדען קאַן, שטארק איזט דאס הערץ, דאס אויס דעם שמעלצטיעגעל הארטער שיקזאלס־פריפונגען ר״ין, מילדע אונד ליעבערייך הערפאָרגעהט--איין זאָלכעס הערץ היישט דיינע קינפטיגע גאטטין פאָן דיר-- עס זאָלל דיא טרייע האַלטען, וואס דיא ליעבע האט פערשפראָכען, מיט דען שעטצען דעס הערצענס זאָללסט דאָ דיינער גאַטטין ליעבע וואבערנד בעצאה־לען, דאַן מיין ברודער! ווירסט דאָ דיא אין דיך געזעטצטען האפפנונגען ער פיללען, דאַן ווערדען דיא זאָ גוטען עלטערן דיינע אויסערקאָרענען מיט פריידיגעם זעלבסט בעוואָסטזיין זאגען קענען: „וויר האבען אונזע־רע געליעבטע טאכטער איינעם פפליכטגעטרייען דורך גאָטטפערטרויען ערשטארקטען מאננע געגעבען אונד זיא איהרעם גליקע צו נעפיהרט“.

III.

אַן דיך מיינע שוועסטער! ערגעהט עבענפאללס מיין רוף: „מעגע דיין הערץ שטאַרק אונד געפעסטיגט

ערפילל֫ען“ איינעם מאננע, דער דען ווערטהע איינעם עדל֫ען פרויענהערצענס קעננט.

II.

גליקליך דיא עלטערן דיא דיעס בעוועליגענדע בעוואסט זיין אים הערצען טראגען גליקליך דער גאטטע דער דורך זיינעם הערצענס אדעל דער גאטטין גליק בעגרינדעט.

איזט עס גון וויע וויר אללע האפפען אונד ער־ווארטען, דיין פעסטער ווילל֫ע מיין ברודער! דיעס וואקערע מעדכען, וואהרהאפט צו בעגליקען, דאן ווירד דיר דיעזעס ניכט שווער ווערדען, „קוה אל ד׳,, האפפע נור אויף גאטט“ ער איזט דער קוועלל֫ דער ליעבע, אונד ווירד דיין עדלעס שטרעבען זעגנען—איך וויזע דיך אן גאטט—דא האסט אין דיינעם לעבענסליופע גאר אפט געלעגענהייט געפונדען זיינע אללמאכט צו ערקעננען, דארום בליקע פערטרויענספאלל֫ צו איהם עמפאר, לערנע פאן איהם ליעבען, וויע ער ליעבט, נעמ־ליך עוויג אונפערענדליך ליעבען, „וארשתיך לי לעולם“ שפריכט דער הערר—מיט צערטליך ברייטליכער ליעבע האט זיך גאטט דער מענשהייט פערלאבט—צו אונצעהליגען מאהל֫ען וועלקען דיא קרענצע אום דיא שטירנען דער מענשען, אימּמער וויעדער אירדען אונד פעהלען דיא שטויבגעבארענען וועזען, אונד דאך וועהרט זיא עוויג, דיא אונס געלאבטע טרייע אונד ליעבע גאטטעס,—זא זאלסט אויך דא מיין ברודער! ליעבען דיא אויסערקארענע דיינעם הערצענס עוויג אונד אונטער אלל֫ען פערהעלטניססען.

שטונדע אין דער דער בונד דער הערצען, דען איהר אים שטיללען געשלאססען, דיא ווייהע דער רעליגיאן, דאס זיעגעל דעם געזעטצעס ערהאלטען זאָלל. ווארום איך עבען דיעזע וואָרטע וועלע ווארום איך עבען מיט דיעזען ווארטען, דיא זייטען אייערע הערצען צום הארר־מאנישען איינקלאנגע פיר עוויגע צייטען צו שטיממען פערזוכע? וייל יא עבען דיעזע וואָרטע צונעכסט פאָן דער מאכט דעם הערצענס שפרעכען, וויל זיא אונס צייגען, וויא אים הערצען דיא אורקוועללען דעם גלויבענס אונד דער גאָטטערגעבענהייט ענטשפרינגען, אונד וייל איך צו אייערען הערצען צו שפרעכען בערופען בין, עהע איך אייערען הערצענסבונד צו בעזיעגעלן מיך אנשיקע,— דיינע האנד, מיין ברודער! רייכסט דא דיעזער יונג־פרוי צום גאנגע דורך דאס לעבען, אונד מיט דיינער האנד אויך דיין הערץ.—אונד אללע דיא האָפפנונגען, דיא וויע טויזענד יונגע ראָזען אים הערצען דער יונגען ברויט ערבליהען, אונד עס זיא פאָלל ליעבע אן דיינער זייטע שטעהט, זיא זינד אויף דיין הערץ געריכטעט. יא פאלל האפפנונג אונד פראהער ערוואַרטונג איינער גליקליכען צוקונפט דיינער זייטע, לעגען דיא צערטליך ליעבענדען עלטערן דיא האנד איהרער געליעבטען טאכטער אין דיא דיינע, אונד דיר ווירד פאָן דיעזער שטונדע אַב דיא גראָסע אונד האָהע אויפגאבע, איין געליעבטעס וועזען צו בעגליקען, דיא גראָסע אויפגאבע— ליעבענדען עלטערן דאס פראהע בעוואָסטזיין צו פערר־לייהען, דאַס פאטער אונד מוטטער זאגען קעננען, „אונזער קינד האבען וויר איינעם מאַננע געגעבען, דער גייסטעס שטערקע גענוג בעזיצט דיא פפליכטען דעם גאטטען ליעבעפאלל אונד אויפאָפפערנד צו

איבערצייגט בין, דאס ווערער דיא ווייהע איינעס פריעסטערס אלליין, נאך אירגענד איין אמטסזיעגעל בלאס וועלטליכער בעהערדע זאנדערן אין ערסטער ליניע דיא הארמאניע בעשיידענער צופריעדענער הערצען דעם עהעליכען בונדע דיא אונפערברעכליכע עווינע ווייהע אונד דען וואהרען זעגען פערלייהען. מעגעט איהר איינאנדער געניגען אונד איהר ווערדעט אייך איינאנדער אללעס אויף ערדען זיין אונד אייער זאוויע אייערער געליעבטען עלטערן גליק בעגרינדען.

שלום געבעט.

צו דיר מיין פאטער איבער דיע שטערנען בליקע איך נון בעטענד עמפאר, לייטע דורך דיינע פאטער־האנד דיעזעס דורך ליעבע בעגליקטע פאאר אויף דען באהנען דעם היילעס אונד וואהלפאהרט, לאססע זיא פערבונדען דורך ליעבע אונד טרייע איינער שענען צוקונפט ענטגעגענגעהען. גלאנצפאלל אים ליכטע אונזערער הייליגער רעליגיאן.

אמן.

2.

"קוה אל ד' חזק ויאמץ לבך וקוה אל ד'„

„האפפע אויף גאטט, זייא שטארק קרעפטיגע דיין הערץ אונד האפפע אויף גאטט."

I.

האכגעעהרטע ברויטפאאר אונד ווירדינע צוהערער!

דיעזען ווארטען דעם אונשטערבליך געווארדענען פסאלמענדיכטערס בעגריסע איך אייך ברויט אונד ברייטיגאם. אין דיעזער פיר אייך בעדייטונגספאללען

אונד דיין עהעגליק אַן דער זייטע דיינער געליעבטען לעבענסבעגלייטערין זאָלל אונד ווירד אונזערעם לע־בענסגליקע דיא קראנע אויפזעטצען". אונד איך האָפפע דאס דיעזע פערהייסונג אין ערפיללונג געהען ווירד, דען דאפיר בירגט אונס דיין ביעדערעס אונד ריינעס הערץ דאס, וויע וויר אללע היער וויססען, דאָ בעזיטצעסט.

III.

דאַרום ווירד דיר מיינע שוועסטער, אויך דער שמערץ דעס שיידענס אויס דעם עלטערן הויזע פערזיסט ווערדען, דורך דאס בעוואָסטזיין, דאַס דאָ עס אַן דער האַנד איינעס געליעבטען מאַננעס, איינעס מיט דער קראָנע גוטען נאמענס (כתר שם טוב) געשמיקטען גאַטטען פערלעססעסט. אונד עבען זאָ זיס וויע אַן דער האַנד איינעס געליעבטען מאַננעס דיא שוועללע דער אייגענען הייזליכקייט צו בעטרעטען, עבען זאָ זיס אונד ערהעבענד זייא דיר דער געדאנקע, דאס עלטערן זעגען דיר דען וועג אין דיא נייע היימאטה מיט ראָזען בעשטרייט. אויך דיר מיינע שוועסטער! לעגען גע־ליעבטע עלטערן דען ווייהרויך פראָממער ווינשע צו דען אָפפערגאבען דיא זיא אויף דען אַלטאַר דיינער וואהלפאַהרט געלעגט. אָה! מעגען זיא אין דיר אין ערפיללונג געהען דיעזע ווינשע, מעגע גאָטט אין דיינעם געמיטהע דיך לעהרען דאַס הערץ דיינעס גאטטען גאנץ צו ערגרינדען זיינעס ערדענסגליקעס קראָנע, זיינעס לעבענס גוטער ענגעל צו ווערדען. איך זאגטע „גאָטט אין דיינעם געמיטהע" ווייל איך פעסט דאַראַן גלויבע, דאס דאס בעסטע עהעגעזעטץ אויס דעם ראטהע דעם הערצענס הערפאָרגעהט, ווייל איך פערנער פעסט

איזט פיר וואַר איינע ווירדיגע, ווען אויך לייכטע אויפ־גאַבע.—דער בליק אויס דעם שטראהלענדען עלטערנ־אייגע ער זאגט דיר מיין ברודער ! וויע דאס עלטערנ־הערץ האָך אויפיאבעלען מעכטע ביא דעם געדאנקען, דאס דער איינציגע הייסגעליעבטע זאָהן, דער זיך פריהער מיט ליעבע אונד טרייע דעא וויססענשאפט נור פערבונדען האט, הייטע אויך פיר איין געליעבטעס וואָקערס מעדכען, דאס ער זיך ערקאָרען, דען טרויטען הייזליכען הערד גרינדעט, ער זאגט דיר, וויא דאס ליעבע פאַללע מוטטערהערץ זאָ האָך שלעגט בייא דעם געדאנקען, דאס איהר איינציגען זאָהנעם טהייערעס הערץ, דאס זיך ביז הייטע נור מיט דען גייסטיגען בליטען פליים. אונד ערנסט שמיקטע, פארט אן אויך מיט דען אונפערוועלקליכען ראָזען אונד מיט דעם אימטערגרין בעגליקענדער עהעליכער ליעבע געשמיקט זיין זאָלל, פערנער, דער בליק אויס דעם טרייען עלטערנאויגע ער זאגט דיר מיין ברודער איינע רייהע אינניגער הערצענסווינשע פיר דיין וואהל, ווינשע דיא אללע אין דעם איינען וואָנשע גיפעלן : „מעגע דער גוטע ענגעל הייזליכען ליעבעסגליקעס, וויא ער מיט אונס געוואנדעלט ביז הייטע, אויך מיט דיר געליעב־טער זאָהן אונד מיט דיינער לעבענסגעפעהרטין וואנ־דעלן, אונד דיינעם הערצענסבונדע דיא הייליגע וויהע געבען" ענדליך לעזע איך אין דעם פייכטען אויגע דיינער עלטערן איינע זעגענסרייכע פערהייסונג פיר דיך מיין ברודער אונד איך גלויבע ניכט צו פעהלען דיעזען בליק דיר אין פאָלגענדער וויזע צו ערקלערען : „דוא וואריסט," זאָ שפריכט דאס עלטערנאויגע אללעצייט אונזערע פריידע אונד וואָננע, דו האסט אונזער דאַזיין שטעטס מיט דען קרענצען קינדליכער ליעבע געשמיעקט

אונד דיין עהעגליק אַן דער זייטע דיינער געליעבטען לעבענסבעגלייטערין זאָלל אונד ווירד אונזערעם לעבענסגליקע דיא קראָנע אויפזעטצען". אונד איך האָפפע דאס דיעזע פערהייסונג אין ערפיללונג געהען ווירד, דען דאפיר בירגט אונס דיין ביעדערעס אונד ריינעס הערץ דאס, וויע וויר אללע היער וויססען, דאָ בעזיטצעסט.

III.

דאַרום ווירד דיר מיינע שוועסטער, אויך דער שמערץ דעס שיידענס אויס דעם עלטערן הויזע פערזיססט ווערדען, דורך דאס בעוואָסטזיין, דאַס דאָ עס אַן דער האַנד איינעס געליעבטען מאַננעס, איינעס מיט דער קראָנע גוטען נאמענס (כתר שם טוב) געשמיקטען גאַטטען פערלעססעסט. אונד עבען זאָ זיס וויע אַן דער האַנד איינעס געליעבטען מאַננעס דיא שוועללע דער אייגענען הייזליכקייט צו בעטרעטען, עבען זאָ זיס אונד ערהעבענד זייא דיר דער געדאנקע, דאס עלטערן זעגען דיר דען וועג אין דיא נייע היימאטה מיט ראָזען בעשטרייט. אויך דיר מיינע שוועסטער! לעגען געליעבטע עלטערן דען וויירוך פראָממער ווינשע צו דען אָפפערגאבען דיא זיא אויף דען אַלטאַר דיינער וואהלפאַהרט געלעגט. אָה! מעגען זיא אין דיר אין ערפיללונג געהען דיעזע ווינשע, מעגע גאָטט אין דיינעם געמיטהע דיך לעהרען דאַס הערץ דיינעס גאטטען גאנץ צו ערגרינדען זיינעס ערדענסגליקעס קראָנע, זיינעס לעבענס גוטער ענגעל צו ווערדען. איך זאגטע „גאָטט אין דיינעם געמיטהע" ווייל איך פעסט דאַראַן גלויבע, דאס דאס בעסטע עהעגעזעטץ אויס דעם ראטהע דעם הערצענס הערפאָרגעהט, ווייל איך פערנער פעסט

איזט פיר וואר איינע ווירדיגע, ווען אויך לייכטע אויפ־
גאבע.—דער בליק אויס דעם שטראהלענדען עלטערנ־
אויגע ער זאגט דיר מיין ברודער! וויע דאס עלטערנ־
הערץ האך אויפיאבעלען מעכטע ביא דעם געדאנקען,
דאס דער איינציגע הייסגעליעבטע זאהן, דער זיך
פריהער מיט ליעבע אונד טרייע דעא וויססענשאפט
נור פערבונדען האט, הייטע אויך פיר איין געליעבטעס
וואקערס מעדכען, דאס ער זיך ערקארען, דען טרויטען
הייליכען הערד גרינדעט, ער זאגט דיר, וויא דאס
ליעבע פאללע מוטטערהערץ זא האך שלעגט בייא
דעם געדאנקען, דאס איהר איינציגען זאהנעס טהייערעס
הערץ, דאס זיך ביז הייטע נור מיט דען גייסטיגען
בליטען פלייס אונד ערנסט שמיקטע, פארט אן אויך
מיט דען אונפערוועלקליכען ראזען אונד מיט דעם
אימטערגרין בעגליקענדער עהעליכער ליעבע געשמיקט
זיין זאלל, פערנער, דער בליק אויס דעם טרייען
עלטערנאויגע ער זאגט דיר מיין ברודער איינע רייהע
איננינער הערצענסווינשע פיר דיין וואהל, ווינשע דיא
אללע אין דעם איינען וואנשע גיפעלן: „מעגע דער
גוטע ענגעל הייליכען ליעבעסגליקעס, וויא ער מיט
אונס געוואנדעלט ביז הייטע, אויך מיט דיר געליעב־
טער זאהן אונד מיט דיינער לעבענסגעפעהרטין וואנ־
דעלן, אונד דיינעם הערצענסבונדע דיא הייליגע ווייהע
געבען“ ענדליך לעזע איך אין דעם פייכטען אויגע דיינער
עלטערן איינע זעגענסרייכע פערהייסונג פיר דיך מיין
ברודער אונד איך גלויבע ניכט צו פעהלען דיעזען בליק
דיר אין פאלגענדער וייזע צו ערקלערען: „דוא
וואריסט,“ זא שפריכט דאס עלטערנאויגע אללעצייט
אונזערע פריידע אונד וואננע, דו האסט אונזער דאזיין
שטעטס מיט דען קרענצען קינדליבער ליעבע געשמיקט

מיין מאהנרוף הייטע זיין? זאָלל איך דיר מיין ברודער! דיר, דעם בילדונג אונד וויססענשאפט איהרען גייסטי־גען סטעמפּעל אויפגעדריקט, פאן רעכטען אונד פפליכ־טען שפּרעכען? אונד זיא דיר אַנס הערץ לעגען? זאָלל איך דיר מיינע שוועסטער! פאָן דער איך וויים, דאס עס איין אויס דען פיינסטען פעדען איינער ריינען איננינגען הערצענסנייגונג געוואָבענעס באַנד איזט, דאס דיך אַן דיעזען מאַן דיינעס הערצען בינדעט, זאָלל איך דיר פאָן ליעבע אונד טרייע, הינגעבונג אונד זעלענפערבינ־דונג שפּרעכען?! ניין וואָ דיא הערצען רעדען זאָ לויט, וואָ דיא האַרמאָניע דער זעלען איינע זאָ פאָללקאמענע, וויע ביי איך דאַ בעדאַרף עס קיינעס מאַהנווארטעס, דאַ פעללט עס דעם טרויאונגסרעדנער שווער נאך וואָרטע צו פינדען, דיא ניכט שאָן אין הייליגער שריפט דער געפיהלע אויף דען הערצענסטאפעלן דעם ברויט־פּאַארעס פערצייכנעט שטעהען.

II.

לייכט אַבער ווירד מיר אנדערעזייטס מיינע אויפגאבע, דאַ איך מיך, אינדעם איך צו אייך שפּרעכע, בלאָס צום דאָלמעטש דער געפיהלע אונד ווינשע אייערער ביידערזייטיגען געליעבטען עלטערן מאכע, דאַנק דעם גיטיגען הימּמעל, שמיקט אייך ביידע אַם הייטיגען טאגע איינע קראָנע, דיא שענסטע אונד טהייערסטע אַללער אירדישען ציערדען. צו אייערען זייטען שטעהען אין דעם לעבענס פאללקראפט דיא געליעבטען אונד ליעבענדען עלטערנפּאַארע, אונד דער איננינע אונד זיננינע בליק פעללט אויף אייך אין דיעזער העהערן שטונדע, אייך דיעזען בליק צו פערדאָל־מעטשען, איהן פיר אייך אין ווערטער צו איבערטראַגען,

טרויאונגס־רעדען.

I.

„ברוכים אתם לד׳ עושה שמים וארץ“

„זייט געזעגנעט פין גאָטט, דעם שעפּפער דעם הימּמעלס אונד דער ערדע“.

ווערטהעס ברויטפּאאר אונד ווערטהע פערזאממלונג!

מיט דיעזעם גרויסע זייד אויך איהר מיין ברודער אונד שוועסטער געגריסט, איין גאָטטעסגרוס איזט עס דער איך מיט דיעזעם טאגע אייערע זעעלענפער־בינדונג עמפּפּעננט, אונד מיר, דעם עס קראפט מיינעס אמטעס דיא העהרע אויפגאבע געגעבען איזט צו אייערען פיהלענדען געבילדעטען הערצען צו שפּרעכען, עהע דער גאָלדענע טרויונג איין זאנפטעס אונד פעסטעס באַנד אום אייערע הערצען אונד זעעלען לעגען טהוט, איך זאָלל אונד וויללע צו אייערען הערצען רעדען, וויא זאָנסט בייא אָהנליכער געלעגענהייט מיינעס אַמטעס, אונד דיעזע הייליגע פפליכטערפּיללונג ווירד אין דיעזעם אויגענבליקע פיר מיך שווער, אונד דאך אויך וויעדער זאָ לייכט:—זיא ווירד מיר שווער דיעזע פּפליכט, דען איך מעכטע מיט דען ווארטען דעם פּראָפעטען זאגען: „קול אומר קרא“ איינע שטיממע דיא שטיממע מיינער פּפליכט זאגט מיר „רופע“ לאססע דיינען מאַהנרוף וויע זאָנסט ערשאַללען. „ואומר מה אקרא“ אונד איך זאַגע „וואס זאָלל איך רופען“? וואס זאלל

גערופען אונד בעשטיממט, ווער איינע דעם צווייטען געהערען זאָלל." נון פערגעססעט ניכט מיינע געעהרטען ברויט אונד ברייטיגאַם דאַס דיעזעס איינע הייליגע פפליכט פיר אייך איזט, אללע דיעזע בעדינגונגען דעם קאנטראקטעס צו ערפיללען, דען עס זינד ניכט בלויז דיא תנאים אליין, דיא נור איינע וועלטליכע צערעמאָניע איזט, דאס אייך דאַצו צווינגט, עס איזט פיעלמעהר דער וויללע גאָטטעס, דער אייך זייטהער פאָר אייערער געבורט נאָך בעשטיממט האט, אין דיעזעם אירדישען לעבען, איינאַנדער צו געהערען, אונד דאהער זייא דיעזע פפליכט דיא הייליגסטע פיר אייך ווערטהע ברויט אונד ברייטיגאַם אונד אָבצוואר דער וואַהרע טרויאונגסאקט בינדעט אייך נאָך ניכט, אַלליין דיעזעס אללעס איזט נור וועלטליכעס אדער רעליגיעזעס אויפּ־פיהרען, (מנהג) אונד דער וואהרע וויללע גאָטטעס ליעגט אין דער ריכטיגען איבעראיינשטיממונג נאָבלער אונד ליעבענדער הערצען. נון וויללֿ איך אויך אונזערען אַללפאטער אים הימּמעל ביטטען, אייך צו זעגנען מיט דען וואהרען זעגען, דאַס איהר אין זיינעם נאַמען שפּעטער דען וואהרען וועג דעם לעבענס וואנדעלען זאָללעט, פערבונדען דורך טרייע אונד ליעבע אונד הינגעבונג בדת משה וישראל. אמן.

איזט נור איין פאָרמעלע זאַכע, וועהרענד דער וואַהרע גערַאנקע פאָן דער פעראיינינגונג אונטער דען מענשען אַלס מאַן אונד פרוי, דיא פערפאָללקאָממנונג דער מענשהייט ברויכט גאַר קיינע געשריעבענע פער־ויעבערונג. איינע הערצענס־איינינגונג ליעגט ניכט אללויין אין דען קאָנטראקט (תנאים) דיעזעס איזט איינע איינינגונג אונד פערבינדונג פאָן גאָטט וואָס קיין מענש ניכט שיידען קאַן. נון האָפפע איך אויך מיט ערנסטעם הערצען, דאַס אויך דיעזע איינינגונג אונד פערבינדונג, איינע פאָן גאָטטעס וויללען זייא, צוגלייך געהייליגעט דורך דיעזען געשריעבענען קאָנטראקט (תנאים) עס איזט איינע פערלאָבונג צווישען צווייא עדלע וועלען, אונד אויך וועלכע איך דען זעגען גאָטטעס ביטטע, דיעזעלבען אין זיינער גנאדע צו זעגנען אונד שיטצען. אמן.

II.

וועָרטהע ברויט אונד ברייטיגאַם עט טהייערע פערזאַממלונג!

דיעזער מאָמענט מיינע געעהרטען! איזט דער וויכטיגסטע אין איהרעם לעבען, דאַ נון זיא אים נאמען גאָטטעס איהרען הערצענסגעפיהלען, פיר איינע צוקינפ־טיגע לעבענסלעננליכע פערבינדונג, אויך פאַפיער אין דער פארם איינעס קאָנטראקטעס (תנאים) אויסדרוק געבען. דיעזער קאָנטראקט בעווייסט אונס הייטע שאָן דאס עס גאָטטעס ווילע איזט, איך פיר אימּמער איינאַנדער געהערען צו לאססען, ווען אויך דיא רעליגיעזער טרויאונגספארם נאָך ניכט פאָללצאָגען איזט, וויא אונס אונזערע חכמים אים תלמוד בעלעהרען: "מ' יום קודם יצירת הולד מכריזין בת פלוני לפלוני וכו'" 40" טאַגע פאר דער געבורט דעס קינדעס, ווירד

לתנאים

I.

האָכגעעהרטע ברויט אונד בּרייטיגאם אונד ווירדיגע צוהערער!

נון האבּען זיא דען הייראטסקאָנטראקט (תנאים) לעזען געהערט, מיט בעזאָנדערער אויפמערקזאמקייט צוגעהערט דיא פערשיעדענע ארטיקעל. דיעזעס איזט איין מנהג דעם יודענטהומס זייט דער צייט איהרער פאָרפעטער דיא אים הייליגען לאנד נאָך לעבּטען אונטער זייער אייגענער רעגיערונג צו דיעזער צייט וואַר עס איין געזעטץ, דאַס איין מאן וואַר פערבּונדען צו דעם פערלאָבּטען מעדכען זאָוויע צו איין געזעטצליכעם ווייבּ, עס וואַר אין יעדער הינזיכט איין שוטצמיטטעל פיר דאס ווייבּליכע געשלעכט, וועלכעס אונס צייגט, דאַס נאָך צו יענער צייט אונזערע חכמים געוואָסט האַבּען, וויע דיא יודישע טעכטער צו שיטצען. אַבּער דער געדאנקע פאָן אויסוועהלען איין לעבּענסבּעגלייטערין פיר יעדען מאַן האַט וועניג צו טהון מיט דען קאנטראקט (תנאים) דיעזעס איזט איינע וואהל דער זעלע אין איבּעראיינשטיממונג מיט דעם הערצען. זאגט שאָן אונזערע הייליגע בּיבּעל: „לא טוב היות אדם לבדו אעשה לו עזר כנגדו.“ „עס איזט ניכט גוט פיר דען מענשען אלליין צו לעבּען, איך מאכע איהם איינע געהילפין“ דיעזער טהייל אונזערעס לעבּענס אדער דאַס גאנצע לעבען אלליין מיט זיינעם גאנצען גענוסע, קאָן ניכט געקויפט אדער פערזיכערט ווערדען דורך קאנטראקטע (תנאים) דער קאנטראקט אדער תנאים,

וועג דעם גלויבענס, פּפאד דער טוגענד
דער בּיז אין דען הימּמעל רייכט
זייא מיין וועג פאָן פריהער יוגענד
ביז אויך איינסט מיין האַאר ערבּלייכט

יודישער פּפליכט אונד יודישער זענדונג
בּין איך קלאַר מיר הייטע בעוואָסט
וויל אין יעדער שיקזאַלסוועדונג
היטען זיא אין מיינער בּרוסט

מעגען מענשען שפּאָטטענד זאגען
„פיר דען קנאבען איזט עס צו פיעל
איך געהע האפּפענד אהנע צאַגען
גאָטט פערטרויענד אַן מיין ציעל!

אונד גאָטט העלפע נור! אמן!

לתנאים

I.

האָכגעעהרטע ברויט אונד בּרייטיגאם אונד ווירדיגע צוהערער!

נון האבּען זיא דען הייראטסקאָנטראקט (תנאים) לעזען געהערט, מיט בּעזאָנדערער אויפמערקזאמקייט צוגעהערט דיא פערשיעדענע ארטיקעל. דיעזעס איזט איין מנהג דעס יודענטהומס זייט דער צייט איהרער פאָרפעטער דיא אים הייליגען לאנד נאָךְ לעבּטען אונטער זייער אייגענער רעגיערונג צו דיעזער צייט וואַר עס איין געזעטץ, דאַס איין מאן וואַר פערבּונדען צו דעם פערלאָבּטען מעדכען זאָוויע צו איין געזעטצליכעם ווייבּ, עס וואַר אין יעדער הינזיכט איין שוטצמיטטעל פיר דאַס ווייבּליכע געשלעכט, וועלכעס אונס צייגט, דאַס נאָךְ צו יענער צייט אונזערע חכמים געוואָסט האַבּען, וויע דיא יודישע טעכטער צו שיטצען. אַבּער דער געדאנקע פאָן אויסוועהלען איין לעבּענסבּעגלייטערין פיר יעדען מאַן האַט וועניג צו טהון מיט דען קאנטראקט (תנאים) דיעזעס איזט איינע וואהל דער זעעלע אין איבּעראיינשטיממונג מיט דעם הערצען. זאגט שאָן אונזערע הייליגע בּיבּעל: „לא טוב היות אדם לבדו אעשה לו עזר כנגדו.“ „עס איזט ניכט גוט פיר דען מענשען אלליין צו לעבּען, איך מאכע איהם איינע געהילפין“ דיעזער טהייל אונזערעס לעבּענס אדער דאַס גאנצע לעבען אלליין מיט זיינעם גאנצען געגוסע, קאָן ניכט געקויפט אדער פערזיכערט ווערדען דורךְ קאנטראקטע (תנאים) דער קאנטראקט אדער תנאים,

וועג דעם גלויבענס, פּפאד דער טוגענד
דער בּיז אין דען היממעל רייכט
זייא מיין וועג פאָן פריהער יוגענד
ביז אויך איינסט מיין האַאר ערבּלייכט

יודישער פּפליכט אונד יודישער וענדונג
בּין איך קלאַר מיר הייטע בעוואָסט
וויל אין יעדער שיקזאַלסווענדונג
היטען זיא אין מיינער בּרוסט

מעגען מענשען שפּאָטטענד זאגען
„פיר דען קנאבען איזט עס צו פיעל
איך געהע האפּפענד אהנע צאַגען
גאָטט פערטרויענד אַן מיין ציעל!
אונד גאָטט העלפע נור! אמן!

אבער איך אהנע זיא, דיא אללענפאללס געאייגנעט זינד, איין זאָ יונגעס געמוטה וויא דאס מייניגע, מיט פורכט צו ערפיללען. אבער אללען דעניעניגען, דיא אין מיינע, בר־מצוה־פעהיגקייטען צווייפעלן ווילל איך דאס עהאבענע גאָטטעסוואָרט ענטגעגענהאלטען, דאס איך אויך אלס אן מיך געריכטעט בעטראכטע: „זאגע ניכט „נער אנכי" „איך בין נאָך קנאבע". - איך וויללל מוט, ערמונטערונג אונד שטערקונג אויס דיעזען פיער ווארטען שעפפען. האבט דאָך איהר מיינע פיעל־געליעבטען עלטערן! אין אייערער ליעבע אונד אין אייערעם וואהרהאַפטען יודישעם שטרעבען, דאפיר גע־זאָרגט, דאס איך מיט איינעם קליינען שאַטצע פאן קעננטניססען מיינער רעליגיאן דעם בר־מצוה־טאגע ענטגעגען געהען זאָלל. אייך מיינע עדלען גוטען עלטערן! דאנקע איך עס דאס איך הייטע ניכט אהנע ריכטונג ערקעננטניססע מיינער זענדונג אלס יודע, מיט אייניגער פריידיגקייט דיא ערענסטען שריטטע אויף דעם וועגע דער יודיש רעליגיעזען טהעטיגקייט מאכע, אינדעם איך מיר דיא וויטערען ווארטע דעס נביא פארשטעללע: „כי על כל אשר אשלחך תלך" „וואָהין איך דיך שיקע געהע". איך געהע ניכט איינזאַם, וואַנדעלע ניכט אליין דען וועג מיינעס יודישען בערופעס, וויזער עלטערן גוטער ראַט, עדלער לעהרער גוטע בעלעהרונג, דיעס זאָללען דיא ענגעל זיין דיא מיר צור זייטע וואַנדעלען, אונד זאָלכען עדלען ביישפיעלען אונד הערליכען שפורען נאכפאָלגענד, וויל איך שטעטס בעשטרעבט זיין, דען מיר פאָן גאָטט בעשיעדענען גאַנג דעם לעבענס צו מאַ־כען, וואָהין ער מיך אויך פיהרען מאג, דען סטעמפעל יודישער גאָטטערגעבענהייט אונד פראָממער גערעַד־הייט ווערדען אימממער מיינע וועגע טראגען. אמן.

XII.

„ויאמר ד׳ אלי אל תאמר נער אנכי כי על כל אשר אשלחך תלך ואת כל אשר אצוך תדבר.“ (ירמי׳ א)ז)

ווערטהע עלטערן! אונד טהייערע צוהערער!

ווען איך אויך פריהצייטיג דען הויבען ווערטה דעס גאָטטעס וואָרטעס, וויע עס זיינע נביאים אונס פערקינדען, שעטצען אונד ווירדיגען געלערנט האבע, ווען מיך אויך דיא בעגייסטערטען דברי הנביאים שטעטס בייא יעדער געלעגענהייט ערבויעטען אונד מיט מוטה ערפיללטען, בעזאָנדערס אבער הייטע אַם טאגע מיינער בר־מצוה־פייער, האבען דיא זאָעבען ציטירטען וואָרטען דעס נביא ירמי׳ איינען בעזאָנדערען מעכטיגען אונד ערהעבענדען איינדרוק אויף מיין קינדליכעס געמיטה געמאכט. איזט עס מיר דאָך, אלס איך דיעזען טעקסט לעזע, אלס העטטע איין ענגעל גאָטטעס מיר דיא וואָרטען אין דיא זעעלע געראופען שיענען זיא דאָך געראדעצו אַן מיך, דען יוגענדליכען בר־מצוה, צור שטערקונג, ערמוטיגונג, אונד אויפמונטערונג געריכטעט צו זיין וואָהר רופט איינע אינערע שטיממע דאבייא איס הערצען אימממער וויעדער: „דא ביסט יא אבער נאָך גאַר זאָ יונג, אונד שאָן נימממסט דאָ דיעזע הייליגען פפליכטען דער רעליגיאָן אויף דיך?“ מעהר אונד לויטער נאָך אלס דיעזע מיינע הערצענס־שטיממע, זאָגט פיעללייכט דיא פאלקעס שטיממע, דיא דאָך ניכט אימממער גאָטטעסשטיממע איזט: „וויא וויללל דיעזער קנאבע זיינע פפליכטען אלס בר־מצוה אויספיהרען“?—איך הערע צוואר דיעזע רעדען גיבט

מיר זאלכע טרייע, אונד עדלע עלטערן געגעבען, מיינען גאָטט, דעססען וואָרט, איך אלס טייערעס קליינאָד היטען ווערדע, ווען אויך וועלכע מאכט אין דער וועלט מיר הינדערן זאללע. שפריכט דאך דער עוויגע זעלבסט דורך דען מונד זיינעס בעגייסטערטען נביא ישעי׳ דיעזען וואָנש אויס: „אתה ישראל לא תנשני" „דא זאללסט אונד ווירסט אלס ישראל, אלס דאס אים קאמפף געהאֶרטעטע פאָלק דיינען גאָטט ניכט פערגעססען". לאססעט מיך, געליעבטע עלטערן! אויך אין צוקונפט דורך אייערע ווייזען לעהרען דען וועג צו גאטט, אונד צו דען העכסטען גיטער דעס יודענטומס, צום גלויבען, אונד צו עוויגער גלויבענסטרייע פינדען.

אמן.

שטעהט מיר בייא מיט ראטה אונד טהאט
דיא איהר פראממען הערצענס זינד
דאַן אויך ווען דיא עדלע זאַאט
איינסט אים הערצען מיר געדייהט,

עלטערן ביישפיעל, עלטערן-ווארט
זייא מיין פיהרער אויך נאך דאן
עלטערן ראטה זאלל אימּמער־פארט
מיך איינסט פיהרען נאָך אלס מאן,

גיב מיר גאָטט! דעס גייסטעס ליכט
דאַן מיין פַאטער, אירע איך ניכט.

אמן.

איינסט דער וויהרויך־גערוך ניכט פעהלטע, זאָ ווער־
דע אויך איך, אייך מיינע פיעלגעליעבטען! זאָ גערנע
וויהרויך שטרייען, אינדעם איך אייער עדלעס הערץ
דורך מיין גוטען לעבענסוואַנדעל בעפריעדיגען ווערדע.
דאָך פיר הייטע האבע איך מיר דיעזען טעקסט געוואָהלט,
דען נור מיינע קינדעסזעלע קאַן הייטע אין פראָממען
געדאנקען איין גאָטטגעפעלליגעס קרבן ברינגען, וויא
אונזערע וויזען געלעהרטען זאגען: „ונפש כי תקריב,
זה מנחת עני“ „דאס אפפער דער זעלע, דאס איזט
דעס ארמען אפפער.“ דער ארמע, דער נור אים גייסטע
זיין קרבן ברינגען קאַן, ער ערהעבט דיא פליגעל זיינער
פראממען זעעלע צו גאָטט, אונד דיעזעס קרבן איזט
גאָטט אנגענעהם. אונד זאָ מיין הוממלישער פאטער!
לאססע עס דיר וואָהלגעפעלליג זיין, דאסס דאס זאמענ־
קארן, וועלכעס מיינע טרייע עלטערן אונד לעהרער
אין מיין יונגעס הערץ געזאָעט האבען, ניכט אונפרוכ־
טבאַרען באָדען פאַללען זאָלל, אונד זעגנע מיין וואַנדעל
אונד אללע מיינע האַנדלונגען דאס איך איינסט, אין
לעבען דען נאמען ישראל, ווערטה זיין זאלל, וויא
אונזער פאטער יעקב זיך דיעזען נאמען ערווארבען האָט,
נאכדעם ער מיט זיינען פיינד געקעמפפט האט, אונד
איהן ענדליך בעזיעגט, זאָ ווילל אויך איך איינסט אין
מיינעם שפעטערען לעבען אין אללען ערייגניססען
מיינעם שיקזאַלס קעמפפען, אונד מיט גאָטטעס גנאדע
מיינע פיינדליכע מאכט בעזיעגען, אונד אלס טרייער
אַנהענגער פיר מיינע רעליגיאָן מיט דעם לאָזונגסוואָרט
„יי' ניסי“ „גאָטט מיין פאניער“ מיר דען גרויסען נאמען
„ישראל“ צו פערדיענען, אונד דיעזער נאמע זאָלל מיר
שטעטס מיינען גאָטט, דער אלליין דען זיגט פערלייהט,
שטעטס פאר דיא זעעלע פיהרען, מיינען גאָטט, דער

XI.

״אדם כי יקריב מכם קרבן לד׳,, (ויקרא)

,,דער מענש, דער איין אפפער פאן אייך, דעם עוויגען דארברינגט.“

ווערטהע עלטערן אונד ווירדיגע צוהערער !

זייט דעם איך אים שטאנדע בין צו דענקען, זעהע איך אייך, טהייערסטע עלטערן! שטעטס אָפּפערן ברינגען אויף דעם אַלטאַרא דער ליעבע. (על מזבח האהבה) אונד וואס ליעבע פאָללע מענשען איינעם מענשען צו געבען פערמעגען, האַבע איך ביז הייטע אלס וואהרע קרבנות פיר מיך דאַרגעבראכט: אייערע צייט, אייער פערמעגען, אייערע געדולד, האבט איהר רייכליך אין אנשפרוך גענאממען, אום מיין לייבליכעס אונד גייסטיגעס וואָהל צו פערדערן. איהר האבט מיר אבער נאך מעהר אלס דיעזעס געגעבען, איהר האבט אין מיין קינדליכעס געמיטה, גאָטטערגעבענהייט, פרעממיגקייט, גאָטטעסערקעננטניסס, אונד גאָטטפערטרויען גע־פלאנצט. דאס וואר איין אפפער: ,,קרבן מכם“ ,,אוים אייערעם אייגענען אינגערן, דאס איהר, אלס ״קרבן לד׳,, ,,איין אפפער גאָטט צו עהרען“ דארגעבראכט האבט! איהר האָט געשטרעבט, דאס קינד, דאס פלייש פאן אייערעם פלייש איזט, אויך אלס גייסט פאן אייערעם פראממען גייסטע אין וואהרער גאָטטעספורכט צו ערציעהען אונד אין דיא ליכטפאָללען וועגען דעם געטטליכען וויללענס צו פיהרען; דאס איזט עס, וואס מיך אייך צו עוויגען אונענדליכעם דאנקע פערפפליכ־טעט. וויע דען קרבנות אין יודישעם בית־המקדש

בעגלייטער איך מיין לעבענס־וועג זיין, דיעזער וואָהל־שפרוך וואלל מיך איך רעבט האלטען, ווען דאס לעבען מיך איינסט אין איינער הארטען שולע נעהמען וואָלל, דיעזעס ווארט וואלל מיך לעהרען, דיא מיר הייטע געוואָרדענע בר־מצוה־ווירדע פיר דאס גאַנצע לעבען מיר צו בעוואהרען, אונד מיך ענדליך איך דיא וואהרען העהען דעס לעבענס „הבמות" פיהרען איהר, מיינע פיעלגעליעבטען עלטערן! האבט מיר עס אפט געזאגט, דאס דיא וואהרען העהען דעס לעבענס ניכט רייכטהום אונד פערגעגליכע גרעסע זינד, איננערע צופריעדענהייט, פפליכט־געטרייא, איין גייסטיג הויכער שטאנדפונקט, ליעבעפאללעס פערטרויען איך גאָטט אונד מענשען, דאס זינד: „הבמות" דיא לעבענסהעהען דיא צו ערדייכען איך מיר ווינשע, דאס זינד דיא האָהען ציעלע, דיא איך ערדייכען וויללע. מיט גאָטטעס ביישטאנד, אַן אייערע האַנד אונד אים זאָננען־גלאנצע אייערעס עלטערנזעגענס, אום דען איך איך הייטע ביטטע, געהע איך מיינעם לעבענסציעלע ענטגעגען.

אמן.

געבט מיר אייערע ליעבע גאבע
בלייבט מיינע פיהרער מלאכים גלייך
זיא ברינגט גלייך דעם מאזעס שטאבע
מיר דיא זעגענס־קוועללע רייך.

וואס מיין גלויבע אינס הערץ מיר שרייבט
האלטע איך פעסט אונד געהע ניכט פעהל
אונד מיין עוויגער וואהלשפרוך בלייבט
„גאטט מיין הארט"! אונד נחלי־אל! אמן.

טעקסטעס, דיא דאָך ניכטס אלס בלאָסע נאַמען פאָן
האלטסטאציאנען אויף דעם לאַנגען וואַנדערצוגע
אונזערער פעטער צו זיין שיינען, דא הייסט עס:
„וממתנה נחליאל ומנחליאל במות“ דעם יודישען זיננע,
דעם דאם שריפטווארט טיעף אינם הערץ געוואַקסען,
איז עס ערלויבט, אויך אַן דיעזע גערינגע ווערטער, דיא
גייסטיגען פעדען זיינער הערצענסגעדאנקען אנצוקניפ־
פען. ווער וויל עס דאהער מיר איבעל נעהמען, ווען איך
אין דען ציטירטען ווארטען מיין פערהעלטניסס צו
אייך, מיינע טהייערסטען עלטערן! אונד מיינע מיך
בעגליקענדע האָפפנונג פיר דיא צוקונפט אַבגעשפיעגעלט
זעהען וויללל? עראיננערט דאָך שאָן דאַס ווארט „מתנה“
מיך אן דער שולד דער דאנקבארקייט, דיא איך אייך
פיר אללע ערהאלטענען וואהלטהאטען שולדיג בין,
דא איך אללעס, וואס מיר ביז יעטצט צו אייגען געוואָר־
דען, ניכט מיינער אייגענען קראפט פערדאנקע, זאנדערן
פאָן אייער גרענצענלאָזען גיטע אלס „מתנה“ „ליעבעס־
גאבע“ ערהאַלטען האבע. דורך דיא רייכע פיללע
זאלכער ליעבעסגאבען, דיא איהר מיר צושטרעמען
ליעסעט, געלאנגטע איך צור גאטטעסערקענטניסס.
איהר לעהרטעט מיך פריהצייטיג צום הימעל שויען,
אונד פאָן גאָטט מיין הייל ערווארטען, איהר לעהרטעט
מיך אין פערטרויען צו גאטט אויפצו־שויען, אונד איהר
האָט מיינען קינדליכען גייסט דורך גוטע ערציעהונגס
אויף דען ריכטיגען וועג געפיהרט. זאָ געלאנגטע איך
צו דעם גאטט פערטרויען, דאס שאָן הייטע מיין יונגעס
הערץ ערפיללט, אונד אייער פראממעס, ערהעבענדעס
ביישפיעל בעראכטע מיך צור ערפאססונג דעם וואהל־
שפרוכעס: „נחלי-אל“ „מיין אייגענסטעס העכסטעס
גוט איזט גאָטט,“ דיעזעס ווארט זאָלל מיין שיטצענדעס

בר־מצוה־פעסטעס ציעהען זיא וויע שיינענדע ליכט־בילדער פאר מיינע זעעלע הין, אללע דיא טויזענד אונד אבער טויזענד אונצעהלבארע וואהלטהאטען, דיא אוים דער רייכען קוועללע פאן אייערער ליעבע מיר ביז הייטע צוגעפלאססען וואס איך בין, בין איך דורך אייך, וואס איך האבע, האבע איך פאן אייך, וואס איך וויים, וויים איך דורך אייערע וויזע בעלעהרונג אונד טרייער גיטע אין דער איהר מיר, ערלע אונד קלוגע לעהרער צור זייטע געשטעללט. פריהצייטיג ווארדע איך גע־לעהרט אונד אונטערוויעזען, אין דעם בוכע דער ביכער, אין אונזערער הייליגען שריפט (תורה) אויפמערקזאם צו לעזען, קיין איינציגעס ווארט אונבעאכטעט צו לאס־סען, אין יעדעם איינצעלנען זאטצע, יא אין יעדעם ווארטע, איינען טיעפען זין אונד ערהעבענדע בעלעהרונג צו זוכען אונד צו פינדען. איזט דיא הייליגע שריפט דאך איינע אונערשעפליכע קוועללע, איין רייכע שאטצ־קאממער, איין ברונען דער בעלעהרונג. וואהין דאס אויגע איינעס פראממען פארשערס אונד ביבעל־לעזערס בליקט, איבעראלל גלענצען איהם דיא קאסטבארען פערלען וויזער לעהרען (חכמה ודעת) אונד מאראלישע שפריכע ענטגעגען, אונד וואהין אונס אויך דיא וויססענ־שאפט טראגען זאלל, קעהרען וויר איממער צוריק צו דיעזער הייליגען טרייען ביבעל, דיא אונזערע זעעלע אונד דאס געמיטה מיט הייליגען באנדען פעסט העלט. אויך ווען אונזערע פאנטאזיע אונס וויע וויית טראגען זאלל, איממער שיינט עס אונס, אלס הערטען וויר איינע געטטליכע שטיממע רופען: „וממשם הבארה“ „פאן דארט צום בראננען“ צום פרישען קוועלל דער הייליגען שריפט. (תורה) דא שטעהען זיא הייטע פאר מיינען אויגען, דיא שיינבאר זא גערינגען ווארטע מיינעס

גלויבען ? וואס איזט עס, דאָס דיינעם גייסט שטעטס פרישעם לעבען, דיינעם הערצען שטעטיגען פריעדען פערלייהט״?, זא אנטוואָרטע איך מיט דען וואָרטען, דיא דער הייליגע פראפעט פערקינדעט : „בריתי היתה אתו החיים והשלום״ „מיין בונד וואר שטעטס, דען איך מיט גאָטט געשלאססען דיעזעם וואר אונד איזט דער קוועלל דעם לעבענס אונד דעם פריעדענס״.
אמן.

ווילל איהן עוויג טרייא בעוואהרען
מיט דעם שעפפער מיינען בונד
ווילל ערפיללען רייף אַן יאהרען
וואס געשפראכען הייטע מיין מונד—
וואַס געלאבעט (בנדר) הייטע דער קנאבע
זאלל ערפיללען איינסט דער מאַן
טרייא דער הייליגען הימעלסגאבע
דיא אלליין בעגליקען קאַן.—
מעגסט דאָ גאָטט אויס דיינען הענדען
מיר דאצו דיינע הילפע זענדען. אמן.

X.

„וממתנה נחליאל ומנחליאל במות״ (חקת)
„פאַן מתנה נאך נחליאל, פאַן נחליאל נאך במות״

טרייע עלטערן ! אונד ווירדיגע צוהערער !

מיט פאַן דאנקעסגעפיהלען איבערשטרעמענדען הערצען נאהע איך מיך הייטע אייך, פיעלגעליעבטע עלטערן !— הייטע אם טאַגע דער פייער מיינעם

געשטרייעט האט, זיא איזט פריהצייטיג אויפגעגאנגען אין מיינעם הערצען אונד אין מיינעם גייסטע, אונד איך געלאָבּע עס, (בּנדר) אויך דאן, ווען איך גראס געוואָרדען דורך דיא גנאַדע גאטטעס, אונד אייך מיינע געליעבטען עלטערן! דער שנעע דעס אלטערס אויפס הויפּט געפאללען זיין ווירד, זאָ אָפט אייער רוף אן מיך ערגעהען ווירד, צור ערפיללונג אייער קינדעספפליכט, צור אויספיהרונג איינעס גאָטטעס־ווארטעס, זאָ איהר רופען ווירד, וויע אונזער פאַטער יצחק גערופען „בּני הגדול" „זיינען גראָססען זאָהן" וויל איך גערנע פפליכט ערפיללט פאר אייך הינטרעטען אונד רופען „הנני"! „היער בּין איך, איך בּין בּערייט"! אייער ווילע קאַן נור איין עדלער, נור איין גאָטט געפעלליגער זיין, גערנע וויל איך דאן אייערען וואָנש ערפיללען, דער יא געוויס נור דאהין געהט, אויסצוהאררען אין פראממער ערגעבּענהייט אן גאָטט אונד אין דעם הייליגען פאֶטערגלויבּען, אונד אייערע צופריעדענהייט מיט מיר אונד מיט מיין לעבּענסוואַנדעל זאָל וויע הייטע אויך דאַן אונד אללעצייט דער זעגען זיין, דער פאן אייך אויסגעהענד, מיך רייך בּעגליקען ווירד. —

דיעזעס וואללען אונד דיעזען פראהען מוטה דעס שטרעבּענס אויף וועלטליכעם וויא אויך געטטליך רעליגיעזעם געביעטע וויל איך מיר בּעוואהרען פיר דיא מיר פאן גאטט בּעשיעדענע צייט דעס ערדענלעבּענס, אונד ווער מיך דאן איינסט עטוואַ פראגען זאָללטע, וואס איזט עס, דאס דיר דיעזען עווינען פראהען יוגענדמוט, דיעזע יוגענדלוסט אונד צופריעדענהייט געגעבּען האט? וואס איזט עס, דאס טראטץ אללען אן דיך הערראנטרעטענדען פערלאקענדען בּיישפיעלען פאן ליבּטזין, דיך פעסט פערהארען לעסט אין טרייע אונד

דיעס איין גיטיגעס גנאַדענגעשענק גאָטטעס, זאָ אָפט אין דיין לייכטענדעס אויגע צו בליקען, ווען איך דיין ליעבעפאָללען גייסטעס קלאַרען בעלעהרונגען איבער גאָטט אונד זיינען העכסטען וויללען, איבער דען הימטלישען שעפפער, אונד זיינע זאָ ווייזע איינגעפיהרר־טען וועלט איינריכטונגען אוים דיינעם מונדע הערטע, ווען איך בעטראכטעטע, וויא דיין גלויבע זאָ גאַנץ דיינע זעלע אויספיללט, וויא דא מיין פאטער אללעס מיט גאָטט, אונד אים פערטרויען אויף זיינער הילפע, גאנץ נאך דען פאָרשריפטען זיינער הייליגען רעליגיאן טהוסט אונד האַנדעלסט, אונד דיך אין דיעזער הייליגען רעליגיאן זא גליקליך פיהלסט, דא פיעלען דיא ערסטען ליכטשטראַהלען פאן רעליגיעזער ערקעננטניסס אין מיין קינדעסהערץ, דא ערוואַכטע איין געפיהל אין מיר, דיר אֶהנליך צו ווערדען דא ערוואַרטעטע איך אימטער דען טאג, דער מיך צום בר־מצוה מאכען זאָלל, אונד אן דעם אויך מיר דיא פפליכט אללער הייליגען גע־באָטע אויפערלעגט ווירד.—זאָ איזט עס דיין גאָטט, דער גאָטט דער דיין פראָממעס הערץ ערפיללט, דער אויך מיינע קינדעסזעעלע איינניממט, דער מיר נאַהע איזט אין דיעזער שטונדע, אין דער איך מיך פריידיג צום אויספיהרער זיינעס הימלישען וויללענס גערנע אונד בערייטוויללינג ערקלערע, אונד דארום גלויבע איך אויף דיא פראגען: „וויע האסט דא זאָבאַלד דאס ריכטיגע געפונדען“? מיט דען ווארטען אונזערעס פאטערס יעקב צו אנטוואָרטען: „כי הקרה ד׳ אלקיך לפני.“ „עס איזט מיין פאטער! דיין גאָטט דער מיך עס פינדען ליעס“ דיין גאָטט, דעססען אַללמאַכט, וויי־הייט אונד גיטע דא זאָ וויע דיא גע־ליעבטע מוטטער מיך ערקעננען געלעהרט. דיא ערדע זאאַט, דיא איהר

IX.

„ויאמר יצחק על בנו מה זה מהרת למצא בני? ויאמר כי הקרה ד׳ אלקיך לפני.“ (תולדות)

„יצחק שפראך צו זיינעם זאהנע: וויע האסט דא דאך זא גאר פריהצייטיג עטוואס פינדען קעננען, מיין זאהן!? ער שפראך: דער עוויגע דיין גאטט האט עס מיר בעשיעדען.“

ווערטהע עלטערן אונד ווירדיגע צוהערער!

ווען איך הייטע אים פראהזין זארגלאזער יוגענד לייכטענדען אויגעס פאר אייך געליעבטע עלטערן! פערעהרטע לעהרער! אונד געעהרטע אנוועזענדע! הינטרעטע, אונד מיך מיט פריידיג בעוועגטער שטיממע אלס בר־מצוה אללען געטרייען גלויבענסברידערן, ערקלערע, דירפטע גאר, מאנכער, אונד פיעללייכט זעלבסט דא מיין טייערער פאטער פראגען, „הייסט דא 13 יעהריגער קנאבע, פאסט איין קינד נאך, עס דען אויך מיט דיינעם קינדליכען פערשטאנדע הערויסגעפונדען, דאס דיר איין זא קעסטליכעס שעטצבארעס גוט אין דער איבערנאהמע דער הייליגען רעליגיאנס-פפליכטען צו טהייל געווארדען?—וויע איזט דיעזע ערקענטניסס דיר געקאממען אין זא יונגען יאהרען שאן? וועלכער גוטער גייסט פיהרטע דיך אויף דיא ערהאבענע שפור דיא דיר צייגט, ווא דער ריינע קוועלל וואהרער עוויגער גליקזעליגקייט פיר דיא מענשענזעעלע ענטשפרינגט? „מה זה מהרת למצא בני“ „וויע האסט דא דיעס געפינדען מיין זאהן“ וויא צו מיר דיעזע ערקענטניסס געקאממען איזט? מיין פאטער! עס איזט

שטרעבען פערמאַג פאר דעם פריפענדען אויגע גאָטטעס דיא טהאַט צו ערזעטצען.— ווארעט דאָך אויך איהר, געליעבטע עלטערן! שטעטס זא ליעבע פאלל נאַכזיכ־ טיג אין אייערען אנשפריכען אַן מיינען גייסט, ווארעט דאָך אויך איהר שטעטס זאָ געניגזאם יעדעס בעססערע וואָללען, יעדע צוועקמעסיגע זיטטליכע בעשטרעבונג מיינעס קינדליכען זיננעס דורך אייער וואהלגעפאללען רייך צו בעלאהנען! —- מיר דיעס וואָהלגעפאללען אללע צייט צו בעוואַהרען, וויל איך פארטאַן מיך בעמיעהען, וויא אונזער פאטער יעקב זיינע קינדער ערמאהנטע: „והטהרו והחליפו שמלותיכם" „רייניגעט אייך אונד וועקסעלט אייערע קליידער."! וויל איך אין דעם זיננע בעהערציגען, דאס איך בעשטרעבט זיין ווערדע, מיך צו רייניגען פאָן דעם פסולת קינדישיר טהארהייטען אונד לייכטזינד, אונד ניע צו פערגעססען, דאס איך דאס פליעגעלקלייד צארטער יוגענד אַבלעגען דירפע, אונד מיט דעם געוואַנדע, ערנסטער, מענליכער, ווירדיגער בעשטרעבונגען צו פערטוישען האַבע, זאָ פאָרבערייטעט, שיקע איך מיך אַן צום רעליגיעזישען ווירקען, אויף דאס איך דעם נאמענס „ישראל" איזראעליטע ווירדיג ווערדע אונד ווירדיג בלייבע.

אמן.

קינדליך פראָם אונד קינדליך ריין
וויל איך שטרעבען שטעטס צו זיין
וויל ערווערבען מיר דיא קראפט
דיא אללמעליך עדעלס שאפפט!
גאטט העלפע נור.

אמן.

דען זאָנגען־שטראהלען, דיא מיינע הייטע ערהאַלטענע רעליגיעזע ווייהע מיר אינס הערץ פּאַללען לעססט, מיר איסט עס, אַלס זייא דיא זאָננע דעס הייטיגען טאגעס, אין ערהעהעטעם, רייגעם ליכטגלאַנצע שענער אלס יע, ווארמער אלס זאָנסט מיר, נור מיר אללייז אויפגעגאַנגען, מייז יאָבעלענד קנאַבענהערץ בעגריסט דיעזען גייסטיגען זאָננען־אויפגאַנג מיט ערהאַבענעם געפיהלע, וויא אונזער פאטער יעקב איינסט דען טאַג בעגריסטע: „ויזרח לו השמש" „דיא זאָננע שיען איהם אללייז צו שיינען" אונד מיט גאָטטעס גנאַדע האָפפע איך פעסטען שריטטעס אויף דיא, פאן דער מיר אויפגעגאַנגענען זאָננע ערלייכ־טעטע באהן צו וואַנדעלן. –שעהן אונד גוט זינד וואָהל דיעזע מיינע אַבזיכטען אונד פאָרזעטצע, אַבער מוטע אונד פערשפּרעכע איך מיר ניכט צו פיעל צו? ווערדען יעצט שאָן מיינע קרעפטע הינרייכען, אויך נור דיא ערסטען שריטטע אויף דעם רעליגיאָנס וועגע צו מאכען? קאַן דער זאָ יונגע קנאַבע, דעם יאַ נאך דער פריהלינגסטהוי דער קינדהייט אויף דעם הויפטע ליעגט, אויך נור איינעם דער געטטליכען רעליגיאָנס־געבאָטע מיט דעם יעניגען ריכטיגען פערשטענדניסס איבע מיט איינעם וואָרטע זא אויספיהרען וויע עס גאָטט דער הערר פאָן דעם ערוואקסענען אונד ערלייכטעטען יודען ווינשט? זאָ פראַגע איך מיך זעלבסט, אונד מיר אנט־וואָרטעט דער גייסט דער וואַהרהייט מיט דען וואַרטען דעס אָביגען שריפט־טעקסטעס: „אדוני יודע כי הילדים רכים" „מיין הערר, דער פאַטער אים הימעל, וויים עס יאַ, דאַס קינדער עבען צארט אונד שוואַך זינד"— גאָטט קענט יאַ דאַס קינדערהערץ, זיין הימלישעס אויגע בליקט וואָהלגעפעלליג אין דאס קינדעס־געמוטה, אונד דאס פראממע וואָללען, דאס קינדליכע רייגע

געליעבטע עלטערן אונד געעהרטע פערזאממלונג !

קראפט אונד שטערקע, מוטה אונד ענטשלאס־ סענהייט ווינשע איך מיר הייטע, אום דיא קאָסטבאַרע, היילינע לאַסט, דיא דער טאג מיינע בר־מצוה־פייער מיר אויף דיא יוגענדליכע שולטערן לענט פריידיג אויפנעהמען, אונד מיט ווירדיגעם ערנסטע דורכס לעבען טראַגען צו קעננען.—איהר מיינע אינניגסט געליעבטען עלטערן ! פרייעט אייך דיעזעס טאגעס, בליקעט מיט אינגערער בעפריעדיגונג אויף מיך, דען יונגען פפליכט־ טרעגער דער היילינען רעליגיאָן איזראַעלס, אונד וועו אייער לייכטענדען בליק ריכטיג צו דייטען פערשטעהע, זאָ זאַגט דערזועלבע מיר ניכטס אנדערעס אלס דיא הערצליכען ווארטע : „חזק ואמץ" „זייא שטאַרק אונד מוטהיג" ! „וויר האבען דיך אָה ! זאָהן ! געניגענד פאָר־ בערייטעט פיר דיא ווייהע דעם בר־מצוה, וויר האַבען דיך טיילס זעלבסט איינגעפיהרט טיילס איינפיהרען לאססען אין דען היילינען האַללען דעם טעמפעלס דער רעליניאן, וויר לעהרטען דיך, דען אינגערן ווערטה דער גייסטיגען שעטצע קעננען, דען דיא לעהרע מאָזעס דיר צו אייגען גיבט, נים זיא הין אלס בר־מצוה, בעוואהרע זיא אין דיינעם הערצען אונד טראגע זיא דורכס לעבען."—זאָ דייט איך מיר מיינע פערעהרטען ! דען בליק, דער הייטע אוים דען ליעבעפאָלכען עלטערנאוינע אויף מיך פעללט, אונד עס געלטען מיר דיעזע ווארטע אלס היממלישער מאַהנרוף, אלס געטטליכע פערקינדיגונג „שמועה שמענו מאת" „איין גאטטעסרוף איזט עס דער פערנאממען ווארד" זאַגע איך אויך מיט דען וואַרטען פראָפעטען. אונד איך זעהע זיא קלארען אוינעס אונד פריידינען געמיטהעס דיא לייכטענדען אונד בעלעבענ־

אַבּגלאַנץ דיעזעס ליכטעס, זאָ אָפּט איך אין אייער זאַנפטעס געזיכט געשויעט האבע, איך זאַה עס זאָ אָפּט איך אין דען מיענען יענער מעננער פאן דענען דיא שריפט זאגט: „חכמת אדם תאיר פניו.“ „דעם מענשען ווייזהייט ערלייכטעט זיין אנגעזיכט.“ — ווען אויך מיר איינסט ווייזהייט צו טהייל ווערדען זאָללטע, ווען אויך איך איינסט אייערעם עדלען בייספיעלע פאָלגע, דיא ליעבע אונד מילדע, דיא אונזערע רעליגיאָן לעהרט, אין מיין אינגערעס איינציעהען ווערדע, דאן זאלל אונד ווירד אויך מיר דיעס „מאור פנים“ געגעבען זיין, דאן ווירד אויך דאס זעגענסווארט „יתן לך חן בעיני הבריות“ „גאָטט פערלייהע דיר גונסט אין דען אויגען דער מענשען“ אַן מיר אין ערפיללונג געהען. דען וועד ליעבע זעאט ווירד ליעבע ערנטען. ווען איך, וויא איך עס הייטע געלאָבע, פאם וועגע יודישער ליעבע אונד וואהרען גלויבען אַן איינען איינציגען גאָטט ניע אבווייכען ווערדע, דאן ווירד דער הערר אים הימּמעל זיך מיר ליעברייך צואָווענדען, זאָ אָפּט איך איהן בעטען ווערדע, דאן ווירד דער הערצענספריעדען, וויא ער הייטע אין מיינעם קינדליכען הערצען וואָהנט, מיר עוויג געוואהרט בלייבען, דאן זעהט איהר, געליעבטע עלטערן! אַן אייערעם זאָהנע ערפילט אייער זעגענס־ווארט: „וישם לך שלום“ „דער עוויגע געבע דיר פריעדען.“ „זה שלום תורה“ דער וואהרע פריעדען, דען דיא רעליגיאָן געוואהרט, איר האבט איהן דאן געוואָננען. אמן.

VIII.

„אדוני יודע כי הילדים רכים.“ (וישלח.)

„מין הערר וויס עס יאַ וואָהל, דאס דיא קינ־דער צארט אונד שוואַך זינד.“

מיינער פאטער.״ אָה! זעגנעט מיך געליעבטע עלטערן! מיט דיעזעם וואָרטע בעטעט, דאס דער בונד מיינער פאטער מיר בעוואהרט בלייבע פיר אללע צייטען, דער בונד, פיר דען זאָ פיעלע טויזענדע טרייער אנהעננער לעבטען אונד אין דען טאָד גינגען, מעגע ער אויך מיר איין היילינעס, קאָסטבארעס קליינאָד ווערדען אונד בלייבען. בעטעט, מיינע טהייערסטען! דאס זיך אַן מיר ערפיללע דאס וואָרט דער אלטען „וישמרך מן המזיקין״ „גאָטט בעהיטע דיך פאר שעד־ליכען, געפעהרליכען וועזען.״ אויף וועלכעם וועגע לויערן זיא וואהל זאָ צאהלרייך, דיא שעדליכען וועזען (מזיקין,) אַלס אויף דעם וועגע דער יוגענד. איזט עס דאך דאס שוואַכע יוננע הערץ, דאס צומייסט דען מזיקין צום רויבע צו ווערדען פפלעגט. ווען איך נון איינסט אודער פיעללייכט גאר באַלד, פערנע פאָן אייך, גע־ליעבטע עלטערן! זיין מוס, דאן קאן אונד זאָלל יאַ נור גאָטט אלליין, מיך שיטצען, בעהיטען פאן דען „מזיקין,״ דיא אין געשטאלט פאלשער, געפעהרליכער פריינדע אונד פערלאקענדער געניססע, אַן מיך הערא‍נטרעטען ווערדען. „יי שומרי יי צלי״ יאַ גאָטט ווירד קראַפט אייערעס וואָנדערווירקענדען עלטערן־זעגענס, מיין „היטער״ אונד מיין שטיצענדער שאטטען זיין. „יאר יי פניו אליך ויחנך״ „גאָטט לאססע זיין געזיכט דיר לייכטען אונד זייא דיר גנעדיג.״ זאָ זעגנעט איהר מיך פערנער: אונד וויעדר ערקלערען דיא שריפטווייזען דיעזען פראממען וואָנש מיט דען וואָרטען „יתן לך מאור פנים״ „גאָטט געבע דיר זעלבסט איין ליכט דעם אַנגעזיכטס.״ — אָה! איך קעננע עס, דיעס שטראַהלענדע ליכט, דאס פאן דעם עדלען, ווייזען מענ־שענגעזיכט אויסשטרעמט, איך זאה דען אירדישען

מיט דען אָביגען טעקסטעס אונס בעצייכנענדען איינ־
פאַכען אונד דאָך זאָ פיעל בעדייטענדען ווענענסוואָרטען,
האט שאָן זאָ מאַנכעס יודישע פאמטערהערץ ויינען
געפיהלען דער ליעבע פיר זיין קינד, אונדעם ער עס
ווענגעטע, אויסדרוק געגעבען, אונד עס ליעגט פירוואהר
איינע גאנצע וועלט פאן גליקועליקייט איז דען זאָ איינ־
פאַכען אימסער גאָטט אנרופענדען וואָרטען דעס
יודישען פריעסטערזעגענס. מעגען טויזענד אנדערע
מענשען אין איהרען פערשיעדענען רעדעווייזען אנדערע
זעגענספארמעל אויסשפרעכען, מיך ערהעבט אבער
דער גייסט דער נור דען איינען איינציגען גאָטט אנ־
רופענדען לעהרע: „יברכך יי״ „גאָטט זעגנע דיך״!
דאס איזט איין וואהרער זעגען, דער פאן גאָטט דעם
אללמעכטיגען קאָממט, זאָלכער גאָטטעסזעגען, איזט
בעגליקענד, בעזעליגענד אונד דויערנד, דען עס איזט
דיעס וויא דיא וויזען היעצו בעמערקטען, דער, דער
אין דער לעהרע גאָטטעס אונד דורך דיעועלבע זיך אָן
אונס בעוואהרט. איין זעגען דער אויסערהאלב דער
גרענצען אונזערער רעליגיאָן ליעגט, ער קאן אונד
ווירד אויך ניכט דאס מענשענהערץ אויף דיא דויער
בעגליקען, וואהרהאפט גליקליך זינד וויר נור „בברכה
המפורשת בתורה״ „אין דעם דורך דיא רעליגיאָן
בעוואהרטען זעגען.״ אללע שעטצע דער ערדע גע־
רייכען אונס יאַ ניכט צום זעגען, ווען זיא ניכט רעכט־
מעסיג ערווארבען אונד איבעראיינשטיממענד מיט דען
לעהרען אונזערער הייליגען תורה. זינד „וישמרך״
„גאָטט בעהיטע דיך״ זאַגט דיא יודישע זעגענספארמעל
וויטער, אונד וויעדער ערקלערען דיא אלטען שריפט־
געלעהרטען דיעזעס וואָרט, אינדעם זיא זאַגען: „ישמור
לך ברית אבותיך״ „ער בעוואהרע דיר דען בונד

יודען ווירקט פיר דען רוהם אונד דיא עהרע, פיר דיא עוויגע גייסטעסמאַכט אין איזראעל, אונד מיך ערהעבט דער פעסטע גלויבע „והיה כאשר ירים משה ידו" „זאָ דיא ווירקענדע מאַכט דעס מאָזעגייסטעס זיך אוממער וויעדער ערהעבט אונטער אונס" „וגבר ישראל" דאן איזט ישראל גראָס אונד מעכטיג.
אמן.

מעגע שטעטס אין אונזערעם לעבען
זיך דער מאָזעגייסט ערהעבען
גלויבענסטרייע ברינגע פריעדען
שטעטס אין אונזער הערץ היניעדען
ברידער! רופעט שטעטס מיט מיר
גאָטט ישראלס מיין פאניער! („יי ניסי")
אמן! ואמן.

VII.

„ושמו את שמי על בני ישראל ואני אברכם."

„זיא זאללען מיינען נאַמען איבער דיא קינדער איזראעלס אויסשפרעכען אונד איך ווערדע זיא זעגנען."

נעליעבטע עלטערן אונד געעהרטע פערזאממלונג!

אין קינדליכער עהרפורכט אונד ליעבע נייגע איך מיין הויפט הייטע פאר אייך, געליעבטע עלטערן! אום צור קינפטיגען געטרייען ערפיללונג מיינער רע־ליגיעזען פפליכטען אלס בר־מצוה, אונד צור פערנערען וואָהלפאַהרט אויף דעם פאר מיר ליעגענדען יודיש־רעליגיעזען לעבענסוועגע אייערען זעגען צו עמפפאנגען.

זוכען. ווער אַן גאָטטעס אונענדליכע הולד אונד ליעבע גלויבט, אונד פערטרויט אויף געטטליכען בּיישטאַנד, וויס, וויא מאָזעס איינסט, אויך יעטצט נאָך דאס מרה־וואַנדער צו פאָללבּרינגען. מיט דעם וואָנדערטהעטי־גען צווייגע פאָם תורה־בּוימע בעוועהרט אונד אויסגע־ריסטעט, ווילל איך דורכס לעבען געהען. געשטערקט אונד געקרעפטיגט, זאָללען אויך מיינע הענדע ווערדען צום געבעט וויא אויך צור עדלען ווירקזאַמקייט דורך דיא מאַכט דעם גלויבענס, וויא עס פאן מאָזעס הייסט: „ויהי ידיו אמונה.“ „זיינע האנד וואר געשטערקט דורך דען גלויבען“ „עד בא השמש“ „בּיז דיא זאָננע אונ־טערגינג.“ זאָלאַנגע מיינעס לעבענס זאָננע לייכטעט, ווילל איך איך דען טרייען גלויבען אַן גאָטט אונד אַן זיין היממליש וואָרט מיר בעוואהרען, עהרפאָרכסט־פאָלל ווילל איך אויפבּליקען צו דען פראָממען, גאָטט־בעגייסטערטען מענשען אין איזראעל, וויא איך בּיזהער צו איך, מיינע גוטען גאָטטערפיללען עלטערן! עמ־פארצובּליקען געוואהנט וואַר. „לבי למחוקקי ישראל“ „מיין הערץ שלעגט פיר דיא געזעטצעסטרייען אין איזראעל.“ זאגע איך מיט דען וארטען דער גאָטט־בעגייסטערטען דבורה; זיא זאללען מיינע פארבילדער זיין, איהנען ווילל איך נאַכשטרעבען, איהרע היגגעבונג אן גאָטט איהר ווירקען אונד שאַפפען, איהרע גוטען האַנדלונגען, זאָללען מיר צום מוסטער פיר מיין איי־גענעס לעבען זיין. זאָ יונג איך אויך נאָך בּין, איך האבּע עס דאך בּערייטס ערפאַהרען דאַס וואס גראָסעס אונד שעהנעס געשיעהט אין איזראעל, דאס געשיעהט דורך דיא אונשטערבּליכע מאָזעס־האנד, דיא דא עוויג פאַרטווירקט אונד שאַפט אים יודישען קרייזע, דיא פאָן מאָזעגייסט געפיהרטע האַנד יעדעס גלויבענסטרייען

אויף מיינעם לעבענסוועגע זעלטען אָדער ניע צו „מרה“ יענען ביטטערען קוועללען געלאנגען, דיא דען לעבענס־ גענוס פערביטטערן ? וויא עס דיין וויללע איזט, מיין גאָטט אונד פאַטער! הייטע זאָלל קיין דיסטערער געדאנקע דיא זאָננע מיינעם פעסטטאגעס מיר טריבען הייטע איזט יאַ מיט דער רעליגיעזען ווייהע דעם בר־ מצוה, זאָננען שיין אונד מילדעס היממעלסליכט אין מיין הערץ איינגעצאָגען, הייטע פיעל יאַ דאס גאָטטעס־ וואָרט, דאס מיין לעבען פאָרטאן רעגעלן זאָלל, וויא דאס גאָטטעסברויד „מן“ פיר מיך, אונד איך האבע עס נור צו זאממעלן טעגליך פריש, אום נאַהרונג פיר הערץ אונד גייסט, פיר זעעלע אונד געמיטה אין דעמ־ זעלבען צו פינדען. זאָללטען אים לויפע דער צייט מיינע שריטטע מיך אבער פריהער אודער שפּעטער דאך היניפיהרען צו יענען מרה קוועללען, וואָ שווערע פּריפונג מיין האַררען זאָלטע; מיסטע אויך איך מיינען שיקזאַלסבעכער אין דען ביטטערען מרה קוועלל טוי־ כען, אָ! דאן פאלגע איך דיינעם לייכטענדען ביישפּיעלע אונשטערבליכער מאָזעס! דער בוים, דען גאָטט דיר איינסט געצייגט צום וואָהל אונד היילע איזראַעלס, זיינע אסטע בליהען יאַ נאָך אימממער אונד ווערדען עוויג בליהען אין דער זאָננע אללער צייטען. מיינע גוטען עלטערן, זאָ וויא מיינע ווירדיגען לעהרער האבען מיך איהן קעננען געלעהרט, דיעזען בוים, עס איזט דיא תורה, יאַ, איין בוים פאַן דעם עס הייסט: „עץ חיים היא למחזיקים בה.“ „איין בוים דעם לעבענס פיר דיא, דיא פעסט אַן איהן האלטען.“ „מיט דעם בליטהענרייכען אַסטע פאָם בוימע דעם גלויבענס וויל איך יעדע מרה־קוועללע, דיא איהרען ביטטערן טראנק מיר ענטגעגענפליעסען לעסט, מיר צו פערזיסען פער־

טרייע עלטערן ! אונד ווירדיגע צוהערער !

גליקליך פרייזע איך מיך אונד דאנקע עס דיר מיין גאטט אונד פאטער ! דאס וויר אינזאפערן שאן איין שענערעס לאס האבען אלס איינסט אונזערען אהנען צו טהייל געווארדען, אינדעם דיא געזעטצע אונד פארשריפטען גאטטעס אין „מרה“ נאך ביטטערען ערפאהרונגען, איהנען געאפפענבארט װארדען, מיר יעדאך, דעם אם טרייען עלטערהערצען געווארגטעי אונד געפפלעגטען, פאם ליעבעסאטמען דער עדלען עלטערנבוסט שטעטס ווארם אנגעוועהטען קנאבען, ביזהער נאך קיין ביטטערער טראפפען אין דען זיסען לעבענסקעלך געפאללען איזט. איך וויס פאן „מרה“ דען ביטטערקייטען דעם לעבענס נאך ניכטס, איין שעהנער, זאנניגער מארגען איזט דאס דאזיין ביז הייטע מיר געוועזען, דאס עלטערנאויגע בליקטע וויא איינע לייבטענדע, גלענצענדע זאננע פאם לעבענסהיממעל אויף מיך הערנידער, אונד דאך איזט דאס „שם לו חוק ומשפט,“ דיא אפפענבארונג אונד מיטטהיילונג דעם גאטטעס געזעטצעס, אן מיר בערייטס צור וואהרהייט געווארדען. זינד דאך דיא געזעטצע גאטטעס הייטע אם טאגע מיינער בר־מצוה פייער אויך מיר אלס הייליגע פפליכטען צור געטרייען ערפילונג צוגעוויעזען װארדען. זינד אבער — פראגע איך מיך — נון מיט דען געזעטצען אונד פארשריפטען אויך דיא שטונדען דער פריפונגען וויא פיר אונזערע אהנען זא פיר מיך געקאממען ? אדער ווירד געטטליכע גנאדע אויך פערנער דיא פריידיגקייט דער יוגענד מיט גאלדיגעם גלאנצע מיין לעבען אומזיימען לאססען ? װערדען פריפונגען מיר ערשפארט בלייבען, אונד ווערדע איך

ווילל עס צו געווינגען אונד מיט מיינער הייליגען רעלי־
גיאָן אללעצייט אין איינקלאַנג צו ברינגען פערזוכען,
אונד איך האפפע דאס עס מיר בייא פעסטעם אונד
בעגייסטערטעם וויללען מיט געטטליכעם ביישטאנדע
געלינגען ווירד, וויססען צו ערווערבען אונד מיינעם
פעטערגלויבען אין געוויססענהאפטער פפליכטערפיל־
לונג טרייא צו בלייבען. אמן!

וואס דען גראָסען איינסט געלונגען
מיט דעם וויססען האנד אין האנד
ווייל פאָם גלויבען גאַנץ דורכדרונגען
זיא זיך פיהלטען גאָטטגעזאַנדט
מעגע אויך מיר דעראיינסט געלינגען
דיעס מיין ווינשען אימּמער -- דאר
גערנע וויללל איך אָפּפער ברינגען
אויף דעם יודענטומס אַלטאַר
וויא איזראעל איינסט ביים זעגען
גאָטטערפילּלעט אויפרעכט שטאַנד
בלייבע איך טרייא אויף יודישען וועגען
מיט דעם וויססען האַנד אין האַנד!

אמן.

VI.

שם שם לו חוק ומשפט ושם נסהו. (בשלח.)

„דארט גאַב גאָטט דעם פאלקע געזעטץ אונד
פארשריפט, אונד דארט שטעלטע ער עס אויף דיא
פראָבע.“ (בשלח.)

בעשטאנד דער געמיינדע איזראעלס: „וכל קהל ישראל עומד.“ „זאָ בלייבט איזראעל אויפרעכט.“ וואס אונד וויא עס אויך קאממען מעגע אים לויפע דער צייטען. — דער וויססענשאַפט, דיעזער גראסען, וועלטעראָבערנ־דען מאַכט, האבט איהר, טייערסטע עלטערן! אונד האבע איך ועלבסט מיך געווידמעט, איהר האבט אין אָפפערפריידיגע היננעבונג מיר דיא הייליגען פפאָרטען דעם וויססענס ערשליעסען לאססען, האבט מיך פיהרען לאססען אן דיעזען רייכען, עוויג שפרודעלענדען קוועל, אויף דאס איך אויס דעמזעלבען שעפפע, אונד מיינען וויססענסדורסט שטיללע. מיינע אויגען זאללען אויפ־געהען, מיין געזיכטסקרייז זאָלל ערוויטערט ווערדען אים ליכטע דער וויססענשאַפט. מיט לוסט אונד ליעבע, מיט יוגענדלוסט אונד יוגענדמוטה געהע איך מיינעם וויסענשאפטליכען בערופע ענטגעגען, איך פירכטע ניכט, דאס אין דעם וויססענסבאָרנע, דיא פאַקעל מיינעם רעליגיעזען גלויבענס־פערדונקעלט אונד אויסגעלעשט ווערדען דירפטע, איך אַכטע אונד שעט־צע דיא וויססענשאפט צו האָך, אלס דאס איך פירכטען זאָללטע זיא ווערדע מיינעם גלויבען געפעהרליך וועך־דען. האבען דאָך אונזערע פראממען, אונשטערבליכען אהנען, יענע וויססענסהעלדען, אונגעאַכטעט איהרער אונערשיטטערליכען פרעממיגקייט, דיא וויססענשאפט זאָ האכגעאכטעט, דאס זיא זאגטען: גדולה דעה שנתנה בין שתי שמות שנאמר „כי אל דעות יי.“ „גראס איזט דאס וויססען, עס שטעהט צווישען צוויא גאָטטעסנאַמען, דען עס הייסט: „איין גאָטט דעם וויססענס איזט דער עוויגע.“ צווישען אל אונד יי שטעהט דיא וויססענשאַפט „דעה“ — יאַ! געטטליכען אור־שפרונגס איזט דאס וועלטערלייכטענדע וויססען, איך

הינוועג־געווישט וואָרדען. דאס איינע פאן דען הער־ליכקייטען דעם דאַמאליגען גראסען מאָמענטעס איזט גאָטט־לאָב געבליעבען: „וכל קהל ישראל עומד.“ „דיא געמיינדע איזראעלס שטעהט אויפרעכט.“ יאַ! נאָך שטעהט זיא אויפרעכט, אונד ווירד שטעהען צו אללען צייטען, דיא אוראַלטע געמיינדע ישראל, אללען שטירמען אונד דעם מעכטיגען וואגענדראַנגע אים צייט־טענשטראָמע טראָטץ ביעטענד. זיא ווירד, זאָ זאגט עס מיר מיין הייטע פאן דער ווייהע דער יודישען רעליגיאן ערפיללטעס הערץ, וייל זיא אויף היילינעם באָדען שטעהט, זיא ווירד אויפרעכט שטעהען, ווייל עס טויזענדע יודישער עלטערן גיבט, דיא וויא איהר מיינע פערעהרטען עלטערן, דורכדרונגען זינד פאן וואַהר־האפט רעליגיעזעם גייסטע, אונד דאביי דאס גייסטיגע בעדירפניסס פיהלען אויך איהרע קינדער אין דיעזעם גייסטע צו ערציעהען, זיא אין דעם רעליגיעזען זיננע יודישער לעהרע צו בעלעהרען. עלטערן, דיא איהר אייפריגעס שטרעבען אויף דיא בעלעהרונג איהרער קינדער ריכטען, עלטערן, דערען וואנדעל אויף ערדען איין דעראַרטיגער איזט, דאס איהרע קינדער איין מוסטער רעליגיעזער פפליכטערפיללונג אין דעמזעל־בען צו שויען פערמעגען, עלטערן, דיא וויא איהר, זאָ לעבען, דאס מאן מיט רעכט פאן איהנען זאגען קאַן מיט דעם שריפטווארטע: „ככל אשר צוה ד׳ את משה כן עשו בני ישראל את כל העבודה.“ „זאָ וויא גאָטט עס דעם משה בעפאהלען, זאָ טהאטען זיא אלס איזראַ־עליטען אללעס וואס צום דיענסטע גאָטטעס געהערט.“ זאָלכע, פאם ריליגעזען גייסטע דורכדרונגענע, איהרען קינדערן אלס לייכטענדע פאָרבילדער גלעטענדע על־טערן, זיכערען דורך איהר ערציעהונגסווערק דען פארט־

ליעבע עלטערן אונד ווערטהע פערזאממלונג !

וועהרענד איך הייטע אם בעדייטונגספאללען טאגע מיינער בר־מצוה־פייער פאר אייך, מיינע געליעבטען עלטערן! הינטרעטע, אונד בעוועגטען געמיטהעס אייך אום איירען, מיך בעגליקענדען זעגען ביטטע, טריטט דאס שעהנע הערצערהעבענדע בילד, דאס דער אביגע טעקסט פאר אונס אויפראללט, אין גייסטיגער, העללער בעלייכטונג פאר מיינע זעעלע. וויא איך פאר אייך אין דיעזעם אויגענבליקע, זא שטאנד איינסט דיא גראסע, דורך דאס באנד דעס געטטליכען רעליגיעזען גלויבענס געאייניגטע געמיינדע איזראעלס, פאר דעם געליעבטען אונד געעהרטען קעניגע סאלאמא, אונד דיעזער זעגנעטע מיט אינבריגסטיגען ווארטען, דיא אויפערבטשטעהענדע געמיינדע. — איך זעהע אים גייסטע דיעס הערר־ליכע בילד, עס דרינגען דיא שליכטען ווארטען דעס זעגנענדען קעניגס אין מיינע זעעלע אונד ערפיללען מיך מיט וואהרער, אנדעכטיגער גאטטעספערעהרונג. צונעכסט אבער זינד עס דיא פיער איינפאבען ווארטע: „וכל קהל ישראל עומד.“ „דיא געמיינדע איזראעלס שטעהט אויפערכט.“ דיא וויא פרישע טויטראפפען מיר אין דיא זעעלע פאללען, וויא לייכטענדע אונד ערווערמענדע זאננען שטראהלען מיר אינס הערץ דרינגען. דרענגט זיך מיר דאך בייא דיעזען ווארטען אונווילקירליך דער געדאנקע אויף, דאס, וועז אויך דיא קעניגליכע זעגענס־ווארטע לענגסט פערקלונגען, וועז אויך שיקזאלסשטערמע העפטיגסטער ארט, דאס פאן שלמה געווייהטע היילינטהום, לענגסט אין טרוממער געלעגט, אונד דיא הערר־ליכקייטען דעסזעלבען פאן דער רויהען האנד דעס שיקזאלס

דענקענד, אייערע פראָממע וועגע וואנדעלענד, אויך אין אייערעם גייסטע האנדעלענד, ווידער אויס דער פרעמדע היימקעהרען וויל, אלס אייער, מיינער על־טערן, מיינער אבשטאממונג אונד מיינעס גלויבענס ווירדיגער זאָהן. — אָה! וויא טרויריג שטענדע עס אום דיא צוקונפט ישראלס, זאָללטע דאס יודענטהום זיינע אויס דער פרעמדע היימקעהרענדען זעהנע ניכט מעהר אלס זיינע זעהנע ערקעננען, זאָללטען זיא יעדע שפור רעליגיעזער יודישער ערציעהונג אויף פרעמדעם באָדען פערלארען האבען. ניין! „בניך" אלס דיינע זעהנע, וויא דיינע זאָרגפאלט אים רעליגיעזעם זיננע זיא ערצאָגען, „מרחוק יבואו" זאָ מיססען זיא ווידער גערייפט אין דיעזעם גייסטע היימקעהרען. אמן!

וויא מיך עלטערנהאנד געלייטעט
שטעטס אויף גאָטטגעפעלליגען באהנען
זאָ מיין פוס אויך פערנער שרייטעט
שטעטס אים גייסטע מיינער אַהנען!

אמן.

V.

ויסב המלך את פניו ויברך את כל קהל ישראל וכל קהל ישראל עומד." (מלכים. א. ז.)

„דאַ וועגדעטע דער קעניג זיין אַנגעזיכט צום פאלקע, ועגנעטע דיא גאַנצע געמיינדע איזראעלס. אונד דיא גאַנצע געמיינדע איזראעלס שטאנד אויפרעכט. (מלכים א.)

שעפפטע איך יאַ שטעטס בעלעהרונג אונד אויפמונ־
טערונג צו ערלעס, גאָטטגעפעלליגעם שטרעבען.
אונד ווען איך שפּעטער דיא פרעמדע, אין דיא מיין
בערוף מיך נון באלד פיהרען דירפטע, מיך דעם
בעזעליגענדען גענוססעס דער עלטערנגנעהע בערויבט,
איך דאן זאלל אונד ווירד אייער בילד, מיינע פיעלגע־
ליעבטען, מיר נאהע זיין, אויך דאן פיהלע איך וואהל
נאָך דען ווארמען הויך אייערעס ליבעסאָטעמס, דער
דער קינדער העכסטעס גוט איזט, אונד זיא וואהל איבע־
ראלל הין בעגלייטעט, וואָ זיא אויף גוטען וועגען געהען.
שעהן אונד זיס איזט דיא היימאַטה, אונד דיעזער גע־
געגאיבער מאַג וואָהל דיא פרעמדע — זאָ דענקע איך,
דער אונערפאהרענע קנאַבע. — זיא מיר, רייצלאָס,
פראָסטיג, קאלט אונד ליעבלאָז אונס ערשיינען, אבער
דעם קנאבען ראָזען בליהען יאַ צומייסט, וויא איך
זעהע, אין דער פרעמדע. אויך עס איזט וואָהל איינע
גאָטטעסשטיממע, דיא דעם יודישען פאַטער וויא דער
פראָפעט צורופט: „בניך מרחוק יבואו“ „דיינע זעהנע,
דיא אין בילדונג אונד וויססען, אין גאָטטערקענטניסס
אונד ערפאהרענער לעבענסווייזהייט אללייןנ נור איהר
הייל פינדען קעננען, פינדען זיא ערסט דאָן, זאָ זיא
אויס דער פערנע ווידערקעהרען, אויף דעם באדען
דער פרעמדע מיססען זיא איהרע רייפע האָלען, דארט
מיססען זיא איהרען געזיכטסקרייז ערוויטערן.“ —
דעססען אבער ווילל איך, ווען איך אויס דער געליעב־
טען היימאַטה פאן אייך טייערסטע עלטערן, שיידען
זאללטע, שטעטס איינגעדענק זיין, דאס דיא פרעמדע
מיר דען שטעמפעל יודיש גאָטטעס־פירכטיגען לעבענס,
דען איהר מיינער ערציעהונג אויפגעדריקט, ניכט פער־
ווישען דירפע, דאס איך איינסט אין אייערעם זיננע

געבאָטע געמעס.״ ווען איך איינסט, דער ווארהייט געטרייא, זאָ שפרעכען קאַן, דאַן האבט איהר, געליעבטע עלטערן! אייערע מיר זאָ ליעבעפאָלל געווידמעטע זאָרגפאלט, אונד אללע אַן מיך זאָ פארזיכטיג געריכטעטען בעלעהרונגען, ניכט אומזאָנסט פערשווענדעט, דאַן זינד דיא פאן אייך רייכליך געשטרייעטע זאמענקערנער, ניכט אויף אונפרוכטבארען באָדען געפאַללען, דאַן פינדעט איהר אין מיינעם גאָטטגעפעלליגען לעבענסוואנדעל דען לאָהן אייערער מאנניגפאכען מיהען אונד זארגען. דאַן רייפען אם לעבענסבוימע פיר מיך אונד פיר אייך דיא פריכטע אייערעס עדלען שטרעבענס, קאַן יאַ וואהל אויך איך דער הייטע נאָך זאָ שוואַכע קנאַבע, מיט געטטליכעם ביישטאַנדע ערקאָרען דאצו זיין, דאס אויך אַן מיר זיך ערפיללע דאס פיעלפערהייסענע גאָטטעסוואָרט, פאן דעם דיא פרשה מיינעם אביגען טעקסטעס אונס קונדע גיעבט, דיא פערהייסונג, דאס דער זאהן איזראַעלס אין טרייעם פעסטהאַלטען אַן גאָטטעס געבאָטע בערופען איזט, אין דער גראסען מענשליכען געמיינשאַפט דאַ צושטעהען „לתהלה״ „צום רוהמע״ „לשם״ „אים שמוקע איינעס עהרענפאללען נאמענס״ „ולתפארת״ „אונד אַן ווירדען רייך.״ פירוואהר, איין שעהנעס, העררליכעס בילד דער צוקונפט, דאס אין דיעזען ווארטען פאר דען אויגען מיינעם גייסטעס זיך אויפראללט! פאן דיעזעם מיינע וועלע ענטציקענדען בילדע, בליקע איך יעדאך איממער ווידער דאנקבארען הערצענס אויף דיא מיך אללעצייט אונד אללערוואָרטען אומשוועבענדען בילדער מיינער געליעבטען עלטערן הין. אויס דעם ריינען קוועלל דעם בעלעהרענדען עלטערן ווארטעס אונד אויס דעם ליכטגלאנצע דעס עלטערנביישפיעלעס,

איינעם נייען לעבען, ווא איך דיא פפליכטען איינעם גוטען רעליגיעזען מענשען מיר ענטגעגענטרעטען זעהע, דאהער פיהלע איך מיך געצוואָנגען, איהנען מיינע ליעבע עלטערן אונד געעהרטע לעהרער, מיינע אינניגסטען דאנקזאגונגען דארצובריננגען פאן מיינעם טיעפסטען הערצען, דא דיא אללייִן עס ווארען מיינע טרייע על־טערן! דיא פיר מיך דען וועג געבאהנט האבען, אום צור וואהרען פאָלקאממענהייט איינסט געלאנגען צו קעננען, אונד דיעזער טאג אלס בר־מצוה פעסט זייא מיר איין דאָפפעלטעס פעסט, דאדורך דאס איך מיט דיעזעם טאגע פאן אייך אייערע גראסע פעראנטווארט־ליכקייט פיר מיינען לעבענסוואנדעל אויף מיך נעהמע, אונד אלס וואהרער אונד טרייער אנהעננגער אונזערער הייליגען רעליגיאָן, דען ריכטיגען וועג אונזערער תורה געבאטע וואנדעלען זאלל, אונד צוואר דער טעקסט דען איך פיר הייטע געוועהלט האבע, דער אונס אַן מתן תורה עראיננערט, איזט פיר מיך גע־ראדעצו אין דיעזער פייערליכען שטונדע פאססענד, איך מיר זינד מיט דיעזעם הייטיגען בר־מצוה פעסטע אללע געבאטע אונד געזעטצע דער תורה פיר מיין קינפטיגעס לעבען איבערלעגט, דיעזער טאג, זייא פיר מיך דער טאג איינער נייען געזעטצגעבונג, אינדעם איך מיך בעשטרעבען ווילל אין דען וועג צו געהען, אין וועלכען איהר מיינע ליעבען עלטערן! מיך געלעהרט האבעט, אונד איינסט נאך יאהרען, אלס פאָלקאממע־נער מאַן, מיט איננערער בעפריעדיגונג, פאר מיינעם גאטט הינטרעטען קאַן, אונד זאגען, וויא אונזערע הייליגע אהנען, „שמעתי בקול יי אלהי, ועשיתי ככל אשר צויתני.“ „איך געהארכטע דער שטיממע דעס עוויגען, מיינעם גאטטעס, איך טהאט אללעס דיינעם

ציעלע אויף דעם וועגע דער רעליגיאָן אונד מאָראַל
ערררייכען צו קעננען, אונד אייך, געליעבטע עלטערן!
דיא היילינגסטען אָפּפּער קינדליכער ליעבע אונד דאנק־
בארקייט צו פיסען צו לעגען! — זאָ ווירד זיא אויך
אַן מיר זיך ערפיללען דיא פערהייסונג דעם פּראָפּעטען
ישעי': „וקוי יי יחליפו כח יעלו אבר כנשרים ירוצו
ולא ייגעו ילכו ולא ייעפו." „דיא דא אויף גאָטטעס
ביישטאַנד האָפּפען, זיא געווינגען שטעטס נייע קראפט,
ערהעבען איהרע פליגעל, אדלערען גלייך, זיא לויפען
אונד ערמידען ניכט, געהען אונד ערמאטטען ניכט."
יאַ! אויך איך האָפּפענד אויף גאָטטעס ביישטאַנד,
ווילל אונד ווערדע ניכט ערמידען אים קעמפּפען נאך
שעהנען אונד האָהען ציעלען, ווילל אונד ווערדע ניכט
ערמאטטען אים שטרעבען נאך ליכט אין ערקענטניסס
דעס געטטליכען וויללענס, אונד וואס דער 13 יעהריגע
קנאבע הייטע געלאָבט, זאָלל דער יונגלינג ריכטיג
דאַצו שטרעבען, אונד אלס מאַן איינסט ערפיללען.
אונד האָפּפנונג זייא מיין — לאָזונגסוואָרט!

אמן.

IV.

„היום הזה יי אלוקיך מצוך לעשות את החוקים
האלה ואת המשפטים." (תבא.)

"אַם הייטיגען טאגע בעפיעהלט דיר דער עוויגע,
דיין גאָטט, צו בעאָבאַכטען אללע דיעזע געזעטצע אונד
פאָרשריפטען."

ווערטהע פערזאממלונג אונד ליעבע עלטערן!

דרייצעהן יאהרע מיינעס לעבענס זינד פאר־
איבער, דרייצעהן יאהרע פאלל יוגענדליכען לעבענס,
אונד נון שטעהע איך יעטצט אויף דער שוועללע פון

ווירד דיא אויפגאבע „בר מצוה“ אין דעםווארטעס פאללסטער בעדייטונג צו זיין, פיר מיינע שוואכען יוגענדליכען קרעפטע ניכט צו שווער ווערדען?

ווערדע איך מיט דעם בעסטען וויללען, אונד מיט דען אנגעשטרענגסטען קרעפטען ניכט אלל־צובאלד ערמאטטען אונד ערמידען? הייסט עס דאך אים וויטערען קאפיטעל פאן ישעי.“ „ויעפו נערים ויגעו ובחורים כשול יכשלו.“ קנאבען ערשלאפפען אונד ערמידען, זעלבסט יונגלינגע שטרויכעלען אונד פאללען“ — וועלכע האפפנונג בלייבט מיר נון אויף ערררייכונג מיינער ציעלע? אונד דאך מעכטע איך אויך אום איירעס וויללען, טייערסטע עלטערן! אויך קינפטיג אונד אללעצייט אין דען באהנען וואנדעלן, אין דענען איהר מיך זארגפעלטיג געלענקט האבט, דאך געהט מיין זעהנליכסטער וואנש דאהין, אייך מיינע פערעהרטען! אונד אללער וועלט דורך מיינען לעבענסוואנדעל צו צייגען, וויא דיא רעליגיאן, דעם מענשען גייסט אונד דאס מענשענהערץ פערעדעלט. אבער ווען איך אויך ניכט איממער אונטער אייערען וואבזאמען אויגען, פיעלמעהר באלד פערנע פאן אייך, מיינע אייגענען וועגע געהען זאלל, אויך דאן ווירד יא גאטטעס־פאטער אויגע איבער מיך וואכען, אונד אין מיינעם גייסטע הערע איך אויך דאס טראסטרייכע גאטטעס ווארט אן אברהם: „אנכי מגן לך“ „איך בין דיין שילד“ גאטטעס גנאדענרייכער שוטץ ווירד אויך מיר דעם קנאבען, דעם שפעטערען יונגלינגע, אונד איינסטיגען מאנגע איין שילד זיין געגען דיא פפיילען דער פערפיהרונג אונד דעם לייכטזיננעס. דיעזע האפפנונג בעלעבט מיינען גייסט אונד ערפיללט מיין הערץ מיט פראהער צופערזיכט מיינע קינפטיגען

דעם לויפע דער נאַטור איבער גאָטט אונד זיינע אונער־
פאָרשליכע וויזהייט לערנען קאנטע, האבט איהר
געליעבטע עלטערן! אוים דעם גאָטטעס בוכע דער
תורה מיך ערקעננען לאססען, וויא שעהן אונד ערהא־
בען דיא האָהען ציעלע זינד, דיא גאָטט פאן אונס,
זיינען ערדענקינדערן, עררייכט זעהען וויל. קלאר
אונד ליכטאומפלאססען שוועבן, דאנק אייערער מיר
ביזהער צוגעווענדעטען בעלעהרענדען זאָרגפאַלט, מיר
דעם 13 יעהריגען בר מצוה, שאן הייטע יענע ערהא־
בענען ציעלע פאר, אונד זיא איינסט נאך אונד נאך
עררייכען צו קעננען, דיעזער איינציגע וואָנש ערפיללט
הייטע מיין יוגענדליכעס הערץ, מיינע גאנצע זעלע
אין דעם מאָמענטע, אין דעם איך הייטע צום ערשטען
מאַלע צור תורה גערופען, אין הייליגער עהרפורכט
מיינע האנד ערהאָב, אום, זיא אויף דיא תורה לעגענד,
דיא איבליכע זעגענספאָרמעל צו שפרעכען, געדאַכטע
איך דער שעהנען ווארטע דעם גאָטט בעגייסטערטען
אברהם, דער ווארטע: „הרימותי ידי אל יי אל עליון
קונה שמים וארץ“ „איך ערהעבע מיינע האנד פיר
גאָטט דעם אללער העכסטען שעפפער דעם היממעלס
אונד דער ערדע.“ — איך ערהעבע מיינע האַנד וויא
צום איידע אים קינדליכען הערצען געלאָבענד, מיינען
קינפטיגען לעבענסוועג פאן דעם העללען זאננען ליכטע
מיינער אַנגעשטאממטען פעטערריליגיאָן ערלייכטען
צו לאססען, אונד אין דיעזעם מיינעם פאטער־גלויבען
אלליין, שטאַב אונד שטיטצע זוכען אונד פינדען צו
וואללען. ווירד עס מיר אבער — זאָ פראגע איך מיך,
אויך געלינגען, פאן הייטע אַב, אללען דען הייליגען
פפליכטען גערעכט צו ווערדען, דיא מיט דעם היילי־
גען בר־מצוה פעסט טאַגע אַן מיך העראַנטרעטען?

III.

„הלא ידעת אם לא שמעת אלהי עולם יי בורא קצות הארץ לא ייעף ולא ייגע, אין חקר לתבונתו.“ (ישעי׳ מ.)

„דא האסט עס וואהל זעלבסט ערקאַנט, ווען דא עס עטווא ניכט געהערט האסט, דאס דער עוויגע איין גאָטט דער וועלט איזט, דער ערדענגרענצען שעפפער, ער ערמיעדעט ניכט אונד ערשלאַפפעט ניכט, זיינע וויזהייט זיא איזט אונערפאָרשליך.“ (יעזאַיאַס 40.)

ווערטהע עלטערן! אונד טהייערע צוהערער!

אויך ווען איך דיעזע שעהנען וואָרטע אין דער העררליכען פערקינדיגונג דעס פראָפעטען ניכט געפונדען העטטע, זיא ווערען מיר ניכט אונבעקאַנט געבליעבען; הערטע איך עהגליכע וואָרטע דאָך זאָ אפט אויס דעם מונדע געליעבטער עלטערן, טראַטען זיא דאָך אויס דען אונטערוויזונגען ערלער לעהרער זאָ אפט אַן מיך העראַן. יאַ! שאָן דאמאלס, אלס דיא ערשטען ליכטען שטראַהלען קינדליכער ערקענטניסס אין מיין הערץ, אונד מיינען גייסט פיעלען, אלס איך גאר אפט לייכטענדען אויגעס דיא הערדליכקייט דער שעפפונג אנשטוינענד, אים גראססען גאָטטעס גאַרטען דער נאַטור שטאנד, ריעף יעדער וויפציגע דופטיגע לופט הויך, יעדער פרעכטיגע זאנפטע פארבענטאָן אַן דען בלומען, יעדעס מורמעלן דעס קלאַרען ריעזעלנדען בעכליינס, יעדע דער איינצעלנען נאַטורשטיממען דיא וואָרטע מיר צו: „גאָטט איסט שעפפער דער וועלט, ער ערמיעדעט אונד ערשלאַפפעט ניכט, זיינע וויזהייט איזט אונערפאָרשליך.“ — מעהר אבער אלס איך אויס

האלטען בלייבען! מעגע עס מיר געלינגען, אייך נאָך מיהעפאללער זאאט, רייפע ערנטעצייט צו בערייטען, אונד פירוואהר! עס ווירד מיר דיעס געלינגען, ווען איך וויא נח איינסט אין האָהער שטורמפלוט איינע שיטצענדע זיכערע שטעטטע אין דער אַרכע געפונדען, מיינע עווינבלייבענדע, זיכערע שוטצשטעטטע אין גאָטט אונד אין זיינעם געאָפפענבאַרטען ווילל‍ען זוכען אונד פינדען ווערדע, אונד אים היילע אייערעס קינדעס ווירד אויך אייער הייל ערבליהען. „ווער עוויג לערנענד אין דער שולע דעס לעבענס, עוויג בעלעהרונג אונד בעפרוכטונג דעס גייסטעס אונד דעס הערצענס אין דער רעליגיאָן זיינער פעטער זוכעט, דעססען הייל ווירד גראָס זיין.“ דיעזע פערהייסונג ליעגט יאַ וואָהל אין דעם וואָרטע גאָטטעס דאס דיא הפטורה אונס בראַכטע. „וכל בניך למודי ד׳ ורב שלום בניך.“

לאסס׳ אָה! גאָטט! נאָך לאַנג געבאָרגען
מיך אַם עלטערן הערצען זיין
דאן בלייבט וויא מיין לעבענס מאָרגען
וואָהל מיין גאנצעס לעבען ריין;

לאסס׳ אָה, הערר! אן מיר ערקעננען,
וואַס איין דאַנקבאר קינד פערמאַג
דאן ווילל יעדען טאג איך נעננען
שעהנען רייכען ערנטע טאַג.

אמן.

דעלס נאָך פיעלע דערארטיגע ערנטטאגע, אַנ־
ברעכען! — פאר דיר אַבער מיין גאָטט אונד היממ־
לישער פאטער! לייסטע איך הייטע דאס פייער־
ליכע געליעבדע, דורך פליים אונד דורך נאַכאַהמונג
שעהנער לייכטענדער ביישפיעלע, איממער וועהרענד
פארטבילדענד אַן מיינער אייגענען פערעדלונג צו
ארבייטען, אונד גאָלדענע זאמענקערנער ווייזער לעהרען
אין מיר אויפצונעהמען, אויף דאס וועהרענד מיינעס
גאנצען לעבענס, מיט יעדער רעליגיעזען האנדלונג, מיט
יעדעם פראָממען, אים גייסטע אונזערער הומאנען
רעליגיאָן געאיבטעם ווערקע, איין מאמענט דער ערנסטע
פיר מיך זעלבסט אין בעפריעדיגטעם זעלבסטבעוואָסט
זיין, אונד פיר מיינע מיטמענשען אים גענוססע דער
פאָן מיר אים דיענסטע דער רעליגיאָן אונד דער הומאַ־
ניטעט צו לייסטענדען ווערקע, קאממען מעגע. —
ניעמאלס זאָלל, וויא אויך מיין קינפטיגעס שיקזאַל זיך
געשטאלטען מאַג, מיין פוס אַבאירדען פאן פפאַדע, וועל־
כע רעליגיאָן אונד זיטטענלעהרע מיר פארגעצייכנעט,
איין עוויג קינדליך ריינעס, פראָממעס געמיטה צו בער־
וואַהרען, איממער אייערע ווייזע לעהרען אין מיך אויפ־
נעהמענד, אַלס ווערע עס עוויגע גייסטיגע זאאטצייט,
איממערדאַר ווערקטהעטיג פפליכטען דעם גלויבענס
ערפיללען, דאמיט עס עוויגע ערנטע צייט זייא אויף
מיינעם לעבענס־פעלדע, דיעס זייא מיינע הייליגע
אויפגאבע, זיא צו לעזען בעדאַרף איך נעבסט דער
געטטליכען הילפע, אייך אייערעס ווייזען ראטהעס,
אייערעס ערמאַהנענדען, הערצאיננינען וואָרטעס, אייע־
רעס לייכטענדען פאָרבילדעס, פערעהרטע עלטערן! אין
פאָללער קערפער פרישע, אונד אין עוויגער הערצענס־
אונד גייסטעסיוגענד, מעגעט איהר מיר דאהער ער־

איינאנדער געשיעדען ? וואר אונד בליעב אייך דען עדלען פפלעגערען מיינעס יוגענדליכען גייסטעס בלאָס דיא מיהעפאָללע וואַט, אונד מיר אליין דיא צו ער־האָפפענדע רייפע ערנטע פאָרבעהאלטען ? „ניין“ ! רופט דיא שטיממע דער פפליכט אין דען וואָרטען דעס אָביגען פרשה טעקסטעס מיר צו: „עוד כל ימי הארץ זרע וקציר.“ „פאָרטאַן דורכס גאנצע ערדענלעבען וועהרט זאאט אונד ערנטע.“ וועהרענד דיא פאן אייך מיר אינס הערץ געשטרייעטען ערסטען זאמענקערנער וויזער רעליגיאָנס־אונד זיטטענלעהרען מיט דעם הייטיגען טאַגע מיינעס בר מצוה פעסטעס צו איינעם געוויססען גראדע דער רייפע געלאנגטען, ליעגט פיר מיך דיא ערנטעפרייידע „כשמחת הקציר“ דארין, דאַס עס מיר הייטע געגענט - איזט, הינטרעטענד אלס בר מצוה פאר אונזערע הייליגע תורה, אויף דער ערשטען שטופע רעליגיעזער זעלבסטשטענדיגקייט, מיין יודישעס גלויבענסבעקענטניסס עפענטליך, אין הייליגער פער־זאממלונג גלויבענסטרייער רעליגיאָנס־גענאָססען אַב־לעגען צו דירפען. עס איזט דיעס אבער אויך דער ערסטע ערנטע טאַג פיר אייך מיינע געליעבטען עלטערן! דיא איהר אין דעם ערסטען אויפדעממערן דעס רע־ליגיעזען גייסטיגען ליכטעס אים געמיטהע אייערעס זאָהנעס, אין דער וואהרען איננינגען פריידיגקייט מיט דער איך מיך אַלס בר מצוה, אַלס טרעגער דער יודיש־רעליגיעזען פפליכטען בעקעננע, דען לאָהן אייערער בעמיעהונגען, דיא פרוכט אייערער עדלען פראממען בעשטרעבונגען, צור פערדערונג מיינעס רעליגיעזען זיננעס ערקענעט. מעגען אייך, אין דער מיר פאן גאָטט בעשיעדענען לעבענסצייט, קינפטיגען וואהר־האפט פראָממען, זיטטליכען, יודישען לעבענסוואנ־

II.

„עוד כל ימי הארץ זרע וקציר.“ (נח.)

„פֿאָרטאַן זאָלל אללע צייט אויף ערדען זיין זאאט אונד ערנטע.“

ווערטהע עלטערן אונד ווירהיגע צוהערער!

דרייצעהן לעבענסיאהרע זינד איבער מיין קינד־ליכעס הויפט הינגעצאגען, דרייצעהן יאהרע וואנניגען אונד זאָנניגען יוגענדילעבענס־אין דענען דיא צאַרטען קנאָספען מיינעס דאזיינס אין דען ווארמען בעלעבענדען זאננען שטראהלען אייערער אונענדליכען ליעבע, טייער־סטע עלטערן! אללמעהליך זיך צו ערשליעסען בע־גאננען, אונד זאָ שטעהע איך דען הייטע אלס בר מצוה פאר איך, אונד ברינגע גאָטט דעם העררן, אונד מיינע געליעבטען! דאס ערסטע דאנקעסאפפער פיר דיא ליעבע אונד זאָרגפאלט, מיט דער איהר ביז הייטע בעמיהעט ווארעט, דען ווייכען הערצענסבאָדען אייע־רעס קינדעס אונאבלעסיג צו בעארבייטען, דיא גאָלדע־נען זאמענקערנער ווייזער לעהרען אין דענזעלבען צו שטרייען, אונד פיר שפעטערע יאהרע, איינע ערנטע פארצובערייטען, וויא זיא גאָטט אויף דעם פעלדע דעם לעבענס אים קרייזע דער מענשהייט רייפען צו זעהען וויינשט. — וואס עלטערנהענדע אונד אומזיכטיגער פלייס בערופסטרייער לעהרער געזעאָט, דיא צייט זאָלל עס רייפען, אונד גאָטטעס גנאַדענרייכע גיטע מעגע דיא קאָממענדע ערנטעצייט בעגינסטיגען אונד זעגנען. — זינד נון וויא אויף אירדישע אקערפעלדער, דיא טאגע דער זאאט אונד דער ערנטע, אויך אויף גייסטיגעם אונד רעליגיעזעם געביטע שטרענגע פאן

אונד העררליך ווערדען לאַססען,״ זינד וויר יאַ אַללע דיא בעקעננער דער היילליגען רעליגיאָן איזראַעלס גערופען, מיט ציווירקען אַן דער פערהעררליכונג דער תורה, דיא יאַ דער ריינע אורקוועל אונזערער רעליגיאָן איזט. זאָלל אונד קאַן אויך איך דער יונגע בר מצוה מיט מיינען שוואכען קרעפטען טהייל האבען אַן זאָלך עדלעם ווערקע? יאַ וואָהל! רופט איינע האפפנונגס־פריידיגע שטיממע אין מיינעם קינדליכען הערצען, זאַגט דאָך דער אונשטערבליכע קעניג דוד אין תהילים: „מפי עוללים ויונקים יסדת עוז.״ „דורך דען מונד דער צארטען קינדער בעגרינדעסט דאָ דיא מאכט.״ אויס דער קינדער הערצען הערפאָר געהט דער וואַרמע הויך אונשולדפאָללער ליעבע צום אַנגעשטאממטען פעטער־גלויבען, אונד בעלעבט דען גייסט דער תורה, דיא יאַ, וויא דיא וויזען זאגען: „אין עוז אלא תורה.״ דורך יעדעם איהרער אינהאלט שווערען ווארטע, דיא מאכט דעם גלויבענס אין אונס שטערקט אונד קרעפטיגט. דארום בעטע איך הייטע אַן מיינעם בר־מצוה פעסט טאַגע:

לאסס׳ אָה! הערר אים פאטער גלויבען
מיך ערוואקסען אונד געדייהען
קיינע מאכט זאלל יע מיר רויבען
דיעזעס קליינאָד העהער אונד ריין. —
לאסס׳ אַן טרייער עלטערן זייטע
פאן דער עלטערן ל׳עב אומגעבען
אַלס בר מצוה שטעטס וויא הייטע
וואנדעלן מיך אין טוגענד וועגען.

אמן.

לעהרער מיך זאָ ליעבעפאָלל אונד אומזיכטיג פיהרטען, פירוואהר דיא גוטען אונד ריכטיגען וועגע וואַרען, אונד דאס נאָך ביזהער מיר אונבעקאנטע וועגע צור פערדערלונג אונד צום פאָרטשריטטע אין טוגענד אונד רעליגיעזער הערצענסבילדונג, פאר מיר ליעגע. יאַ! זאָ דירפטע עס אויך אן מיר נאַך אונד נאַך אין ערפיללונג געהען דאס גאָטטעס וואָרט, דאס דיא הפטורה אונס היינטע פערקינדעט: „והולכתי עורים בדרך לא ידעו וג׳״! „איך פיהרע דיא בלינדען אויף וועגען, דיא זיא ניכט קאנטען.״ אז״ו. — ביז דיעס גנאדען־אונד ליעבעסווערק דעס העררן זיך אַן מיר אַללמעהליך פאָללצאָגען האבען ווירד, בלייבעט אַבער איהר, מיינע הייסגעליעבטען עלטערן, מיר דיא ליעבעפאָללען לייטער אונד וועגוויזער אויף מיינעם וועגע צו ערפיללונג דער הייליגען פפליכטען איינעס בר מצוה, וויא דער פאטער איבער דען שטערנען, זייד איהר אונד בלייבעט איהר מיינע אירדישען ליכטשפענדער וועהרענד מיינעס פאָרווערטסשרייטענס צום ציעלע רעליגיעזער אונד וויססענשאפטליכער בילדונג! אייערעם לייכטענדעם ביישפיעלע אונד ערהעבענדען ערמאהנונגסווארטען פאָלגענד, וויל איך דאהין שטרעבען, מיך, איינסט רייף אַן יאהרען, אויך רייף אַן ריכטיגער ערקענטניס מיינער פפליכטען אונד געשמיקט מיט דעם אונפערוועלקבאַרען קראַנצע עדלער פפליכטערפיללונג, דען קרייזען פפליכט טרייער יודען אַן דיא זייטע שטעללען צו דירפען, אונד איהרער גענאָססענשאַפט אונד אַנערקעננונג ווירדיג צו ווערדען. וויא נון דער נביא פערנער אין דער היינטיגען הפטורה אונס פערקינדעט: „ד׳ חפץ למען צדקו יגדיל תורה ויאדיר.״ „גאָט וויל עס אום זיינער גערעכטיגקייט וויללען, ער ווירד דיא תורה גראָס

זין דיעזער העהערען ווארטע אין קינדליכער אויפפאס־סונג מיר צו געמיטהע פיהרען צו קעננען! — ווען אויך דער 13 יעהריגע קנאבע, דעם נאך דיא זאננע דעם רייפען פערשטאנדעס אין איהרער פאללען קלארהייט ניכט אויפגעגאנגען, היניזיכטליך דער פאללען ערקענטניס אללער זיינער רעליגיעזען אונד רייך מענשליכען פפליכטען צום גרעסטען טהיילע נאך אים פינסטערן זוכעט, נאך דער פיהרונג אונד איינעס וועגווייזערס בעדארף, זאָפיעל אבער לעהרט מיין רעליגיעזעס געפיהל שאָן הייטע מיך, דאס וואהרעס, ריינעס ליכט דער ער־לייכטונג נור פאָן גאָטט אויסגעהט, דאס וויא זיין שעפ־פערישעס ווארט אם מאָרגען דער שעפפונג איינסט גערופען „יהי אור" „עס ווערדע ליכט" "ויהי אור" „אונד עס ווארד ליכט", זאָ לעסט יאַ זיינע אונענדליכע פאטערהולט אונד ליעבע נאך הייטע נאך ליכט ווערדען אים גייסטע דעם קנאבען, ליכט דער איממער מעהר זיך ענטוויקעלנדען ערקענטניסס, ליכט איינעס איממער וויטער אונד העהר שטרעבענדען פערשטאנדעס.

אונד זאָ דירפטע אויך מיר, דעם יונגען קנאבען, דעם הייטע דיא וויהע דעם בר מצוה געוואָרדען, אלל־מעהליך מיט געטטליכעם בייאשטאַנדע דיא ריכטיגע ערקענטניס דאס גייסטיגע אויגע עפנען: וואס ביז הייטע מיר טראָטץ בעלעהרונג אונד אונטערווייזונג נאָך אויס מאַנגעלנדען פערשטאנדעס קראפטען דונקעל בלייבען מוסטע, ווירד בייא פערנערעם שטרעבען מיר קלאר אונד ליכטפאָל פאָרשוועבען, דיא באהנען יודיש רע־ליגיעזען, פראָממען־גאטט געפעלליגען, פפליכטגע־טרייען לעבענס ווערדען ליכט אומפלאָססען מיר ער־זיכטליך ווערדען. איך ווערדע עס דאן ערסט רעכט איננע ווערדען, דאס דיא וועגע, דיא עלטערן אונד

קאנפירמאציאנס רעדען!

לבר מצוה.

I.

"והולכתי עורים בדרך לא ידעו, בנתיבות לא ידעו אדריכם, אשים מחשך לפניהם לאור, ומעקשים למישור, אלה הדברים עשיתים ולא עזבתים." (ישעי' מב.)

"איך פיהרע בלינדע אויף אונבעקאנטע פפאדע, לאססע זיא וועגע וואנדעלן דיא זיא ניע געקאנט, מאבע איהנען פינסטערניסס צום ליכט, קרוממע וועגע צו געראדער באהן, יא, דיעזע דינגע האבע איך פאלל־בראכט אונד לאססע זיא ניע." יעזאיאס (42.)

וועררטהע עלטערן! אונד טהייערע צוהערער!

נאך קלינגען זיא נאך אין מיינעם יוגענדליכען געמיטהע, טענען לויט, אין מיינעם הערצען, אונד שטעהען אויך אין לייכטענדער פלאממענשריפט פאר מיינעם גייסטיגען אויגע, דיעזע זא שעהנען, פערהייסונגס פאללען ווארטע גאטטעס אויס דעם מונדע דעס פראפעטען, דיא איך אין דער הפטורה צור הייטיגען פרשה אים הייליגען גאטטעס הויזע לויט געלעזען האבע. דאנק אייך געליעבטע עלטערן, דאנק אייך פערעהרטע לעהרער מיינער יוגענד! דאמיט דאס דורך אייערע ליעבע פאללען בעמיהונגען איך דאהין געבראכט ווארדע, דען

צו זיינעם פאָלקע, דורך דיעזע אָפפענבאַרונג בעווייזט. מעגען וויר נון אללע אונס פרייען אַן דיעזעם פעסטע טהיילגענאָמען צו האַבען, אונד מעגע אויך ויער גראסע גאָטט זיין שפעת ברכה והצלחה זענדען אויף אללע דיא היער פערזאַממעלטען, אונד אויך אויף דעם יונגען אויסגעלייזטען בכור, דאס ער אויפוואַקסען זאָלל צור פריידע אונד נחת זיינער ליעבען עלטערן, דענען גאָטט אריכת ימים פערלייהען מאַג, אום איהרען ערשט־געבאָרען זאָהן, אלס וואהרען אונד טרייען יהודי אין גאָטטעס וועגע זעהען צו קעננען. ויהי שם ד׳ מבורך מעתה ועד עולם. אמן כי״ר אמן ואמן.

אונד עס זייא דער נאמע גאָטטעס געלאָבט פאַן נון ביז אין דיא עוויגקייט! אמן.

ווילל איך היעמיט איינך יעטצט ערקלערען, וואס איינגענטליך דיעזעס פעסט פיר אונס זאלכע איינע בעדייטונג האט, אונד נעמליך זאגט עס שאן אונזער היילינע גאָטט: „קדש לי כל בכור“ „היילינע מיר יעדען ערשט־געבאָרענען זאהן אין איזראעל.“ מיינטע דאמיט ניכט וויא מאנכע עס דענקען, דיעזעס ערשט־געבאָרענע מענשליכע קינד צו אָפּפערען, וויא געוועהנליך אללע אנדערע טהיערע, זאנדערן וואלטע דאמיט בעצוועקען, אונס דעם גאנצען פאלקע ישראל אים אללגעמיינען צו לעהרען, דאס עס זיין וויללע וויא, אונס געזעטצע צו געבען, דיא אונס הייליג מאַכען, ווען וויר דיעזעלבען ערפיללען, דען גאָטט פינדעט ניכט נור וואהלגעפאַללען אין אָפּפער אלליין, עס זינד דיא גוטען טהאַטען, דער אונשולדיגע לעבענס־וואַנדעל, אונד געהאָרזאַם, וועלכעס גאָטט פאן זיין פאָלק פערלאַנגט, דאהער זאַגטע ער אויך דייטליך: „קדש לי כל בכור“ „היילינע מיר יעדען ערשטגעבאָרענען.“ וועלכעס דייטליך נור מיינט דאַס אין דער ערפילונג זיינער געזעטצע, דיא היילינונג ליעגט, ווען ער נאָך גלייך דאַבייא בעפעהלט, דיעזען אויסצולעזען ביים כהן, צייגט עס אונס קלאַר, דאס דיעזער ריטוס נור איין זיננבילד איזט, אום אונס, זיינעם אויסערוועהלטען פאָלקע דיא בעזאָנדערע היילינונג אונד וויהע צו געבען, פיר דאס אבצייכען צווישען דען אנדערען פעלקערן דער וועלט, אונד צוגלייך אונס צו ערמאַהנען מיט דיעזעם געזעטצע, דאס וויר אַללע אונזער שטרעבען אונד ציעל נור דער היילינונג ווענדען זאללען, עס איזט נון דאהער דיעזעס פעסט: פדיון הבן אונס איין וויכטיגער אונד צוגלייך היילינער טאָג, דער אונס אַן אונזערע ערהאבענע גלויבענס־געזעטצע עראיננערט אונד אויך דיא ליעבע גאָטטעס

הייליגע געבאטע בעזאנדערס צו ערפילללען, דא ער דאך פאן גאטט אלליין אלס הייליג אונד איהם געהעריג בעשטימט איזט, זאלל ער דיא בעזאנדערע פפליכט פיר זיך וויססען, אין זיינעם לעבענסוואנדעל הייליג צו זיין. דארום איזט דיעזער טאג אן דעם וויר איין זאלכעס פעסט פדיון הבן האבען, איין הייליגער טאג פיר אונס, דא וויר בעווייזען דאמיט, דאס נור דאס יודישע פאלק בעשטיממט איזט, דיא וואהרע לעהרע אונד דען הייליגען גלויבען אין דער וועלט צו פערברייטען, נון מעגע דאהער דער אללמעכטיגע גאטט זיין זעגען אויף דיא היער פערזאממעלטען שיקען, אונד אויף דיעזעם יונגען בכור בעזאנדערס, דאס ער אלס וואהרער יהודי אויפוואקסען זאלל, אונד ניכט פערגעססען דאס ער גאטט געהערט, דיא פריידע אונד דאס גליק זיינער עלטערן צו זיין, אונד מעגען אויך דיא ליעבען עלטערן דיעזעם יונגען זאהנעס, ערלעבען דיא צייט, צו זעהען איהרען גאטט געהייליגטען בכור וואנדעלען אין דען רעכטען וועג גאטטעס, וויא עס זיינע פפליכט זיין ווירד, אלס גאטט געהייליגטער אונד אויסערלעזט בייא דעם הייליגען אבשטאממונג דיעזעס כהן. אמן. כי״ר אמן. ואמן.

III.

געעהרטע פערזאממלונג.

דער הייטיגע טאג אין וועלכעם וויר דאס פעסט פאן פדיון הבן פייערן, זאלל פיר אונס איין פונקט פאן וויכטיגער בעטראכטונג זיין, אונד דא מאנכע אונטער דען היער ווערטהען פערזאממעלטען ניכט דיא ערהא־בענע אידעע דיעזער צערעמאניע גענצליך בעגרייפען, זא

בארען. נון מעגע דער זעגען גאָטעס אויף דיעזער ווערטהען פערזאממלונג קאממען, אונד בעזאנדערס אויף דעם יונגען זאָהנע, דאס ער גליקליך וואקסען זאלל אונד איין וואהרער מאן בישראל ווערדע, ערפיל־לענד אללע דיא געזעטצע גאטטעס. אונד דיא פריידע זיינער עלטערן פיר איממער זיין מעגע. אמן. ויהי שם ד׳ מבורך. אמן.

II

געעהרטע צוהערער ליידיעס אונד דזענטעלמען!

דיעזעס פעסט מיינע געעהרטען! איזט בעזאָנ־דערס אונזערער אויפמערקזאמקייט ווערטה, דא עס איינע זעהר ערהאבענע אידעע אין זיך בירגט, עס איזט ניכט בלאָס דיא צערעמאניע אלליין, דעם אויסלעזענס דעס זאהנעס (פדיון הבן) ביים כהן, דאס דיעזעס פעסט אונס הייליג מאכט, עס איזט דיעס איין בעווייז, דאס וויר, דיא געמיינדע אונד פאלק ישראלס דאס וואהרע עם סגולה זינה, דאמיט דאס וויר זאלכע געזעטצע אין בעזיטזן האבען, דא עס אונזער גאָטט זאגטע: „כי לי כל בכור" „בבני ישראל" „מיר געהערט יעדעס ערשט־געבארנע, אונטער דען יודען." וואללטע גאטט אונס דאמיט בעלעהרען, דאס וויר גאנץ אנדערס זיינען ווילל־לען ערפיללען זאללען אלס דיא אנדערען פעלקער דער וועלט, דאמיט דאס ער אונס בעפאהלען האט דיעזען ערשט־געבארענען ביים כהן אויסצולעזען, אונד מיינטע דאמיט: „כי לי כל בכור" „מיר געהערט יעדעס ערשט־געבארענע" דאס הייסט זאפיעל. יעדעס ערשט־געבארענע זייא פיר גאטט הייליג געווידמעט, ניכט אלס מענשענאָפפער, אבער עס זייא דיעזער ערשט־געבארענע, געווייהט פיר גאטט. זיינען ווילל־לען אונד

דיא פערטיגקייט אונזערעס פאטערס אברהם, אלס ער זיין איינציגען זאהן יצחק צום קרבן ברינגען וואללטע, אבער גאטט שפראך: „אל תשלח ידך אל הנער, ואל תעש לו מאומה." „שטרעקע ניכט דיינע האנד צו איהם, אונד טהוע איהם ניכט." „כי אני ידעתי כי ירא אלקים את ולא חשכת את בנך." "דען איך וייס דאס דא גאטטעס פירכטיג ביזט, אונד האסט דיינען זאהן ניכט צוריקגעהאלטען פאן מיר." אברהם אבינו ע"ה האט דאמיט זיינען גלויבען אן גאטט בעוויעזען, אונד האט דאדורך געפונדען וואהלגעפאללען בייא גאטט. וואהרליך, גאטט האט אללעס ערשט-געבארענע פיר זיך פערלאנגט, אבער ער פערלאנגטע קיינע מענשען אפפער. גאטט בעצייגטע נור דאמיט זיינען ווידער-ווילען געגען דיא טהאטען דער היידען, דיא איהרע קינדער מקריב געוועזען, אונד האט דארום בעפאהלען, דאס יעדער ערשט-געבארענע זאהן זאלל אויסגעלעזט ווערדען. (פדיון הבן) דיעזעס אויסלעזונגס-געלד זאללטע איינעם פריעסטער (כהן) געגעבען ווערדען, דער גאטט אים טעמפעל עוויגליך געדיענט, פיר זיינען ערהאל-טונגס-פאנד. דען אונזער גאטט האט אונס געזעטצע געגעבען, דורך דיא זעלבען צו לעבען, אונד ניכט צו שטערבען. אונד דיעזער פדיון הבן, איזט איינעס פאן דען גרעסטען גאבען אונזערעס גאטטעס, מיט וועלכען ער בעאבזיכטיגט האט, אונס צו שיידען פאן אללען אנדערען פעלקערן אים אלגעמיינען, אונד איבערהויפט פאן דען געטצענדיענערן. (עובדי אלילים.) לאססעט אונז דאהער פרעהליך זיין, דאס וויר זאלכע ווייזע גע-זעטצע אנגענאממען האבען, אונד דאנקען אונזערעס גאטטע, דאס ער אונס אלס זיין פאלק אויסערוועהלט, אום דורך אונס זיין ערהאבענעס געזעטק צו אפפענ-

לפדיון הבן.

I.

ליידיעס אונד רזענטעלמען:

היער האבען וויר איינע געלעגענהייט אונד איין פעסט צוגלייך וואָ איינס דער גראססען געבאָטע אונזערעס ערהאבענען געזעטץ־געבערס ערקלערט ווערדען קאַן. וויר זינד היער אללע פערזאממעלט צום פעסט איינעס פדיון־הבן, אונד דיא ריכטיגע איבערזעטצונג דיעזער צווייא העבּרעאישען ווערטער איזט „דיא אויסלעזונג דעס זאָהנעס." עס איזט דיעס איין ערשט געבארענער זאָהן (בכור) וועלכער גאָטט געהערט, וועלכעם אללעס ערשטע אונזערער פיעהע, ערנטע אונד אונזערעס בעזיטצעס ערשטע געהערט. אויך וואַר־יעדער בכור פיר דען עווינגען היילינגען גאָטטעסדיענסט געווידמעט. צור גלייך ליעגט אויך איין העהערער געדאנקע אונד מיינונג אין דיעזעם אלטען געברויכע. (מנהג,) דא צור צייט ווען אונזערע פאָר־פאטער וואַרען אויסערלעזט פאן דער עגיפּטישען שקלאַווערייא, אונד אויך אין שפּע־טערער צייט, האַבען דיא אפריקאַנישע אונד אַזי־אַטישען פעלקער אללעס וואס ערשט־געבארען וואר געאָפפערט צו איהרען געטטערן. זאָ וואָלטע דער גאָטט ישראלס דיעס געבאָט דען יודען אויך געבען, אבער וועהרענד ער דיעזעס געבאט געגעבען האט, צייגטע גאָטט דאמיט זיינע גנאַדע צו אונס, אלס זיין אויסער־וועהלטעס פאָלק. ערא‌יננערן וויר אונס צוערסט אַן

צוקונפט אלס בעלאהנונג פערשפּריכט, אונד צוגלייך אונס העהער שטעלט אלס אללע אנדערע־פעלקער היניעדען, דאַ נור אונזער היילינגער פאטריאַרך אברהם ע״ה עס וואר, אונד קיין אַנדערער דער אַם ערשטען דיעזען בונד מיט גאָטט געשלאָססען האט, דאהער קעננען וויר מיט רעכט דיעזע בעשניידונג איין זיעגעל גאָטטעס נעננען איינגעגראבען אין אונזערעם פליישע מיט פערגאססענעם בלוטע, וועלכעס אונס אלס זיינע קינדער בעצייכנעט, דענען ער צוערשט זיינען וויללען אונד היילינגעס געזעטץ אָפפענבאַרט האַט, נון זאללען וויר אונס יעטצט פרייען, דאס הייטע דיעזער בונד גאָטטעס וויעדער איינמאַל ערנייערט איזט, אונד בעוויזען דאמיט דאס עס אונזער שטרעבען אונד ציעל איזט, גאָטטעס־וואָרט צו ערפיללען, טראָטץ אַללען הארטען פּריפונגען דער צייט אונד פערפאלגונגען דער נאַציאָנען, דיעזער טאַג זיי אונס איין היילינגער טאַג, דאַדורך דאס וויר זיך גאָטט דערנעהרען, דורך דיא ערנייערונג דעס אלטען בונדעס מיט אונזערעם פאַטער אברהם ע״ה. אבער איך וויללל אויך צופיגען אונד בעמערקען, דאס עס דיא ווערטהען עלטערן דיעזעס נייגעבאָרענען קינדעס זינד, דיא עס אין דעם היילינגען בונדע אברהמס איינפיהרען, אונד וועלכע אויך איינען אנטהייל נעהמען ווערדען, אין דען פערשפּראָכענען לאָהן, (שכר) דיעזעס היילינגען געבאטעס, נון מענע אונזער פאטער אים הימעמעל זיינען זעגען שיקען אויף אללען היער פערזאממעלטען, אונד דאס נייעגעבארענע־קינד אלס מיטגליעד דער געמיינדע ישראלס, לאַנג אם לעבען ערהאלטען, דאס עס דיא פריידע זיינער עלטערן בלייבע, דענען אויך דער זעגען גאָטטעס ערררייכען זאָל, וכשם שנכנם לברית כן יכנם לתורה, ולחופה ולמעשים טובים. אמן.

בעווייזען אונזערע טרייע עט היינגעבונג אן אונזערער טהייערען רעליגיאן, אונד ווען עס אויך בלוט קאָסטען זאלל דאהער זאגטען שאן אונזערע חכמים, „שקולה מצות מילה כנגד כל התורה כולה." דאס בעשניי־דונגס־געבאט, איזט אלס אללע געבאטע דער תורה וויכטיגער." אונד מיינטען דאמיט, דאס דיא בעשניי־דונג איינס דער וויכטיגסטען געבאטע זייא, וואָרויף דער גאנצע פונדאמענט דער געזעטצגעבונג רוהט. צוגלייך ערקאנטען עס אללע גרעסטען ערצטע דער וועלט, אלס אונשעדליך פיר דיא געזונדהייט, פיעל מעהר ווירקט עס אויף דיא געזונדהייט דער מענשהייט איינען גוטען איינדרוק אויס. נון ווילל איך ענדליך אונזערען אלל־מעכטיגען גאָטט ביטטען, דאס ער זיינען זעגען פאן אָבען אויף דיעזעם נייגעבארענען קינדע הערABזענדע, אונד דאס עס זיינע עלטערן ערציעהען מעגען אים זיננע אונזערער הייליגען רעליגיאָן, דאס עס איין פערגעניגען עט גליק איהרעם לעבענס ווערדע, אונד דעם בונדע זיינער פאָרפעטער טרייא בלייבע זיין גאנצעס לעבען־לאַנג. מעגע אויך גאָטט זיינען זעגען שיקען אויף אללען היער פערזאממעלטען, דאס זיא געניעסען גליק אונד זעגען אויף אללען איהרען וועגען דעם לעבענס.

אמן.

III.

געעהרטע צוהערער.

דיעזע געלעגענהייט מיינע געעהרטען! אם היי־טיגען טאַגע דעם ברית מילה, ציעהט אייערע אויפ־מערקזאמקייט אויף זיך מעהר אלס אללע אנדערע עראייגניסע, דאמיט דאס היער דורך דיעזע בעשניידונג איין בינדניס מיט דעם אללמעכטיגען גאָטט גע־שלאססען ווארדע, וועלכעס אונס איינע גריקליכע

שטימונג ישראַעלס. "כל המפיר בריתו של א"אע"ה, אין לו חלק לע"ה" אונד נון מעגע דער אלמעכטיגע גאָטט, דער אללע בעשטיממונגען דער מענשען רעגולירט, דעם נייא־געבארענען קינדע געזונדהייט אונד לאנגעס לעבען פערלייהען. אויף דאס עס דאס פערגעניגען אונד דיא גליקזעליקייט זיינער עלטערן זייא, וועלכע הייטע איהר קינד אין דען בונד איהרער אורפעטער איינגעפירט האבען. אונד מעגע גאָטט, דער זיין פאלק ישראל זאָ פיעלע יאהר־הונדערטע פאן פערפאלגונג געשיטצט האט, זעגנען אלל דיא היער פערזאמעלטען מיט לאנגעם, לעבען גליק אונד זעגען אויף אללען וועגען. אמן.

II.

געעהרטע פערזאַממלונג.

דיעזער טאַג מיינע געעהרטען, זייא פיר אונס איין דאפפעלטער פעסט־טאַג, אינדעם דיא געמיינדע איזראַעלס איין נייעס מיטגליעד אין זיינער מיטטע אויפגענאממען האט, דורך דיא ערפיללונג דעם בונדעס דען איינסט אונזער גאטט מיט אברהם אבינו געשלאססען האט, דא וויר מיט דיעזעם ברית מילה ניכט נור איין איינפאכע צערעמאניע פאָללצאָגען האבען, זאָנדערן עס איזט דיעס איינע טהאַטזאַכע דאס וויר מיט דיעזעם בעשניידונגס אַקטע אונזערעם פאָלקע נייען אטהעם צום לעבען איינבלאזען, דאמיט דאס וויר דאדורך בעצייגען אונד בעווירקען דאס ישראל נאך אן דען בונד גאטטעס מיט זיינעם בלוטע פעסטהעלט, אונד דאדורך אלס עס סגולה אין דיעזער וועלט לעבט, דיעזעס ברית מילה פעסט גיעבט דעם פונדאמענטע דעם יודישען גלויבענס מעהר שטערקע אונד פעסטיקייט, דאמיט דאס וויר

גאָטטעס, דיא אונס פאָן איהרער וואָהלטהאַט איבער־ציינגטען. זאָגאַר דיא גרעסטען פּראָפעסאָרען פאָן מעדעצין האַבּען אַנערקענט אונד צוגעגעבּען, דאָס דיא בּעשניידונג פאָן גראָסער וויכטיגקייט פיר דיא וואָהל־פאַהרט דער מענשהייט איזט. אונזערע חכמים זאַגטען: „כל המפיר בריתו של אברהם אבינו, אין לו חלק לעולם הבא.“ דאַס הייסט „ווער דען בּונד אברהמס שטערט, האַט קיינען אַנטהייל אין דער צוקינפטיגען וועלט.“ דיעזע בּעהויפּטונג וואר צוואר זעהר פיעל בּע־שפּראָכען, אבּער ניכט בּייא אַללען פערשטאַנדען. אונזערע חכמים מיינטען דאמיט, דאס דיא גלענצענדע צוקונפט איזראַעלס איזט אלס ליכט דער וועלט צו זיין, אונד דאס אויסערוועהלטע פאלק, דער זאַמען אברהמס, (זרע אברהם) ווירד יעטצט אין דער נאַהען צוקונפט בּילדען איינע וועלט איהרער נייען אויפלעבּונג, ווען אללע פעלקער דער וועלט ווערדען זיך פערזאממעלען אַן אונד טהיילצונעהמען אַן דיא געבאָטע גאָטטעס, איינסט פערקינדיגט אויף דעם בּערגע סיני. וויר, דאס עם סגולה האבּען נאָך ניכט אונזערע בּעשטיממונג היער ערפיללט, אונד נור דורך דאס ערפיללען זיינער גע־באָטע, ווערדען וויר איינסט אויפגעפאדערט ווערדען צוערשט אונזערען געהאָרזאַם צו בּעווייזען דורך דאס אויפרעכט האלטען דיעזעס געבּאָטעס פאן ברית מילה, אונד דאן דער גאַנצען וועלט ליעבּע אונד וואהרהייט פּרעדיגען. דארום, ערקלערטען אונזערע חכמים, מיס־סען וויר מיט אללער קראַפט, דיא געזעטצע האלטען, דיא אונס פאן אללען אנדערן נאַציאָנען דער וועלט אונטערשיידען, אונד אונזערע חכמים זאגטען דאהער,“ דאס דעריעניגע דער דען בּונד אברהמס שטערט האַט קיינען אנטהייל, אַן דיא צוקינפטיגע הערליכע בּע־

לברית מילה.

I.

ליידיעס אונד דזענטעלמען.

וויר פייערן יעצט איינע געלעגענהייט ווען דער בונד פון גאָטט מיט אברהם איזט נאָך איינמאל ער־נייעט בייא זיינע קינדער. עס איזט איין בונד, דורך וועלכעם וויר זינד בעשטיממט צו זיין אָבגעשיעדען פון אללע אנדע־ע פעלקער אויף דער ערד, אונד טרייליך ערפיללען אללע בעפעהלע פון דעם שעפפער דער וועלט. דער אַללמעכטיגע גאטט איזראַעלס האט אונס געזעטצע געגעבען, וועלכע זינד אין יעדער הינזיכט פיר דיא וואָהלפאַרט אונזערער נאַציאָן אויף ערדען, אונד פיר דיא בעלאָהנונג (שכר) וועלכע ער האט אונס פערשפּראָכען ווען וויר דיא געבאָטע ערפיללען. עס איזט איין אָפּפענעס געהיימניסס, וועלכעס אלל דיא וועלט וויים, דאַס געמעס אונזערען ביבלישען געזונד־הייטס־רעגעלען, וויר, דאַס פאלק ישראל, וואַרען פיעל־מאַל געשאָנט פאָן דער וואָטה דער טאָבענדען קראַנק־הייטען אויף ערדען. דאַ דיא געזעטצע וועלכע וויר בעזיטצען, זינד ניכט דיא פערפאַססונג מענשליכער וויזהייט, אבער דיא שטרעמע פאָן דער קוועללע אללער וויזהייט, וויססענשאַפט אונד וואהרהייט, דיא קאָממען פאָן גאָטט אלליין! דאס בעשניידונגסגעזעטץ (ברית מילה) פיר אללע מענליכע קינדער אין איזראַעל האט זיינע ווירקונגען אין דער געזונדהייט אויף אונזער פאָלק געצייגט, עבען זאָ גוט וויע אללע אַנדערע געזעטצע

התפלות	פאן 173 ביז 174
דער תלמוד	„ 175 „ 180
שחיטה	„ 181 „ 182
פרושים, צדוקים, ואסיים	„ 183 „ 184
שיר	185
כתובה דאירכסא	„ 186 „ 187
גט	187 B.
שטר מכירת חמץ	188
שטר חליצה	„ 189 „ 190
לוח	„ 191 „ 203

אינהאלטס פערצייכניסס.

ברית מילה	פאן 7	ביז 11
פדיון הבן	" 12	" 17
בר מצוה	" 18	" 60
תנאים	" 61	" 63
טרויאונגס־רעדען	" 64	" 88
זילבערנע חאכצייט	" 89	" 93
גאלדענע האכצייט	" 94	" 97
געבורטס־טאג	" 98	" 99
הספדים	" 100	" 113
חנוך בית הכנסת	" 114	" 115
חנוך הבית	" 116	" 117
חנוך הגדר	" 118	" 125
פסח	" 126	" 127
שבעות	" 128	" 129
ראש השנה	" 130	" 131
יום כפור	" 134	" 135
סכות	" 132	" 133
סיום התורה	" 136	" 138
אינאויגוראציאנס רעדע	" 139	" 140
ביאגראפיע פאן ר׳ יהודה הלוי	" 141	" 144
ביאגראפיע פאן מענדעלזאהן (רמ״בם)	" 145	" 150
ביאגראפיע פאן דיא גדולי ישראל	" 151	" 155
אלכסנדר מוקדון	" 156	" 162
יהודה המכבי	" 163	" 168
הסנהדרין	" 169	" 172

ספר

אמרות טהורות,

איין זאממלונג פאָן רעדען, (ספּיטשעס)
געזעטצען, א. ז. וו., פיר דען
יודישען רעליגיאָן.

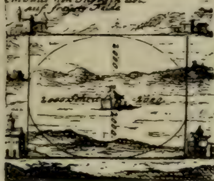
אוצרות התורה

—פאן—

רעוו. דר. יוסף שלמה מינדען,
דר. אברהם זאב קאהוט,
דר. פיליזאפי משה נתן רובינזאהן.

—פערלאג פאן—
פנחס פריעדמאן, מוכר ספרים, 172 ריווינגטאָן סט.,
נויאָרק.
1903

ILLUSTRATIONS PERTAINING TO SABBATH

ספר אמרות טהורות׃

אוצרות התורה